YUSUF TAVASLI

SEVGİLİ PEYGAMBERİMİZİN MÜBAREK DİLİNDEN

40 HADİS-i ŞERİF

MEAL VE AÇIKLAMALARI

HATTAT HAFIZ
YUSUF TAVASLI

SEVGİLİ PEYGAMBERİMİZİN MÜBÂREK DİLİNDEN

40 HADİS-İ ŞERİF

1. NCİ KİTAB

HATTAT HACI HÂFIZ
YÛSUF TAVASLI

Molla Şemseddin Gürani Camii
İmam ve Hatibliğinden Emekli

Baskı & Cilt
TAVASLI MATBAACILIK
Tel.: 612.03.71

"Ey Mü'minler! Gerçekten sizin için, Allah'ın Resûlünde tatbik edeceğiniz pek güzel örnekler vardır."

Ahzab Sûresi

"Ey Mü'minler! Allah'ın Peygamberi size ne getirmişse alın ve ne emretmişse yapın, ve size neyi yasak ettiyse, sakının (yapma dediğini yapmayın)."

"Ey Mü'minler! Allah'a ve Peygambere itaat edin. Umulur ki, merhamet olunursunuz."

Nisâ Sûresi

Dizgi-Tertib: Girişim Foto Dizgi

ÖNSÖZ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Ey Hak Yolcusu Kardeş!

İslâmın Yüce Peygamberi, Efendimiz, Hz. Muhammed (Aleyhisselâm):

"Ümmetimden herkim, (Benim sözlerimden) 40 Hadis-i Şerifi ezberlerse, Allah Teâla; onu âlim olarak, haşredecektir." (Kıyâmet günü alimlerin içinde diriltecektir.) buyurmuş ve bu müjdeyi biz ümmetlerine bildirmiştir.

Biz bu konuda elinizde bulunan bu 40 Hadis kitabımızın 1. nci Hadisinde kısa da olsa bir nebzecik bilgi verdik sanırım.

Bilindiği gibi, İslâmın ikinci ana kaynağı sevgili peygamberimizin sünnetidir. Bunun için İslâmî ilimlerin en önemli ikinci kaynağı Hadis-i Şeriflerdir. Bundan dolayıdır ki, Hadis-i Şerifleri bilmeyen kimselerin dînî konularda söz söylemeleri mûteber değildir.

Biz, 40 Hadis-i Şerifi ezberleyip yüce Peygamberimizin bu mübârek müjdesine ermek isteyen kardeşlerimize kolaylık olsun niyyetiyle 40 Hadis-i Şerifin asıllarını (metinlerini) ve meallerini (Türkçe anlamını) verdik. Ayrıca biraz mâlûmat (bilgi

edinilmiş) olsun diye yer yer uzunca bazı açıklamalarda bulunduk. Yani, koyduğumuz açıklamalar bilgi edinilsin içindir. Açıklamaların ezberlenmesi mümkün değildir.

Yüce Peygamberimizin müjdesine ermek isteyen müslüman kardeşimiz, 40 Hadis-i Şerifi ve meallerini ezberleyip hayatı boyunca yaşayabilir. Âhirette ise Yüce Peygamberimizin bildirdiği nimetlere kavuşmaya hak kazanmış olur.

Siz okuyucularıma sunduğum 40 Hadis-i Şerif'de ayrı ayrı konuları kaleme almış bulunmaktayım. Elimden geldiği kadarıyla anlaşılır bir dille yazmaya ve açıklamaya çalıştım.

Bundan sonra çıkacak olan;

2. NCİ 40 HADİS Kitabımda da ayrı ayrı konuları kaleme almış bulunmaktayım. (Yakında o da çıkacaktır.)

Tek amacım Hadis-i Şeriflerin ışığı altında din kardeşlerime dînî bilgiler (din kültürü) sunmaktır.

Çalışmak bizden, muvaffakiyet (başarıya kavuşturmak) Cenab-ı Hak'tandır.

El'Hac Hattat Hâfız
Yusuf TAVASLI

Birinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

40 HADİS-İ ŞERİF ÖĞRENMENİN ÖNEMİ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

مَنْ حَفِظَ عَلَى أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِنْ أَمْرِ

دِينِهَا بَعَثَهُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقِيهًا عَالِمًا

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Ümmetimden her kim, diniyle ilgili kırk Hadis-i Şerif ezberlerse, Allahü Teâlâ, kıyamet günü o kimseyi âlim olarak diriltir."

•

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Bu Hadis-i Şerifin müjdesine lâyık olmak ve olabilmek için, İslâm âlimlerinden pekçok muhterem, 40 Hadis (Hadis-i Erbaiyn) toplamak için çok çalışmış ve büyük gayretler sarfetmiştir.

İslâm ulemâsı (âlimleri) arasında pek çok 40 Hadis ismi altında eserler (risâleler) yazılmıştır.

Katib Çelebi'nin "Keşfüz-zünûn" isimli eserinde yetmişden fazla 40 Hadis yazmış (toplamış) âlimlerin isminden bahsedilmektedir.

Sevgili Peygamberimizin Hadis-i Şeriflerini insanların faydalanmaları için, halkın yararına sunmak yolunda en güzel ve en kolay yol 40 Hadis derleme yoludur. Çünkü 40 Hadis, halkın ilim, (bilgi) seviyesi göz önüne alınarak derlenmiş bir eserciktir. Küçük kitabları halk daha çabuk ve daha kolay okuma fırsatı bulmaktadır.

Büyük Hadis kitablarından halk istediği bilgiyi elde edemez. Küçük Hadis risâlecikleri (40 Hadisler) kolay ezberlenir ve kolay anlaşılır bir tarzdadır. Müslümanların halk kesimine daha yararlı bir yoldur.

Hattâ bir Hadis dahi belleyip, onu bir müslüman kardeşine öğreten kimseye bile büyük sevaplar verileceği müjdelenmektedir.

Yüce Peygamberimiz Hadis-i Şeriflerinde:

"**Benden bir Hadis işidip dinleyen, onu belledikten sonra işittiği gibi başkalarına ulaştıran kimsenin Allah yüzünü aketsin.**" buyurmuştur.

Evet, Resûlullah'ın (A.S.) mübârek sözünü işittiği gibi, eksiksiz ve doğru olarak kafasında tutacak ve sonra onu diğer Müslüman kardeşlerine ulaştıracak ve onlara öğretecektir ki, Allah onun yüzünü nurlara boğacaktır. Allah, bir kulunun yüzünü ak etti mi? Artık onun (o kulun) işleri devamlı yolunda gider ve gidecektir.

40 Hadis bellemenin ve Müslümanlara anlatmanın pek çok sevabını bildiren hayli Hadis-i Şerif bulunmaktadır. Bunlardan birkaçını meâlen arzedelim:

1 — "Kim, Allah rızasını elde etmek için 40 Hadis öğrenir ve ümmetime helâl ve haramlar hakkında bilgi vermek için öğrendiği bu bilgiyi onlara da öğretirse, Allah, o kimseyi kıyamet gününde âlim olarak haşreder."

Yani bir kimse kıyâmet gününde âlimler sınıfında dirilirse artık o kimse için saâdet ve mutluluk kapıları açılmış demektir.

2 — "Ümmetimden kim, 40 Hadis-i Şerifi ezberinde taşırsa, Allâhü Teâla, kıyamet günü o kimseyi âlim olarak diriltir."

3 — "Sünnetimden 40 Hadisi ezberleyip hıfzeden kimseyi kıyâmet günü şefâtıma kavuşmuş kimselerin içine dahil ederim (koyarım)."

4 — "Ümmetimden kim ki, 40 Hadis ezberlerse, kıyâmet günü ona şöyle denir (denecektir):

"Cennetin hangi kapısından istersen gir."

Ve diğer bir rivâyette ise:

"O kimse âlimler sınıfından yazılır ve şehidler sınıfı ile dirilir." buyurulmuştur.

Ey Cennet isteyen kardeş! Bu mu'fdelerden dolayıdır ki, 40 Hadisi Şerifi toplayıp kitab haline getirmek için meşgul olan ulemâ pek çok olmuştur.

Meselâ, ayrı ayrı konuda (kırk konuda her hadis bir konuda) olmak üzere kırk hadisler toplanmış olmakla beraber aynı konuda kırk hadis toplayanlar da olmuştur. Meselâ:

- **Ramazan hakkında 40 hadisler vardır.**
- **Kur'an'ın fazîletiyle ilgili 40 hadîsler.**
- **Ahlâk ile ilgili 40 Hadisler, zikirle ilgili 40 hadisler.**

- **Duâ ile ilgili 40 Hadisler, Adâlet ile ilgili kırk hadisler.**
- **Cihadla ilgili 40 Hadisler.**

İslâm âlimleri bu şekilde 40 Hadis toplama yoluna koyulmuşlardır. Bütün bu çalışmalar, Hz. Peygamber (Aleyhisselâmın) ''**Ümmetimden kim, 40 Hadis ezberleyip bellerse.....**'' şu şu mükafâtı vardır, izahını yukarıda okuduk, müjdesine dayanmaktadır.

40 Hadis olarak yazılmış eserleri saymak bu küçük kitabımıza sığması mümkün değildir, sayıları pek çoktur. (İkiyüzelliden fazla Arabça 40 Hadis toplanmıştır). Hatta 40 Hadislere Şerh-izah ve açıklama yazan ülemâ (âlimler) dahi pek kabarıktır. (İmam-ı Nevevî'nin Hadis-i Erbainine elli kadar İslâm âlimi şerh yazmıştır).

İkinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

NİYYETİN ÖNEMİ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوٰى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلٰى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلٰى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ ﴿رواه البخاري﴾

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Ameller niyyetlere göre değer kazanır. Herkesin eline geçecek olan da niyyet ettiği şeydir. (Yani niyyetine göre ecir ve sevab alır veya cezalanır). Şu halde kimin hicret (etmekteki niyet)i Allah ve Rusûlüne ise, onun hicreti Allah ve Resûlüne olur. (Yani böylece Allah'ın emir ve tavsiyelerini yerine getirmiş ve Allah'ın rızasını kazanmış demektir.) Kimin de hicret (etmekteki niyyet)i, elde edeceği bir dünyalık kazanmak veya bir kadınla evlenmek ise, Onun da hicreti, o hicret ettiği şeylere kavuşmaktır."

A Ç I K L A M A

Ey Cennet Yolcusu Kardeş! Kendimize şöyle bir çekidüzen vermemiz gereklidir. Bu Hadis-i Peygamberî'yi can kulağımızı vererek okuyup dinleyelim. Gafletten silkinelim. Gaflet mahrumiyet getirir.

Bu Hadis-i Şerifin huzûrunda kendine gelip şöyle bir silkinecekmisin, irkilecek misin!. Bu senin (paşa gönlün bileceği) iştir. Derim ki, kendini gerçekten bir muhasebeye çek. Niyyetlerine bir göz at, yokla. Acaba var mı amellerinde bir yamukluk, bir çürük çarık var mı işlerinde!.. Bunca

emek verip yaptığın amellerin Allah için mi, yoksa kullar için mi? Evet can dostum, bir yoklamaya tâbi tut gönlündeki yüklere!.. Niyet gönül işi, kalb işidir.

Niyyet, Kalbin bir şeye karar vermesi, bir işin ne için yapıldığını kesinlikle bilmesi demektir. Her şeyin bir değer, bir kıymet ölçüsü vardır. Amellerin değer ve kıymet ölçüsü ise, niyyetlerdir. Okuduğumuz bu Hadis-i Şerif ise bu niyyet hususunu çok açık ve seçik olarak beyan etmektedir.

Hz. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz, bir Hadis-i Şeriflerinde şöyle buyurmaktadır:

''Ey ümmetim! Allah sizin şekillerinize ve sûretlerinize bakmaz (yani, sizin yüz yapınıza ve vucüd yapınıza hiç değer vermez). Ancak kalblerinize bakar. (Yani, kalblerinizdeki kasdettiğiniz ve murad etteğiniz isteklerinize kıymet ve değer verir. Vereceği sevâb ve cezâ bu kasdınıza göre olacaktır.'' demek olur.

Yine bir Hadis-i Şerifde:

''Bütün insanlar, kıyâmet günü amellerindeki niyyetlerine göre dirileceklerdir.'' (Yani hesaba çekilecekler, sorgu sual olunacaklardır demektir.)

Ey ihvan-i din! Niyyetlerimiz, işlerimizin - hareketlerimizin temelinde yapılmış bir Plân ve proje diyebiliriz. Bozuk bir plân üzerine mükem-

mel bir bina yapmak nasıl ki, mümkün olmazsa, bozuk bir niyyet sahibinin yapmış olduğu amellerin de Allah indinde hiç bir değeri olmaması kendiliğinden anlaşılmış olur.

Ey Hak yolcusu Kardeş! Şimdi gelelim, Hadis-i Şerifimizin kısaca izah ve açıklamasına:

Dinimizde, niyyetin önemi çok büyüktür. Bütün ibâdetlerimizde niyyet esastır. Meselâ: Namaz için niyyet, farzdır. Niyyet edilmediği zaman namaz olmaz. Yani, niyyet olmazsa Allah indinde namaz kabul olmaz. Farzlar ibâdetlerin temelidir. Temel olmadan üzerine namaz ibâdeti yapılamaz demektir. Kezâ, zekât öyle, oruç öyle, Haç öyle, ömre öyle, yani, her hayırlı amel, her dini iş, hayırlı iş için niyyet birinci plânda gelmektedir.

Yukarıda da arzettiğim gibi, niyyet bir kalb işidir. İnsanın içinden, gönlünden geçirdiği gerçek, kesin irade, azîm ve teveccüh (yöneliş), kasdetmek ve istemektir.

Bu manaları içine alan niyyet, tüm ibadetlerde çok önemlidir. Bütün dini işler niyette göre değer kazanır. Sevabı, cezası niyyetlerin derecesine göre kıymetli veya kıymetsizlik ifâde eder. İnsanın niyyetini ancak Allah bilir. İnsanlar, sevdiği bir kimsenin bile yüz yüze bakıp dururken, karşı karşıya gözünün içine baka baka konuşurken bile içinden neler geçirdiğini, neler düşündüğünü aslâ

bilemez değil mi? Elbet bilemez. Şu halde niyyet bir gönül meselesi, bir kalb işidir. Allah'tan başka kulunun kalbinden, neler geçirdiğini hiç kimsecikler bilemez.

Demek oluyor ki, insan yaptığı bir işi önceden kalbinden, gönlünden karar veriyor demektir. Gönlünden, iç âleminden verdiği bu kararı en iyi bilen Allah - Teâlâ'dır. Allah, Kulunun içinden geçirdiği bu kesin kararına (niyyetine) göre muâmele ediyor ve edecektir. Bunun içindir ki, her aklı başında olan kimse, içinden geçirdiği bu önemli düşüncesini çok düzgün bir şekilde yapması gerekir.

Bir kimsenin niyyeti hâlis (karışıksız) olup, yalnız ve yalnız Allah için, Allah'ın hoşuna gitsin, Allah seviyor için olursa, elbette o işin mükâfâtı kendi şânına lâyık, yüceliğine yaraşır bir mükâfât olur, Allah'ca bir mükâfât olacaktır. Allah'ın verdiği mükâfâtlar, hem dünyâ iyiliklerini içine alır, hem âhiret nimetlerini içine alır. Allah mükâfâtı, sürekli ve devamlı olur.

Âciz insanın vereceği ödüllerden ne olacak! Bir gün, birkaç gün, birkaç ay, veya birkaç sene ya devam eder, veya etmez. İnsanların kendileri gibi, verecekleri bağış ve ödülleri de süreksizdir, geçicidir.

Evet, işte Hadis-i Şerifimizde bu gerçek vurgulanmaktadır:

"**Kimin hicreti, (hicret etmekteki niyyeti), Allah ve Resûlü için ise,**" gerçekten artık o kimsenin hicretinin sevab ve mükâfâtına nihâyet (son) yoktur. Artık o kimse için dünya ve âhiret nimetleri sayılamayacak kadardır. Sevablar içine yerleşmiş, rahmet ve mağfirete garkolmuştur.

Allah, kendi yolunda gidenleri, Resûlünün yolunda (Resûlünün yolu ki, Allah yolu demektir.) yürüyenleri, bu muhterem saygı değer kullarına sevabları, mükâfatları ve bağışlarını verecek de verecek! Kulları memnun oluncaya kadar verecektir...

Ey Allah diyen kardeş! Hadisi Şerifi can kulağımızı vererek şöyle vurgulaya vurgulaya okursak bu incelikleri kavramış oluruz sanırım.

"**Tüm bu işler (ameller) niyyetlere göre değer kazanır, (kişiler, niyyetlerine göre sevab ve mükâfâtlar, bağışlar alır ve alacaktır.)** Zaten herkes, niyyetinin karşılığını almaktadır. Niyyeti ve kasdettiği şey ne ise ona verilmiştir."

Kimin hicret ediş niyyeti Allah için, Allah'ın Resûlü için ise, o kimsenin hicretinin mükâfâtı, sevab ve fazîleti de bu niyyetinin büyüklüğü nisbetinde büyüktür. Çünkü bu muhteremler, bu saygıdeğer insanlar, Allah'ın Resûlünden ayrılmamak için, O'nun (Aleyhisselâm) hasretine dayanamayacağından ve Allah'ın dinini yüceltmek ve dolayısıyla Allah'ın mübarek adını yüceltmek niyyetinden dolayı hicretinin (Mekke'den Medine'ye göç etmesinin) karşılığı olarak elde edeceği nimetler, ihsânlar, lutuflar, sevab ve mü-

kafatlar çok büyük ve devamlı olacaktır. Bu gerçeği, bu müjdeyi böyle belledikten sonra, bir de dünya için, dünyalık menfaat elde etmek için, böyle basit ve geçici çıkar için göç eden kimsenin alacağı savab da, niyyeti gibi, basit ve geçici olduğu duyrulmaktadır.

"Ve kimin de hicreti (hicret etmekteki niyyeti), küçük bir dünyalık, ufacık bir dünya menfaatı elde edeyim ve dünya menfaatı gibi basit bir menfaat olan bir kadınla evlenmek ise, Ona da bu küçük ve bâsit, geçici menfaatı elde etmek vardır." O ki, yerini yurdunu bırakıp, ana vatanını, doğduğu yerini, eşini dostunu bırakmak gibi, büyük bir çileyi göze alıp, basit bir menfaat için hicret gibi ağır ve büyük bir işe girişmiştir. Ona da o niyyet ettiği dünyalık ve kadınla evlenmek vardır. onun eline o geçecektir.

Ey Cennet yolcusu Kardeş! Aklını başına al. İşte niyyet dediğimiz, kalbimizden geçip karar verdiğimiz o manevî duygumuzun çok mu çok önemi vardır. İbadetlerimiz bu niyyetlerimize göre kıymetli olur ve Allah indinde değer kazanır ve yorgunluğumuz yanımıza kâr kalır da Allah indinde amellerimiz yüzümüze çarpılıverir. Allah muhafaza buyursun.

Bir Hadis-i Şerifde şöyle buyrulmaktadır:

"Bir kimse Allah yolunda yapılan bir harbe katılsa, savaş meydanında düşmanla savaşıp harbetse, niyyeti de devesini bağlamak için

bir devenin ayak bağını elde etmek olsa, o adamın eline geçecek olan şey ancak ve ancak o niyyet edip istediği şey (devenin ayak bağı)dir.'' (Yani sevab namına hiç bir şey elde edemez ve edememiştir.)

Evet Kardeşim! Aklı başında olan bir Müslümana gaflet denen musîbete düşmek yakışmıyor. Evet Harb gibi, ölüm kalım olayı olan azîm bir amele (işe) giderken insanın kendi canının bile tehlikede olduğu, sağ salim evine dönüp dönmeyeceği bir garanti altında olmayan bir insanın, hâlâ bir deve yuları veya bir devenin ayak bağı gibi basit ve değersiz şeyleri elde etmek niyyetiyle harb gibi azîm bir işe katılması gaflet değil de nedir?

Yani akıllı ve değerli kimse o dur veya öyle olmalıydı ki, Harb Allah indinde çok büyük kıymetı olan bir amel ve çok mühim bir dînî iştir. Bu işe Allah'ı memnun ve hoşnut etmek için katılıyorum. Allah'ın ismi yücelsin. Vatanım kurtulsun. Müslüman kardeşlerim, gelecek olan neslim hürriyet içinde serbestçe Allah desin. Ölürsem şehidlik gibi yüce bir mertebeye ereceğim, kalırsam gazi olup memleketimin iyi günlerini göreceğim, dinimin yüceldiğini göreceğim'' diye ulvî ve yüce bir istek ve arzu ile harbe katılsaydı, hem Cennet vardı. Hem de dünya şerefi vardı. Hem de dünya menfaatı olarak ganimetten elde ettiği belki on deve yuları ve ayakbağı alırdı.

Şu halde güzel bir niyyet para pul istemiyor. Yorgunluk, bitkinlik de istemiyor. Yalnız ve yalnız yorulacağı, o işi yaparken niyyetini Allah'ın ve Peygamberin emrettiği şekilde doğru ve dürüst yapmasını bilip, o yolda halis bir niyyetle hareket edip çalışmak. Bir kimse, "**Çoluk, çocuğumun rızkını kazanmak benim üzerime gereklidir, Allah'ın emridir**" niyyetiyle, helal peşinde çalışan kimsenin sabahtan akşama kadar yorulması, çalışması hepsi ibâdet olarak amel defterine yazılır ve "**birçok gönühlar vardır ki, onu oruç, namaz, Hac ve umre gibi ibadetler silemez. Onu ancak çoluk çocuğun rızkını kazanmak için çekilen sıkıntılar, yorgunluklar affettirir**" buyrulmuş Hadis-i Şerifte.

Ancak hatırdan çıkarmamak gekekir ki, bunları yaparken Allah düşüncesi, Allah'ın rızası niyyetle olacaktır. Allah Peygamber tanımayan, haram helâl düşünmeyen, namaz niyaz bilmeyen ibâdet nedir duymayanların doğru düzgün niyyet sahibi olup da sevab kazanmaları hususu bizim konumuzun dışındadır. Bizim açıklamalarımız, âhirette Cennete gitmek isteyen bahtiyarlaradır.

Bir Hadis-i Peygamberî'de şöyle buyrulmaktadır:

"**Bir müslüman, gece kalkıp (nafile) namaz kılacağım diye niyet ederek yatağına yatsa ve sonra da kalkamayıp sabaha kadar uyusa amel defterine niyyet ettiği namazın sevabı yazılır. Uykusu da kendisine Rabbi tarafından bir he-**

diye olur.'' Demek oluyor ki, kâmil mümin, şuurlu müslüman, bu dünyaya geliş ve gidişinin inceliğini, hikmet ve amacını devamlı unutmayan kimse demektir.

En büyük ve en sevablı, en fazîletli amelleri yapan kimseler bile niyyetleri doğru düzgün yapamadıklarından dolayı kendi amellerine iyi niyyetle yapan kimselerin derecesine eremezler ve işledikleri fazilet ve sevablı işin (amelin) gerçek sevabını alamaz ve emekleri boşa gider. Bunun örneğini Hadisi Şerif meâlleri (anlamları) vererek açıklamaya çalışacağım:

Ebû Hüreyre'nin (Radıyallahü anh.) rivayet ettiği bir Hadisi Şerifde: Hazreti Peygamber (Aleyhisselam) Efendimiz şöyle buyurdu:

''Kıyamet günü kurulduğunda Yüce Allah, kulları arasında hüküm vermek için tecelli eder. Bütün ümmetler diz üstü oturmuşlardır. İlk Sorguya çekilecek şu üç sınıftır: 1. Kur'an okuyan, 2. Allah yolunda şehîd olan, 3. Servet sahibi zenginler.

1. nciye: ''—Sana Resûlüm Mahammed'e (A.S.) indirdiğim Kur'an'ı öğretmedim mi?'' buyurur. Kur'an okuyan:

''— Evet ya Rabbi! Öğrettin.'' diye cevab verir. Allah Teâlâ:

''— Peki öyleyse öğrendiklerine karşılık neler yaptın?'' buyurur. O da:

''— Öğrendiklerimi yaptım, herkese Kur'an okudum.'' der. Allah (C.C.)

“— **Yalan söyledin.**” buyurur. Melekler de:

“— **Yalan söylüyor (Ya Rabbi)**” derler Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“— **Hayır sen görevini yapmadın**” “**Falanca ne güzel Kur'an okuyor desinler diye Kur'an okudun. Netekim o da söylendi. (O okuğunun karşılığını dünyada almış oldun.)**

2. nci olarak da zengin sorguya getirilir: Allah Teâlâ:

“— **Sana zenginlik vermedim mi?**” buyurur. Zengin:

“— Evet, ya Rabbi! bana çok servet verdin” der. Allah (C.C.):

“— **Peki bu vermiş olduğum servetle neler yaptın?**” buyurur. O da:

“— Hayırlar yaptım, akrabalarıma yardım ettim.” der. Allah Teâlâ:

“— **Yalan söyledin.**” buyurur. Ve Melekler de:

“— **Yalan söylüyor ya Rabbi!**” derler. Cenab-ı Hak şöyle buyurur:

“— **Sen falanca çok cömert adam, hayır sever adam desinler diye paralarını harcadın. Hayır yaptım dediğin paraları desinler diye harcadın ve öyle de dendi.**” (Senin için ne hayırsever adam dediler.) Böylece dünyada alacağını almış oldun.

3. ncü olarak sorguya şehid düşen getirildi. Allah Teâla ona:

"**— Niçin şehid oldun?**" buyurdu. Şehid:

"— Ya Rabbi! Senin yolunda, senin rızan için savaşmakla emrolundum. Ben de bu emri yerine getirmek için şehid oluncaya kadar savaştım." der Allah Teâlâ:

"**— Yalan söyledin.**" buyurur ve melekler de.

"**— Yalan söylüyor ya Rabbi!**" derler. Cenab-ı Hak, şehide:

"**— Sen, falanca kahramandır, desinler diye savaştın. Öyle de denildi.**" (Sen dünyada almak istediğini aldın. Niyyetin kahraman adam deneyim idi. Öyle de denildi. O halde alacağını aldın.) buyrulur.

Ravi Hz. Ebû Hüreyre (R.A.) şöyle devâm ediyor:

Resûlullah (Aleyhisselâm) mübârek elleriyle dizlerime vurarak şöyle buyurdu:

"**— Yâ Ebâ Hüreyre! Bu üç sınıf kişi, Allah'ın kulları içerisinde kıyâmet gününde Cehennem'i tutuşturan ilk odun olacaklardır.**"

Bu Hadis-i Şerifi Hz. Ebû Hüreyre (R.A.) bazı Ashaba rivayet ettiğinde:

"**Bu kişilere böyle ceza verilirse, geri kalan kimselerin hali nice olur.**" **diyerek hüngür hüngür ağlayan Ashab-ı Kirâm olmuştur.**

İbni Mace'nin rivâyet ettiği bir Hadis-i Şerifte Hazreti Peygamber (Aleyhisselâm) Efendimiz şöyle buyurdu:

"Bu Ümmetin durumu şu dört sınıf kimsenin haline benzer:

1. "Bir kimseye Allah Teâlâ, mal-mülk ve ilim vermiştir. o kimse ilmi sayesinde malını meşrû, yerlere harcar. Yaptığı hayırları, yardımları, harcamaları dine uygun yapar."

2. "Bir kimseye de Allah ilim vermiş, zenginlik (mal-mülk) vermemiştir. Bu kimse, birinci adama kasdederek, "Keşke benim de onun gibi malım-mülküm olsaydı da, ben de onun gibi hayırlar, yardımlar yaparak hayırlı ameller yapsaydım" der." (Bu adam bunu söylerken kalbinin tâ can evinden âh çekerek söylüyordu. Niyeti halisdi.)

Hz. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz, bu iki kimse hakkında şöyle buyurdu: "**Bu iki kimsenin de alacağı sevap eşittir.**"

3. "Bir kimseye de Allah mal-mülk, zenginlik vermiş, ilim vermemiştir. Bu (câhil) kimse, malını gereksiz ve zararlı yerlere harcamıştır." (Bilgisizliği yüzünden hayır ile şerri ayıramamıştır. Böylece parasını haram olan yerlere harcamıştır.)

4. "Bir kimseye de Allah, mal, mülk, vermemiş, ilim de vermemiştir. (Bu kişi, zavallı, cehâletinden dolayı, 3. ncü bilgisiz zengine kasdederek, "Benim de şu adam gibi param olsaydı, ben de onun gibi lüzumsuz yerlere harcardım" der.

Hz. Peygamber (A.S.) "**Bu iki adamın da** (Yani 3. ncü ile 4. ncü adamın) **günah ve veballeri aynıdır.**" buyurmuşlardır.

Cehâlet ne kötü bir yoldur. Dördüncü adam, üçüncü adamın cehâletini göremediği için ona kurban gitti. Zirâ kendisi de cahildi. Hayır ile şerri ayıramıyordu. Böylece onun yolundan gitmeyi niyyet etti, ona özendi ve helâk oldu.

Başka bir Hadisi Şerif de: "Niyyetül'mü'mîni Hayrun min amelihi." buyrulur. **Ma'nâsı: "Müminin niyyeti işinden hayırlıdır." demektir.**

Bir Müslüman, güzel ve yararlı bir işe niyyetle teşebbüs edebilir. Fakat bu iş başarılı olmayabilir. Ama niyyeti o işi yapmaktı, ama gücü yetmedi. Engeller çıktı. O iş olmadı ama Allah indinde teşebbüse geçtiği niyyetiyle sevabını aynen aldı. Meselâ: **Yolda bir fakir gördün. Elini cebine attın fakirin yüzünü güldüreyim dedin. Aşkla cebine attığın el boş çıktı. Çünkü paranı evde unutmuşsun.** Şimdi ne oldu? Fakire para veremedin. Yani işin olmadı. Ama niyyetinin sevabını aldın. Amel defterine fakire para verdin sevabı yazıldı. Şimdi ne oldu. İşinden (amelinden) niyyetin hayırlı oldu. Çünkü paran yokmuş işte başaramadın. İşte, "**Müminin niyyeti işinden hayırlıdır**" demek bu demektir.

Bu hususta bir örnek daha vermek isterim:

Ashab-ı Kiramdan Ma'n (R.A.) şöyle anlatıyor:

Bir gün babam, sadaka vermek niyyetiyle ayırmış olduğu paraları mescidde bir adamın yanına koymuştu. Ben de o paraları alıp harcamak üzere babamın yanına geldim ve durumu babama söyledim. Babam:

"— **Vallahi o paraları sana vermeyecektim. Fakirlere hayır yapacaktım. Onun için ayırıp oraya koymuştum." dedi.**

Bunun üzerine Hazreti Peygamber'in (S.A.V.) huzuruna çıktık ve Huzûr-u saâdette muhakeme olduk. Ve Resûlullah (A.S.) şöyle buyurdu: Babama: "— **Niyyet edip ayırdığın sadakanın savabı sana verildi.**" Bana da: "— **Ey Ma'n! Aldığın da senindir.**" buyurdu.

Evet, demek oluyor ki, bir müslüman fazîlet ve sevab yolunda hayırlı bir işe niyet etse o işi, o hayırı yapamasa, bir engel çıksa da o iyiliği yapamamış olsa, Allah o kuluna o niyyet ettiği iyiliği yapmış gibi sevab yazıyor.

Gece nâfile namazı kılmak isteyip de kalkamayan kimseye namazı kılmış sevabı verildiğini ve uykunun da Allah tarafından hediye olduğunu ve fakirlere sadaka ve hayır olarak ayırdığı parayı oğlunun harçlık olarak alıp harcamasında Babaya sadaka sevabı yazıldığı gibi, oğluna da o, harçlık para bir hediye olarak yazıldı. Bu örnekleri yukarıda okuduk.

Ey Cennet Yolcusu Kardeş! Sana derim ki, akıllı bir müslüman bütün niyyetlerini dine uydurmak zorundadır. İyi bir müslüman vasfını taşımak

isteyen kimse, bütün ibâdetlerini iyi bir niyetle, Allah'ın rızasına uygun bir şekilde yapmaya gayret etmek mecburiyetindedir. Dinî faziletleri dünyalık çıkarlar için âlet etmek, dinî istismar olarak kullanmak, kendi şahsına en büyük tuzak kurmaktır.

Her ibâdetini hacı desinler diye bozuk niyet karıştıran, bilgisizlere acırım. Zekât ibadetini, falan zengin zekat ve sadaka veriyor düşüncesini karıştıran dünyaperestlere de aynı şekilde acırım. İnsan, Allah'a olan ibâdet görevini rızay-ı Hak için yapmalıdır. Beş paralık dünya menfaatını ebedi âhiret işlerine karıştırmamalıdır.

Dinini bilen dindân kimseler, devamlı iyi niyetli olurlar. İyi niyetli olmak sahibine hayır getirir. Bir insan her zaman iyilik yapamaz ama, her zaman iyi niyyetli olabilir. İşte bunun için akıllıyım diyen Müslüman, niyyetini düzeltsin.

Şimdi gelelim, niyyet Hadisimizin ne sebeble Peygamberimizin bu mübârek sözlerini söylemiş olduğuna. Her Hadis-i Şerif bir sebebe dayanarak buyrulmuştur.

Daha önceleri Medine'ye hicret eden Ümmü Kays adında bir kadının nişanlısı Mekke'de kalmıştı. Kendi kendine Medine'ye gidemeyen bu adam, Mekke'den Medine'ye hicret eden Müslümanların arasına katılarak o da Medîne-i Münevvereye gelir. Böylece bu adam, nişanlısı Ümmü Kays ile evlenebilmek için Mekke'den Medine'ye göçetmiş oldu.

Bu durumu bilen Mekke'li Müslüman muhacirler, durumu Hz. Peygamber Efendimize anlatırlar. Yüce Peygamberimiz (Aleyhisselam) da Niyyet hadisimizi buyurur. "Ameller niyyetlere göre değer kazanır..." buyurarak dünya için ve dünyalık bir menfaat elde etmek için veya bir kadınla evlenebilmek için yapılan seferin hiçbir zaman "Hicret" olamayacağını ve hicret sevabı alamıyacağını bildirmiştir.

Üçüncü Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

DİNİN EMRİ, HER HUSUSTA İYİLİK İSTEMEKTİR

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

اَلدِّينُ النَّصِيحَةُ اَلدِّينُ النَّصِيحَةُ اَلدِّينُ النَّصِيحَةُ

قَالُوا لِمَنْ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ:

لِلّٰهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ.

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"**Din nasîhattir, Din nasîhattir, Din nasîhattir.**" Orada bulunan Ashab-ı Kiram:

— Kimin için ya Resûlallah! diye sordular. Resûlullah (Aleyhisselam):

— "**Allah için, Kitabı için, Peygamberi için, Müslümanların emirleri için ve bütün Müslümanlar için.**" buyurdu.

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Şu bir gerçektir ki, insanın bu dünyaya geliş ve gidişindeki inceliği öğreten dindir. İnsanın insan olduğu gerçeğini insana din müessesesi öğretir. Din müessesesi olmasa idi insan, insanlığını ve kendi insanlık şerefini öğrenemezdi.

İslâm üleması (Âlimleri), bu Hadis-i Şerifi bütün islâmî emirleri içinde toplamış dört Hadis-i Şeriften biridir demişlerdir.

Nasîhat, dinin direği ve dinin gelişmesi, yayılması demektir. Din, nasihat ile ayakta durur. Dinin esasları nasihat ile öğretilir ve öğrenilir. Nasihat, bilmeyenin öğrenmesini ve bilenin de hatırlamasını sağlar.

Nasihatın lügat ma'nası; Öğüt vermek, hayırlı işlere da'vet ederek, herkesin hayırlara kavuşmasını istemek (hayır-hahlık) demektir. Arab dilinde "**nasîhat**" ve "**felah**" kelimesinden daha fazla dünya ve ahiret hayırlarını içine alan başka bir kelime yoktur.

Nasîhat Kelimesi, balı mumundan süzmek anlamına dahi gelir. Böyle olunca konuşulan ve söylenen sözlerin, kötü düşünce ve yalanlardan, hile ve dine uymayan yaramazlıklardan uzak ola-

rak söylenmesine nasîhat dendiği gibi, kötü niyetlerden dahi temizlenmesi demek olur.

Gerçek dindâr kişiler, dinin bu ölçüsüne harfi harfine uyan kimselerdir. İnsanoğlunun içinden geçirdiği ve geçireceği şeyleri Yüce Allah'ın bildiğini hiç aklından çıkarmayan gerçek dindârlar, dinin emirlerini seve seve yerine getiren ve dinini yücelten bahtiyâr kimselerdir.

Şimdi gelelim Hadis-i Şerifde geçen kelimelerin izahına:

1. **Allah için nasîhat demek:** Cenab-ı Hakk'a yaraşır bir şekilde îman etmek sûretiyle onun varlığının, birliğinin ve noksan sıfatlardan uzak, kemâl sıfatlarla muttasıf bulunduğunu söylemektir ki, Allah için nasihattır.

Yani, Allahü Teâla, vardır ve birdir, O'ndan başka ibâdet edilecek (tapılacak) hiç bir ilah yoktur. Herşeyi yoktan var eden (yaratan), terbiye eden, besleyip büyüten, yaşatan, öldüren, ölmüşleri tekrar dirilten (kıyâmet günü diriltecek olan) ancak odur.

Bütün yüksek ve kemâl sıfatları kendisinde toplamış zatı vacibül vucûddur. Bütün kusur ve eksikliklerden uzak ve yüksek en yüce, en kâmil varlıktır diye düşünmek nasihattır.

O'na hiç bir şeyi ortak koşmamak, yani ibâdetlere hiç bir şirk, riyâ (kötü niyet) karıştırmadan kulluğunu tertemiz olarak Cenab-ı Hakka arzetmek, gerçek bir kullukda bulunmak dahi Allah için nasîhattır. Yine Allah için sev-

mek, Allah için buğz etmek (sevmemek) de bu yüce duyguya dahildir. Allah'a itâat edenlere yardımcı olmak, onları sevmek ve onlarla dost olmak, O'na isyân eden serkeşlere husûmet beslemek, onları sevmemek, onlarla dostluk kurmamak ve Cenab-ı Hakka küfredenlerle cihad etmek dahi bu ulvî ölçüye girmektedir. Yani, Allah için nasihattır.

Cenab-ı Hakkın nîmetlerine şükretmek, her işinde ihlas ve samimi olmak ve bu yolda bütün insanlara hüsnü niyyet göstermek dahi, Cenab-ı Hakka nasîhat cümlesindendir.

Şu gerçeği hiç akıldan çıkarmamak gerekir ki, kulun yapmış olduğu bütün bu davranışların mükâfâtı-sevabı kulun kendisine aittir. Allah'ın hiç bir kimsenin nasihatına ihtiyacı yoktur. Bir kulun doğru dürüst olması ve insanları bu doğru dürüst yola çağırması hep kendi menfaatınadır. Ancak Allah kullarını iyi yolda görmeyi sever. Onun için mükafâtlandırır.

2. Allah'ın Kitabı için nasihat demek; Kur'an-ı Kerim'in Allah kelâmı olduğuna îman etmek demektir. Kur'an-ı Kerim'i Allah kelâmı olarak tasdik eden (kabul eden) hükümleriyle amel eden, yapınız diye emrettiklerini severek yapan, yapmayınız diye yasak ettiklerinden severek kendini uzak tutan gerçek bir müslüman olmuş demektir.

Kur'an-ı Kerim'e hürmet göstermek (O'na ta'zimkâr olmak), Kur'an-ı Kerim okumasını güzelce öğrenip O'nu tecvidiyle tâne tâne okumaya devam eden bir müslüman, Kur'an'a karşı olan nasîhatını ifâ etmiş demektir. Herkesin Kur'an'ı öğrenmesi için çaba sarfedip O'nun korunmasını, okunmasını sağlamak dahi Kur'an için nasihat cümlesindendir.

İleride göreceğimiz gibi, Hadisi Şerifde; "**Sizin hayırlınız, Kur'an'ı öğrenip sonra da O'nu bir müslüman kardeşine öğretenlerinizdir.**" buyrulmuştur.

3. Peygamberi (A.S.) nasihatı demek; Allah'ın Resûlü ve Peygamberi olan Hz. Muhammedin Peygamberliğine inanmak. Onun Allah tarafından getirdiği gerçeklerin hepsini birden tasdik etmek, kabul etmek demektir. **Hz. Muhammedin emir ve tavsiyelerini harfi harfine yerine getirip yapmak, nehiylerinden uzak durmak, sünnetlerini ihya etmek, şeriatını yaymak, O'nun yüce ismi anıldığı zaman ta'zim ve saygıyla ona salevât getirmek, düşmanlarıyla hasım olmak, onları sevmemek, O'nun yüce ahlakıyla ahlâklanmak, O'nun ehli beytini ve Ashabını sevmek ve Ashabına dil uzatanlardan uzak durmak ve bu güzel ölçüde müslümanlara örnek olmuk** Allah'ın Peygamberine nasîhat cümlesindendir.

4. Müslamanların Emirleri için nasihat demek; Onların meşru emirlerine itâat etmek. Hak uğrunda onlara yardımcı olmak, teşebbüs ettikleri hayırlı işlerde onlara duada bulunmak demektir.

5. Bütün müslümanlar için nasîhat demek: Müslüman halkı irşad edip onları aydınlatmak, din ve dünyaları hususunda onlara bilgi vererek yararlı olmak. Her müslüman kendisi için arzu ettiği iyilikleri müslümanlar için de arzu etmesi ve kendisi için sevmediği şeyleri diğer müslüman kardeşleri için de istememesi onlara nasihat demektir. **Küçüklere karşı şefkatli, büyüklere ise, saygılı olması ve müslüman halkın hidâyetleri için elinden gelen gayreti sarfetmesi, tüm müslüman halkımıza en yararlı bir şekilde hareket etmek onlara nasîhat demek olacaktır.**

Ey İslâma gönül veren kardeş! Görüyoruz ki din, kâinât içinde herşeyin iyilik ve güzelliğine ışık tutan bir müessesedir. Her şeyin iyilik ve temizini düşünmek, mumdan süzülen bal misâli, temiz-berrak, hâlis bir niyetle her varlığın hakkını vermek, insan gibi akıllı ve şerefli bir varlığa yakışan tavır da bu güzellik olmalı değil mi? Elbette bu güzellik olmalı ve olacaktır.

Zâten dinin tarifinde bu gerçek açık açık beyan edilmektedir.

''Din, Allah tarafından vâz' edilmiş (konulmuş) İlâhî bir kânundur. Bu kanun, aklı başında olan insanları kendi arzu ve istekleriyle

hayra, iyiliğe, maddî ve manevî yararlı olan işlere sevkeder. Dünya ve âhirette saâdet ve selâmete ulaştırır.''

Dinin emri odur ki, her müslüman dâimâ hayırhâh olacak, herkesin hayrını isteyecek. Hiçbir zaman kötü bir düşünce, çirkin-lekeli bir niyyette olmayacaktır. Niyyeti kötü olanların cezası da ağır olacağını Resûlullah haber vermektedir. Bundan sonra gelecek olan Emr-i Peygamberîlerde bu ölçüleri öğreneceğiz.

Dördüncü Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

BEŞ GÜZEL HASLET

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

اِتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ اَعْبَدَ النَّاسِ وَارْضَ بِمَا

قَسَمَ اللّٰهُ لَكَ تَكُنْ اَغْنَى النَّاسِ وَاَحْسِنْ اِلَى

جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا وَاَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ

لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا وَلَا تُكْثِرِ الضَّحِكَ

فَاِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ ﴿رَوَاهُ الْاِمَامُ اَحْمَد﴾

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Haramlardan sakın ki, insanların en çok ibâdet edeni olasın. Allah'ın senin için taksim ettiği şeye (ayırdığı-yazdığı rızka) râzı ol ki, insanların en zengini olasın. Komşuna ihsan et (iyilik et) ki, (gerçek) mümin olasın. Kendi nefsin için sevdiğini insanlar için de sev ki, (gerçek) Müslüman olasın. Çok gülmeyesin; Çünkü çok gülmek kalbi öldürür."

A Ç I K L A M A

1. Ey Hakka gönül veren kardeş! İnsan Allah'tan korkmakla, ibadet edenlerin, hem de çok ibâdet edenlerin derecesine yükseliyor. Hikmetin, faziletlerin başı Allah'tan korkmaktır. Her nerede olursan ol, Allah benimle berâberdir diye düşünür ve kendini haramlardan (günahlardan) korursan işte sen gerçekten Allah'ın sevdiği kullarındansın demektir.

Bütün hikmetler, iyilik ve faziletler Allah korkusuyla başlar. Haramlar Allah'ın yasak ettiği yapmayınız diye emrettiği şeylerdir. Haramları işleyenler Cehenneme gidecektir. Haramı inkâr eden dinden çıkar, kıpkızıl kafir olur ve Cehenneme ebedi (devamlı) odun olur ve olacak demektir.

2. Allah'ın verdiği rızka râzı olmak: İnsanın görevi çalışmaktır. İnsan çalışır, çabalar, gecesini gündüze, gündüzünü geceye katar hep çalışır çalışır. Fakat, arzu ettiği, gönlünün istediği dünyalığa kavuşamaz. Zengin olamaz. Bakarsın gönlünün istediğini de alamaz, alamıyordur. Belki fakirlik bile çekiyordur.

İşte bu durumlar karşısında bir Müslüman düşünecek ve diyecek ki, "**Bu kadar çalışıyorum, yine de istediğimi kazanamıyorum. Buna da şükür. Benim rızkım bu kadar.**" diyerek Allah'ın kendisi için taksim ettiği (yazdığı) bu durumdan memnun olan kimse, dünyada en zengin kimsedir.

Rızkı Allah verir. Hangi insan, zorla müşterinin elinden tutup da dükkanına sokup şu malımı sermâyesine veya zararına sana veriyorum. Bana ekmek parası lazım dese bir şey satabilir? Hiç kimse satamaz. Zahir görünüşte insan parayı kendim kazanıyorum, sanır ama gerçekte hiç de öyle değildir. Müşteriyi gönderen, rızkı veren Allah'tır. Dükkanın kapısını açıp beklemek kulun vazîfesidir. Kul burada irâdei cüz'iyyesini kullanmış demektir. Rızkı veren Allah'tır.

Evet işte, kendi kazancına şükreden bir müslüman, Allah'ın verdiği rızka râzı olmuştur. Ve böylece kendisini haramlardan uzak tutmuş demektir. 10 liralık malı 20 liraya, 30 liraya satmak insanı zengin etmez. Belki haram yiyip zehirlendirmiş olur. Haram yiyen kimseler her çeşit kö-

tülüğü ve günahı işleyebilir. Çünkü, haram da mânevî bir morfindir, insanın aklını başından alır. Tıpkı ameliyat masasındaki hastaya yapılan morfinler gibi ki, hastanın tüm âzâları kesilir de farkında olmaz. Haram peşinde koşanlara ömür boyu yapılan irşâdî tavsiyeler dînî öğütler bir fayda vermez, bundan dolayıdır, manâsı bu demektir.

3. Komşuya iyilik etmek: İslâmda bir takım haklar vardır: Komşu hakkı, eş dost hakkı, fakir fukara hakkı, akraba hakkı, ana-baba hakkı ve sâire... İnsan, bunlardan hesab verecektir. Biz burada müslüman kimselere hitab ediyoruz. Sohbetimiz inananlaradır. Onun için bu hakları ayrı ayrı şimdilik bu Hadis-i Şerifin izahında uzatıb incelemeye ihtiyaç duymuyoruz.

Ancak şunu aklımızdan çıkarmamamız gerekir ki, komşu hakkı akraba hakkından önce gelmektedir. Akıl da, mantık da bu gerçeği baş tâcı etmiştir. İnsanın başına bir tehlike geldiğinde, önce imdadına (yardımına) koşacak olan komşusudur. Komşusu imdadına koşmazsa, uzaktaki akrabaları gelinceye kadar mahvolup helâk olur gider.

Resûlullah'a gelip de ben nasıl adamım, iyimiyim, kötümüyüm diyen bir Sahabiye yüce Peygamberimiz:

"**— Duyarsan ki, komşuların senin için (iyi adam diyorlar), sen iyisin. Şayet komşuların (kötü adam diyorlarsa) bil ki sen kötü adamsın.**" buyurdu.

İşte Müslümanın durumunun iyi gitmesi komşusunun şahitliğine bağlı olacaktır. Komşuları tarafından "**Kötü adamdı**" denen bir ölünün ahiret işleri hiç mi hiç iyi gitmeyecektir.

Gerçek bir mümin olabilmek için komşuluk haklarını öğrenip onları çok iyi bir şekilde korumak gerekmektedir.

4. Kendi nefsin için istediğini insanlar için de istemek:

Ey dine gönül veren kardeş! Kendisi için kötü bir şey isteyen bir insan yer yüzünde bulunacağını düşünemiyorsun sanırım. Herkes, her şahıs, her nefis, her kişi, kendi nefsi kendi şahsı için birçok hayırlı işler, birçok insanı, son derece memnun eden edecek şeyler ister ve istemektedir. İnsanın kendi şahsı için istediği iyilikleri tek tek saymaya burada gerek yok sanıyorum.

Evet, işte hangi akıllı kimse ki, kendisi için bütün bu iyiliklerin olmasını, gelmesini ve elde etmesini severse ve sevdiğini diğer insanlar için de severse gerçek bir müslüman olduğunu ortaya koymuş ve isbatlamış demektir. İnsanları sevmek ve sevebilmek sıhhatli bir müslümanlığı ortaya sergilemektedir. Bencil, egoist kimseler, gerçek müslümanın yaşadığı huzurdolu bir hayatı yaşayamaz. Huzur gönül meselesidir. Gönüldeki huzuru Allah, kulunun kalbindeki iyi isteklere ve güzel niyetlere göre lutfetmektedir. Şu 20. nci asırda kaç hakiki mümin bulunabilir ki, komşu-

suna Allah'ın ve Peygamberin emrettiği şekilde ihsanda bulunup onların derdiyle dertlenmektedir. Yine medeniyet asrı denen (!) Şu 20. nci asırda kaç hakîki Müslüman bulunabilir ki, Dînin emrettiği şekilde tüm beşeriyet için, hayırhâh olsun ve bütün insanlık için hayırlar-iyilikler isteyebilsin. Evet, buna ancak kâmil müminler, kamil müslümanlar yapabilir. Hadis-i şerif bu gerçeği îlân etmekterdir.

5. Çok gülmeyesin. Çok gülmek kalbi öldürür.

Ey Cennet yolcusu kardeş! Yüce Peygamberimizin beşinci tavsiyesi de akıllı bir Müslümanın bu dünyaya geliş gayesini, anlayıp ömrünü gaflette geçirmemesidir. Ki, çok gülmek insanın gaflet içinde olduğunu gösteren bir aynadır. Resûlü Ekrem (A.S.) hayatı boyunca sesle gülmemiştir. Bazen çok hoşlandıkları bir mesele olursa, tebessüm buyururlardı. Biz ümmetlerini de aşırı derecede gülmemizi yasak etmiştir. Okuduğumuz Hadis-i Şerifin beşinci tavsiyesi de çok gülmememizdir. Bu hususta diğer Hadis-i Şerifde:

Mâ'nası: ''Kim gülerek günah işlerse, ağlayarak Cehenneme girecektir.'' buyrulmuştur.

Evet, gülmek hep günah işlemeye sebebdir. Kahkahalar, kendini unuturcasına gülmeler, atılan kahkaha nâraları, hep insanın gafletle kestiği Cehennem biletleridir.

Beşinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KALBDEKİ SİYAH LEKE NE İLE TEMİZLENİR?

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

اِنَّ الْمُؤْمِنَ اِذَا اَذْنَبَ كَانَتْ نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ

فِى قَلْبِهِ. فَاِنْ تَابَ وَنَزَعَ وَاسْتَغْفَرَ، صُقِلَ قَلْبُهُ

فَاِنْ زَادَ، زَادَتْ. فَذَلِكَ الرَّانُ ❊ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَه ❊

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Mü'min bir kul, bir günah işlediği zaman, kalbinde siyah bir nokta gibi bir leke çizilir. Kul, eğer tevbe eder, nefsini o günahtan çekip çıkarır, temizler ve Allah'tan mağfiret dilerse, o siyah leke silinip gider. Eğer tevbe etmeyip günah işlemeye devam ederse, o leke, fazlalaşır, (artar çoğalır) ve bütün kalbini kaplayıp kalbi pas tutar. Çünkü kalpler de paslanır. (Onların cilası ise istiğfarlardır."

A Ç I K L A M A

Ey Cennet isteyen kardeş! Peygamberler müstesnâ her kul, hayatında birçok günah işler ve işleyebilir. İnsanoğlu âciz bir varlıktır. Bir kul için günahtan kurtulmanın tek yolu, "**Nedâmet-pişmanlık, getirip tevbe etmek, Allah'a sığınmak ve O'ndan af ve mağfiret dilemektir.** Günahlardan tek kurtuluş yolu, bu yoldur. Âcizliğini idrâk edip Allah'a sığınmaktır.

Günah, nedir? Günah, Allah'ın emir ve buyruklarına uymayan söz ve davranışlardır. Dinimizin yasakladığı tüm hareketlerimiz, uygunsuz söz ve konuşmalarımız günahın kaynaklarını meydana getirir (oluşturur) diyebiliriz.

İşlenen günahtan kurtuluş yolu, tevbe etmektir. Günahın affı için, affedilmesi için de "**istiğfar**" etmekdir. İstiğfar, yapılan hatanın (günahın) bağışlanmasını, affedilmesini dilemek mânasınadır.

Tevbe, Kötülüklerden vaz geçmek, günahlardan temizlenerek, yüzünü Allah'a döndürmek ve yüzünü tertemiz olarak Allah'a çevirmek demektir.

İstiğfar, Yapılan günahların Cenab-ı Hak, tarafından örtülmesini ve bağışlanmasını istemek demektir.

İnsanoğlu doğarken tertemiz doğar, dünyaya temiz ve pâk olarak gelir. Din de bu Fıtrat (Yaradılış) temizliğini devam ettirir.

İnsanı âilesi, çevresi ve toplum etkisi altına alır. İyi veya kötülüğü buralardan alışkanlık haline getirir.

Mümin, bir günah işlediği zaman kalbinde meydana gelen o lekeyi hemen tevbe edip gidermesi, temizlemesi gerekir. Kalb üzerine gelen leke, ayna üzerine düşen bir siyah mürekkeb lekesi gibidir. Eğer tevbe ederek o günah lekesi temizlenirse, aynanın üzerindeki o mürekkeb lekesinin kolayca temizlendiği gibi temizlenmiş olur. Şâyet günah işleyen, aldırış etmeyip günah işlemeye devam ederse, ayna üzerine dökülen siyah mürekkep dağılıp aynayı göstermez hâle getirdiği gibi, insanın kalbi de öylece paslanır, dinî hakikatları, îmanî hakikatları ve insânî gerçekleri kavrayamaz hâle gelir. Kısacası günahın kalb üzerindeki izahı böyledir.

Mümin, günahlarından tevbe ve istiğfâr ederse kalbi temizleniyor. Ayna gibi pırıl pırıl oluyor. Sanki cilâlanmış bir madde gibi tertemiz oluyor.

Cenab-ı Peygamber, insanların anlayabileceği maddi bazı şeyleri örnek vererek meselenin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Hadisdeki Rân, günâh üstüne günah işlemek demektir ki, kalbi tamamen pas kablayıp körletmek ve sonunda da kalbi öldürmek demektir. Artık kararmış bir kalbde îman nurundan eser kalmamış demektir. Kabkara bir kalb, yosun tutmuş kayalar kadar katılaşmış bir kalb de elbet ve elbet îmanın nuruna yer kalmayacaktır. Onda hak ve hakikat namına bir ışık bulunmayacaktır.

Evet, ey Hak için kardeş! Kalbini temiz tutmak istiyorsan, kalbini günah yosunlarından temiz bulundurmak istiyorsan, vicdanını tırmalayan ve vicdanını rahatsız eden bir günah işlediğin zaman hemen tevbe ve istiğfar et.

Tevbe ile ilgili ... nci Hadis-i Şerifin izahında kısa da olsa biraz izah ve açıklama vermiştik. Burada da istiğfâr ile ilgili birkaç satırlık bir bilgi vermeyi münâsib görüyorum.

İstiğfar, günahkâr bir kimsenin Cenab-ı Hak'tan affetmesi için niyazda bulunması demektir.

İstiğfar, tevbeden ayrılmaz. Nerede tevbe var, orada istiğfar da var demektir. Yani, tevbe, istiğfarla birlikte bulunur. Bir kimse, işlediği günahdan pişmanlık duyar ve bir daha işlememek için kesin karar verir. Bu "**Tevbe**"dir.

Bu günahın affı için Cenab-ı Hak'tan bağışlanmasını diler. Bu da "**İstiğfar**"dır.

Dinimizde "**Tevbe-i İstiğfar**", Tevbe ve İstiğfar deyim ve tabirleri bu gerçeği dile getirmektedir.

Devamlı olarak istiğfar etmek, istiğfar kelimelerini okumak Hz. Peygamber Efendimizin Sünneti ve âdeti idi. Bunu yeri geldikçe göreceğiz.

"**İstiğfar**", "ESTAĞFİRULLAH" cümlesini söylemektir. "**Estağfirullah**" demek, istiğfar etmek demektir.

"ESTAĞFİRULLAH" demenin mânâsı:

"**Allah'tan beni affetmesini istiyorum. Allah'tan beni bağışlamasını diliyorum.**" demektir.

"ESTAĞFİRULLAH" demenin Arabca izahı şöyledir:

"**Utlubul - mağfirete minallahi**" demektir.

"UTLUBU" taleb ediyorum, istiyorum. "EL-MAĞFİRETE" mağfiret, bağışlanmak, affolunmak, "MİNALLAHİ" Allah'tan, yani "**Allahü Teâlâ'dan günahlarımın, kusur ve hatalarımın affını, bağışlanmasını istiyorum**" demektir.

Kısaca "**Estağfirullah**" demekten bu geniş ve özlü dilekte, bu kurtarıcı istekte bulunmuş oluyoruz.

"**Estağfirullah**" demek istiğfar demektir. **İSTİĞFAR,** kelimesinin mânâsı da mağfiret taleb et-

mek ve bağışlanmak dilemektir. Çünkü **istiğfâr** kelimesi, istif'âl babından mastardır. Bu mastarda ise, talep mânâsı vardır.

Yani, istiğfar denince "**Utlubul'mağfirete mihallahi Teâlâ = Allahü Teâlâ'dan mağfiret dilerim, bağışlanmamı isterim, günahlarımın affını niyaz ederim.**" demek istendiğini anlıyoruz.

Şimdi tevbe ile istiğfarı bir arada izah ve açıklamaya çalışacağız:

"**Estağfirullahe ve etûbü ileyh.**"

Bu cümlede hem istiğfar lafzı var, hem de tevbe lafzı vardır.

"**Estağfirullahe**" istiğfar lafzı, istiğfar cümlesidir. Ve "**Etûbü**" tevbe lafzı, tevbe cümlesidir. "**İleyhi**" illallahi demektir.

Yani, "**Estagfirullah**" kelimesi **istiğfarı,** "**Etûbü**" kelimesi de **Tevbeyi** anlatıyor.

"**Estağfirullahe ve etûbü ileyhi**" demek, "**Allah'tan mağfiret diler ve O'na (Allah'a) tevbe ederim.**" demektir.

Evet bu kısa açıklamadan sonra, tevbe ve istiğfarın mânâsını aklımızda tutar ve kafamıza yerleştiririz sanırım. Bundan sonra birisi gelip de "**Tevbe-i İstiğfâr**" dediğinde bu güzel mânâyı anlamış oluruz inşaallah!..

Ey Hak Yolcusu Kardeş!

Cenab-ı Hakkın, "TEVVÂB, **Ğaffâr**, SETTÂR, **Ğafûr**" gibi güzel isimleri kullarının günahlarıyla ilgisi bulunan mübârek isimlerdir.

Kulun tevbesi olmasa Cenab-ı Hakkın "TEVVÂB" isminin bir ma'nâsı kalmaz. Kul tevbe edecek, Cenab-ı Hak, tevbeyi kabul edecektir.

Kulun günahı olacak ki, Cenab-ı Hakkın "ĞAFUR - ĞAFFÂR" isimleri tecelli etsin. Bağışlama, mağfiret etme ortaya çıksın.

Kulun ayıbı, kusuru olacak ki, Cenab-ı Hakkın "SETTÂR" isminin ma'nâsı ortaya çıksın.

Bütün bu hikmetlerden dolayıdır ki, Yüce Peygamberimiz (Aleyhisselâm), Hadîs-i Şerîflerinde şöyle buyuruyor:

"**Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, (Ey ümmetim) siz günah işlememiş olsaydınız, Cenab-ı Hak, sizi götürüp yerinize günah işleyen ve arkasından (peşinden) da tevbe eden ve mağfiret dileyen (istiğfâr eden) kimseler getirirdi de onları affeder (bağışlar, mağfiret ederdi).**" demektir.

Ey Hak Yolcusu! Demek oluyor ki, insanoğlu günah işleyecek ve günah işleyebilecek bir şekilde yaratılmıştır. Ancak değerli insanlar hemen tevbe ile Cenab-ı Haktan mağfiret dileyecek ki, Allah, o kulunu bağışlasın, bu da Allah'ın hoşuna gidiyor.

Evet, insanlar günah işlememiş olsalardı, Cenab-ı Hak, günah işleyecek yeni yeni kullar, yeni yeni insanlar yaratacak ve onlar günah işleyince onları tevbe ettiklerinden dolayı affedecek ve tevbelerini kabul edecektir.

Bir kula gereken ve ona yakışan günah işleyince hemen arkasından tevbe etmektir. Allah tevbe eden kullarını seviyor.

Altıncı Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

İSLÂMIN ESASI - KÖKÜ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

بُنِيَ الْاِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا

اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلَاةِ

وَاِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَحَجِّ الْبَيْتِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ. رَوَاهُ الْبُخَارِي

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"İslâm dini, beş temel üzerine kurulmuştur:

1 — Allah'tan başka hiçbir ilah bulunmadığına, Muhammed'in (A.S.) Allah'ın Kulu ve Resûlü olduğuna şehâdet etmek,

2 — Namaz kılmak,

3 — Zekat vermek,

4 — Beyti haccetmek,

5 — Ve Ramazan ayının Orucunu tutmaktır.

A Ç I K L A M A

Ey Hak yolcusu kardeş! Müslümanlığın beş şartı bu Hadis-i Şerif ile bildirilmektedir. İslâmın şartı beştir deriz. İslâm beş temel üzerine kurulmuştur deriz. Müslümanlık beş direk üzerine kurulmuş bir bina gibidir, deriz. Bütün bu tabir ve deyimler, İslâm binasının sağlam olarak ayakta durması için sayılan beş esasın yapılması ve yerine getirilmesinin gerekli olduğunu anlatmaktadır. Şimdi bu beşi kısa kısa izah edelim:

1. İMAN VE İSLÂM: İslâmın beş şartından birincisi Kelime-i Şahâdettir ve okunuşu şöyledir: "**Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve Resûlüh.**" Buna şahâdet kelimesi diyoruz. **Ma'nası: "Şehâdet (Şâhitlik) ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilah (ibâdet edilecek, Ma'bûd) yoktur. Ve yine şahâdet ederim ki, Hz. Muhammed (Aleyhisse-**

lâm) Allah'ın kulu ve Resûlü = elçisi, Peygamberidir." demektir. bu mübârek cümleyi söylemek islâmın şartıdır. Tasdik edip kabul etmek ise îmanın şartıdır.

Kısaca îmanın tarifi, "**Allah'ı ve O'ndan geleni tastik etmek, kabul etmektir.**" Bu ise, yüce Peygamberimiz Hz. Muhammed (Aleyhisselâmın) bildirdiği şeylerin tümüne birden inanmak demektir.

Îmanın en kısa düsturu (prensibi) Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehâdet (Tevhid Kelimesi ve Şehâdet kelimesi) dir.

Bir gayr-i müslim, müslüman olacak olsa, hemen bu iki cümleden birini söylese ve inansa müslüman oluverir. Bu kadar kısa ve kolaydır. Tevhid Kelimesi: "**Lâ ilâhe illallah, Muhammedün-Resûlullah**" demektir. Ma'nası: "**Allah'tan başka ilâh (ibâdet edilecek, tapılacak Allah) yoktur. Hz. Muhammed (Aleyhisselâm) Allah'ın Resûlüdür.**" demektir. "**Resûl**" elçi, Peygamber demektir.

Şâhid, bir konuyu veya hâdiseyi çok iyi bilen gözüyle görüp kulağıyla işitip ve bu bildiği hâdiseyi mahkemeye giderek hakime, savcıya söyleyen kişiye şâhid ismi veriliyor.

Şahâdet kelimesi demek ise, bir Müslüman, yeryüzünde her zaman hakkın şâhidliğini yapması, hakkı söylemesi demek oluyor. Allah'ın varlı-

ğı ve birliği ile Hz. Muhammedin (A.S.) Allah'ın son Peygamberi olduğunu kabul etmeyen kafirlere karşı Allah'ın varlığı da, birliği de ve son Peygamberi Hz. Muhammedin (A.S.) Peygamberliği de hakikattın ve gerçeğin ta kendisidir. Ben bu gerçeklerin şâhidiyim. Demiş oluyoruz. Tevhîd kelimesi de, birlemek demek oluyor. "**Allah**" Zatında, sıfatında birdir, şeriki benzeri yoktur" gerçeğini dile getiriyor. Evet, Tevhid ve Şahâdet kelimelerinin kısaca işâret ettiği manâ böyledir. **Îman ile İslâm,** çok zaman aynı ma'nâya kullanıla gelmiştir. Her inanan, islâm olduğu gibi, her islâm, her müslüman da iman eden bir mü'mindir. Yani, her mü'minin müslüman olduğu gibi, her müslüman da mü'mindir. Îmansız müslümanlık olmadığı gibi, müslümanlıksız da iman olmaz. Bunun için bu kelimeler, çok kere aynı ma'nâya kullanılagelmiştir.

2. Namaz kılmak: İslâmın beş şartından 2. ncisi de "**günde beş vakit namaz kılmaktır.**"

Ey müslümanım diyen kardeş! Müslümanların her gün bu ibâdetleri yapması, kılması üzerlerine farzdır. (Allah'ın kesin emridir). Bunu kılmayanlar büyük günaha girerler. Bir müslüman, beş vakit namazını kılmazsa, büyük günâh işlemiş olur. Kabul etmeyen ise, (namaz da neymiş derse) "**Allah korusun**" dinden çıkar (kâfir olur). Zira bunların hepsi farzdır. Ayet ve Hadis-i Şerif ile sabittir. Beş vakit namaz, günlük farz ibâdetlerimizdir.

Namaz, ruhumuzun gıdasıdır. Vücûdumuzun ekmek, su ve havaya ihtiyacı olduğu gibi, ruhumuzun da namaza ihtiyacı vardı. Namaz, insanın insan olduğunu hatırlatır. Günde beş kere sevdiğinin huzuruna çıkmak ne demektir!...

Ömründe bal yemeyen bir adama balın tadı ve lezzeti anlatılabilir mi? Yani, hayatında hiç balı görmemiş adama bal tarif edilebilir mi? El cevab, edilemez değil mi? İşte aynen bu misal gibidir. Namazın tadına varamayan adamlara namazın fazîleti anlatılamaz. Bu gerçekler, ancak ehli olan kimseler tarafından anlaşılabilir.

Yüce Peygamberimiz, Hadis-i Şeriflerinde namazın önemi hususunda pekçok emir ve tavsiyeler buyurmuşlardır:

1. **"Mü'minlerin miracı, namazdır."** Nasıl ki, yüce Peygamberimiz, Mi'raca teşrif ettiğinde yedi kat göklere, uruç ile tüm ilahi sırlara vakıf olma şerefine ermişti. Yüce Rabbimiz, Sevgili Peygamberimizi, bir gece Mi'râç'a davet etmişti. Sevgili Peygamberimiz, Mi'râç yolculuğu sırasında, Cenab-ı Hakk'ın azamet ve kudretinin eserlerini, hikmetler dolu saltanatını görmüş, Arşı, kürsüyü, Cennet, Cehennemi hep görmüş, Cenab-ı Hakkın yüce katına kabul edilmiş, yüce Mevlâsının cemâl-i ba kemâline ererek ilâhî lutfa ermiş!... Bütün bu nimetler mi'râç gecesinde tecelli etmiştir!..

Yüce Peygamberimizin erdiği bu ma'nevî huzura, her müslüman, beş vakit namazında erebilir. Yeter ki Allah'ın ve Peygamberin emrettiği şekilde mü'minler namaz ibâdetine önem ve hassasiyet göstersinler. Yüce Peygamberimiz, "**Mü'minlerin mi'racı namazdır**" buyurmak suretiyle bu inceliğe, bu fazîlete işâret buyurmaktadırlar.

"**Dinin direği namazdır.**" Namazını kılmayanlar dinini yıkmıştır demektir. Oturduğu binasını yıkan kimseye akıllı bir insan olduğu söylenmez, söylenemez. Bunun gibi, dininin direği olan namazını kılmayan bir müslümana da akıllı ve gerçek bir müslüman denemez. Böyle kimseler, dininin fazîletinden, asla yararlanamazlar. Cenab-ı Hak, bütün müslüman kardeşlerimize akıl, şuur nasibetsin de hidâyetine lutfetsin. Amin!

Namaz hususunda geniş bilgi isteyen kardeşlerimiz, "**TAM NAMAZ HOCASI**" isimli kitabımıza baksınlar. İsterken de "**Yazarı Yûsuf TAVASLI**" olacak desinler.

3. Zekat vermek: İslâmın beş temelinden (şartından) biri de zekat vermektir. Her Müslüman zengin, malının kırkta birini, her sene fakirlere, yoksullara ve muhtaç olan müslümanlara vermesi farzdır. Allah'ın kesin emridir. Zekâtın farz oluşu, Kur'ân-ı kerim (Kitab) ile ve Hadisi Şeriflerle (Sünnet) sabittir. Zekâtını vermeyenler günahkâr olur. İnkâr edenler ise, dinden çıkar (kafir olur).

Cenab-ı Hak, "**Namaz kılınız, zekat veriniz**" buyurarak, birçok âyet-i kerimelerinde emir buyurmaktadır. Kur'an'da 32 âyet sâdece zekatla emir eder. Bu ise, zekatın dinimiz İslâmdaki önemini bildirmektedir.

Zekat mal ile yapılan bir ibâdettir. Sevabı ve fazîleti çok büyüktür. Bunun için zengin müslümanlar, zekat vermek hususunda tam bir bilgi edinmeleri üzerlerine farzdır. Fakir kimsenin zekat hususunda bilgi edinmesi üzerine farz değildir. Ama zengine farzdır. Çünkü, zekat ibâdetini doğru dürüst yerine getirebilmesi için zekatın nasıl ve nerelere verileceğini okuyup öğrenmesi üzerine farzdır. Bunlar ilmihal bilgileridir. Geniş bilgi için ''**Tam Namaz Hocası**'' isimli kitabına bakılsın.

4. Ka'beyi Şerifi (Beyt-i Şerifi) Haccetmektir. Mekke şehrinde bulunan Ka'be-i muazzamayı ziyâret etmeyi kast etmektir. Her ibadetin şartları olduğu gibi Haccın dahi şartları vardır: Belli zamanda, belli yerleri, belli şekilde ziyâret gibi.

Hac, belli zamanda, belli yerleri, belli şekilde ziyâret etmek demektir. Yani, Hac mevsiminde, Ka'be'yi ve Ka'be'nin yakınlarında bulunan mübarek yerleri ziyaret etmek demektir.

Belli zaman, Hac mevsimidir. Belli yerler, **Ka'be, Arafat, Müzdelife, Mina, Safa, Merve** gibi mübarek yerlerdir. Hacca giden buralarda bazı vazifeler yapar ki, bu Hac için şarttır.

Ka'be, bütün müslümanların Kıblesi olan mübârek bir binadır. **beytullah** Allah'ın evidir. Mekke şehrindedir. Müslümanlar namaz kılarken bu cihete (Ka'be cihetine, tarafına) yönelmek ve dönmek dahi farzdır.

Haccın dahi, farzları, vâcibleri, sünnetleri ve edebleri vardır ve dahası vardır ki, Haccın yasakları ve cezaları da vardır.

Haccı inkâr eden kabul etmeyen, dinden çıkar, (kâfir olur). Hac İslâmın beş temelinden biridir. Kur'an ve Hadis-i Şeriflerde sabit olan bir Allah emridir (Farzdır.) Hem beden, hem mal ile yapılan bir ibâdettir. Zengin olan bir müslüman ömründe bir kere bu ibâdeti yapması farzdır. Yapmayanlar büyük günahkâr olurlar. Geciktirmek dahi günahtır.

Hac ibâdetinin fazîleti ve sevabı çok büyüktür. Her sevab ibâdetin zahmet ve zorluğuna göredir. Hac ibâdeti ve hem mâlî hem de beden (vücud) ile yapılan bir ibâdet olduğu için diğer ibadetlerden farklıdır. Sevabı da ona göre çoktur. Namaz ve oruç bedenî ibâdet (vücud ile yapılıyor.) Zekat, yalnız mali ibâdet, mal ile (zengin olursan) yapılıyor. Hac ise, her ikisini içine alıyor. Haccın hikmetleri çoktur. Burada yerimiz müsâit değildir. Daha geniş bilgi için "**Tam Namaz Hocası**" isimli eserimize bakılsın.

Ramazan Ayının Orucunu tutmak: İslâmın beş temelinden beş şartından biri de senede bir ay Ramazanda oruç tutmaktır.

Her müslümanım diyen, Ramazan ayında oruç tutmak zorundadır. Bu Allah'ın kesin emridir (Farzdır). Orucun farz olduğunu kabul etmeyen, inanmayan, inkâr eden dinden çıkar (Kâfir olur).

Bu ibâdetlerin farz oluşu Âyetlerle, Hadislerle sabittir. İslâm'ın emirleri müslümanlaradır. Kafirlere önce iman etmek emirleri vardır. Ama müslüman olunca ibâdetler gereklidir. Bu ibâdetler ister kabul edilsin, ister edilmesin. Bunları kabul eden ve yerine getirenler gerçek müslümanlardır. Bunlara büyük sevablar vardır. Allah kendilerini memnun edinceye kadar lutfundan verecektir. Cennetlerinde onlar için özel nimetler hazırlamıştır.

Kabul etmeyenler veya tenbellik edenler için de, cezaları ve günahları vardır. Şiddetli azablar bunlar içindir. Cehennemin kahredici ateşi ve türlü azabları bu isyankârlara hazırlanmıştır.

Oruç için dahi çok geniş bilgiler ilmihal kitablarında yer almaktadır. Bu hususta bizim eserlerimizden bilgi edinmek isteyen "**Tam Namaz Hocası**" isimli kitabımıza bakabilir.

Yedinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

EVLÂDCILIK

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

اِتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْدِلُوا بَيْنَ اَوْلَادِكُمْ ﴿رَوَاهُ مُسْلِمٌ﴾

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Allah'tan korkun, çocuklarınız arasında da adâletli davranınız."

A Ç I K L A M A

Ey Hak yolcusu Kardeş! Çocuklar anne ve babanın meyvesidir. Evlâd, anne ve babadan bir parçadır, bir cüzdür. Hepsi ebeveyne nisbette

eşittir. Şu halde evladları arasında adâleti gözetmek anne ve babaya düşen çok mühim bir görevdir.

Hadis-i Şerifde, "**Allah'tan korkun**" emri çok mühim bir emirdir. Bu şu demek oluyor: "**Ey anne ve babalar! Allah'tan korkun. Allah'ın emir ve yasaklarına riâyet ediniz. Her işinizi yerli yerince, Allah'ın koyduğu ölçülere uygun bir şekilde hareket ediniz ve evlâdlarınız arasında da adâleti gözetiniz.**" Anne ve babaya yakışan bu yoldur. Kendi vücutlarından bir cüz olan, ciğer-pâre yavruları arasında eşit bir duyguya sahib olmayan anne ve babaya doğrusu ne söylenebilir?

Böyle yanlış ve nefsânî bir duygu içerisinde olan ve îmanda kemâle ermemiş olan bir anne ve baba varsa, doğrusu hemen Tevbe etmelidir. "**Ya Rabbi hata ettim, câhilliğimden senin kurtarıcı emirlerini bilemedim, hem kendime, hem evlâdıma yazık ettim. Bundan böyle bütün hatalarımdan tevbe ediyorum. Beni bağışla, evladıma da iyilikler ve saâdetler ver.**" diye Cenab-ı Hakk'a yalvarmalıdır ve evladları arasında her hususta adâleti elde tutmalıdır. Birini az sevip birini çok sevmemelidir. Hepsinin sevgisini eşit yapmaya bakmalıdır. Çünkü, Cenab-ı Hak, kulunun kalbinden nelerin geçtiğini çok iyi bilmektedir. Şu halda evladları severken Allah'tan korkarak eşit bir sevgiyle sevmelidir, vesselâm.

Çocuklarına bir bağış ve hediyede bulunulduğu zaman hepsine de eşit bir şekilde bulunmalıdır. Birisine az, birisine çok, birininki değerli, birininki değersiz olmamalıdır. Böylece çocuklarına karşı adâlet ile muamele edilmiş olur ki, Allah böylesini sever. Adaletsizlik yapan kullarını sevmez.

Buhârî'nin rivâte ettiği bir Hadis-i Şerifde şöyle anlatılmaktadır:

Numan Bin Beşir, oğlu Beşir'i alıp doğruca Resûlullah (Aleyhisselâm'a) götürüyor ve Resûlullah'a varıp şöyle diyor:

"— **Ya Resûlullah! Ben Seni şahid tutuyorum, oğlum Numan'a şunu ve şunu bağışladım.**"

Sevgili Peygamberimiz (Sallallâhü Eleyhi ve Sellem) buyurdu:

"— Bunları, her çocuğuna (bütün çocuklarına) da bağışladın mı? diye sual buyurdu. Adam: "— **Hayır bağışlamadım**" dedi. Peygamberimiz (Aleyhisselâm).

"— **Çocuklarının hepsinin iyilikte eşit olması seni sevindirmez mi?**" buyurdu. Adam, "— **Evet, sevindirir.**" dedi. Resûlullâh (Aleyhisselâm):

"— **O halde buayırımı yapma**" buyurdu.

Ey Hakka gönül veren Kardeş! Parmağın hangisini kessen kanayıp acımaz. Evladcılık da böyledir. Meğer ki, insan, hatta gerçek müslü-

man, ahlâken gelişmemiş ola!.. Evlâdın birisi, nimetler içinde, dünya varlığı içinde sevinirken diğerinin boynu bükük durması hangi ana-baba vicdanını ağlatmaz. Meğer ki vicdandan mahrum ola!

Ey Hak yolcusu kardeş! Çocuklarını eşit (müsâvi) tutmayan bu dünyada huzur (vicdan rahatlığı) bulamaz. Hele âhirette ise, bunun büyük azabını çekecektir. Evlâdları arasında adâleti gözetmeyen anne-baba, bu kötü davranışıyla, çocuklarının aralarını açmış ve kardeşi kardeşe hasım etmiş olur. Kendi eliyle evlâdlarının arasını bozmuş ve aralarında dargınlık meydana getirmiş olur. Allah'tan korkan ana baba, bu kötü ve yanlış hareketi yapmaz ve yapmamalıdır. Hele hele, oğlan evlâd ile kız evlâd arasında adâleti gözetmemek bir müslümana hiç mi hiç yakışmaz. Kâmil îman sahibi bir müslüman, kız evlâd ile erkek evlâd arasında ayırım yapacak ha!.. Bu dînî ölçülere aykırıdır. Böyle bir müslüman resûlullah'ın huzuruna nasıl çıkacak, nasıl O'ndan (Aleyhisselamdan) şefaât isteyecek?.

Hayatta iken, evladlarına yapılacak hediye ve bağışlarda, erkek evlad ile kız evlâdın arasını ayırmamak, her ikisine de eşit bir şekilde bağışda bulunmak en doğru bir dinî görüştür. Allah, kullarının gönüllerindeki duyguya göre muâmele eder. Bu dünyada evladlarının birbirleriyle sevgi ve kardeşçe yaşamalarını isteyen anne, baba, evladları ara-

sında adâletli davranmalıdırlar. Allah'ın her hareketimizi gördüğünü ve kalblerimizden geçenleri bildiğini düşünmemiz imanımızın gereğidir. Şu halde gizlice oğluma şunu vereyim, kızımın nereden haberi olacak diye bir yanlış duyguya kapılmamalıdır. Yüce Allah, her yerde hâzır ve nâzır olduğunu unutmamak kâmil îmanın vicdanda yükselen sesidir.

Ey Hakka gönül veren kardeş! Konumuzla ilgili yüce Peygamberimizin birkaç Hadis-i Şerifin meal (Türkçe) olarak nakletmek istiyorum:

1. "**Evladlarınız arasında bağışta bulunduğunuzda eşitliği sağlayınız. Eğer bir kimseyi diğer bir kimseye tercih etseydim (ve edecek olsaydım), kadınları (kız evladları) erkeklere (erkek evlâdlara) tercih ederdim.**"

2. "**Erkek ve kız evladlarınız arasında adâleti sağlayınız, (adâletli hareket ediniz).**" Babanın, evladlarına karşı, adaletli olması, evladın baba üzerindeki alacağı haklardandır.

3. "Ashabdan Nu'man Bin Beşir oğlunu alıp Hz. Peygamber Efendimize götürdü ve Peygamberimize: "— **Ya Resûlallah! Ben bu oğluma bir köle hediye ettim**" dedi. Hz. Peygamber Efendimiz:

"— **Oğullarının hepsine aynı hediyede bulundun mu? Yani hepsine birer köle hediye ettin mi?**" buyurdu. Adam "— **Hayır**" dedi. Resûlü Ekrem "— **O halde onu (köleyi) geri al.**" buyurdu.

Ey Hak yolcusu kardeş! Şu 20. nci asırda ne analar, ne babalar duyuyoruz ve biliyoruz. Kız doğurdu diye hanımını evden kovanlar, kız doğurursan bu eve gelme diyenler. Evladlarından mal, para kaçırıp yalnız bir oğluna verenler, kızlarını evlâd yerine koymayanlar ve hattâ kızlarını başlık parası ile satanlar, daha neler, neler!..

Ey kardeş! Bizim sözümüz Allah'a ve Resûlullah'a gönül veren gerçek müslümanlardı. "**İsteyen inanır, isteyen inanmaz.**"

İnsanoğlu, aklını başına almalı da evladım erkek oldu diye fazla sevinmemelidir. Ve kız oldu diye de üzülmemelidir. Zirâ, hangisinin hayırlı olacağı bilinmeyen gerçeklerdendir. Nice erkek çocuğu olan zavallılar vardır ki, "**Keşke erkek olmasaydı dı, kız olsaydı.**" diye dövünürler.

Kim bilir, belki kız çocuklarındaki selâmet, erkek evladlardan çoktur ve onlardan alınacak sevab, erkek evladdan fazla olabilir.

Şimdi bu husustaki Hadisleri görelim:

4. "Her kimin ki, bir kız çocuğu olur, onu güzel güzel terbiye edip büyütürse, gıdâsını (yemesini, içmesini, giyimine de güzel güzel bakarsa, Allah'ın verdiği zenginlikten evladına da bol bol verirse, bolluk içinde yaşatırsa o kız çocuğu onun için bereket olur ve cehennemden kurtulup cennete gitmesi için bir kolaylık vesilesi olur."

Yani; Allah, bir kuluna bir kız evladı veriyor. Bununla beraber zenginlik de veriyor. Şimdi bu kul, bu zenginliğiyle evladını bolluk içinde güzel güzel yetiştiriyor. Allah'ın kendisine verdiği nimetleri kız evladından esirgemiyor, cimrilik yapmıyor. Rabbim verdi diyor ve evladına da bu nimetten faldalandırıyor. Allah, bu kız evladı, babası için hayırlı ve bereketli kılıyor. Üstelik cehennemden kurtulmasına sebeb ve cennete girmesine de sebeb ve vesile kılıyor. Böyle akıllı bir babaya, elbette böyle hayır ve bereket olan bir evlat ateşten kurtaran, cennet bahçelerine ulaştıran uğurlu bir evlad yaraşır. Cehenneme bilet kestiren yüz tane hayırsız oğlun olacağına, böyle uğurlu bir tanecik kızın olsun dünyalara bedeldir. Neylesin yüz tane cehennemlik oğulu!..

5. "Her kimin ki, iki kız çocuğu olur da onlar evinde, baba ocağında bulundukları müddetçe onlara güzel güzel bakarsa, mutlaka o iki kız, o babayı cennete götürür."

6. "Her kimin ki, iki kız çocuğu veya iki kız kardeşi olur da, onların geçimlerini güzelce sağlarsa, o kimseyle ben, cennette şöylece berâberiz. (Mübârek iki parmağını bitiştirdi)."

7. "Üç kızı veya üç kızkardeşi olup da onların geçim sıkıntılarına göğüs geren ve sabreden (katlanan) kimseyi Allah cennetine kor (koyacaktır). (Onlara merhemet ediyor diye).

Adamın biri, "— **İki tane olursa**" diye sordu. Resûlullah, "— **İki olursa da aynıdır**" buyurdu. Bir başka adam. "— **Bir tane olursa?**" diye sordu. Resûlü Ekrem: "— **Bir tâne olursa da aynıdır.**" buyurdu.

Ey Cennet yolcusu kardeş! İşte kız evlâdın fazileti, bereketi dinimizde bu kadar büyüktür. Ne kadar acıdır ki, böyle bir dinin yolcuları olan, böyle bir dine mensub olan Müslümanlardan hâlâ kız evlâdlarına hiç kıymet vermeyen sözüm ona müslüman anne ve babalar vardır. Kızını başlık parasıyla satanlar!.. Dâmadlarına hiç kıymet vermeyen, hattâ adam yerine koymayanlar!.. Biricik kızının sevgisi ve hatırı için o muhteremlere saygının gerektiğini anlayamayanlar!.. Bu aziz din, bizlerden neler ister, bizler neler anlarız! Şaşarım halimize!..

Sekizinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

İYİLİK KAYBOLMAZ, KÖTÜLÜK UNUTULMAZ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

اَلْبِرُّ لَا يَبْلَى، وَالذَّنْبُ لَا يُنْسَى، وَالدَّيَّانُ لَا يَمُوتُ

اِعْمَلْ مَا شِئْتَ؛ كَمَا تَدِينُ تُدَانُ ؛ رَوَاهُ الْبَيْهَقِي

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"İyilik eskimez (kaybolmaz) günah unutulmaz. Hesab görücü (Allah) ölmez. Sen istediğini yap, ettiğin gibi karşılık görürsün. (Nasıl yaparsan sana da öyle yapılır)."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Bu dünyada, insanoğlunun yaptığı herşey kudret filmine kaydediliyor. Öyle değil mi?

"Zerrece iyilik yapan onun karşılığını görecek, yani iyilik olarak görecek. Zerrece kötülük yapan onun cezasını görecek, yani, yaptığı kötülüğün cezasını çekecektir."

Evet, hiç ölmez olan bu kural dünya durdukça duracaktır. Yapılan iyiliğin kaybolduğu görülmemiştir. "**İyilik yap denize at, balık bilmezse, Halık (Allah) bilir.**" diye boşuna dememiş dedelerimiz. İyilik yapan iyilik bulur, kötülük yapan da kötülük bulur. (Kötülüğünün cezasını çeker).

Hayatı boyunca kimseye iyilik yapmayan bir nâmerde iyilik yapıldığını gördün mü hiç? Ama kendi kazdığı kuyuya düşenler çok görülegelen dünya işlerindendir.

Evet, kötülük ve kötüler unutulamaz. Aslında kötü adam, kendi öz hayatına kundak koyan bir zavallıdır. Onun için büyük zatlar demişler ki:

"**Kötüye kötülük yapma, ona kötülük (ceza) olarak kendi kötülüğü yeter.**" Gerçekten de öyledir. Kötüler hep kendi kurdukları kötü tuzaklarına düşmüşlerdir.

Bütün kullarının yaptığı işleri gören yüce Allah ölüm denen yokluktan münezzehtir, uzaktır. Allah, ölmez. O hayatı ebedî ile haydır (diridir). Allah' kullarının iyilik ve kötülüklerini ölçmek üzere hesab divânı kuracak, kullarının hesabını Allah kendisi görecek. Kaybolmayan iyiliği, unutulmayan kötülük ve günahın hesabını kendisi için ölüm olmayan Allah görecektir. Gerçek budur. Bu gerçeği öğrendikten sonra, ey âdemoğlu istediğini yapabilirsin. Serbestsin. Hürriyetin var. İstediğini işle. Nasıl olsa yaptığının karşılığını göreceksin. Nasıl yaparsan, sana da öyle yapılacaktır. "**Herkes yaptığından sorguya (hesaba) çekilecektir. Allah, yaptığından sual edilmez (edilemez).**" **Ey sayılı nefes sermâyesiyle bu dünyaya gelenler! Zannetmeyin ki yaptıklarınız yanınıza kâr kalacak.** Hiç böyle batıl düşünmeyelim. Yaptığımız her iş, ilâhî adaletin huzuruna çıkarılacaktır.

Günâhın, kötülügün unutulmadığına bir misal vermek isterim:

Vaktiyle iki kardeş deniz yoluyla (vapurla) seyâhate (gezmeye) çıkarlar. Gemi hayli yol aldıktan sonra fırtına çıkar, gemi dalgalar arasında yol almaya bakar.

Bu iki kardeş, dalga ve fırtına telâşıyla denize düşerler. Yolcular, feryâd çığlıklarıyla gök kubbeyi inletirler Bu esnada yolcuların yanına gelen kaptan, hemen denize atlayıp küçük kardeşi boğulmaktan kurtarır. Öteki büyük kardeşle hiç il-

gilenmez. Adam bağıra, bağıra, feryâd ede ede boğulur gider. Durumu gören yolculardan birkaçı, kaptana:

"**— Eğer çabuk davransaydın öbür kardeşi de kurtarabilirdin.**" diye söylendiler. Kaptan şu cevabı verdi:

"**— Bakın, gerçek şu! Bu kardeşi kurtarmak istedim ve kurtardım, çünkü, bana eskiden iyiliği olmuştu. Diğerinin boğulmasını istedim ve boğuldu. Onun da bana kötülüğü dokunmuştu, eskiden bana kötülük yapmıştı. O sebebten kurtulsun istemedim ve boğuldu gitti.**

İşte gerçek budur. Ey dostum! Günah unutulmaz, kötülük hiç mi hiç unutulmaz. Kötülük yapan iyilik bulamaz. İyilik yapan da mahrum kalmaz. İlâhî adâlet, eninde sonunda yerini bulur.

"**Nasıl yaparsan sana da öyle yapılır.**" Hadisi için de bir örnek vermek isterim.

Vaktiyle kendi ölçülerine göre, kendisinin iyi bir insan olduğunu ve hatasız bir kulum hükmünü verdiği bir adamcağız, bütün dualarında:

"**Ya Rabbi adâletini isterim, adâletinle muâmele et.**" sözünü kendisine adetâ vird edinmiş (yani hergün bu kelimeleri günlük dua gibi söylermiş).

Tabii kul, neyi isterse Allah, onu verir. Adamın duası kabul edilmiş. Öyle ya, kul her gün isteyince Allah kulunu boş mu çevirir!..

Ve günün birinde adamın karnına demir bir mızrak saplamışlar ve adamı ölüme mahkum etmişler. Adam, bu beklenmedik ölüm şekliyle ölürken kendi kendine sayıklar ve feryâd ederken konuşmuş:

"— Ya Rabbi, günlerce, senelerce duâ ettim, adâletini istemiştim, hiç bir duâmı kabul buyurmadın." dermiş.

Adamın kulağına kendi anlayacağı bir ses ile kuvvetlice bir ses gelir:

"— Ey insan senin duan kabul oldu. Sen duanda hep Allah'ın adaletini istedin. Allah'ın adaleti senin böyle ölmeni gerektiriyordu. Çünkü sen, gördüğün ve eline geçirdiğin, yakaladığın her sineğin karnına toplu iğneyi batırıp, o günahsız hayvanların cıız, cıız diyerek ölmelerinden zevk alıyordun. Bu kötü hal sende hastalık hâlini almıştı. İşte kabul olan duandan dolayı Cenab-ı Hak, seni adâletiyle muâmele etti. Kısasa kısas olarak o günahsız hayvancağızların ölüm şekliyle cezâlandırıldın." dendi.

Ey Hak yolcusu kardeş! Allah'ın adâletinin karşısında hiçbir kul tutunamaz. Ancak lutfuna sığınanlar kurtuluş bulabilir. Bu adâlet isteyen za-

vallı adam, işler sadece ibâdetle bitecek, ibâdet olunca, adâlet karşısında tutunabilirim sandı. Halbuki hiç bir kul adaletin karşısında tutunamaz.

Şimdi ise; "**Nasıl yaparsan sana da öyle yapılır.**" Hadis-i Şerifini daha iyi kavradık sanırım. Bir kul, Allah'ın bütün yaratmış olduğu varlıklara şefkat ve merhamet göstermezse, kendisi de kimseden, zerrece merhamet göremez. Bu Hadis-i Şerifi anlatmak için daha birçok misaller verebiliriz. Gerçek şudur ki, insan hayır ve iyilik yaparsa hayır ve iyilik bulur, şer ve kötülük yaparsa, şer ve kötülük bulacaktır. Başkalarına iyilik yapan başkalarından dahi iyilik gördüğü gibi, başkalarına zulmeden, haksızlık eden, can, mal, ırz ve şerefine zarar veren, aynen misliyle cezasını görür. Bu âkibet (kötülerin başına gelecek bu kötü sonuç) adâlet-i ilâhiye gereğidir. Türkçemizde kullandığımız "**eden bulur**" atasözümüz bu Hadis-i Şerifden mülhemdir.

Aslında gerçek, bir müslümanda, böyle kötü huy olmaması gerekir. Çünkü, İslâmın Müslümanlara sunduğu güzel ahlâk prensibleri müslümanları geliştirip olgunlaştırması gerekir. Müslüman kendisi için istediği bütün güzellikleri, diğer insanlar için de istemesi ahlakının yükseldiğinin bir belirtisidir. Îmanda olgunluk belirtileri, Müslümanın diğer canlılara karşı takındığı güzel tavır ve hareketlerle orantılıdır. Gerçeklik davasında bulunmak yani, gerçek bir mü'minim, gerçek bir müslümanım demek, ağızla

(sözle) olacak bir da'vâ değildir. Gerçeklik ameldedir, iştedir. Tatbik de uygulamadadır. Yaban otu eken, gül elde edemez.

Hadis-i Şerifde "**Sen istediğini yap.**" yani, sen ne yaparsan yap, mutlaka yaptığının hesabını vereceksin. Kullarının hesabını görecek olan Allah, herkesin ne yaptığını görür, görüyor. Öyleyse ey Allah'ın kulları aklınızı başınıza alın. Âkibetinizi düşünün. Hiç bir varlık başıboş abes olarak yaratılmamıştır. Bir Hesab günü gelecektir. Boynuzsuz koyun, boynuzlu koyundan hakkını alacaktır. Şu halde "**İyilik kaybolmayacaktır. Günah da unutulmayacaktır. Hâkim-i Mutlak olan ulu Allah, kullarının hesablarını görecektir. Herkes yaptığı amelin karşılığını bulacaktır. Yani, hayır işleyen iyilik bulacak, şer işleyen cezasını görecektir.**"

Dokuzuncu Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KADINLARA İYİLİK, KADINLARIN YARADILIŞI

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَلَا يُؤْذِى جَارَهُ

وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا، فَاِنَّهُنَّ خُلِقْنَ مِنْ ضِلَعٍ

وَاِنَّ اَعْوَجَ شَىْءٍ فِى الضِّلَعِ اَعْلَاهُ فَاِنْ ذَهَبْتَ تُقِيمُهُ

كَسَرْتَهُ وَاِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ اَعْوَجَ، فَاسْتَوْصُوا

بِالنِّسَاءِ خَيْرًا ❊ رَوَاهُ الْبُخَارِىُّ وَمُسْلِمٌ وَالتِّرْمِذِىُّ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Kim, Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, komşusuna eziyet etmesin. Kadınlarınıza hayır tavsiye ediniz. Onlara en güzel bir şekilde öğüd ve nasîhatta bulunun. Kadınlarınıza karşı çok iyi davranın, zira onlar (kadınlar) eğe kemiğinden yaratılmıştır. Eğe kemiğinin en eğri kısmı ise, yukarı kısmıdır. Onu doğrultmaya kalkışırsan kırarsın. Olduğu gibi bırakırsan da öylece eğri kalır. Bunun içindir ki, kadınlarınıza hayır tavsiye edin. Onlara öğüd ve nasihat ederken en güzel bir şekilde ediniz."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Hadis-i Şerif'de müslümanlara iki mühim vazife tavsiye edilmektedir. "**Allah'a ve ahiret gününe inanmış**" olan gerçek vazife ehli olan kimselerin komşularına karşı görevlerini yerine getirmeleri ve kadınlarına karşı hayırhah olmaları, emir ve tavsiye buyrulmaktadır.

Ey Cennet isteyen kardeş! Cenab-ı Hak, şu kâinatta (evrende) her mahlukunu (yaratıklarını) ayrı ayrı güzellik ve özellikte yaratmıştır. Erkeğin bünyesini kadının bünyesinden tamamen farklı bir özellikte yaratmış olup erkeğe reis ve aileyi koruma görevi verilmiştir. Kadındaki o nâzenin hıl-

kat (yaradılış) ise, erkek (koca) tarafından korunması, himâye edilmesi ve kadınına sahib çıkması erkeğe emredilmiş ve bu koruma ve kadını güzel güzel idâre etme, onunla güzel güzel geçinme vazîfesi erkeğe yüklenmiştir.

Hadis-i Şerifi incelersek, Cenab-ı Peygamber bize tavsiye buyuruyor. Kadının yaradılışına dikkatimizi vermemiz emrediliyor. "**Kadın eğri olan eğe kemiğinden yaratılmıştır.**" Aslı eğri olanın kendisi ne kadar da mükemmel olsa, bazen yanlış hareketlerinden, eksik işlerinden dolayı onların (kadınların) yaradılış özelliklerini düşünmeden sakın ola kadınlarınıza eziyet etmeyesiniz. Onlara zulum ve haksızlık, kaba ve haşin davranmayasınız. Onlarla güzel güzel geçinmeye bakınız. Onlara hayırlı ve güzel nasîhatlarda bulunmalısınız. Bazı eksikliklerini görmemezlikten gelmelisiniz. Onların aceleci ve kadınsı huylarından ileri gelen hatalarını görmemezlikten, duymamazlıktan gelerek onları güzel güzel idâre ediniz, buyrulmaktadır.

Şayet idâre tarafına gitmeyip ille de düzelteceğim derseniz. İşte o zaman dertler başlar. Çünkü düzelteyim derken onu yani kadınınızı kırarsınız. Kırmak ne demek büyük haksızlık olur. Zulum olur. Hatta belki de Allah korusun boşamaya kadar gidersiniz. İnsanların başına gelen birçok âile yıkımları belki kadının bu yaradılışındaki incelikler düşünülemediğinden doğmaktadır.

Bununla berâber kadınlarınızı kendi hallerine kendi huylarına da bırakmayınız. Onları terbite etmeye, yetiştirmeye gayret ediniz. Çünkü kendi hallerine de bırakırsanız o zaman daha da çok eğilirler. Çünkü yaradılışları eğri kemikten olduğu için, kendi hallerine bırakırlarsa daha çok eğrilirler. Zira asılları eğridir zaten.

Şu halde ne çok doğrultmaya, ne de kendi hallerine bırakmaya gelir. Her ikisi de zararlı olabilir. Hata ve kusurlu durumlarda onlara güzel güzel nasihat edilerek, kendi hallerine bırakılmamalıdır ki, çok eğilmesinler. Bu kusurlarından dolayı da çok üzerlerine düşüp de onları kıracak şekilde davranılmamalıdır.

Aile hayatı öyle kolay yürüyen bir gemi değildir. Hiç kimse kendi gönlüne göre ne karı bulabilmiştir, ne de koca bulabilmiştir. Nizâm-ı âlem böyle belki! Hikmetinden suâl olmaz. Hikmeti, sırları vardır!..

Âile hayâtındaki en gönül açıcı yol, koca kızdığı ve söylenmeye başladığı zaman, hanım susmalı ve sabretmeli ve hiç ses çıkarmamalıdır. Bazen de hanım kızar ve kızacaktır, öyle ya o da insan, o da etten kemikten yaradılmış Allah kuludur. Onun da sinir sistemi var. Onun da kalbi var. O da insan. İşte hanımefendide böyle bir hal zuhûr ederse, o zaman beyefendi (koca) sukût buyurmalı, sabır ve tahammül elbisesine bürün-

melidir. Yani bazen koca sabretmeli, bazen hanım sabretmelidir. Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) öyle yapardı.

Bir gün, Hz. Ömer'in (R.A.) hanımı kendisine (HZ. Ömer'e) çıkıştı. Hz. Ömer (R.A.) celâlli bir zât idi. Karısına:

— "Sen kim oluyorsun da bana çıkışıyorsun?" diye karısına söylendi: Karısı ise, kocası Hz. Ömer'e (R.A.):

"**— Resûlullah (A.S.) Senden hayırlı olduğu halde O'nun (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) hanımları da O'na (A.S.) çıkışıyorlar.**"

Hz. Ömer (R.A.) Efendimiz hemen kızı Hafsa validemiz için:

"**— Hafsa da böyle yapıyorsa helâk oldu.**" buyurdu ve sonra kızı Hz. Hafsa vâlidemize şöyle nasihatta bulundu:

"**— Aman kızım sakın ha sakın, sen Hz. Ebû Bekir'in kızı Hz. Ayşe'ye bakma. Resûlüllâh Onu çok sever. Sakın ki, Resulullah'a karşı saygısızlık ve boş boğazlık etmeyesin.**" dedi.

Bir gün Resûlü Ekrem ile Hz. Âişe arasında bir gerginlik oldu. Hz. Ebû Bekir'i (R.A.) aralarında hakem tayin ettiler. Hz. Ebû Bekir (R.A.) gelince, Resûlullâh (A.S.) Hz. Aişe'ye (R.A.) şöyle buyurdu:

"— **Konuşur musun, yoksa ben mi konuşayım?**" Yani, aramızdaki hadiseyi sen mi anlatacaksın, yoksa ben mi anlatayım?" buyurdu. Hz. Ayşe (R.A.), Resûlullah'a (A.S.):

"— **Sen konuş ama doğru söyle**" dedi.

Bu sözü duyunca, Hz. Ebû Bekir'in kızına çok çok canı sıkılmıştı. Bu sıkıntı ile kızı Hz. Ayşe'ye öyle bir tokat attı ki, Hz. Ayşe'nin ağzı burnu kana boyandı. Ve kızına:

"— **Resûlullah, hak ve hakikatten başka ne söyler?**" diye çıkıştı. Babasının tokadını yiyen Hz. Ayşe, hemen Resûlullah'ın arkasına kaçtı.

Resûlullâh, (A.S.), Hz. Ebû Bekr'e:

"— **Biz, seni dayak atman için çağırmadık ve senden bunu istemedik.**" (Yani, Seni ancak, aramızda hakemlik yapasın diye çağırdık) buyurdu.

Ey cennet isteyen dost. Sevgili Peygamberimizin bu mübârek davranışı, kadınlarımıza karşı nasıl davranılması gerektiği hususunda bizlere çok güzel bir ışık tutmaktadır.

Nasıl ki, erkek erkekliğini yaptığı zamanlar oluyorsa, kadın da kadınlığını yaptığı zamanlar olur. Her ikisinde de sinir sistemi denen devletli vardır.

Hz. Ömer (R.A) Efendimize biri gelip karısından şikâyette bulundu. Karısının ileri geri konuşmasından, bağırıp çağırmasından Halife Hz.

Ömer'e geldiği zaman, kapıdan bir kadın sesinin yükseldiğini duydu. Adam, birden duraladı. Halifenin evinden bir kadın sesi ileri geri konuşuyor. Baktı ki, Halife Hz. Ömer'in karısı, Halifeye bağırıp çağırıyor ve kocası Halife Hz. Ömer, hiç ses çıkarmıyor, sabırla susuyordu.

Halifeye karısını şikayete gelen adam, kendi kendine:

"— **Benim başımdaki dert Halifenin başında da var.**" diyerek gerisin geriye dönüp gidiyordu ki, Halife Hz. Ömer (R.A.), kapıdan dışarıya çıktı. Ve adamın gittiğini gördü. Ve adama:

"— **Niçin geldin, niçin gidiyorsun?**" dedi. Adam:

"— **Yâ Emirel Mü'minin! Benim başımdaki dert sende de var.**" dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer (R.A.) Efendimiz, adama:

"— **Bak, beni iyi dinle. Âilemin bende bazı hakları vardır.** Bana olan hizmetleri dolayısıyla arasıra böyle konuşmaya hakkı oluyor ki, benim sabrımı ölçüyor. Sabırla yapmış olduğu hak ve hizmetlerini şöyle sıralayabilirim:

1. Cehennem ateşine perdedir. Gönlüm onunla rahatlık bulur. Bana hanımlık görevini yapar. İşte bu ihtiyacımı kendim gideremem (göremem).

2. Evimin bekçiliğini yapıyor. Ben yokken evimi, malımı, mülkümü bekçilik yapıyor.

3. Evimin temizliğini yapıyor. Çoluk çocuğumun temizliğini, üstümüzü, başımızı yıkayıp temizliyor.

4. Çocuklarıma bakıyor. Onları yedirip içiriyor, giydirip kuşatıyor.

5. Ekmek ve yemeğimi yapıyor. Ekmeğimi yapar, yemeğimi pişirip önüme koyar.

İşte bu hizmetleri, her Allah'ın günü yapar. Hem de hiç eksiksiz bu hizmetleri her gün yerine getirir. Bu hizmetlerden bıkmaz usanmaz.'' buyurdu.

Halife Hz. Ömer'in (R.A.), bu nasihatlarını dinleyen adam. ''— Bu hizmetler bana da yapılıyor... Siz hoş görürseniz, ben de hoş görürüm. Bundan sonra âileme kızıp darılmam'' diyerek oradan uzaklaştı.

Ey Hak için kardeş! Bu kısa açıklamamızdan sonra derim ki, kadınlar, ''**Eğri kemikten yaratılmışlardır.**'' Hadisde bildirildiği gibi idâre edilmelidirler.

Yüce Peygamberimiz Hadis-i Şeriflerinde:

''**Sizin en hayırlılarınız, kadınlarına hayırlı olanlarınızdır. Ben ise, kadınlarıma (âileme) en hayırlı olanınızım.**''

''**Sizin en hayırlılarınız, en değerlileriniz, ailesine karşı en çok hayırlı davrananlarınızdır.**'' ''**Allah'ın kulları arasında en çok sevdiği kulu, âilesine en çok faydalı olanınızdır.**''

"Kadınlara ancak kerim olanlar (iyi ahlaklı olanlar) ikram (iyilik) ederler. Onlara kötülük edenler de ancak leîm (alçak ve âdî) olanlardır." buyrulmuştur.

Cenab-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'de **"ve âşırûhünne bil-ma'rûf = onlarla (kadınlarla - yani âilenizle) güzel geçinin."** buyuruyor.

Yine Hadis-i Şerifde şöyle buyrulmaktadır.

"Allâhü Teâlâ'nın en çok buğzettiği (en çok sevmediği, helâl, koca ile kadının boşanmasıdır." Yani, bir âilede - karı ile koca arasında tüm anlaşma ümidleri bitince baş vurulacak son çâre elbette boşanma olacaktır. Bu durum karşısında boşanmak helâldır. Tek çıkar yol da budur. Ama Allah indinde sevilmeyen bir helaldir.

Ey Hak için kardeş! Tüm bu izah ve açıklama olarak verdiğimiz Hadis-i Şerif meallerinden öğrendik ki, kadınlarımıza (âilelerimize) karşı son derece iyilik sever, şefkat ve merhamet dolu bir ruh ile, onları koruyup himâye etmemiz kendi menfaatımız gereğidir. Âilesine sevgisi olmayanın kendi nefsine sevgisi olmadığının en büyük delili bu sevgiden mahrum bulunmasıdır.

Müslümanım diyen, Cennete gitmek istiyorum diyen, Allah ve Resûlünün sevgisini isteyen **"Allah emâneti olarak aldığı kadınına"** gerekli sevgi ve hürmeti göstermesi gerekmektedir. Onu (kadını) hoş tutmalıdır. Onunla kurduğu yuvayı

cennetten küçük bir köşe halinde yükseltmelidir. Bu Hadis-i Şerifin izah ve açıklamasında benim dilimin döndüğü, kalemimin yazdığı Allah'ın lutfuyla bu kadarcıktır. Tevfik ve hidâyet Cenab-ı Hakkın lutfuyladır. Ya Rabbi lutfeyle Âmin!..

Ey Hakka gönül veren dost! Hadis-i Şerifin başlangıcı;

"**Kim, Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, komşusuna eziyet etmesin, ona hiç rahatsızlık vermesin.**" buyruluyor.

Komşuluk için de birkaç kelime edelim. Dikkat buyrulursa, Hadis-i Şerifde "**Komşuya iyilik etsin**" denmiyor da "**Komşusuna eziyet etmesin**" buyruluyor. Demek oluyor ki, komşuya iyilik etmek sevab olduğu gibi, ona eziyet etmemek dahi bir fazîlettir. Allah'a ve âhiret gününe imanı olan, komşusuna eziyet vermez demektir. Âhirete îman demek ne demek biliyor musun, "Her şeyin açığa çıkacağı, bütün günahların insanın karşısına filim şeridi (bandı) gibi sıralanacağı bir anın gelip çatacağını düşünmek ve kabul etmek demektir. Böyle bir anın varlığını kabul edip düşünmek elbetteki komşuya eziyet vermeyi önleyecektir. Âhiret, "Boynuzsuz koyunun, boynuzludan hakkını alacağı" bir hakikat ve adâlet sahnesidir. Bu hayatı düşünen değil komşuya eziyet vermek, belki yerdeki karıncaya bile zarar veremez.

Resûlü Ekrem (A.S.), Hadis-i Şeriflerinde şöyle buyurmuşlar:

"Kim, komşusuna haksız olarak eza eder, rahatsızlık verirse, Allah ona Cennetin kokusunu haram kılar. Onun gideceği yer de Cehennemdir."

"Ey Cennet isteyen dostHele şu Hadis-i Şerife de can kulağını vererek dinle! Meâlen şöyledir:

"Ey ümmetim! Gözünüzü açın, aklınızı başınıza alın ki, Yüce Allah, bir kimseye ailesinden sorduğu gibi, komşusundan da soracaktır." "Biliniz ki, kim komşusunun hakkını korumayıp zâyi' ederse, o kimse bizden değildir." Yani, bizden değildir demek, İslâm defterinden kaydı silinecek demektir. **Şu halde ey dost!** Komşu komşudan sorumludur. Kıyâmet günü komşusunun yakasına yapışan nice komşular olacaktır. "**Ya Rabbi, bu komşum benden iyiliğini esirgedi**" diyeceklerdir. Ey dost, bil ki, bir kimse, Allah'a şikâyet edildi mi? Artık onun işi, o kulun hayatı bitiktir.

"**Küllü mü'zin finnâr — Her eziyet veren ateşdedir, Cehennemdedir.**" Sadaka Resûlullah fîmâkâl, ev kemâkal.

Onuncu Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

RAMAZAN AYI VE ORUÇ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ

لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ ‹ صَدَقَ رَسُولُ اللّٰهِ فِيمَا قَالَ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Her kim, inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek Ramazan ayının orucunu tutarsa, geçmiş günahları affolur."

A Ç I K L A M A

Ey Cennet Yolcusu Kardeş! Hadisi Şerifin ma'nâsını can kulağını vererek oku. Ne buyruluyor, inanarak buyruluyor. Şu yirminci asırda zayıflamak için oruç tutuyorum diyen sözüm ona, müslüman nice zavallılar var değil mi? ya, ne kadar câhilce, ne kadar yanlış bir hareket değil mi?

Evet ey Cennet isteyen kardeş! Oruç ibâdeti Allah'ın emri olduğu için (Farz olduğu için) tutulur. Bu niyet ile tutarsan, bu inanç ile, bu îman ile tutarsın, oruç ibâdeti sana her türlü hayrı getirir. Senin aklına hayâline gelmeyen fayda ve yararları hepsini sanagetirir. Sen yalnız ve yalnız îmanını yitirme. Oruç İslâm olmanın beş şartından biridir, farzdır (Allah'ın emridir). Diye tutacaksın. Hem de güzel güzel vaktinde niyet ederek, sevabının çokluğunu Allah'tan isteyerek ve geçmiş günahlarının bağışlanmasını sağladığını inanarak tutacaksın. Her işin bir kuralı vardır değil mi? Vardır tabii. En basit bir işin kendine göre kuralı olur da, insan için en büyük bir iş olan ibâdetin kendisine has özel kuralları olmaz mı? Ne demek? Elbet ve elbet olur ve olacaktır ve vardır.

Orucun Farzları Üçtür:

1. Oruç tutmaya niyyet etmek (Farzdır).

2. Niyyetin evvel ve son vaktini bilmek (Farzdır).

3. Gece sahurun son dakikasından, akşam üzeri iftâr vaktine kadar orucu bozan şeylerden uzak durmak ve kendini muhafaza etmek (korumak) (Farzdır). Orucun farzları bunlardır. Allah için oruç ibâdetini tutan bunları bilmelidir.

Niyyet, orucun her çeşidinde lâzımdır. Niyyetsiz oruç olmaz. Niyyetin de vaktinde yapılması gerekir. Vaktinden evvel veya vaktinden sonra yapılan niyetle tutulan oruç, olmaz (sahih değildir).

Ramazan orucunun evvel vakti: Güneş battıktan hemen sonradır. Yani, iftardan sonra hemen başlar. Bir müslüman orucunu açar ve hemen yarınki tutacağım oruca niyet ediyorum der. Bu da orucun evvel niyyet vakti oluyor.

Ramazan orucunun son niyyet vakti ise, gece sahur vaktiyle başlayıp kuşluk vaktinden evvele kadardır. (Sahur vakti ile kuşluk vakti arasıdır.) En son niyyet için bu vakti geçirmemek lâzımdır.

Aslında oruç tutmak için sahura kalkmak da niyyet sayılır. Ancak sahura kalkılmasa, kuşluk vaktine kadar niyyet edilmelidir. Bu niyyetler kalben yeterli olmakla beraber, dil ile söylenirse daha da güzel olur.

Hadis-i şerifde iftar vaktindeki (veya iftar sofrasında) iftar edilince iftar duasının devamında yarınki oruca niyet vardır: Hadis-i Şerif meâlen şöyledir:

"Allahım, Senin rızan için oruç tuttum. Sana îman ettim, sana tevekkülde bulundum, Senin rızanla (müsâdenle) orucumu açtım (iftarımı yaptım). Ramazanın yarınki günü orucuna da niyyet ettim. Benim geçmiş ve gelecek günahlarımı bağışla (yarlığa)".

Bu duadaki niyyet orucun niyyetinin evvel vaktidir. İftarını edip orucunu açıyorsun ve yarınki oruca niyet ediyorsun. Evet, oruçda îmân şart olduğu gibi, niyyet dahi şarttır. Niyyetsiz oruç olmaz. Bu hususta geniş bilgi için "**TAM NAMAZ HOCASI**" isimli eserimize bakılsın. Yazarı "**Yusuf TAVASLI**" olacak deyiniz.

Ey Hakka gönül veren dost! İnsan nefsinin en güzel terbiye şekli oruçtur. Hadis-i Şerifde şöyle buyruluyor:

Cenab-ı Hak, nefse demiş: "— **Ben kimim, sen kimsin?**" Nefis demiş: "— **Ene, ene, ente ente!** = ben benim, Sen Sensin!"

Cenab-ı Hak, nefse azab vermiş, Cehennem ateşine atmış, sonra yine sormuş. Nefis yine: "— **Ene, ene, ente, ente! = Ben benim, sen sensin!**" demiş.

Cenab-ı Hak, nefse türlü azablar vermiş nefis terbiye olmamış (ıslâh olma yoluna girmemiş). Sonra açlık ile azab vermiş, aç susuz bırakmış, sonra nefse yine sormuş: "— **Ben kimim, sen kimsin?**" Nefis cevap vermiş: "— **Sen Rabbi**

Rahimimsin — Esirgeyen, bağışlayan, Rabbimsin. Ben ise, Senin âciz, zaif, muhtaç bir kulunum." diyerek âcizliğini dile getirmiştir.

İnsanın en büyük düşmanı nefistir. İnsanın başına gelen felâketlerin en çoğu nefsinden gelmiştir. Nefisle mücâdele etmek için en tesirli silâh oruç ibâdetidir. Nefsimizi ancak oruç silâhıyla yener ve onu iyiliğe yöneltebiliriz.

Hadis-i Şerifde: "**Oruç, bir kalkandır = Essıyâmü cünnetün.**" buyrulmuştur. Kalkan, elinde bulunduğu sahibini düşmanın kılıç ve öldürme hamlelerinden korur. Oruç da, oruç tutan müslümanları, nefıs düşmanının şerlerinden korur. Nefsin şerrinden korunan, cehennem ateşinden korunmuş demektir. Orucun bir kalkana benzetilme hikmeti kısaca budur.

Nefis ve şeytan, insanın en büyük düşmanlarıdırlar. İnsanı cehenneme götüren bunların tuzaklarıdır. Oruç ise, bunların tuzaklarına karşı en kuvvetli siperdir. Hadis-i Şerifde meâlen:

"**Ramazan ayı geldiği zaman, bütün cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapatılır ve bütün şeytanlar bağlanır.**" buyrulmuştur.

Oruç ibâdeti sahibini bütün kötülüklerden men ediyor, alıkoyabiliyor. Böylece oruçlu müslüman, şeytanın tuzaklarına gitmiyor ve oraya düşmüyor. Böylece şeytan bir iş göremiyor. Sanki bağlı olarak oturuyor. Şeytanın görevi insanları

günahlara götürmektir. Oruçlu kimse günahlardan korunduğundan dolayı, şeytan hiç bir görevini yapamıyor demek olur ve eli ayağı bağlı hükmündedir.

İşte, "**Umulur ki, oruç tutarak günahlardan korunursunuz!**" âyetinin manâsı dahi bu gerçeği gösterir. Resûlü Ekrem (Aleyhisselâm):

"**Oruç tutunuz, zirâ oruç misli (dengi) olmayan bir ibâdettir.**" buyurmuştur.

Hadis-i Kudsî'de Cenab-ı Hak:

"**Âdemoğlunun her amelinin karşılığı kat kat verilir (verilecektir). Bir hasene (iyilik) on mislinden yediyüz misline kadar mükafatlandırılır. Yalnız oruç ameli müstesnâdır. Oruç amelinin mükâfâtını ben vereceğim (veririm). Çünkü kulum, yemesini, içmesini, nefsinin istek ve arzularını sırf Benim için, Ben emrettiğim için terkediyor (terketmiştir).** buyurmuştur.

Ey Cennet isteyen dost! Ağaçlar kalem, denizler mürekkeb olsa, orucun sevabını yazmaya yetmez, yetmeyecektir. Çünkü, onun mükafatını Allah, Allah'lığına yaraşır bir lutufla vereceğini bildiriyor. Cenab-ı Hak, bahaneler sebebler halk edip kullarının hatalarını bağışlamak ve kullarını cennetlerine girmeleri için lutuflarını yağdırıyor. Allah'ın lutfu ise sonsuzdur.

Baştaki Hadis-i Şerifin benzeri bir Hadis-i Şerif de Kadir gecesi hakkında bulunmaktadır. **KADİR Gecesi** hakkındaki Hadis-i Şerif şöyledir:

"Her kim, inanarak ve sevabını Allah'tan isteyerek KADİR Gecisini ihyâ ederse (bu geceyi ibâdetle geçirirse) geçmiş günahları bağışlanır."

Görülüyor ki, Ramazan ayının içinde ve son günlerinde bulunan **Kadir Gecesi** dahi ihyâ etmek, Ramazan orucunda olduğu gibi kulun günahlarının bağışlanmasına neden olmaktadır. İnsanlar, akıllarına göre değer verildiklerini bilirler. Akıllı insanlar dünyada her şeye sahib olanlar gözüyle bakılır.

Aslında gerçek akıl, insan olduğunu anlamaktır. Bunun için akıllı insan, kaybetmiş olduğu fırsatları yakalayıp onların değerini bilip, ondan faydalanmayı ganimet bilen insandır. Birçok fırsatları kaçırdığının farkına varan akıllı müslüman, "**Kadir Gecesi bin aydan hayırlıdır.**" buyrulan ayeti hatırlıyor ve bin ay gibi uzun bir hayırlar zincirini bir gecede (Kadir Gecesinde) elde etmek fırsatının doğduğunu görüyor ve bundan yararlanmak için KADİR GECESİNİ ihyâ ediyor. Böylece bin ayın ibâdetini bir gecede yapmış oluyor. İşte bu şuura sahib olan müslüman, Kadir Gecesini inanarak, bu bin aylık sevabı iman ile Allah'tan bekleyerek, **Sabaha kadar, kaza namazları kılarak, Kur'an-ı Kerîm okuyarak (meselâ kısa sûreleri, Yâsin, Tabâreke, Kadir Sûreleri gibi) Tevbe ve istiğfâr ederek, kaza namazı olmayanlar nafile namazı kılarak Kadir Gecesini ihya etmeye koyuluyor demektir.**

İşte böyle bir fırsat elden kaçırılmaz ey dostum!

Bir ömür boyu, bütün geceler uyudun, eline ne geçti? Kulağın mı büyüdü, bütün azalarında bir değişme mi oldu? Hayır!.. Hiç bir şeyin fark ettiği yok. Şu halde, bir gececik de uykusuz kal ve bin aylık hayrı elde etmeye çalış sen de akıllı insanlar gibi. Kaybın ne olur? Hiç!..

Hep nefsin dediğini yaptın. Şeytanla beraberlik kurup dostluk kurdun. Eline ne geçti? Hiç değil mi? Evet, hiç bir şey!..

Bir defacık da Allah'ın dediği yoldan git. Peygamberin gösterdiği yola git. Git de elin hayırla dolsun. Ömrün, nûrlara garkolsun da, hayatın gündüz gibi aydınlık olsun. Tehlikeli olan kırmızı ışıkta geçme ömrün son olmasın. Tehlikesiz olan yeşil ışıkta yürü ki, ömrün yıllar boyu devamlı sürsün gitsin.

Onbirinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KADININ CENNETE GİRMESİ KOLAYDIR

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا

وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَاَطَاعَتْ زَوْجَهَا قِيلَ لَهَا

اُدْخُلِي الْجَنَّةَ مِنْ اَيِّ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتِ ۞ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالطَّبَرَانِي

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Kadın, beş vakit namazını kılarsa, Ramazan ayı orucunu tutarsa, kendisini yabancıdan (haramdan) namusunu korursa ve kocasına itâat ederse, kendisine (kadına) "hangi kapısından istersen Cennet'e gir." denir."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Kıyâmet gününde kadın, ilkönce namazından beş vakit namazdan sorguya çekilecektir. İkinci sorgu suâli ise, kocasına olan hizmetinden, kocasının hakkından suâle çekilecektir.

Bir kul üzerinde en büyük hak, Allah'ın hakkıdır. Allah'a isyan olan yerde kula (koca olsun, amir olsun, müdür olsun... kim olursa olsun) itâat edilmez. Allah hakkı bütün varlıkların hakkından önce gelir. Namaz, beş vakit namaz Allah hakkıdır. Buna kimse karışamaz.

Bir kadının nafile namaz kılması ve nâfile oruç tutması kocasının iznine bağlıdır. Bir kadın, kocası müsâade etmezse nâfile namaz kılmaz ve nâfile oruç tutmaz.

Fakat, farz olan beş vakit namazlarını, farz olan oruçlarını ve yanında mahremi bulunduğu zaman kendi parasıyla hacca gitmesine kocası karışamaz. Bu farz ibâdetler, Cenab-ı Hakk'ın em-

ridir. Bu gibi farz ibâdetlerinde kocanın karısına karışmaya hakkı yoktur. Bu farzlar, Allah'ın kesin emirleri böyle bilinmelidir.

Kadının üzerinde bulunan ikinci mühim hak, kocasının hakkıdır. Kadın bu hakkı yerine getirmezse Cennete gitmesi mümkün olmayacaktır. Hadis-i Şerifde de Allah hakkından sonra koca hakkı gelmektedir.

Yüce Peygamberimiz muhterem kızı Hz. Fâtıma validemize sıkı sıkıya tenbih edip nasihat ederlerdi. Bir gün yine:

"Kızım, ya Fatıma! bir kadın, İmrâ'nın kızı Meryem (Hz. İsâ A.S.'ın annesi) kadar ibâdet etmiş olsa da, kocası o kadından razı (memnun) olmamış olsa, Allah Teâlâ, o kadının amelini, ibâdetlerini kabul etmez."

"Kızım, ya Fatıma! Kadınların en değerli amelleri, kocalarına itâat etmeleridir." Ondan sonra ise, kadınlar için en değerli amel, kocasıyla güzel güzel sohbet etmeleri ve konuşmalarıdır." buyurmuştur.

Oruç ile namaz, Allah'ın hakkıdır. Bir kadın bu ibâdetlerini terk edemez. İlk önce Allah hakkından sorumludur.

Allah'a iman eden müslüman bir kadın, kocasının da haklarını korumak kendi saâdeti gereğidir. Kadının namusunu koruması (muhafaza etmesi) ve vücûdunu nâ mahreme göstermemesi dahi kocasının haklarındandır. Bir kadının bu

görevleri yerine getirmesini Allah istiyor. Kadın kocasının getirdiği helal olan rızıktan yemeye mecburdur. Haram olanlardan yemez. Bu dahi Allah'ın emridir.

Salihlerin, ermişlerin, eski dindar kadınların çok güzel bir adetleri varmış: Kocaları, sabah evden işe giderken, karıları (kocalarına):

"— **Sakın ha sakın, eve haram mal (yiyecek) getirmeyesin. Biz çoluk çocuk azlığa, susuzluğa dayanırız. Cehennem ateşine dayanamayız." diyerek sıkı sıkıya tenbih eder, kocalarını gafletten ikâz ederlermiş.**

Kadın, kocasının malını da korumakla sorumludur. Allah ve Peygamberin emir ve tavsiyesi bu yoldadır. Hadisi Şerifde:

"**Bir kadın kocasının izni olmadan evinden hiç bir şey veremez. Kocasının rızasıyla (izniyle) birine bir şey yedirirse, hem kadına hem de kocasına sevabı vardır. Kocasının haberi (rızası) olmadan yedirirse, sevabı kocasının olur, kadına ise günahı vardır.**" buyrulmuştur.

Yine Hadis-i Şerifde: "— **Her müslüman kadın ki, kocası kendisinden memnun olarak ölmüştür. O kadın Cennete girmiştir (girecektir).**"

Sevgili Peygamberimiz, Hadis-i Şeriflerinde buyurmuşlardır ki: "**Cennet ve cehennem bana gösterildi.** (Mirac Gecesinde) ve cehennem

ehlinin çoğunu kadınlar teşkil ediyordu = Cehennemde en çok kadınların bulunduğunu gördüm.

Kadın Sahabeler, niçin Ya Resûlallah? Diye sordular. Resûlallah (Aleyhisselam):

"**Onlar (kadınlar), çok lâ'net okurlar (la'net ederler), kocalarına karşı küfrân-ı nimette (nankörlükte) bulunurlar.**" buyurdu.

Evet, ey cennet isteyen kardeş! görülüyor ki, kocanın değeri Allah ve Resûlullah indinde çok büyüktür. Kocalarının kıymetini takdir edemeyen aklı kıt sözüm ona kadınlar, dul kalmış, erkeksiz ve himâyesiz, koruyucusuz kadınların çektiği zahmet ve ıstıraba baksınlar da intibaha gelsinler. İstedikleri gibi bir dostlarına dahi şöyle gönül rahatlığı ile bir merhaba diyemeyen, en sevdiği arkadaşının evine bile şöyle rahatlıkla gidip gelemeyen, o zavallı himâyesiz kimselere bakıp da ibret alıp kocalarının ayaklarını yıkayıp suyunu içsinler. Bu kocasız kadın, bu dul kadın, bu bekâr kadın niye bizim eve gelip duruyor, niçin felancalara girip çıkıyor, sık sık gibi yan bakışlar insanda huzur bırakmaz. Velhasıl kocanın kıymetini kocasızlara sormak lâzımdır. Dedelerimiz ne demişler: "**Bir musîbet bin nasihattan yeğdir.**" Tatmayan bilemez. Acıyı tadan ancak onun çilesini bilir.

Yüce Peygamberimiz (Aleyhisselam) şöyle buyurmuştur:

"Bir kimsenin, bir kimseye secde etmesini emredecek olsaydım, her halde (mutlaka) kadının kocasına secde etmesini emrederdim."

Bu emri Peygamberî'den de öğreniyoruz ki, Cenab-ı Hak, kadınların üzerinde kocaları için çok büyük hak olduğunu bildirmiştir.

Her şeyi yoktan vareden (yaradan) Allah, elbet ki, yarattığı kulların nelere çok ihtiyacı olduğunu, nelerin insanlar için faydalı, nelerin zararlı olduğunu da herkesten en iyi bilendir.

Bu emir ve tavsiyeler gerçek mü'minler için ve akl-ı selim sahibleri için tatbik edilecek (yaşanacak) ve ibretle tâkip edilecek bir yol, hem de saâdet bahşeden bir yoldur.

Bir kadın gücü nisbetinde kocasına hizmet etmesi gerekir. Âile hayatı müşterektir, ortaklaşa yürümesi saâdet getirir. Bir örnek verelim. Hem de Resullulahın koyduğu bir örnek.

Sevgili Peygamberimiz, Muhterem kızı Hz. Fatıma validemiz ile, Muhterem damadı Hz. Ali Efendimiz arasında âile vazifelerini taksim ediverмişti. Dışarıdan olacak işleri Hz. Ali Efendimize vermiş, içerideki olacak hizmetleri (işleri) de Hz. Fatıma validemize vermiştir. Halbuki Hz. Fatıma Validemiz tüm dünya kadınlarının en üstünü idi ve ahlakça ve seviyece tüm kadınlardan üstün ve yüksekti.

İşte Allah ve Resûlünün rızasını talebeden mü'min kadınların örnek alacakları tablo budur. Mutluluk, dünya ve ukba saadeti de bu tavsiyelerdir. Konumuzu son olarak iki Hadis-i Şerif meâliyle (Türkçesiyle) son vermek isteriz.

Sevgili Peygamberimiz (Aleyhisselâm) Hadis-i Şeriflerinde:

"Ümmetimin kadınlarının hayırlısı, kocası yüzüne baktığı zaman, kocasına sevinç veren, emrettiği vakit (bir şey söylediği zaman) itaat eden (kocasının sözünü yerine getiren), kocası ayrıldığı vakit, kocasının malını ve namusunu koruyanlardır." buyurmuşlardır.

Her aklı başında olan mü'minler, bu Hadis-i Şeriflerden öğüt almalı ve kendilerine lâzım olacak dersi alıp dünya ve ahiret saâdetine namzed olmaya gayret etmelidirler.

Sevgili Peygamberimizin biricik kızı Hz. Fatıma validemiz, gözleri yaş dolu Peygamber babasının yanına geldi. Biricik kızının gözü yaşlı, benzi sararmış, bitkin bir halde geldiğini gören Yüce Peygamberimiz, şefkat, merhamet dolu bir edâ ile:

"Hayrola kızım, ne oldu böyle sana?" buyurdular. Hz. Fatıma Vâlidemiz:

"Dün Ali ile aramızda lâtife kabilinden bir mesele geçti. Ağzımdan istemeyerek çıkan bir sözden ötürü Ali bana darıldı. Onun darılıp üzüldüğünü görünce, çok pişman oldum ve iste-

meyerek olduğu için çok üzüldüm. Kendisine "— Ey sevgilim, kocacığım! Benden râzı (memnun) ol, özür dilerim dedim. Ve etrafında yedi kere döndüm. Sonunda, benden memnun olduğunu söyledi ve yüzüme güldü. Buna rağmen ben ise, Rabbimden, Rabbimin azabından korkmaktayım." dedi.

Bunun üzerine Yüce Peygamberimiz, biricik kızı Hz. Fatıma'ya ebedî saâdetin anahtarı olan şu nasîhati verdi:

"**Biricik kızım, ya Fatıma! Beni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, Sen Ali'yi memnun etmeden ölseydin cenâze namazını kılmazdım. Biricik kızım, bilmezmisin, kocanın rızâsı Allah'ın rızâsıdır. Kocanın gazabı, Allah'ın gazabıdır.**"

Ey Cennet isteyen kardeş! İşte İslâmda âile hayatının taşıdığı önem budur. Ancak bu mutlu âile düzenini hem koca, hem hanım ikisi beraber yürütecektir. Biri aksarsa diğeri de aksar.

Onikinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

İLK PEYGAMBERLERDEN KALMA BİR SÖZ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى:

إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ ۞ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"İlk Peygamberlik sözlerinden insanlara ulaşan gerçeklerden biri de: "Utanmadıktan sonra dilediğini yap." sözüdür."

AÇIKLAMA

Ey Cennet İsteyen Kardeş! Atalarımız, "**Ne ayıbdır desen anlar, ne tükürsen utanır**" vecizesiyle utanma duygusundan mahrum olan kimselerin her çirkin işe kalkışabileceklerini dile getirmektedir.

Utanma hissî, insânî bir haslettir ki, insanlık var olalı bu haslet insanlığa telkin edilmiş ve öğretilmiştir. Çünkü, Hadis-i Şerif bize bu gerçeği anlatmaktadır.

İlk insan, Hz. Âdem babamızdır. İlk Peygamber de yine babamız Hz. Âdem Aleyhisselâmdır. Şu halde haya, utanma fazîleti, insanoğluna Peygamberleri tarafından öğretile gelmiştir. Haya bir îman sonucudur. Yani, îmanlı insanlar hayalı, hayalı insanlar da îmanlı insanlardır.

Îmandan mahrum olan, hayadan mahrumdur. Hayadan mahrum olanlar da îmandan mahrum olurlar. Bu gerçek iki kere ikinin dört ettiği gerçeğini (sonucunu) meydana getirdiği gibi bir gerçektir.

Hadis-i şerîfdeki incelik ve gerçek şudur ki, bu önemli hasletin (özelliğin) insanla berâber var oluşudur. Nerede gerçek Allah kulu var orada haya-utanma duygusu da vardır.

Gerçek Allah kulu demek, bir insanın kendisini yoktan var eden (Yaratan) Allahını bilmesi demektir. Sahibini tanımayan adama senin sahibin var denemez. Zira Allah'ın varlığına iman etmeyen adama fazîletten söz edilemez. Önce îman gerek. Peygamberler önce îmanı telkin etmiş, insanları Allah'ın varlığına ve birliğine inanmalarını söylemiş. Bunları kabul eden mü'minlere birçok fazîletleri öğretmeye başlamış ve öğretmişlerdir.

Haya duygusu da, îman kadar insanlığa gereklidir. Çünkü hayası olmayan, insanlık yeryüzünde rahat ve huzur yüzü göremez. Bütün kötü ve çirkin işleri yapanlara "**utanmaz**" **damgası vurulduğu herkes tarafından bilinen bir gerçektir.**

Haya, sahibini birçok belâlarden korur. Hayasızın yapmayacağı kötülük yoktur. Yaptığı kötülüklerin sonucu da hayasızın başına çok belâlar getirir. Hayası olan, bu gibi belâlardan kendini korumuş olur. Namus, iffet hep hayalı insanlarda olur. Çıplaklık, hırsızlık, uğursuzluk hep hayadan mahrum olan kimselerde görülegelen şeylerdir.

Evet dostum, dünyada rahat istiyorsak, ilk peygamberlerden kalan ve son Peygamber ve Peygamberimizin de bizlere tavsiye ettiği bu güzel duygu haya duygusuna sıkı sıkıya sarılıp ona sahip olmaya gayret gösterelim vesselâm.

Onüçüncü Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

BOŞ ŞEYLERİ TERKETMEK

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ ❁ رَوَاهُ التِّرْمِذِي

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Bir kimsenin, kendisini ilgilendirmeyen şeyi terketmesi, müslümanlığının güzelliğindendir."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Bir kimse, bu Hadis-i Şerif'le amel etse, kesinlikle söylüyorum ki, bu güzel huyu ile Cennetlik kimselerden olur.

Evet kardeşim, "mâlâ yâni — faydasız" şeyleri terkeden, lüzumsuz söz ve davranışlardan kaçınan dünya ve ahiret mutluluğuna ermiş demektir.

Bir müslümanın ne kalitede olduğunu anlamak istiyorsak onun konuştuğu sözlerin derecesine bakmamamız yeterlidir. Eğer, kendisini ilgilendirmeyen boş, faydasız şeylerle ilgileniyor, böyle gereksiz soru sual açıyorsa bil ki, adamın kalitesi düşük demektir. İslâmı güzel olamaz. Öz yerine kabukla uğraşıyor demektir.

Hz. Enes (R.A.) şöyle rivâyet ediyor: "Bir adam harbde ölmüştü. Yakınlarından bir adam, bu ölen adam için: "Ey falan sana cennet müjdeler olsun" demişti. Yani, adamın cennetlik olduğunu söyleyerek, sen Cennetliksin, ne mutlu sana, Cennete gidiyorsun, demek istiyordu.

Yüce Peygamberimiz, bu adamın konuşmasını işitmişti. Bunun üzerine Resûlû Ekrem (Aleyhisselâm) Cennete gidiyor diyen adama:

— **"Nereden biliyorsun cennetlik olduğunu? Belki kendisini ilgilendirmeyen (mâlâ yâ'-ni) boş şeyler, faydasız sözler konuşmuştur. Belki cimrilik yapmıştır. Malını eksiltmiyecek kadar az bir şeyi dahi cimrilik ederek kimseye bir sadaka bile vermemiştir."** buyurdu.

İşte bir müslüman için hoş olmayan bu kötü davranışları yüzünden belki de hemen cennete gidememiştir, buyurularak "**mâlâ yani — boş söz, faydasız lâkırdı, insanın kendisini ilgilendirmeyen şeylerle meşgul olması kulluğunun yücelmesine engel oluyor demektir.**

Bu hususta Hz. Ayşe validemizin yanında da böyle bir sohbet geçmişti:

Bir gün Hz. Ayşe validemizin huzurunda birçok kadın toplanmış sohbet ediyorlardı. Sonradan bir kadın çıkageldi ve şöyle, böyle diyerek kendisini öğmeye başladı ve dedi ki:

"**Allah'a yemin ederim ki, mutlaka cennete gideceğim. Çünkü ben müslüman oldum, hırsızlık yapmadım. Zina yapmadım. Yani, müslümanım, hırsızlık yapmam, ırzımı-namusumu korurum.**" dedi.

Sonra bu kadın, oradan ayrılıp evine gitmişti. O gece rüyasında: "— **Sen Cennete gireceğine dair yemin ediyorsun değil mi? Halbuki sen, seni zengin etmiyecek kadar az bir şeyi cimrilik ediyorsun. (Azıcık bile sadaka vermi-**

yorsun, cimrisin). Ve seni ilgilendirmeyen (mâlâ yâni) şeyleri konuşup duruyor, ömrünü, günlerini boş ve faydasız şeyler konuşarak geçiriyorsun. Bu halde nasıl cennete gideceksin, nasıl cennetlik olduğunu söyleyip duruyorsun?'' denildi.

Sabah olunca bu kadın, telâş ve heyecan içinde, koşa koşa doğruca Hz. Ayşe validemizin yanına geldi. Gördüğü rüyayı heyecanlar içinde anlattı.

Hz. Aişe (Radıyallâhü Anha) Vâlidemiz:

''**O gün o sözleri söylediğin zaman bulunan kadınları yeniden bulup topla.**'' dedi.

Ve Hz. Ayşe validemiz o kadınlara haber yollayıp topladı. O kadın da görmüş olduğu o rüyayı Onlara bir bir anlattı.

Ey Cennet Yolcusu Kardeş! Bu izah ve açıklamadan öğreniyoruz ki, bir müslümanın gereksiz işlerle meşgul olması, yani ''**mâlâ yâ'nî**'' denilen boş söz, faydası olmayan söz gevezelik denilen ve çenesi düşük kimselerin yapabildiği boş şeylerle uğraşması cennete girmesine bile engel teşkil ediyor demektir.

Akıllı bir müslüman için, boşa geçecek bir vakit yoktur. Sayılı nefeslerle kendisine verilen ömür sermayesi öyle boşa harcanacak bir sermâye değildir. Her aklı başında olan kimse, bu gerçeği bilmektedir. Okul zamanında dersleriyle değil de

boş şeylerle vakit geçiren bir öğrenci nasıl ki karne zamanında bir kocaman sıfır alır ve kendisini ilgilendirmeyen şeylerle meşgul olmanın ceza ve acısını çekerse, bu dünyaya sayılı günler içinde, sayılı nefeslerle, kısa bir ömür sermâyesiyle gelen insanoğlu da, kendisini ilgilendirmeyen şeyler peşinde koşar ve bu faydasız şeylerin peşinde gittiğinin ceza ve acısını çekecektir.

Kur'an-ı Kerîm'de dahi bu gerçek dile getirilmekte olup dünya ve âhirette kurtuluşa eren gerçek müslümanların "**boş ve faydasız şeylerden yüz çevirirler**" olduğu beyan edilmektedir.

Mü'minûn sûresinin başında kurtuluşa eren gerçek mü'minlerin yedi tane güzel vasıf ve özellikleri bildirilmektedir. Bu güzel vasıflardan üçüncüsü de "**Kurtuluşa eren, felah bulan o müminlerdir ki, onlar, gereksiz, lüzumsuz, boş ve faydasız şeylerden yüz çevirirler.**" özelliğidir.

Konumuz olan Hadis-i Şerifin yani, "**Bir Müslümanın kendisini ilgilendirmeyen şeyleri terketmesi, onun iyi bir müslüman olduğunu gösterir.**" Hadis-i Şerifinin bu ayeti kerime ile sıkı bir irtibatı vardır.

Ey Hakka gönül veren dost! Mâlâ ya'nî'yı terketmek bir anlamda dünyaya gelişimizin amacını kavramış, ömrümüzün değerini bilip hayatımızı çok şuurlu bir şekilde yaşama yoluna girmişiz demektir. Bu sebebden, bu incelikten dolayıdır.

Sanırım ki, İslâm ülemâsı (âlimleri), bu Hadis-i Şerifi islâmın dayanağı olan ana Hadislerden biri olarak kabul etmişlerdir.

Akıllı bir adama lâzımdır ki, kendi işiyle, uğraşsın. Kendi nefsiyle, kendi kusurlarıyla meşgul olması, kimseye rahatsızlık vermeden, kimseyi incitmeden kendi işiyle ilgilenmesi en olgun bir müslüman örneğini vermesi demektir.

Kendi gözündeki merteği görmez de, başkalarının gözündeki çöpü kendisine dert edinir. Bu şaşkınlık ve ahmaklık alâmetidir. Bu hareket İslâmlığa yakışmaz. İslâmî ahlâktan yoksun olan topluluklarda kişiler, genellikle kendilerini ilgilendiren meselelerle değil de, daha ziyâde başkalarının halleriyle ilgilenirler. Başkalarını eleştirirler. Bu kötü davranışın sonucu kişiler arasında huzursuzluk doğurur. Kişiler arasında kin ve nefret meydana getirir. Böylece çevrede düşmanlık başlar. Aklı başındaki bir adam. Elin girdisiyle, çıktısıyla kaybedecek vaktinin olmadığını çok iyi bilir. Kendini bilen akıllı bir mü'min, boş boğazlıktan, hiçbir yarar sağlamıyacak sözden, fiil ve düşünceden kendisini uzak tutmasını bilen kimsedir.

Yüce Peygamberimiz, bu emri Peygamberiyleriyle boş ve gereksiz olan şeylerle, (bu konuşma olabilir, her hangi bir fiil (iş) ve hareket, davranış olabilir). Vakit öldürmek, vakit geçirmek, faydasız söz ve davranışlarla başkalarının huzurunu kaçırmak ve o insanları yok yere meşgul et-

mek, iyi bir müslümana yakışmaz ve iyi bir müslümanlık örneği istiyorsanız: "**Kişinin kendisini ilgilendirmeyen şeyleri terketmesi, o lâzım olmayan şeyleri bırakması güzel bir müslüman ahlâkına sahib olduğunun büyük bir nişanı, güzel bir örneğidir.**" dersini vermiş bulunuyorlar.

Ey Hak için kardeş! Bazı meclis ve toplantılarda görürüz ki, hiçbir kimseye yararı dokunmayacak gereksiz sorular sorulur. İş dedikoduya dökülür. Soruyu soran şahsın soruyla uzaktan ve yakından hiç ilgisi yoktur. Adam boş boğazlık olsun diye, ortaya bir sual atar. Verilen veya verilecek cevabın oradaki kişilerin hiç birine yarar sağlayacak nitelikte değildir. Zaten sual, delinin kuyuya attığı bir taşı, kırk akıllının çıkarması gibi bir durum arzetmektedir. İnsanlık var olalı beri bu tib boş boğazlar var olagelmiştir.

Nasrettin Hoca merhum bulunduğu meclislerde böyle boş boğazlıklar çok olurmuş. Hoca merhum da, budurumdan üzülürmüş, üzülürmüş ama elden ne gelir!.. Her bulunduğun meclisteki aklı kıt, bilgi mahrumu herifleri âlim edecek değil ya!.. Yine günlerden bir gün, hoca merhuma bulunduğu bir mecliste: "— **Hocam, cenaze taşınırken tabutun neresinde bulunalım?**" derler. Hoca merhum: "— **İçinde bulunmayın da neresinde bulunursanız bulunun**" der.

Yine bir gün, bulunduğu bir mecliste hoca merhuma:

"— **Hocam dünya kaç arşındır?**" derler.

Hoca merhum, o anda sıkılır, camdan dışarıya bakar. O anda da yoldan bir cenaze alayı gidiyor olduğunu görür. Hemen adamın kolundan tutar:

"— **Bak bak, şu giden muhtereme sor.**" diyerek eliyle de tabuta işâret ederek: "— **Bak, dünyayı ölçmüş, biçmiş de gidiyor!**" der.

Ey Cennet Yolcusu! En güzel yol İslâm yoludur. En güzel ahlâk (huy) İslâmın gösterdiği ahlâk yoludur. İslâmın emir ve tavsiyelerini tutan bahtiyârlar, dünyada dertsiz, belâsız yaşarlar. İnsanoğlu ne çekerse dilinden, boş boğazlığından çeker. Düşünülmeden söylenen söz, silahın ağzından çıkan mermi gibidir. Artık geri dönüş yoktur. Bu incelikten dolayı gerçek müslümanlar, lüzumsuz konuşmalardan kendilerini uzak tutarlar.

Hakiki bir müslüman, bulunduğu mecliste kendisini ve meclisi ilgilendirmeyen, dedikodu kabilinden sorular ortaya atıp da oradaki konuşulması gereken iyi ve faydalı sohbetten insanları mahrum etmenin günah olduğunu çok iyi bilmektedir. Bunun için bu gibi câhilâne hareketlerden kendisini korumasını bilmelidir.

Faydasız şeylerle uğraşmak ve vakit öldürmek müslümanlara yakışmaz. Havadan, sudan dedikodularla gevezelik yapmak, kafa şişirmek ve insanları oyalamak günahtır.

İnsan kendisini ilgilendirmeyen şeylerle vakit öldürünceye kadar, o zaman içinde kendisine ve âilesine ve hatta milletine, vatanına yarar sağlayacak şeylerle ilgilense büyük bir fazîlet elde eder.

Hükümdarın birisi, bir iğne deliğinden aynı anda yüz tane ipliği geçiren bir sihirbazı huzuruna çağırır:

"— **Yüz altın verin bu herife ve sonra da seksen sopa vurun**" diye emir verir.

Sihirbaz sorar, "— Efendimiz hünerimi beğendiniz ve yüz altın ihsan buyurdunuz. Fakat, seksen sopa niye gerekti? Hükümdar:

"— **O da boşyere faydasız bir işte bir ömür sarfettiğinin cezasıdır." demiştir.**

Aklı başındaki müslümana yakışan dine ve dünyasına yarar getirecek işler peşinde koşmasıdır.

Yoksa insanoğlunun ömrü, herşeyi bilmeye ve her şeyi öğrenmeye kâfi gelmez ve gelmeyecektir. İnsan, kendi mesleği hususunda konuşmalı ve halka hizmet vermelidir. Yoksa üç kelime o meslekten, beş kelime bu meslekten öğrenib de papağan gibi hemen her mecliste kafayı çıkarmamalıdır.

Her meslek sahibine saygı duymalı ve kendisine, âilesine gerekli olacak bilgileri öğrenmeye gayret etmelidir.

Hele hele kendisini ilgilendirmeyen konulardan uzak durmalıdır. Hele bu hususta konumuz olan yukarıda geçen Hadisi Şerifi ezberleyip daima aklımızdan çıkarmayalım ve islâmımızı güzelleştirme yolunda çok çok gayret sarfedelim.

Ondördüncü Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

GERÇEK MÜ'MİN GEÇİMLİDİR

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اَلْمُؤْمِنُ يَاْلَفُ وَيُؤْلَفُ وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَاْلَفُ

وَلَا يُؤْلَفُ. وَخَيْرُ النَّاسِ اَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ (الطبراني)

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Gerçek mü'min geçimlidir. (Hem kendisi başkalarıyla tatlı tatlı geçinir, hem de başkaları kendisiyle güzel güzel geçinir). Geçimsiz kimselerde hayır yoktur. (Başkalarıyla iyi, hoş geçinmeyen ve kendisiyle de iyi ve güzel geçinilemeyen kimselerde fayda ve yarar yoktur."

"İnsanların en hayırlısı diğer insanlar için en çok faydalı ve yararlı olan kimselerdir."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Görüyorsun ki, dinimiz insanların birbirleriyle hoş geçinmelerine ne kadar önem veriyor. İnsanların birbirleriyle iyi ve hoş geçinmelerini gerçek bir inanç temeline bağlıyor. Kendisiyle hoş geçinilebilecek, güzel ve güvenilir bir dostluk kurulabilinecek bir kimsenin ancak ve ancak kâmil ve yüksek bir îman sahibi olmasıyla mümkün olacağı bildiriliyor. Başkalarıyla iyi ve güzel geçinmek ve başkalarının da kendisiyle hoş ve tatlı tatlı geçinmesini sağlamak ancak islâmın verdiği şuur ve sorumluluk, Allah'ı hesap vereceği, her nefesinin hesaba çekileceğini gözönünde tutma inancı ve islâmın güzel ahlak prensiblerini yaşama arzusu ile gerçekleşebilir.

Gerçek mü'min yumuşak huylu olur. Sert ve haşin tabiatlı, dinin emirlerini, Peygamberin emir ve tavsiyelerine kulak asmayan kimselerle dostluk kurulamaz. Onlarla ülfet edilip hoş geçinilemez. Onlarla güvenilir bir islâm cemaatı da kurulamaz. Bu tip adamlar ya cahil ve ahmaktır, ya da kendini beğenmiş, kibirli, bencil ve küstahtırlar. Bunların hiç birinde hayır yoktur. Bunlardan müslümanlığa ve müslümanlara hayır gelmez. Bu

tip heriflerin kendilerine hayrı yoktur ki, insanlara hayrı olsun. Bu tip herifler, cehennem odunudurlar.

Müslümanlığa yararlı olacak kimseler, güzel huylu, alçak gönüllü (mutevâzi) olacak, herkese güler yüz, tatlı dil ile, selâm ve merhaba ile yaklaşacak ve herkes de onunla dostluk kurabilme imkanı bulacaktır. Böylece islâmî birlik, kardeşlik ve islâm cemaatı meydana gelecektir. Her önüne geleni manda gibi toslarsan, kimsede hatır gönül bırakmazsan o zaman islâm için senden hayır namına bir şey beklenemez.

Ey Cennet isteyen dost! Herkesle dostça geçine biliyor musun? Herkes de seninle güzel konuşup anlaşabiliyor ve güzel güzel geçinebiliyor mu? Sen gerçek mü'minsin. Bu özellikler sende dinî inanç ve güzel ahlak sahibi olayım, dinimi sevdireyim diye mi var? Sen, gerçekten Cennetliksin. Tebrik ederim sana. Sana bir misalle bu müjdemi kuvvetlendirmek isterim:

Bir gün Peygamber Efendimizin meclisinde bir kadından bahsedildi. Ashab-ı Kiram: "— **Ya Resûlallah, bizim mahallede bir kadın var beş vakit namazını kılıyor. Orucunu tutuyor. Fazla nafile ibadeti yoktur. Komşularıyla çok iyi geçiniyor. Komşuları da onunla çok iyi geçiniyor. Kimse onu, o da kimseyi incitmiyor. Bu hususta ne buyurursunuz?**"

Resûlü Ekrem (Aleyhisselâm) "— **O kadın cennetliktir. Hiye min ehlil cenneti = O cennet ehlindendir.**" buyurdu.

Okuduğumuz Hadis-i Şerifin devamında: "**İnsanların en hayırlısı, diğer insanlar için en çok fayda ve yararı olan kimselerdir.**" buyruluyor.

Cenab-ı Hak, insanları kendisine ibâdet etmeleri için yaratmış. İnsanoğlu bu vazifeyi yapabilmesi için insanlarla iyi ve uyumlu geçinmesi gerekmektedir. Aksi halde sıhhatli bir hayat yaşayamaz. Sıhhati olmayınca ibadet edemez. Allah'a sağlıklı ibâdet edebilmesi için kendi hem cinsi olan insanlara karşı olan görevlerini de yerine getirmesi dînî vazifeleri arasındadır. Bu da insanlarla iyi geçinmek, birbirlerine karşı karşılıklı yardımlaşmada bulunmaktır. Allah her kulunu ayrı ayrı özelliklerde yaratmıştır. Bunun için Allah'ın vermiş olduğu bu nimetleri diğer insanların yararına harcamak ve bu yolda var gücünü kullanmak ve diğer insanlara yararlı olmak Allah'ın hoşuna gidiyor. Yoksulun derdine çâre arayıp bulanı düşmüşlerin elinden tutup kaldıran, yolda kalmışları gideceği yere ulaştıran, açları doyuran, işsizlere iş bulup sevindiren, açları doyuran, yetimleri sevindiren, hastaları sağlığa kavuşması için çaba sarfeden, dar gelirliyi sıkıntıdan kurtaran, bunalmışları bunalımdan kurtaran, bütün

bunları dini ölçüleri düşünerek yapan kimse Allah indinde en hayırlı insandır. Bu kimseden Allah da memnun olur, Peygamber de memnun olur, İslâm toplumu da buna duacı olur. Bu adamın hayatı da Cennet hayatı gibi olur, ahireti dersen zaten Cennettir.

Onbeşinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KİŞİ SEVDİKLERİYLE DİRİLECEK

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ ۝ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"— Kişi sevdiğiyle beraberdir."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Bu Hadis-i Şerif'-in ma'nası, kıyâmete dek tâzeliğini devam ettirecek derecede geniş ve hikmettir. Kişiler, hep sevdiklerinin hayaliyle, onların haliyle hallenmek hasretiyle yanıp tutuştukları gerçeği kıyâmete kadar devam edecek bir hal olduğunu bilmeyen yok sanırım. Çöpçüsünden tut, tâââ profösörüne kadar herkes bu gerçeği kavramaktadır.

Ey Hak için kardeş! Bu Hadis-i Şerif, birçok zamanlarda, çeşitli meclislerde yüce Peygamberimize Ashabı tarafından sorulan suallere cevab olarak verilmiştir. Hadis-i Şerifin vurguladığı gerçek, "**Kişiler sevdikleriyle veya sevdiğiyle beraber haşrolacakları**" gerçeğidir.

Bu Hadis-i Şerifin buyrulmasına sebeb olan birkaç örnek verelim:

1. Resûlullah'ı çok seven ve her gün Mescidi Nebeviye gelip Resûlü Ekrem'in huzurunda bulunan ve bulunmaya alışmış olan Ashabdan Hz. Sevban (Radıyallahü Anh) birkaç gün huzuru saâdete gelememişlerdi. Birkaç günlük bu hasretten sonra Huzûr-u Saâdete gelen Hz. Sevban (R.A.), uçuk bir renk ve solmuş bir beniz ile gelip oturdu. Sevban'ın bu halini gören Hz. Peygamber (S.A.V.):

"**— Yâ Sevban!.. Sana ne oldu böyle? Hasta mısın?**" buyurdular. Sevban (Radıyallahü Anh):

"— Ya Resûlallah! Hayır, hasta değilim. Her hangi bir sancım da yoktur. Ancak bir endişem vardır ki, o beni çok üzüyor. Bu dünyada huzûru saâdetinizde bulunuyoruz. Mes'ûd ve bahtiyarız. Ahirette sizin makamınız makam-ı Mahmûd'tur. O Yüce makama girmek bizler için yasaktır. Hasretinize nasıl dayanacağız! Burada birkaç gün hasretinize dayanamıyoruz." deyip ağladı. Orada bulunan Ashab dahi ağlaşıp sıcak göz yaşları akıttılar. Bunun üzerine Resûlü Ekrem (Aleyhisselâm):

"— Ya Sevbân! Kişi sevdiğiyle beraberdir." buyurdu.

Bu Hadis-i duyan Ashab-ı Kiram o kadar sevindiler ki, bunun gibi hiç bir şeyden sevinmemişlerdi.

2. Buhârî'nin rivâyetine göre bir köylü adam gelerek Resûlullah'tan sordu:

"— Ya Resûlallah! Kıyamet ne zamandır?" dedi.

Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) o adama:

"— Kıyamet için ne hazırladın?" buyurdu o da:

"— Ya Resûlallah! Fazla bir şeyim yok. Yalnız Allah ve Resûlünü çok seviyorum" dedi.**Resûlullâh**(Sallallahü Aleyhi ve Sellem) o adama:

"— Gerçek ki, sen sevdiğinle berâbersin" buyurdu.

3. Buhârî ve Müslimin rivâyetinde ise; bir adam, Resulullâh'a (A.S.) geldi ve:

"**— Kişi sevdiğiyle berâberdir.**" buyurdu. Demek oluyor ki, kişiler sevdikleriyle birlikte olacaklar, sevdiğiyle haşr olacaklar kıyamet günü onlarla beraber, onların içinde dirileceklerdir. Sevdiklerinin arasında kalkacaklardır.

"**— Yâ Resûlallah! Bir adam, bir cemaatı (topluluğu), bir milleti sevip de onlara yetişemese, o kimse hakkında durum ne olur? Bu adam hakkında ne buyuruyorsunuz?** Resûlullah (Aleyhisselam):

Yani, bir topluluğu, bir milleti, bir sınıfı gönülden seven kimse, onların (sevdiği kimselerin) içinde olmasa, onların yaptığını, yapamasa da o kimselerden sayılır. Zira gönüllerinde birbirlerine yaklaştıran sevgi bağları yerleşmiştir. Bu sevgi onlarla uyuşmaya ve anlaşmayı yerine getirecek durumdadır. Şu halde bu tib kimselerin beraber olmaları hem aklî, hem de mantıkîdir.

Şu bir gerçektir ki, Allah için sevmek, Allah'ın dinine yardım edenleri sevmek, Allah dostlarını sevmek, Allah'ın hoşuna giden Resûlullah'ın hoşuna giden bir sevgidir. Bunun kıyâmet günü çok büyük fayda ve yararı olacaktır. Allah dostlarını seven onların arasında, onlarla beraber dirilecek-

tir. Peygamberlerle, şehidlerle, salihlerle beraber haşrolacaktır. Bunun için akıllı bir müslüman, sevdiklerine dikkat etmesi kendi menfaatı gereğidir. İnansa da inanmasa da bu gerçek böyle olacaktır.

Onaltıncı Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ALLAH SEVGİSİ VE İNSANLARIN SEVGİSİ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اِزْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللّٰهُ وَازْهَدْ فِيمَا عِنْدَ

النَّاسِ يُحِبَّكَ النَّاسُ ۞ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَه

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Dünya hırsından kendini çek. Allah seni sevsin. İnsanların elindeki olan şeylerden de kendini çek ki, insanlar seni sevsin."

A Ç I K L A M A

Bir adam Resûlullah'a gelip şöyle dedi:

"— **Ya Resûlallah! Bana öyle bir amel göster, öyle bir iş söyle ki, onu yaptığım zaman beni hem Allah sevsin, hem de insanlar sevsin.**"

Adamın bu isteği üzerine yüce Peygamberimiz "**Dünya hırsından kendini çek...**" Hadisini buyurdu.

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Dünyaperest kimselerin Allah ile bağını kestiğini sanırım görmüşsündür. "**Bütün kötülüklerin başı, dünya sevgisidir.**" "**Dünya sevgisi bütün hataların başıdır.**" "**Dünyayı seven, ahiretine zarar vermiştir.**" Bütün bu mübârek sözler gösteriyor ki, dünyayı seven Allah'a olan kulluk vazifelerini yerine getiremiyor demektir. Böylece Allah'ın sevgisinden de mahrum oluyor. "**Dünyadan elini çekerse, dünyaya dört elle sarılmayıp dünyanın fânî ve geçici olduğunu düşünerek ona ancak gereği kadar önem verirse, o zaman Allah bu kulunu sever.**" Dünya zevklerini, dünyanın süslerini terketmiyen Allah'ın sevgisini kazanamaz. Bir kulu Allah'ın sevmesi için o kulun fani olan, geçici olan dünyaya bağlanmaması gerekmekte olduğunu bu Hadisten öğrenmiş bulunuyoruz.

Bir kimseyi insanların sevmesi için de insanların eline bakmaması onlardaki olan şeylere göz dikmemesi gerekir.

Bir kimse ki, insanların elinde gördüğü herşeyi istemeye ve o şeylerden faydalanmaya bakar, böyle olan kimseyi insanlardan hiç bir kimse sevmez.

Ey Hak için kardeş! Şu gerçeği hiç unutma ki, Allah, kullarının kendisinden istemesini sever. İnsanlar da kendilerinden hiçbir şey istemeyen kimseleri sever.

Dünya nimetleri geçici olduğu için bunlara bağlananlar zarar etmişlerdir. Nûh (Aleyhisselâm)a Cebrâil (A.S.) sormuş:

''— **Ey Peygamberlerin en uzun ömürlüsü, dünyayı nasıl buldun?**'' Nûh (Aleyhisselâm) şöyle cevab vermiş:

''— **Birinden girib, diğerinden çıktığım iki kapılı bir han gibi buldum.**''

Ey Allah diyen dost! Nûh (Aleyhisselam) dokuz yüz küsur sene yaşamış ve dünyayı iki kapılı bir han olarak görmüş. ''**Birinden girip, hemen birinden çıktım.**'' demiş. İşte dünyanın faniliği ve değersizliği ve aynı zamanda vefâsızlığı bu gerçek ifâdelerden ortaya çıkmaktadır.

Hz. İsâ (Aleyhisselâm) ''— **Bize Allah sevgisini kazandıracak birşey öğret**'' dediler. Hz. İsâ (Aleyhisselâm):

"— Dünyaya buğzedin (dünya sevgisini bırakın) Allah sizi sevsin ve sever." buyurmuştur.

Büyüklerden bir zât, dünya sevgisinden şikâyet eden bur dostuna şöyle demiş:

"Allahü Teâlâ'nın dünyadan sana verdiğine bak. Helâl olanını al, haram olanına yaklaşma. Aldığını da meşrû' (helâl) olan yerlerde kullan. Böyle yaparsan, dünya sana zarar vermez."

Ey dost! İşte bu kısa izahımızdan anlaşılıyor ki, Allah sevgisini elde etmek için dünyanın faniliğini bilmek kafidir. İnsanların sevgisini elde etmek için de onlara el açmamak ve onlarda olandan istememek gerekmektedir.

Onyedinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

RESÛLULLAH'IN SEVGİSİ EN YÜKSEK OLACAK

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا يُؤْمِنُ اَحَدُكُمْ حَتّٰى اَكُونَ اَحَبَّ اِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ

وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ ۞ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Sizden hiç biriniz, Ben kendisine babasından, evladından ve bütün insanlardan daha sevgili olmadıkça (beni bunlardan daha çok sevmedikçe) (kâmil bir iman ile) îman etmiş olamaz."

A Ç I K L A M A

Ey Hakka gönül veren kardeş! Gönlündeki sevgileri kendi vicdan terâzinde şöyle bir tart bakalım. Kalbinin sevgilerini bir ölçüye tabi' tut, gönül terazinde: Resûlullah'ın sevgisi, öbür sevgilerden ağır geliyor mu? Yoksa, evlad sevgisi, ana-baba sevgisi ve insanlardan sevdiklerinin sevgisi, O yüce Peygamberin sevgisinden ağır mı basıyor? "**Maazallah - Allah korusun!**" Öyle değildir inşaallah:

Ey Kardeş! Her insanın kendini sevmesi, anne babasını ve evlâdını sevmesi tabii bir sevgidir. Fıtrîdir. Yaradılışında bu tabii sevgiyi Cenab-ı Hak, onun mayasına koymuştur. Bu fıtrî sevgi insanoğlundan ayrılmaz. Böyle bir sevgi her insanda olacak.

Peygamberi sevmek ise, kendi istek ve arzusuyla olacak, ihtiyârî bir sevgi ile sevecektir. Peygamberimizin hakkı ümmeti üzerinde ana-baba hakkından, evlad hakkı ve bütün insanların hakkından daha büyüktür. Çünkü, biz ümmetinin ebedî cehennemden kurtuluşumuz ancak ve

ancak O Yüce Peygamberin sâyesinde olmuştur. Hidâyete erişimiz ancak ve ancak O'nun yüzü suyu hürmetinedir. Hadis-i Şerifin manasını şöyle toparlayabiliriz:

"Sizden biriniz, beni bütün sevdiği şeylerden daha fazla sevmedikçe, gerçek bir îman (kâmil bir iman) ile îman etmiş olamaz." demek olur.

Yüce Peygamberimizi sevmek, O'nun sünnetine sarılmak, bütün sünnetlerini yapmaya azmetmek, sünnetlerine yardım etmek ve O'nun şerîatını müdafaada bulunmak ve O'nun zamanında bulunup da O'nun uğrunda malını, canını fedâ edebileceğini ve fedâ edenlerden olmayı temenni etmek, demektir. Bu ölçüler Peygamberimizi sevmek demektir. Bu îmânın kemâlinin işâretidir. Îmânın hakîkatı ise, Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şahâdeti dil ile söylemek ve kalb ile tasdik (kabul) dan ibarettir. Bu temeldir. Bunun gelişmesi ve kemâle ermesi, birçok yararlı işlere (â'mâl-i Sâlihaya) dayanıp işte Resulullah'a sevgi de bu fazîletli işler ve kemâle ermeye vesile olan işlerdir. Bu ise, her müslüman için lâzımdır. Çünkü ameller îmanın sönmemesi için mahfazalık yapmaktadırlar. Îmanın ışığını geliştirip en yüksek (zirve) mertebesine çıkarmaktadırlar.

Amr Bin Âs, (Radıyallahü Anh) şöyle demiştir:

"— **Benim için Resûlullah'tan (A.S.) daha çok sevdiğim hiçbir şey yoktur. Benim gözümde O'ndan daha büyük bir kimse yoktur.**"

Hz. Ömer (R.A.) bu hadisi şerifi işitince şöyle demiştir:

"— **Ya Resûlallah! Sen bana canımdan gayri her şeyden daha sevgilisin.**"

Hz. Ömer'in (R.A.) bu sözünü duyan Resûlullah (A.S.), "**Canından da daha sevgili ya Ömer!**" buyurmuştu.

Hz. Ömer (R.A.) derhal: "— **İşte şimdi gerçekten sen bana canımdan da sevimlisin**" dedi.

Bunun üzerine, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimiz:

"— **Şimdi oldu ya Ömer! Şimdi îmanın kemâline erdi, yâ Ömer!**" buyurdu.

Ey Cennet Yolcusu Kardeş! İslâmi ölçüleri okuyup öğrenen her müslüman, o ölçüleri yaşarsa imânı hep kemal derecesine yükselmede yol alacaktır.

Allah'ı sevmek dahi, Hz. Peygamber'i sevmekle olduğunu ayeti kerime vardır. "**Eğer siz, Allah'ı seviyorsanız, bana uyun bana tabi olun ki, Allah sizi sever.**" Âl-i İmran Sûresi, Ayet 31.

Cenab-ı Hak, Yüce Resûlünü gerçek sevgiyle sevenlerden eylesin Âmin!

İşte ölçü, bu gerçekler çerçevesinde olacaktır. insan, ne yaparsa karşısında hep onu bulacaktır. İyilik peşinde olanlar iyilik, kötülük peşinde olanlar kötülük bulacaktır.

Onsekizinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

İMANIN ŞUBELERİ VE HAYA

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اَلْاِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَةً ۞ فَاَفْضَلُهَا

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ. فَاَدْنٰيهَا اِمَاطَةُ الْاَذٰى عَنِ الطَّرِيقِ

وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْاِيمَانِ ۞ رَوَاهُ مُسْلِمٌ ۞

Resûlullâh "Sallallahu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Îman yetmiş küsûr şü'bedir. En efdali, en üstünü Lâ ilâhe illallah (Allah'tan başka ibâdet edilecek ilah yoktur) demektir." En aşağı derecesi ise, (insanlara) eziyet verecek olan şeyleri yoldan gidermektir. Haya da, imanın bir şü'besidir."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Bu Hadis-i Şerifte üç fazîlet, beyan edilmektedir. Bir insanın mutluluğu bu üç fazîlet ile gerçekleşecektir. Bunlar olmadan dünya ve âhiret mutluluğu elde edilemez. Bunlardan biri, îman gerçeğidir ki, "Lâ ilâhe illallah, Muhammedur' Resûlullah" sözünü söylemektir. İkincisi yollarda eziyet (zarar) verecek şeyleri gidermektir. Üçüncüsü ise Haya sahibi olmak, utanma duygusunu kaybetmemektir.

1. Îman: Herkes ve özellikle her mü'min, her müslüman bilir ki, İslâmın birinci şartı, temeli îmandır. "**Lâ ilâhe illallah Muhammedür - Resûlullâh**" Kelime-i Tevhidi söylemektir. İslâmın birinci şartı, dil ile Kelime-i Tevhidi veya Kelime-i Şahâdeti söylemek ve söylediği kelimeleri kalbiyle de tasdik (kabul) etmesidir.

Bu ise, îmanın en yüksek, en fazîletli, en üstün mertebesidir. Bu kelimeleri her zaman söylereyek zikir etmek, Allah'ın adını anmak

sevabların en büyüğüdür. Her müslüman bu gerçeği böyle bilir. Bu hususta daha birçok bilgiler Hadis-i Şerifler, Âyet-i Kerimeler vardır. Bizim verdiğimiz bu bilgiler özet kabilindendir.

2. Yoldan ezayı gidermek, îmanın en küçük mertebesidir.

Ey Hakka gönül veren kardeş! Hadis-i Şerifdeki inceliğe dikkatini çekerim. "**Yoldaki eziyet verecek şeyi gidermek**" buyruluyor. Yola eziyet verecek, şeyleri atmamak veya bu tip zararlı şeyleri yollara bırakmamak demiyor da, başka düşüncesiz ve kötü huylu kimselerin yol üzerine bıraktığı eziyet ve zarar verecek şeyleri gidermek diyor.

Demek oluyor ki, gerçek bir müslüman, kendisi kimseye zarar vermiyor. Zarar verenleri gidermeye çalışıyor. Eziyet verici değil, eziyeti gidericidir. Böyle kimseleri herkes sever ve sevecektir. Eziyet verenlerin cehenneme sürüleceği "**Küllü mü'zin Finnâr - Her eziyet veren ateşdedir.**" Hadisi Şerifi ile haber verilmektedir.

3. Hayâ îmandan bir şu'bedir. Türkçemizde "Hayâ" utanmak demektir. "**Utanması arlanması**" yok denir. Hayasız, edebsiz demek olur.

"**Şû'be,**" dal budak, parça, bölüm demektir. "**Îmanın yetmiş kusür dalı, budağı veya bö-**

lümü vardır'' demektir. Îman dallı, budaklı bir ağaca benzetilebilir ve bu yolla izahı daha da kolaydır.

Haya, îmanın kemâline vesile olan bir haslettir. Her kimde bulunursa, o kimse hayırlara ve fazîletlere ermiş olur. Haya sıfatı gerçek anlamda tecelli eden bir müslüman gerçekten tüm umduğu hayırlara ve muradına ermiş demektir. Çünkü bu hususta çok Hadisi Şerif vardır.

''**Hayâ, ancak ve ancak hayır getirir. Hayanın hepsi hayırdır.**'' buyrulur.

Hayâ, bütün kötülüklerden ve insan tabiatina hoş gelmeyen şeylerden men eder (alıkoyar).

Haya üç kısma ayrılabilir:

1. Allah'tan Hayâ. (Allah'tan utanmak).
2. Kendi nefsinden Hayâ, (Kendinden utanmak)
3. İnsanlardan Hayâ (Halktan, insanlardan utanmaktır.)

Allah'tan hayâ, O'nun emirlerini yapmak, yasaklarından uzak durmaktır.

Kendisinden ve insanlardan hayâ, açıktan açığa sevilmeyen şeylerden kendisini alıkoymak demiktir. Çevresinden çekinen kimse ayıplardan kendisini koruma yoluna gider. ''**İnsanlardan utanmayan, Allah'tan da utanmaz.**'' buyrulmuş

Hadisi Şerifde yine: "**Hayanın azlığı küfre götürür.**" buyrulmuştur. Dedelerimiz "**Ar damarı çatlamış.**" derler.

"**Her bir günahda küfre giden bir yol vardır.**" denmiştir. Günahlar işlendikçe kalbde kararmalar artar. Öyle bir an gelir ki, insan işlediği hatalar yüzünden tüm dinî gerçekleri silip yok etmek ister. Ve bir anda küfre gitmiş, inkâr etmiş, kafir oluvermiştir. "**Îman ile hayâ, birbirlerinden ayrılmaz. Biri gidince öbürü de gider.**" **buyrulmuştur. Hadis-i Şerifde.**

Ondokuzuncu Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

HEM DÜNYA, HEM ÂHİRET GEREKLİ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

اِعْمَلْ لِدُنْيَاكَ كَأَنَّكَ تَعِيشُ أَبَدًا واعمل

وَاعْمَلْ لِآخِرَتِكَ كَأَنَّكَ تَمُوتُ غَدًا. رَوَاهُ ابْنُ عَسَاكِرَ

Resûlullâh "Sallallahu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Hiç ölmeyecekmişsin gibi dünyan için çalış ve yarın (hemen) ölecekmişsin gibi de âhiretin için çalış."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! İnsanın bir yanı dünyaya, bir yanı da âhirete bakar. Dünyaya bakan yanı, maddî yemesi, içmesi, uyuyup istirahat etmesi ve maddî ihtiyaçlarıdır.

Âhirete bakan yanı ise, ma'nevî ihtiyaçları, ruhunun gıdası olan ibâdetler, iyilikler, âhirette cennete götürecek iyi amellerdir.

İnsan tıpkı bir kuş gibi iki kanatlıdır. Nasıl ki tek kanad ile uçulmazsa, insan da dünyayı bıraksa yaşayamaz, çünkü maddesi olmadan manevî hayatı, ibâdetleri olmaz. İbâdetlerini, âhiret işlerini bırakırsa o zaman da insan olmaktan çıkar, sadece yiyen içen ve bazı hayvanî ihtiyaçlar için yaşayıp iki ayaklı bir canlı olur. İnsan ise, bu demek değildir.

Allah, meleklerini yaratmış yalnız ve yalnız ibâdetle meşgul olsunlar diye. Hayvanları yaratmış sadece yiyip içsinler diye. İnsanları da yaratmış hem melek tarafı var ibâdet ediyorlar ve etmeleri de gerekli, hem de yiyip içiyorlar hayvanî tarafları var ki, bunsuz yani yemeden içmeden de yaşayamazlar.

İşte bu kısa izahtan sonra derim ki, her yaratılanın bir vazifesi vardır. İnsanın hem madde tarafı var dünyada yaşayabilmesi için gerekli. Hem âhireti için (mânevî) tarafı var. Bu da ibâdetlerdir.

İşte bu sebebden dolayıdır ki, insanların hayırlısı ve en üstün insan, dünyası için ahiretini, bırakmayan, âhireti için de dünyasını terk etmeyen kimseler olduğu bildirilmektedir. Yalnız dünya için çalışan kimselerin dört ayaklı hayvanlardan bile düşük dereceli olduğu bildiriliyor âyette. Yalnız âhiret için çalışmak ise, mümkün değil. Çünkü aç bir insan kaç gün yaşayabilir veya kaç gün sıhhatte durabilir?..

Hadisi şerifde: "**Ey ümmetim, sizin hayırlınız dünyası için ahıretini terketmeyen ve âhireti için de dünyasını terketmeyen, bırakmayan ve insanların üzerine yük olmayanlarınızdır.**" buyruluyor.

Birgün Resûlullah'ın (Aleyhisselâm), meclisine birkaç kişi geldi. Sohbet arasında bunlardan biri, peygamberimiz (Aleyhisselâm)'e:

"— **Yâ Resûlallâh! Bizde bir adam var; gündüzleri devamlı oruç tutuyor, geceleri de devamlı namaz kılıyor. İşi gücü zikirle meşgul olmaktır.**" dedi.

Yani, bu adam çok mübâret bir adamdır, sofudur, dindârdır demek istediler. Bunun üzerine yüce Peygamberimiz onlara:

"— **O halde onun yiyeceğini, içeceğini, giyeceğini kim temin ediyor?**" buyurarak bu mühim ihtiyaçlarını nasıl elde ettiğini sordu. Adamlar:

"— **Biz temin ediyoruz, ya Resûlallâh!** dediler. Bunun üzerine Resûlullâh, Efendimiz:

"— **Şu halde sizler hepiniz, ondan (o gece gündüz ibâdet edenden) daha hayırlısınız.**" buyurdular.

Dinîmiz îslamda, ona buna yük olmak haramdır, günahtır, insan kendi ihtiyaçlarını kendisi karşılamalıdır. Parazit huylu kimseleri ne Allah, ne Peygamber, ne de kullar sever.

Allah'ın bütün Peygamberlerinin birer mesleği vardı. O Muhteremler, hepsi kendi işlerinde çalışıyorlardı.

Hz. Adem (A.S.), Çiftçilik ile meşgul olur, ekmeğini kazanırdı.

Hz. İdris (A.S.), Terzilik yapardı. Terzilerin piri Hz. İdris nebidir...

Hz. Nûh (A.S.), Marangozluk (dülgerlik) yapıp çalışırdı...

Hz. İbrahim (A.S.) Dokumacılık yaparak çoluk çocuğuna bakardı...

Hz. Süleyman (A.S.) Hasırcılık yapardı...

Hz. Zekeriyâ (A.S.) Tüccârlık yaparak maiyşetini kazanırdı.

Hz. Muhammed (A.S.) Efendimiz de tüccarlık yapardı.

Yine Ashab-ı Kiram Efendilerimiz de her biri bir işle meşgul olmuşlardır.

İmam-ı A'zam Efendimiz kumaş ve ipek tüccarlığı yaparlardı. Sözün kısası Allah'ın sâlih kulları ve şerefli gerçek müslümanlar hepsi birer iş tutup çoluk çocuğunun maiyşetini, rızık ve nafakasını kazanmışlardır.

Dünyanın şerefi çalışmaktadır. Ahiretin şerefi ise, ibâdetle ve Allah korkusuyla ve dolayısıyla güzel ahlâk iledir.

Konumuzun öneminin dinimizde ne büyük yeri olduğunu vurgulamak için birkaç Hadis-i Şerif meâli (Türkçesi)ni arz edeceğim:

1 — "Kazanılan en temiz rızık, kişinin kendi elinin emeğiyle kazandığı rızıktır."

2 — "Bir kimse, kendi elinin emeğiyle kazandığı rızıktan daha güzelini elde edememiştir." En güzel elde ettiği rızık elinin emeğidir.

3 — "Kazancın en hayırlısı, işinde doğru dürüst çalışan işçinin kazandığı kazançtır."

Yani, işinde hile yapan, kaytaran, oyalanan ve işini doğru dürüst yapmayan içşinin kazandığı para, (aylık, haftalık) helâl değildir.

Hadis-i Şerifde: "**İşinde hile yapan kimse hastalığa tutulur.**" **buyruluyor. Yani, işinde hile, dalavere yapan, kaytaran, yaptığı işi kötü yapan işçiler, evine hastalıkların gelmesi için davetiye yazıyorlar demektir.**

Ey tembel insan, işinde hile yapan ve çoluk çocuğuna haram yediren işçi, usta, sanatkâr, kim olursa olsun yeterki iş yapan olsun! Evet işlerinizde, çalışma saat ve dakîkalarınızda hile yapmayın. Evinde âilen neden hasta, oğlun, kızın, çocuğun, çocukların, annen baban neden hasta?. Hastalığın, aylığın hep ilaç parası oluyor neden?.. O halde bu gerçeklere düşün, düşünmen lâzımdır.

Şimdi yine Peygamberimizin hadisine kulak verelim:

4 — "Yediğiniz şeylerin en güzeli, en temizi, kendi kazandıklarınızdır."

5 — "Amellerin en hayırlısı, çalışıp helalından kazanmaktır."

6 — "Çalışınız. Çalışan herkese Allah yardım eder." Yani, işlerinde Allah'ın yardımıyla ko-

laylık bulur ve başarılı olup işlerinde bereket bulur. Daha çalışmanın sevab ve fazîleti hakkında birçok Hadis-i Şerif vardır.

Enes Bin Malik (R.A.) şöyle rivayet etmektedir: Bir gün Resûlü Ekrem'den sordum:

"— Ya Resûlullah! Bir ekmeği bir fakire vermem mi hayırlı, yoksa bin rekat nafile namaz kılmam mı hayırlıdır? Resûlullah (A.S.):

"— **Bir parça ekmeği bir fakire vermen, bin rekat nafile namaz kılmandan daha hayırlıdır.**" buyurdu. Ben yine:

"— **Ya Resûlullâh! Bir müslümanın ihtiyacını görüvermemem (gidermemem) mi hayırlı, yoksa bin rekat nafile namaz kılmam mı hayırlıdır.**" dedim. Resûlallah:

"— **Müslüman kardeşinin ihtiyacını görmen (gidermen) bin rekat nafile namaz kılmandan hayırlıdır.**" buyurdu. Ben yine:

"— **Bir lokma haramı terketmem mi, yoksa bin rekat nafile namaz kılmam mı hayırlıdır.**' dedim. Resûlullah (A.S.):

"— **Bir lokma haramı terketmen daha hayırlıdır.**" buyurdu.

Ey Cennet yolcusu kardeş! Haram, dinimizde en kötü bir yoldur. Hem de günahtır. Bir lok-

ma haramı terketmek, bin rekat nafile namazdan hayırlı oluşu, dinimizde haramın ne kadar kötü ve günah olduğunu gösterir.

''**Temizler, hayırlar, güzeller,**'' hepsi helâl olan yollardır.

Hileler, yalanlar, doğru dürüst çalışmamaklar, hepsi haramlardır, günahlardır. Alllah'ın yasak ettiği temiz olmayan şeylerdir.

Ey Kardeş! Doğru dürüst çalışan müslüman, hem kendisine, hem âilesine, hem milletine, hem yurduna karşı hayırlı, faydalı bir insan olur. Kötü kimseler de, bu saydıklarımızın tam tersine olur, yani zararlı olur, zararı dokunur.

Ey dine gönül veren kardeş! Gerçek müslüman, çalışkan kimsedir. Çünkü Allah'ın emri çalışmak yolundadır. Peygamberin emîr ve tavsiyesi çalışınız demektir. Bütün Allah'ın yüce peygamberleri bil'fiil çalışarak bu fikirlerini bizlere öğretmiş ve örnek olmuşlardır. Bütün âlimler, salihler çalışmış bizlere örnek olmuşlardır.

Şu halde bizlere düşen görev de çalışmaktır. Her şey çalışmakla elde edilir. Yaşamak için çalışmak lazımdır. İlim çalışmakla öğrenilir. Zenginlik çalışmakla elde edilir. En büyük işler çalışmakla elde edilmiştir.

Dedelerimizin bizlere armağan bıraktığı bunca camiler, çeşmeler, medreseler, kervansaraylar hep bu hayırlar, çalışmak ve zengin olmak suretiyle meydana gelen hayırlar ve armağanlardır.

Bütün bu fazîletler, tenbel insanların yapacağı işler mi? Yoksa kötü niyyetli, işlerini baştan savma yapan, dalgacı insanların meydana getireceği işler mi? Hayır hayır!.. Tüm fazîletler, iyilikler ancak ve ancak iyi insanların, din bilir, îman bilir insanların yapacağı işlerdir.

Yirminci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

TEVBENİN ÖNEMİ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
يَا اَيُّهَا النَّاسُ تُوبُوا اِلَى اللّٰهِ فَاِنِّى اَتُوبُ فِى الْيَوْمِ
اِلَيْهِ مِائَةَ مَرَّةٍ. صَدَقَ رَسُولُ اللّٰهِ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Ey insanlar! Allah'a tevbe ediniz! Çünkü ben, O'na günde yüz defa tevbe ederim."

AÇIKLAMA:

Ey Hakka gönül veren kardeş! Allah'ın Peygamberleri hiç günah işlemez. Peygamberler günah işlemekten korunmuşlardır. Onlar ma'sumdurlar. Bununla berâber, bütün peygamberler, Allah'a ibâdet etme hususunda tüm ümmetlerine örnek olmuş ve onlara rehberlik etmişlerdir.

Cenab-ı Hak, Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (Aleyhisselâm) hakkında Fetih sûresinin başında şöyle buyurmuştur:

"**Li yağfira lekellahü mâ tekaddeme min zenbike ve teahhara**"

"**Habibim, ya Muhammed! Allah, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamıştır.**" İşte Peygamberimizin tüm günahlarının affedilmiş ve bağışlanmış olduğu bu ayet-i kerîme ile beyan edilmektedir. Zaten peygamberler, günah işlemezler, günahsızdırlar. Bu hakikatı da biliyoruz. Bunun hikmeti şudur:

Peygamberler, ümmetlerine tüm ibadet ve dinlerini öğretmede örnektirler. Resûlü Ekrem, hem ümmetlerine tevbe etmeleri için emir ve tavsiyede bulunuyor, hem de "**Ben günde yüz kere Allah'a tevbe ederim**" buyurarak da konunun önemini biz ümmetlerine anlatmış oluyor.

Ümmet-i Muhammed'in (A.S.) aklı başında olanları da "**Resûlullah'ın hiç günahı olmadığı halde günde yüz defa "Tevbe" ederse biz günahkâr ümmetlerinin günde kaç yüz milyon defa tevbe etmemiz gerekir**" diyerek intibaha geliyor, gafletten uyanıyor, demek oluyor.

İslâmın emrettiği tevbe, herkese lâzım olan, gerekli olan bir fazîlet yoludur. Bu yolda âlim, câhil yolu diye bir ayrılık yoktur. Günahsız olan Allah'ın peygamberleri tevbe etmeye devam edince, artık sen var düşün, diğer insanlar (bizler) tevbe hususunda nasıl hareket etmemiz lazımdır.

Şimdi ise, tevbe hakkında birkaç kelime ile açıklamada bulunalım:

Tevbe, Allah'a dönmek, (RUCU'), Allah'a yönelmek demektir.

Yani; bir kulun, tüm benliğiyle Cenab-ı Hakk'a dönmesi ve bütün varlığıyla Allahü Teâlâ'ya yönelmesine "**TEVBE**" denir.

Kısaca, Tevbenin tarifi; "**pişmanlık**" duymaktır. Hadis-i Şerifde: "**Ennedmü Tevbetün = Pişmanlık tevbedir.**" buyrulmuştur.

"**Nedm**" ve nedâmetin türkçesi, bir şeyden pişmanlık duymak demektir. Hadisdeki ise, günahdan pişmanlık duymaktır ki, Tevbe etmektir.

Tevbe, kötü huyları iyi huylarla değiştirmektir. Geçerli ve Allah indinde makbul olan tevbenin şartları vardır:

1. Günâh işlemeyi kesinlikle terketmek,

2. İşlenmiş olan şeyden pişmanlık duymak,

3. Bir daha bu günahı yapmamak için kesin azim ve karar vermektir.

Bir kulun tevbesinin Allah indinde makbul olması için bu üç şart gereklidir. Şartlarına uygun bir şekilde tevbe eden bir müslüman, hiç günah işlememiş gibi olur. Sevgili Peygamberimizin bu hususta bizlere müjdesi vardır. Hadis-i şerifinde: ''Günahlarından tevbe eden bir kimse, hiç günah işlememiş gibidir.'' buyurmuştur.

Yani, elinde olmayarak ve bilmeyerek veya nefsinin elinden kurtulamayıp, nefis ve şeytanın elinde oyuncak olmuş, günah işlemiş. Bu günahın farkanı varmış. Ben ne yaptım diyerek günahından tevbe etmiş. Şartlarına uygun bir şekilde tevbe eden kimse, sanki hiç günah işlememiş, günahsız kimse gibidir, demek oluyor.

Evet kardeşlerim, nasıl ki elbise kirlendiği zaman, güzelce yıkanıp ütülenince yeni bir elbise gibi oluyor. İşte günah işleyip de, sonra günah

ve suç işlediğinin farkına varan akıllı kimse, tıpkı elbisenin su ile temizlendiği gibi, o da tevbe suyu ile günahtan temizlenmiş oluyor ve "**Günahından tevbe eden kimse hiç günahsız bir kişi gibidir.**" müjde-i Peygamberîsine mazhar oluyor, demektir.

Yine Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) buyurmuş ki:

"**Tevbe eden kimse, Allah'ın sevgilisidir.**" Allah tevbe eden kullarını sever." Evet, Cenab-ı Hak, tevbe eden kullarını çok mu dersen pek çok sevmektedir.

Bir Hadis-i Şerifde: "**Her insan günah işler. Günah işleyenlerin en hayırlısı ise, çokca (bol bol) tevbe edenlerdir.**" buyruluyor.

İnsanoğlunun günah işleme eylemi mayasında, yaradılışında vardır. Peygamberler müstesna tüm insanlar günah işleyebilir veya işler. Bundan kurtuluş yolu tevbe etmektir. Allah'ın emri budur. Peygamberi emri ve tavsiyesi de bu yoldadır.

Yine Hadis-i şerifde bu gerçek bir misal ile en güzel, en veciz bir şekilde anlatılmaktadır. Cenab-ı Peygamber şöyle buyuruyor:

"**Allahü Teâlâ, günahlarından tevbe edip kendine (Allah'a) yönelen kuluna, çölde, azığı ile devesini kaybedip ölüm tehlikesiyle kar-**

şı karşıya kaldıktan ve ümidini kestikten sonra devesini bulan kimsenin sevinmesinden daha çok sevinir.''

Ey Cennet Yolcusu Kardeş!

Bu Hadîs-i Şerîfi can kulağıyla dinle. Allahü Teâlâ'nın kullarına olan merhametine bak ki, kulunun tevbe edişinden ne şekilde memnun oluyor.

Düşünebiliyor musun? bir adam ıssız bir yerde, in yok cin yok. Tehlikeli mi dersen tehlikeli. İnsan kendi gölgesinden korkuyor. Böyle bir yerde yiyeceğini, içeceğini hayvanına yüklemiş gidiyor. Nesi varsa hepsi hayvanının (binitinin) üzerinde... Adam, dinlenmek için şöylece bir uzanayım demiş ve uzanınca oracıkta uyuyup kalmış. Bir de uyandığı zaman bakmış ki, hayvanı yok. Adam, telaşla sağa koşmuş, sola koşmuş hayvanı yok. Akşama kadar binitini aramaktan adamın gücü kuvveti kalmamış. Aç susuz oracıktı uyuyakalmış...

Zavallı adam ümidini kesmiş. Artık bu ıssız yerde vahşi hayvanlara yem olacağım demiş. Aç susuz burada inleye inleye ölüp gideceğim demiş. Halsiz, düştüğü yerde yığılıp kalmış.

Aradan hayli zaman geçtikten sonra, adam uyanmış, bir de ne görsün biniti başucunda durmuyor mu!...

Bu adamın sevincini düşünebiliyor musun?.. İşte Allah, bu haldeki adamın sevincinden daha çok sevinir, bir kulunun tevbesine.

Evet, ey Allah diyen kardeş! Sanırım misâli anladın. Bu misâli Allah'ın Resûlü, Yüce Peygamberimiz veriyor. Her şeyini kaybeden bu ümidsiz adamın sevinmesinden daha çok sevinir Allahü Teâlâ, kulunun tevbe etmesine diyor Peygamberimiz.

Allah kullarına en çok acıyan, en çok merhamet edip esirgeyendir. Allah'tan daha çok hiçbir şey Allah'ın yarattığı varlıkları sevip esirgeyemez.

Sevgili Peygamberimiz:

"Allah, birinizin tevbesine birinizin kaybetmiş olduğu hayvanını bulduğu vakit sevinmesinden daha çok sevinir." buyurmuştur.

Allah'ın sevinmesi, Allah, kullarının tevbe etmesinden çok hoşhut (râzı) olduğu mânâsınadır. Allah, tevbekâr kullarına çok çok ihsanda bulunacağından dolayı tevbe eden kullarını çok sever, onlardan hoşnut ve râzıdır.

Yine Resûlü Ekrem Aleyhisselâm buyurmuştur ki:

"Ey insanlar! Allah'a tevbe edin! Çünkü, ben O'na günde yüz defa tevbe ederim."

Ey Hak Yolcusu! Yüce Peygamberimizin geçmiş ve gelecek günahları "**Lî'yağfiralekellahü mâ tekaddeme min zenbike**" âyetiyle affedilmiş olduğu beyan edilmektedir. Zaten peygamberler günah işlemezler, diye yukarıda yazmıştık.

Yüce Peygamberimiz, hiç bir güharıı olmadığı halde günde yüz defa "**Tevbe**" ederse, biz günahkâr ümmetlerinin günde kaç yüz milyon kere tevbe etmemiz gerekir. Ey Allah diyen kardeş bunu sen düşün artık!..

Ey Cennet yolcusu kardeş!

İslâmın emrettiği tevbe, herkese lâzım eve gerekli olan bir fazilet yoludur. Bu yolda âlim, câhil yolu diye bir ayrılık yoktur. Günahsız olan Allah'ın peygamberleri tevbe etmeye devam edince, artık sen var düşün, diğer insanlar tevbe hususunda nasıl hareket etmelidir...

Şunu unutmamalıdır ki, bir insan, kötü bir işi (günahı) terkedince (bırakınca) artık gelecek zamanda onun defterine günah yazılmaz. Fakat geçmiş günahları bağışlanmış olmaz. Ancak bu geçmişteki günahları için tevbe ederse o zaman o günahları bağışlanmış olur. Tevbe Allah için, Allah emrettiği için yapılır.

Meselâ; Bir kimse, günah olan bir işi sağlığıma zarar veriyor, param gidiyor veya şerefime leke getiriyor diye terketse ve o kötülüğü bir daha yapmasa, bu kimse tevbe etmiş sayılmaz. Ve bu kimsenin günahları bağışlanmaz. Terkedilecek her günah, Allah emri olduğu için, Allah yasak ettiği için bırakılırsa, bu niyetle terkedilen günahlardan tevbe edilmiş sayılır.

Yukarıda da geçtiği gibi, Tevbede üç şart mutlaka lâzımdır:

1 — Günah, günah olduğu için terk edilecek.

2 — Yapıldığından dolayı pişmanlık olacak.

3 — Bir daha o günah işlenmemek için kararlılık olacak.

Başka türlü tevbenin şartları tahakkuk etmemiş (gerçekleşmemiş) olur. O zaman da tevbe olmaz.

Yalancıların Tevbesi

Bir de makbul olmayan tevbe var ki, o da ağızla tevbe ediyorum deyip de o işi (günahı) işlemeye devam etmektir. Bu durum günah üstüne günah işlemek demektir.

Yüce Peygamberimiz, bu durumdaki hareketin Allah ile alay etmek mânâsına geldiğini bildirmiştir. Günahlardan ayrılmadan tevbe etmek ise, yalancıların tevbesidir ki, makbul ve muteber değildir, buyrulmuş.

Hz. Ali (R.A.) Efendimiz, Medine'de Peygamberimizin mescidinde bir adam, acele acele "**Ya Allah senden mağfiret dilerim ve sana tevbe ederim.**" deyip durduğunu görüyor.

Hz. Ali (R.A.) Efendimiz, adama:

"**Bana bak, böyle tevbe olmaz. Bu seninki yalancıların tevbesidir.**" dedi. Adam:

— O halde tevbe ne demektir bana öğret ya Ali, dedi.

Hz. Ali Efendimiz:

— "**Gerçek tevbe altı şeyi içinde toplar:**

1 — Geçmiş günahlara pişmanlık duymak.

2 — Yapamadığı farzları kaza edip yerine getirmek.

3 — Kul haklarını sahiblerine vermek.

4 — Hasımlarla barışıp helâllaşmak.

5 — Bir daha günaha dönmemeye azimli (kararlı) olmak.

6 — Günah ile beslediği nefsini, Allah'a itaatla, ibâdetle eritmek.

İşte makbul tevbede bu altı şey bulunacak. Tevbe eden akıllı adam, yaptığı günah ne türdendir bakacak. Kul hakları bulunan bir türden olan günah ve hatadan kurtulmak için hak sahibi olan kimselerle helallaşmak gerekir.

Hele hele, bazı kimseler vardır ki, dinde cahil ve bilgisiz olduklarından dolayı, geçmişteki işlemiş olduğu günahlardan pişmanlık duymak şöyle dursun, o günahları hatırladığı zaman:

''**Ah o günler ne günlerdi. Şöyleydi, böyleydi**'' diye içini çeken, o günleri yeniden andıkça bir de yeniden şahitlendiren cahiller ve gafiller ne acınacak zavallılardır ki, terkettiği farzları (namaz, oruç gibi) hiç kaza etmeye çalışmaz. Üzerinde olan kul haklarını sahiblerine vermeyi düşünmez.

Hele Ramazan'da, Ramazan dolayısiyle bıraktığı bir takım günah olan alışkanlıklarını, yeniden yapabilmek için Ramazan Bayramını sanki iple çeken zavallıların tevbesi tevbe değildir. Çünkü şartları yoktur.

Makbul ve muteber olan tevbede tevbenin şartları olacaktır. Aksi halde dinimizin fazîletinden faydalanmak mümkün olmaz.

Yüce Allah, kullarının günahlarını tevbeleri sebebiyle affeder. Kur'an-ı Kerim'de:

"O Allah, kullarının tevbesini kabul edendir. Kötü hareketlerini tevbeleri sebebiyle affeden, bağışlayandır. Ve O, ne işler, ne yaparsanız onları bilen, haberdar olandır" buyruluyor.

Yirmibirinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

CENNETİN YOLU DOĞRULUKTUR

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قُلْ اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ ثُمَّ اسْتَقِمْ ۞ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Allah'a inandım de, sonra da dosdoğru ol." Ravâhu Müslim - Müslim rivâyet etmiştir.

A Ç I K L A M A

Ey Hak yolcusu kardeş! İslâm âlimleri, "**bu Hadis-i Şerif için, Hz. Peygamberin (Aleyhisselâm) cevami'ul-kelim (az söz, az kelime ile çok ma'nâ ifâde eden) sözlerindendir.**" demişlerdir. Zira, Peygamberimiz (Aleyhisselâm), 23 sene gibi uzun bir zamada bütün açıklığıyla bildirdiklerini ve biz ümmetlerine anlattıklarını bu iki kelimede hulâsa (özet) etmiştir.

Yâni, demek oluyor ki, bu iki kelimelik emri peygamberî ile amel eden bir müslüman, dünya ve âhiret saâdetini elde etmiş demektir. Çünkü, dünya ve âhiret saâdeti ancak ve ancak doğrulukla elde edilir. Bir müslüman, doğruluktan ayrılırsa, tüm çalışıp çabalaması boşunadır, doğruluktan ayrılmayan müslümanların kabir hayatı dahi, hayatların en güzelidir. Doğruluktan şaşmayan mümînin kabir hayatı dünya hayatından kat bekat güzel ve huzur verici bir hayattır. Cennet bahçelerinden bir bahçeden bu kabir hayatı da istikamet (doğruluk) ten ayrılmayan gerçek müslümanlar içindir.

Bu Hadis-i Şerif bir sahâbî'nin suâline cevap olarak buyrulmuştur. Ashab'tan Süfyân Bin Abdullah Essakafî (R.A.) Hz. Peygamber Efendimize:

“— **Ya Resûlallâh! İslâm hakkında bana öyle bir söz söyle ki, onu senden sonra hiç bir kimseye sormayayım.**” dedi.

Bu suâle, Hazreti Peygamber (Aleyhisselâm) şu cevabı verdi:

“— **Allah'a îman ettim (inandım) de, sonra da dosdoğru ol.**” buyurdu.

Dosdoğru ol demek, Allah'ın emirlerine (buyruklarına) uy, nehiylerinden (yasaklarından) da sakın (haramlardan, günahlardan kendini koru) demektir.

Bu hususta Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

“**Habibim ya Muhammed! Sen, emrolunduğun gibi dosdoğru ol.**” Sûre-i Hûd Âyet, 112.

Hz. Peygamber (Aleyhisselâm) “**Beni Hûd Sûresi ihtiyarlattı**” buyurarak bu âyeti işâret buyurmuşlardır. Bu âyeti kerime geldiği zaman, Peygamberimiz Efendimiz (Aleyhisselâm) “**Ümmetim, Allah'ın emrettiği gibi doğruluk yapamaz...**” düşüncesiyle ve endişesiyle mübârek saçlarına beyazlık düşmüş, mübârek gözlerinden yaşlar akmıştı. Hadis-i Şeriflerinde “**Ey ümmetim istikâmet sahibi (dosdoğru) olun. Fa-**

kat onu lâyıkiyle beceremezsiniz.'' Buna rağmen ''**Mümkün olduğu kadar, gücünün yettiği kadar dosdoğru ol ve insanlara karşı ahlâkını da güzelleştir.''** buyrulmuştur.

Doğruluk, işte olur, sözde olur, tüm davranışlarda olur. Doğruluk insan hayatıyla iç içedir. Yani, doğruluk deyince, içimizle, dışımızla, gücümüzle, sözümüzle ve tüm davranışlarımızla doğruluk gelir. Bunun için Cenab-ı Hak:

''**Ey iman eden (inanan) kullarım, Allah'tan korkun ve doğrularla berâber olun.''** buyurmuştur.

Doğruluktan, dürüstlükten yararlanmak için ilk şart, Allah'a imandır. İman olmayınca hiç bir amel, hiç bir hayır sahibine yarar sağlayamaz. Allah'ın kullarından ilk istediği imandır. İman olunca, diğer iyilikler, hayırlar, doğruluklar, insanı cennete götürür. Hadis-i Şerifde: ''**Doğruluğa sımsıkı yapışın, (asla ondan ayrılmayın) çünkü doğruluk, iyilikle berâberdir. (Nerede doğruluk varsa orada iyilik vardır.) Doğru ve iyi olanlar cennettedir.''** buyurulmuştur.

Doğruluk, peygamberlik sıfatıdır. Peygamberlerde bulunması gerekli (vacib) olan beş sıfattan biri de, (sıdk) doğruluktur. Peygamberler, her hususta en doğru insanlardır. İnsanlar için de peygamberlerden doğru kimse olamaz.

Doğruluk, hakka karşı olursa değer kazanır. Halk, bizim içimizi bilemediği için doğruluğumuzu bilemez. Doğruluğun zıddı, hainliktir. Hainliğin içine tüm kötülükler girer. Nasıl ki, doğruluğun içine tüm iyilikler girdiği gibi. Nerede dine uygun bir hareket varsa orada doğruluk var demektir.

Evet ey hak için kardeş! Doğluluk (istikamet) bir yoldur, Allah'a gider. Allah'a giden bu yolun yolcuları cennete gider. Yüce Allah, bu fazilet yolcuları için Fussilet sûresinde şu müjdeyi vermektedir.

''Gerçekten ''Rabbimiz Allah'tır.'' deyip sonra da istikametten ayrılmayıp doğrulukta devam edenlere (o doğrulara) Melekler, onlara ölümleri anında ''Korkmayın, üzülmeyin, size va'dedilen, söz verilen cennetle sevinin. Biz (melekler), hem dünya hayatında hem de ahiret hayatında sizin dostlarınızız.'' derler. Evet melekler, doğruların yanından hiç ayrılmaz. Ölüm anında bile onlara yardımcı olur. Îman ile göçmelerini, son nefesde îman ile ölmelerine yardımcı olurlar. Doğruların işleri her zaman yolunda gider. Ne demiş dedelerimiz: **''İnsana doğruluk yaraşır, görse de ikrah, Doğruların yardımcısıdır, Hazreti Allah.''**

Ey Cennet isteyen kardeş! Bir Müslüman için en büyük başarı iman ile ölmektir. Îmanda asıl olan son nefesde iman ile ölmektir. Bir müslüman için gerçek saadet son nefesde tecelli eder. Zira îmanda itibar son nefesedir. Bunun için îmanını hayatının son demine kadar korumak çabası her aklı başında olan müslümanların biricik arzusudur. Kimsenin îman ile öleceğine dâir elinde bir senedi yoktur. Bu hassasiyetten, bu incelikten dolayıdır ki, îman etmek, imanı korumaktan kolaydır. Çünkü, îmanın şartlarını söyleyip inanmak kolaydır. Ama bir hayat boyunca bu îmanının gereğini yerine getirmek çok zordur. Tüm kötüler ve kötülükler îman ışığının sönmesi için harekete geçerler. Buna karşılık da bütün doğruluk, iyilikler de îman ışığının parlaması için, artması için her zaman îmanın yanındadır.

Bu incelikten dolayıdır ki, Hz. Peygamberden İslâm dini hakkında kimseye muhtaç olmayacak şekilde nasihat isteyen Sahabiye Resulullah (A.S.) "**Allah'a inandım (iman ettim) de sonra da dosdoğru ol.**" tavsiyesinde bulunmuştur.

Gerçek imân ehli, Allah'ın her yerde hazır ve nazır olduğunun hiç aklından çıkarmadığından dolayı, her işinde doğruluktan ayrılmaz ve ayrılamaz. Bu hususta sayılamayacak kadar örnekler verilebilir. Ancak bizim bu küçük eserimizde fazla yerimiz olmadığından bu kadarla yetineceğiz.

Son olarak bir ayet meâliyle konumuza nihâyet verip noktalayacağız:

"Kim Allah'a iman ederse, Allah onun kalbini doğruya götürür." Tafâbün Sûresi, Âyet 11.

Fâtiha Sûresinin son âyeti ise şöyledir:

"Allah'ım, ancak Sana kullak (ibâdet) ederiz. Ve bütün işlerimizde ancak Senden yardım isteriz. Bizi doğru yola ilet. (Bizi islâm dini ve peygamberlerin yolu olan hak yoldan ayırma...) Kendilerine nîmet verdiğin kimselerin (Peygamberlerin ve evliyaların) yoluna, (Bizi bu fazîlet yolundan ayırma.) Gazabına uğrayanların (kafirlerin) ve sapıkların yoluna, (Kötülerin, hâinlerin yoluna) düşmekten bizleri koruyup muhafaza eyle (Allah'ım.)"

Ey Cennet isteyen kardeş! Biz de îmanımızda devamlı olarak kalabilmemiz için bu yolda hareket etmemiz gerekmektedir. Cenab-ı Hak lutfeyleye inşallah! Amin!..

Yirmiikinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

GERÇEK MÜ'MİN VE MÜSLÜMAN BÖYLE OLMALI

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اَلْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

وَالْمُؤْمِنُ مَنْ اَمِنَهُ النَّاسُ عَلٰى دِمَائِهِمْ وَاَمْوَالِهِمْ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Gerçek müslüman o kimsedir ki, müslümanlar, onun elinden ve dilinden hiçbir zarar görmez, dâima selâmette bulunurlar."

"Gerçek mü'min de o kimsedir ki; insanlar, ondan malları ve canları hususunda daima emniyettedirler."

A Ç I K L A M A

Ey Hak İçin Kardeş! Hadis-i Şerifdeki inceliğe bak ki, müslüman, namaz kılan, oruç tutan kimsedir, islamın beş şartını yapan kimsedir denmiyor. İnsanın yaradılış gâyesi bu ibâdetler olmakla beraber, asıl göreve, islâm cemaatını sağlamlaştırmak, İslâm kardeşliğini kuvvetlendirip sağlam temeller üzerine muhteşem bir İslâm toplumu meydâna getirip dünya yüzünde âdem oğlunun huzur içinde yaşamasını temin etmektir. Böyle bir toplum yeryüzünde Allah'ın halifesidir.

İslâmın biricik amacı, gerek fert ve gerekse cemiyet (toplum) olarak, insanlar arasında gerekli huzur ve emniyeti sağlamaktır. İslâmın hangi hükmüne bakılırsa bakılsın hedefin bu gerçek olduğu görülür.

Demek ki, gerçek müslümanın dilinden hiç kimse zarar görmeyecek, yani, kimse dilinden incinmeyecek, dilinden kötü söz çıkmayacak, küfür çıkmayacak, gıybet etmiyecek, yalan söylemeyecek, kimsenin sırrını açmayacak, sağda solda kendisine emânet edilen sırları söylemiyecek, yani, tek kelime ile dilini tutacak. Herkes dilinden selâmette olacaktır.

Hakkı söylerken niyeti iyi olacak, kimseyi tahkir edici değil, karşısındakini küçük görmek, hakir görmek gibi kötü niyyeti olmayacak. Hakkı Allah için savunacak, kimseye iftira ederek, çamur atarak, bağırıp çağırarak değil, islâmca, dinî ölçülere uyarak konuşacaktır.

Haksızlık karşısında susan şeytandır, ölçüsünü bilecek. Fakat İslâmın nezâketini, hakseverliğini hiç unutmayacaktır. İşte gerçek müslüman bu ulvî ölçüler dahilinde hareket edecektir. Her zaman hakkı ve haklıyı savunacaktır. Ancak hayır söyleyerek bu görevi yapacaktır. Yalanla, iftira ile, kin ve düşmanlık ile, hele hele hased ve kıskançlık gibi kötü şeylere gönlünden bile geçirmeden bu hizmet ve sevabı ameli işlemelidir. Gerçek müslümanın vasfı ve özelliği bu yoldadır.

Evet "**Gerçek mü'min de kimsenin malına ve canına zarar vermeyendir. İnsanların malı ve canı gerçek mü'minin yanında emniyet içindedir.**"

Gerçek îman sahibi bir mü'min, her zaman Cenab-ı Hakkın kendisiyle berâber olduğunu düşünür de günah olan ve Allah'ın yasak ettiği kötü söz ve işlerden kendini korur. Yapılacak zarar başkasına gibi görünürse de asıl ceza ve azab bu kötü işleri yapana olacaktır. Onun içindir ki akıllı bir müslüman kimseye zarar vermemekle en büyük iyiliği yine kendisine yapmış olacağına inanan kimsedir.

Bu Hadisi Şerifin anlamını yaşayan bir müslüman islâm ahlâkının en yüksek zirvesine çıkmaya namzet ve en kâmil imân sahibi olmaya hak kazanmıştır ve yolu cennete gidecektir. Ne mutlu böyle müslümanlara!..

Yoksa bu vasıfları, bu özellikleri kendinde yaşamayan, sözüm ona adı müslüman, ona buna tecâvüz edici, gıybet, iftira, zemmedici, insanların arkasından söylemedik söz bırakmayan ve onun bunun ırz ve şerefine, mal ve mülküne, iş ve düzenine doğrudan doğruya veya dolaylı yollardan göz koyup taarruz eden bedbahtların imanlarında kemâl olmak şöyle dursun. Belki, bu gibilerin imanları başlarından çıkardıkları gömlek gibi, çıkıp gider veya gidecektir. Bu kadar dinî emirler boşuna mıdır? bu kötülerin bir gün olup cezası verilmeyecek midir? Haşa öyle şey olur mu!.. Elbet ve elbet kötüler cezalarını çekecek, hem de kahredici ve helâk edici bir azab ile çekecektir.

Ey dine gönül veren kardeş!

Müslümanların yapması gereken birçok fazîletli ameller (işler) vardır. Bu hadis-i şerifde de elle ve dille müslümanların haklarına tecâvüz etmemek islâmın kendisinde kemâl bulduğu bir müslümanın başta gelen görevlerindendir.

Biri gelip: "**Ya Resûlallah! Eyyül, Müslimiyne hayrunz.**" — diye sual sormuş. Resulü Ekrem cevab olarak:

"**— Elinden ve dilinden müslümanların selâmette olduğu kimsedir.**" buyurmuştur.

Sualde: "Müslümanların en hayırlısı kimdir?" diye sorulmuştur. Cevabda da:

"**— Elinden ve dilinden müslümanların selâmette olduğu kimsedir.**" **buyrulmuştur.**

Hadis-i Şerif ma'nası:

"**Müslümanların en hayırlısı, bir müslümana sözle ve fiille eziyet vermeyendir.**" demektir.

Elin söylenmesi, ekseriyetle işler elle görüldüğünden ileri gelmektedir. Dil de aynıdır. Tüm kötü sözlerin çıkış yeri dildir.

Müslümanın hayırlısından kasdedilen ma'nâ ise, kâmil müslüman demektir. Bunun için de biz, gerçek müslüman sözcüğünü kullanıyoruz. Bir

müslüman gerçek ma'nâda islâma sarılmazsa, müslümanlığı yamuk olur. Yamuk bir hareketle yükselme ve zirveye (kemâle) çıkma imkânları ortadan kalkar. Bu durumda olan (yamuk olan) da bodur kalmaya mahkûm olur. Dolayısiyle islâm cemaatının saflarında yerini alamaz. İslâm cemaatının (toplumunun), yek vücûd halinde kuvvet bulması için Müslümanların birbirlerine karşı güven duygularının sağlam olması gerekmektedir. Buna da İslâmın yüksek insanlık anlayışı ve müslümanların birbirlerini sevmesi, öyle bir sevgiyle sevmesi ki, kendileri için sevdiklerini tüm müslüman kardeşleri için dahi sevmek ve kendi öz nefisleri için sevmedikleri şeyleri tüm müslüman kardeşleri için de sevmemek ve arzu etmemek demek, şeklinde olduğunu kavramak, islâmın yüksek insanlık anlayışı cümlesindendir. İslâm için çalışan gerçek bir müslüman, kendisi her ne kadar ölümlü hayatta devamlı kalamayacak olduğunu anlasa da, dinin yükselecek aşkıyla çalıştığı içindir ki, bu fazîletli insan dinin yükselmesine bir katkısı olmuş demektir. Müslümanları sevmek dininin kuvvetlenmesini sağlayacaktır. Bu durumdan da Allah ve Resûlü ve tüm müslümanlar memnun olacaklardır.

Gerçekçilik ve Hakiki müslümanlık özelliğini taşıyabilmek için dinimizin emrettiği tüm güzel vasıf (özellik) ve tavsiyeleri harfi harfine yerine getirmek zorunluğu vardır ve aynı zamanda dinimizin yasak ettiği tüm şerr (kötülük)lerden de uzak durmak gerçek müslümanların yapması gereken tavır ve hareketler cümlesindendir.

Yirmiüçüncü Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

HASED VE DARGINLIK

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا

عِبَادَ اللّٰهِ اِخْوَانًا وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ اَنْ يَهْجُرَ اَخَاهُ

فَوْقَ ثَلَاثٍ صَدَقَ رَسُولُ اللّٰهِ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Birbirinize buğzetmeyin (hiddetlenmeyiniz), birbirinize hasedetmeyiniz (kıskanmayınız), birbirine arka çevirmeyiniz; ey Allah'ın kulları, kardeş olunuz. Hiç bir müslümana, din kardeşiyle üç günden fazla küsülü kalması (dargın durması) helâl olmaz."

A Ç I K L A M A

Ey dine gönül veren kardeş! Hased, kıskançlık ve çekememezlik demektir. Hased, kalbi bir hastalıktır ve aynı zamanda büyük günahlardandır.

Hased, birçok kötülüğün kaynağıdır. Hasedçi, kıskançlık duygusunu dışarıya vurabilecek bir dereceye geldiği zaman, artık yapamıyacağı kötülük yoktur. Bu gerçeği felâk sûresinde Cenab-ı Hak çok açık bir şekilde bildirmektedir: "**Hased eden kimse, hasedini (kıskançlığını) açığa vurduğu zaman yapacağı kötülüğün şerrinden Allah'a sığınırım.**"

Ayet-i Kerime o kadar açıktır ki, kıskanç (hased) kimse, kıskançlığını açığa vurduğu zaman, o ruh hastasının yapamayacağı yoktur. Çünkü artık gözü dönmüştür. Gücü yeterse, fırsat da bulursa o kötülüğü işleyip ebedî günah çukuruna cehennemin esteli sâfiline boylayacaktır. Çünkü

Hadisde: "**Bir kulun kalbinde iman ile hased bir arada bulunmaz.**" buyrulmuştur. Yine Hadis-i Şerifde:

"**Ateşin odunu yakıp bitirdiği (kül ettiği) gibi, hased de, iyilikleri yiyip bitirir (ve yok eder.)**" buyrulmuştur.

Ateşin odunları ne hâle getirdiği herkesçe bilinen bir durumdur. İşte ateşin odunları yok ettiğini görüyorsunuz ya ey akıllı kimseler! Aynen bunun gibidir. Hased denen kalbî hastalık da. O, sahibinin iyiliklerini yiyip bitirir, kül gibi yok eder. Bu gerçeği her ne kadar gözle göremiyorsanız da! Örneği, ateşin odunu yemesidir. Çünkü kalbdeki hastalık, mânevîdir, gözle görülmez. Hadis-i Şerifde gözle görülen maddî ateş, örnek verilmiştir ki, insanlar, bu kötü hastalıktan kendilerini kurtarma çârelerine başvursunlar.

Hadis-i Şerifde: "**Bir koyun sürüsü ağılına giren iki aç kurdun, koyunlara verdiği zarar, hased bir müslüman ile, dünya malına düşkün (hırslı-harîs) bir müslümanın dinine verdiği zarardan daha azdır. Gerçektir ki, ateşin odunları yakıp kül ettiği gibi, hased de, iyilikleri yiyip bitirir, yok eder.**" buyrulmuştur.

Ey Allah diyen kardeş! Günlerdir aç kalmış iki kurt düşün! Bunlar, bir koyun sürüsü ağılına girdikleri zaman, koyunlardan ne kadarını boğup

öldürdüğünü, parçalayıp yediğini bir düşün! Zararın ne kadar çok olacağını gözünün önüne getir!..

İşte hased hastalığına tutulmuş, kıskançlıkçekememezlik derdiyle kıvranan bir müslüman, bu iki aç kurdun koyunlara vermiş olduğu zarardan daha çoktur dinine verdiği zarar buyrulmaktadır.

Dinimizde hased, büyük günahlardandır. Bu kötü hastalığa tutulanlar çok zor tedâvi edilirler. Bunların tedavisi, ancak ve ancak "inneddine indallahi islâm" hastahanesiyle yapılabilir. O da kendilerini bu hastalıktan kurtulmaya niyyet edip gayret ederlerse olur. Bunun ilâcı ise, dinin emirlerini yapıp, yasaklarından uzak durmak ve kaçmak ile olacaktır.

Hasedin yaptığı kötülük ve verdiği zararları anlatmak için pek çok kıssa (hikaye)ler dînî mer'ize kitablarımızda yer almıştır. Bunlardan bir tanesini nakledelim:

Şeytan, günlerden bir gün gelip firavunun kapısına dayanır. Güm güm diye kapı vurulunca, Firavun; "**Kim o diye**" bağırır. Şeytan:

"**— Ey Firavun! Allah'ım diyorsun. Allah'san kapıdakinin kim olduğunu bilmen gerekir**" diyerek alay eder.

Firavun şeytana: "— **Ah ah, der! Seninle benden daha âdî bir mahluk var mıdır? Allah'ın bunca nîmetleri içinde O'na (Allah'a) isyan ediyoruz.**" der. Şeytan:

"— **Merak etme, senden ve benden daha aşağı, daha alçak bir mahluk tanıyorum ki, o benim 40 senelik dostumdur. O bana birgün gelip:**

"— **Şeytan dostum seninle 40 senelik arkadaşız. Senden benim için bir şey yapmanı istiyorum.**" dedi. Ben de:

Söyle bakalım," dedim. O hain dost:

"— **Falanca komşumun şu gelen ineğini öldür, dereden gelirken ayağını çek uçuruma yuvarlanıp ölsün, bunu senden istiyorum.**" dedi. Ben: "— **Sana, komşunun ineğinden daha iyisini bulup getirebilirim. Gidip birini kandırıp bu işi yapabilirim.**" dedim. O hain dost:

"— **Hayır olmaz.**" dedi. "**İllede o komşunun ineğini öldüreceksin, ancak o inek ölürse uyku uyuyabilirim.**" dedi.

"**Ey Firavun, işte bu hâin, hased herif, bizden daha âdî, daha alçaktır. Bizden daha kötü ruhludur ve onunla arkadaşlığımı, dostluğumu hemen kestim, benden uzak dur ey hâin**" dedim.

Ey dine gönül veren kardeş! Bu minik hikâyeden de anlaşılıyor ki, hased hastalığına tutulan kimsenin huzûr bulması mümkün değildir.

Bu hastalığa tutulanın tek amacı, nimet sahiblerine zarar vermektir. Hasedcinin amacı, yokluktan, sıkıntıdan kurtulmak değil, nimet ve fazilet sahibi olmak da değildir. Tam tersine varlık sahiblerinin yok olması ve nimet ve fazîlet sahiblerinin mahrum kalmalarıdır. Ellerindeki varlıkların yok olması ve hatta varlık ve fazîlet sahibinin dahi yok olması hasedciye sevinç getirmektedir.

Büyükler, hasedci kimseyi zehir içen bir kimseye benzetmişlerdir.

"**Hased eden kimse, aynen zehir içen bir kimseye benzer. İçilen zehir, vücuda yayılınca, zehiri içen kimse, nasıl ki, ölüp acıdan kurtulduğu gibi, hased kimse de ancak ölürse, hasedin verdiği acı ve ıztırabdan kurtulabilir.**" demişlerdir.

Hased, tek kelime ile Cenab-ı Hak'ın kullarına verdiği nimetlere karşı kıskançlık duymak demektir.

Cenab-ı Hakkın lutfedip bir kuluna lâyık ve mü'nâsib gördüğü bir nimeti çekemeyip de "o bu nîmete lâyık değil" demek O Yüce Rabbimizin lutfu ihsanına itiraz etmek ve O'nun hikmet dolu işine karışmak ve beğenmemek demektir.

Cenab-ı Hak, âdil-i mutlaktır. Gerçek adâlet sahibi ve ancak yüce Allah'tır. O'ndan başka gerçek adâlet sahibi yoktur. Çünkü yegâne kudret O'ndadır.

Hased, mutlak adalet sahibi olan Allah'ın kullarına taksimâtında (hâşâ ve hâşâ) adâletsizlik aramak demektir ki, en büyük dalâlet, kopkoyu bir karanlık içindeki sapıklıktır.

Cenab-ı hak, bu kâinâtın yaratanı ve yegâne Rabbi Rahimîdir. Dilediğini dilediği kuluna verir. Ve istediği zaman da almak kudretindedir. Bazı kullarına lutfundan dolayı vermiştir. Bazı kullarına da hikmetinden dolayı vermemiştir. Yani, vermesi lutûf, vermemesi hikmettir. İnsanlar bunu anlayamaz. Gerçek bir kula gereken Cenab-ı Hakkın bu taksimatına teslim olup rızâ göstererek ibret gözüyle bakmak, sabretmek ve beklemektir.

Gerçek böyle iken hasedçi, kötü huyunun neticesi olarak bu nîmetlere karşı çıkarak, nimet sahiblerine kötülük peşindedir. Halbuki nimetleri veren Allah'tır. Hasedçi, bu inceliği, bu hikmeti kavrayamamaktadır.

Ey Cennet isteyen dost! Hasedçinin zararı hep kendi şahsınadır.

Hased, Hased edilen kimseye hiç bir zarar vermeden (veremeden) kendi sahibini öldürür. Onun için kötü hastalıkların içinde hased kadar âdisi yoktur.

Hasedçi'nin belâsı ve cezâsı kendi nefsindendir. hem ömrü kısa, ıstırabı da devamlıdır. Hased, sahibi için çok helâk edicidir. Çünkü tüm iyiliklerini yiyip bitirir.

Hasedciye, cezâ ve işkence olarak, kıskandığı kimsenin sevinmesi yeter de artar bile. Hasedçi, kıskandığı kimselerin sevincine dayanamaz, kahrından geberir.

Hasedçi, öyle bir zalimdir ki, devamlı çırpınıp ah çekerek, kendi nefsine haksızlık etmektedir. Başkalarının sevinci ona (hasedciye) ıstırab ve işkence vermektedir.

Hased, (Kafirin, en kötüsü olan) münafıkın huyudur. Kötü huy kötü adamda bulunur.

Hasedçi, kendi sıhhatine - vücûd sağlığına kendi eliyle bomba koyan kimse demektir. Bu işiyle hasedçi, kendi kendinin düşmanı olduğunu isbatlayan demektir.

Hasedçi, öyle bir haindir ki, hiç bir suçu olmayan günahsız kimselere haksız yere kızarak onlara düşmanlık beslemektedir.

Bu saydığımız özellikler, hased ve çekememezliğin ne kadar kötü ve tehlikeli bir hastalık olduğunu ortaya koymaktadır.

Halbuki fazîlet sahiblerinin fazîletini çekememek ne kötü bir davranış, Allah'ın nimet verdiği kimseleri çekememek ve kötü bir huydur değil mi?... Allah cümle mü'min ve müslümanları bu kötü huydan korusun, **Âmin!**

Ey Hak için kardeş! Bir müslümanın, Müslüman kardeşine buğzetmesi, hiddetlenip düşmanlık ve hasımlık göstermesi helâl olmaz. Bir Müslüman, Müslüman kardeşine sırt çevirmesi, ona karşı arka çevirmesi de helâl olmaz. Bunlar, dinimizin yasak ettiği kötü davranışlardır. Bu kötü haller, müslümanları bir birinden soğudup, birbirlerinden uzaklaştırır. İslâm kardeşliğini ortadan kaldırır. Halbuki İslâm dini, müslümanların kardeşler gibi yaşamalarını emir ve tavsiye eder.

Dinimiz, bir müslümanın, bir müslüman kardeşine üç günden fazla dargın durmalarını haram ve günah olarak bildirmektedir.

Hatta bir hadis-i şerîfde: "**İki müslüman birbirleriyle küsülü (dargın) olarak ölürlerse, cennette birleşemezler.**"

Gerçek müslümana düşen görev odur ki, dininin emir ve tavsilerine uya. Böylece Cennet ehli ola. Nefsinin ve şeytanın fermanlı kölesi olan bir kimse, hayır namına hiç bir şey yapamaz. Din kardeşiyle bir hiç yüzünden dargın olan bir müslüman, nasıl cennete gidebilir. Komşusunun

tavuğu, horozu, ineği veya köpeği yüzünden komşuyla arayı açan ve aralarında bir hiç yüzünden, bir hayvan yüzünden, hatta ve hatta kapımın önüne arabasını koyuyor diye kavga edip, hırgür çıkarıp dargınlık sürdüren adamın neresinde gerçek müslümanlık durabilir?.. Böyle bir cehâlet, böyle bir nefis kölesi olan adam nasıl cennete gidebilir.

Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hak, şöyle buyuruyor:

"**Gerçek ki, mü'minler, birbirleriyle kardeşdirler. Şu halde birbirleriyle dargın olan kardeşlerinizin arasını düzeltiniz ve Allah'tan korkunuz, (O'na son derece saygılı olunuz) ki, merhamet edilesiniz.**"

Ey Hak yolcusu kardeş! İnsan merhamete lâyık olmalı. Merhâmet etmeli ki, merhamet olunmalı. Sevmeli ki, sevilmeli. Acımayan acınmaz. Sevmiyen, sevilmez. İhtiyaç görmeyen, ihtiyacı görülmez. Darlık zamanında kimsenin yardımına koşmayan, kendisi bir darlığa düştüğü zaman da, kimse onun yardımına koşmaz. Nasıl yaparsan sana da öyle yapılır. Arpa eken buğday biçemez.

Bir müslümanın diğer bir müslümana kin beslemesi haramdır. Hadisi şerifde:

"Kardeşine kincilik gösterme. Sonra Allah seni azab eder ve seni bir takım musîbetlere mübtelâ kılar ve üç günden fazla dargın durmak hiç bir müslümana lâyık olmaz ve helâl değildir."

Bu haller Allah'ın yasak ettiği haram olan hallerdir. Aklı başında olan müslümanlar, bu hallerden uzak dururlar. Çünkü dünya ve âhiret saâdetleri dinin emirlerini yerine getirmekle elde edilir. Dinin emri Allah'ın emri, Allah'ın emri de dinin emridir.

Hadis-i Şerifde:

"**Size namazdan, oruçtan, zekattan - sadakadan daha hayırlı bir amel söyleyeyim mi?**" Sahabe: "**Söyle ya Resûlallâh**" dediler. Resûlullâh:

"**İki kimsenin arasını düzeltmektir. (İki dargını barıştırmaktır.)**" buyurdu.

Yine Hadis-i Şerifde:

"**Dinden sonra aklın başı, insanları sevmek, iyi ve kötü herkese iyilik yapmaktır.**" buyrulmuştur.

Ey Cennet isteyen kardeş! Bütün bu emri Peygamberî'lerden öğreniyoruz ki, dinimizin tek gayesi, insanlığı saâdete ulaştırmaktır. Birbirini sevmeyen toplumlarda saâdetten söz edilebilir mi? Elbet ve elbet edilemez.

İşte dinimizin okuduğum bu emir ve tavsiyelerinde hep insanların birbirlerini sevmesi ve birbirlerini bir hiç yüzünden terk etmemeleri tavsiye edilmektedir.

Dinimiz müslümanlık, insanlığa dünya ve âhiret mutluluğunu temin etmek için gelmiştir. Dinin amacı, insanlığı bataklıktan ve kötülüklerden söküp atmak ve insanlığa mutlu bir hayat vermeye tavsiyelerde bulunmaktır. İnsanoğlu bu mutlu hayatı kendisi isterse, irâde-i cûz'îyye denen o bir parçacık iradesini sarfetmekle ancak elde edebilecektir. Çünkü insan şerefli ve değerli bir varlıktır. Allah için olsun bir parçacık isteği (iradesi)ni harekete geçirmesi gerekir. Bu ise hem aklî, hem de mantıkîdir.

Kinlerin, düşmanlıkların, bencilliklerin, kıskançlıkların, darılmaların dinimizde yeri yoktur vesselâm.

Yirmidördüncü Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

AKIBETİMİZİN İYİ GELMESİ
ÎMAN İLE ÖLMEK

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالْخَوَاتِيمِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Amellerin (işlerin) kıymeti (değeri), vereceği sonuç ve neticeye bağlıdır."

A Ç I K L A M A

Ey Hak için kardeş! Bilirsin ki, bir işte sonuç ve netice önemlidir. "**Sonu iyi gelsin**" denir. "**Allah sonumuzu hayretsin.**" denir. "**Allah âhir ve âkıbetimizi hayreylesin.**" diye dua ederiz. Efendim, durumlar, pek iyi değil ama, Allah sonunu hayretsin diye hayır ve iyi temenni de bulunduğumuzu, sanırım hepimiz bilmekte ve hatırlamaktayız. Efendim, sen o işin sonuna bak, sonuna bak, şimdi öyle tantanalı gittiğine bakma gibi sözlerle işin sonunun sevinç veya üzüntü getireceği dünya yaşamımızda şahit olduğumuz örneklerdir.

Şu halde, dünyada bir işe başlarken "**İyi niyet**" ne kadar önemli ise, bitiminde de iyi bir sonuç, güzel bir netice o kadar önemlidir. Akıllı kimseler, dünya işlerinde dahi, bir işin başıyla sonucunu, enine boyuna düşünerek başlar. Pek çok ince hesab, kitab ederek, aklının derecesine göre hareket ederler. Bu durum herkesçe mâlûmdur.

Ey Allah diyen dost! Dünya işlerinde böyle olunca, şimdi gelelim âhiret işlerine. Çünkü dünya işlerinde herkesde aklınca hesabını kitabını yapıyor. Hiç onda ihmal edeni göremiyorsun. Bizim üzerinde durmak istediğimiz husus âhiret işleridir. Biz âhiret işleri üzerinde duracağız.

İslâm dininin gâyesi ve insanlara geliş sebebi, kendisine gönül verenlere (Müslümanlara) dünyâ ve ahiret saadetini sağlamak, iki saâdeti birden vermektir. Dünya, âhiretten ayrı bir hayat değildir. Belki dünya ile âhiret hayatı birbirine sıkıca bağlıdır. "**Femen kâne fi'hâzihî a'mâ, fehüve fihâhirati a'mâ = Bu dünya hayatında gerçekleri göremeyen körler (a'mâ), âhirette de a'mâdır.**" Âhireti, dünyadan ayrı ve dünyayı ahiretten ayrı ve başka düşünenler aldanmıştır.

Müslüman için en hayırlı sonuç, bu dünyadan göçerken müslüman olarak göçmektir. (Son nefesde iman ile ölmektir.) İşte Müslümanın âhiret ve âkıbetinin hayır olması için duâ ve niyazda bulunup göz yaşı dökmesi bu neticeye hasret çekmesindendir.

Bir müslüman için ölüm ne kadar kaçınılmaz ve beklenilen bir gerçek ise, hiç bir müslümanın iman ile ölmek garantisi de elinde bulunmadğı ve bulunması da mümkün olmadığı o nisbette, o derecede gerçektir. Yani, hiç bir müslümanın îman ile öleceği garantili değildir. Ancak müslümanca yaşamak sûretiyle bu gerçeğe ümid var olunur.

Cenab-ı Hak, müslümanlara şu emriyle bu gerçeği hatırlatıyor: Âl-i Îmran sûresinde:

"— Ey inananlar, ey mü'minler! Allah'tan korkunuz. Öyle bir korkuyla ki, O'na yaraşır bir şekilde saygıyla korkun ve ancak müslüman olarak ölün! Müslüman olarak iman ile can verin."

Ölümü istemek ve istediği zaman ölmek müslümanın elinde değildir. Hiç kimse istediği zaman ölemez. (İntihar dediğimiz en kötü ölüm şekli ise islâmda haramdır. Böyle kötü ve îmansız bir hal müslümanın aklından bile geçmez. Bu delilerin yapacağı iştir. Bu konumuz dışındadır.)

Demek oluyor ki, "**Müslüman olarak ölün.**" emri, müslüman olarak yaşayın ki, "**Müslüman olarak ölebilesiniz**" anlamını taşımaktadır. Müslümanlığı aklının ucundan bile geçirmeyen sözüm ona ismi müslüman, cumadan cumaya müslüman olduğunu hatırlayan kimselerin müslüman olarak ölmeleri, biraz aklı başında olan kimseleri düşündürür sanırım. Bu tib kimseler, son nefesinde dünyalığını mı sayıklar, yoksa Kelime-i Şehadet ve Kelime-i Tevhidi söyleyip Allah'ı mı hatırlar, bu ise, ehl-i irfanın düşüneceği bir gerçektir. Ben kısaca bir misal vermek isterim.

Adamın biri, inşaat malzemesi satarmış, mesleği, ticareti, inşaat malzemesiymiş. Adamcağız, günlerden bir gün, ölüm döşeğine yatmış. "Tuğla yükleyin, çimentoyu indirin, kireç geldi, tuğla gitti." diyerek ölüm döşeğinde kan ter için-

de sayıklıyormuş. Başında bekleyen eş dost, ''Bir Hoca çağıralım, bu imansız gidecek, buna Kelime-i Şehadet telkin etsin.'' demişler. Mahalle imamını çağırmışlar. İmam efendi gelmiş, bakmış ki, hasta ölümle pençeleşmekte, ama hâlâ sattığı ticaret malzemeleriyle sayıklayıp duruyor. Hoca Efendi, hastanın kulağına eğilir:

''**Paydosss!..**'' demiş ve adam ölüvermiş.

Orada toplanan eş dost, ''**— Ne yaptın Hoca Efendi,**'' demişler.''**Adam imansız öldü, sû-i hâtime - kötü sonuç ile gitti.**'' demişler.

Mahalle imamı efendinin biraz kulağı delik, islâmî gerçekleri çok iyi bilir, Ayet ve Hadis ilmini de güzel kavramış bir efendiymiş ki;

''**— Komşular, siz üzülmeyin!. O muhteremin inşaat malzemelerinin ardı arkası kesilip biter gibi değildir. O paydosu bekliyordu.**'' demiş.

Evet, ey Hak için dost! Bir insan dünyada en çok ne ile meşgul olursa ölürken de o şey'i sayıklaya, sayıklaya ölür. ''Dervişin fikri ne ise, zikri de odur.'' demiş atalarımız. Bir insan neyi çok düşünür, ne ile çok meşgul olursa devamlı onu konuşur, sözü evirir, çevirir oraya getirir. Hatta insan dirilirken, mahşer günü dirilme zamanında dahi öldüğü durum üzere dirilecektir. Hadis-i Şerifde şöyle buyruluyor:

"**Herkes, öldüğü hal üzere diriltilir.**" Müslim, cennet bahsinde rivayet etmektedir. Şu halde dünyada ne ekersen âhirette onu bulacaksın. Müslüman gibi yaşayan, müslüman gibi ölür, müslüman gibi dirilir ve dirilecektir.

Ey cennet isteyen, kardeş! Bu kısa açıklamamızdan anlıyoruz ki, bir müslümanın, işlerinin sonuna dikkatle bakması ve düşünmesi kendi menfaatınadır. Cennete ölümü îman ile olanlar gidecektir. Hadis-i Şerifde yüce Peygamberimiz (A.S.):

"**Kim Cehennemden kurtulup, Cennete gitmeyi severse, ölümünü Allah'a ve âhiret'e inanmış olduğu halde karşılasın.**" buyurmaktadır.

Hüsn-ü hâtime, iman ile ölmek için, behemahal, (muhakkak) devamlı ve kesintisiz bir îman yaşayışının şart ve gerekli olduğunu her aklı başında olan irfan sahiblerinin akıllarından çıkarmadıkları bir gerçektir.

Resûlü Ekrem (A.S.) Efendimiz, bir duâlarında:

"**Allah'ım, yaptığımız bütün işlerimizden âkibetimizi-sonumuzu hayreyle. Dünyanın musîbetlerinden ve âhiretin azabından bizi koru.**" buyurmuştur.

Ey Hak için kardeş! Dünyanın hikmet dolu inceliğine nazar edesin. Tüm işlerimizin sonunu hayreyle. Tüm dünya musîbetlerinden ve ahiretin azabından korunmak. Bir insan için bu duadaki dileklere sahib olmak yetmez mi? Elbet yeter de artar bile... Her akıllı kimse, işlerinin sonu iyi gelsin ister. Bir insan için de, hem dünya, hem âhiret olduğundan dolayı, her ikisi için de selâmet ve selâmetlik niyaz ile istenmektedir. Biz müslümanlara gerekli ve lâzım olan da, her iki cihan selâmetidir. Hem dünyamız iyi olmalı, hem de âhiretimiz iyi olmalıdır. Bir işin sonu iyi gelmezse, o işin değeri, kıymeti yoktur. Bir işin önü biraz pürüzlü olup da sonu, neticesi, âkibeti iyi, verimli ve düzgün oluverirse, o iş, en kıymetli, en değerli iştir Biraz zorluk ve sıkıntılardan sonra düzlüğe çıkmak makbuldur. Ama tüm iyilik ve fazîletleri yitirmek ise, en kötü ve en korkunç bir akibet ve sondur ki, hiç makbul değildir. Hiç kimse bu hale düşmek istemez.

Sözün kısası, müslümanın akibetinin iyi gelmesi, müslümanca hayat yaşamak için çaba sarfetmesiyle mümkün olacaktır. Bir müslüman için en büyük saadet, en büyük kazanç iman ile ölmektir. Bu da Allah'tan gerektiği bir şekilde korkmak ile olacağını yukarıda yazdık. Bakara Sûresinde, Yakub Peygamberin (A.S.) oğullarını "**Siz ancak müslüman olarak can verin.**" Ya-

ni, ey oğullarım, Müslüman olarak iman ile ölebilmeniz için müslümanca yaşayın, Allah'tan korkun da emirlerini yerine getirin, yasaklarından (haramlarından) uzak durun diyerek tavsiyede bulunmuş, onlara nasihat etmiştir.

Hz. Yusuf Peygamber (A.S.) da: "**Ey yerlerin ve göklerin yaratanı Rabbim! Dünya ve ahirette velinimetim, koruyucum sensin. Beni müslüman olarak öldür ve beni iyi kullarının (salihlerin) içine dahil eyle.**" demiştir. Bütün bu dua ve niyazlar, biz müslümanlara birer örnek nasihatlardır. Allah Peygamberlerini imansız ölmek tehlikesinden korur ve korumuştur. Gerçek müslümanlara öğüt ve tavsiyelerdir. Yüce Peygamberimiz "**... Rabbim, kalbimi dinin üzere sabit kıl**" buyurması da aynı ma'nayadır. Firavunun zulmünden bıkan. Hz. Musa'ya imanlarında sebat edenlerin "**Rabbimiz, üzerimize sabır yağdır. Ve bizi müslüman olarak öldür.**" duası da Kur'an'da bizlere örnek olmaktadır. "**Ya Rabbî, âkibetimizi hayreyle!**" deriz. Bizim de duamız budur.

Yirmibeşinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ALLAH'A SAYGI

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
اِتَّقِ اللّٰهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَاَتْبِعِ الْحَسَنَةَ السَّيِّئَةَ
تَمْحُهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ. رَوَاهُ التِّرْمِذِي

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Her nerede olursan ol. Allah'tan kork. Bir günah, bir hata işleyince, arkasından hemen bir iyilik, bir hasene yap ki, o seyyieyi (o günah ve hatayı yok etsin, 'silsin'). Ve insanlarla da güzel güzel geçin." Tirmizi rivayet etmiştir.

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! İnsanın biricik görevi Allah'ın hakkını gözetmektir. Nasıl ki, insanın ilk vazifesi Allah'a ibâdet etmek ve O'na hiç bir şeyi şerik koşmamaktır. Aynın bunun gibi, Allah'ın hakkını gözetmek ve O'na layık olduğu bir ta'zîm ve hürmetle hakkını korumak da başta gelen vazife ve görevlerimizdendir.

1. Allah'tan korkmak, demek, Allah'ın emirlerini yerine getirmek, yasaklarından da uzak durmak, sakınmak demek olduğu gibi. Allah'ın hakkını gözetmek, yani, Allah'a layık olduğu bir şekilde ta'zîm ve saygıda bulunmak ve O'nun hoşlanmadığı şeylerden uzak durmak Allah'ımızı memnun etmek, O'nu hoşnut etmek ma'nâlarına da gelmektedir.

Yüce Allah, kullarının her yaptığını hem görür, hem de bilir. Kulu ne söylese işitir.İşte insan bu şekilde düşünürse Yüce Rabbının haklarını layıkıyla korur ve elinden geldiği kadar da korumaya çalışır, demektir.

Bir de, her hangi bir seyyie, bir hata, bir günah insanın elinde olmayarak meydana gelirse, bunun arkasından hemen bir iyilik bir hasene yapıp o kötülüğü silmek, o günâhı yok etmek gerektiği de tavsiye edilmektedir.

Cenab-ı Hak: "**İnnel hasenâtı yüzhibnesseyyiât = Gerçek ki, iyilikler kötülürleri giderir.**" buyuruyor.

Hasenelerden murâd, iyilikler, hayırlar, ibâdetler, dualar, tesbihler, zikirler, istiğfarlar, sadakalar, hayrü hasenat dediğimiz tüm güzel davranışlar, güzel ahlâk ile geçimler demektir. Bunlar, Allah'ın sevdiği işlerdir.

2. Ve insanlarla güzel güzel geçin. İnsanların içine güzel ahlakınla karış, onlarla güzel ve birbirinizi severek, saygı ve hürmet göstererek ülfet ve muhabbet çerçevesi dahilinde geçinesin, diye güzel huylu olmamız tavsiye ediliyor.

Ey Hakka gönül veren kardeş! İslâmın temelinin güzel ahlâk olduğunu bilirsin kanaatindeyim.

İslâm inancı, Allah sevgisine, Allah korkusuna ve âhiret inancına dayanan bir fazîlet varlığımızdır. Ashab-ı Kirâm Resûlü Ekrem'e:

"**— Ya Resûlallah! İnsanları Cennete girmeye vesîle olan şeyler nelerdir?**" diye sordular. Yüce Peygamberimiz (Aleyhisselam):

"**— Allah korkusu ve güzel ahlaktır.**" buyurdu.

Resûlullah'tan soruldu ki, "**Hangi amel daha üstündür?**" cevâben:

"— **Hukukun Hasenün - Güzel ahlak**" buyurdu. "**Bir kula verilen en kıymetli en fazîletli nîmet: - Güzel ahlakıdır.**" buyrulmuştur.

Hadisi Şerifde: "**Güzel huylar, iyi ahlak cennet işlerindendir.**" buyrularak dinimizde güzel ahlakın yerinin büyüklüğü dile gelmektedir. Aklı başında olan her müslüman, bu fazîletleri kendi şahsında yaşaması ve insanlara örnek bir müslüman olması büyük bir kazanç olduğunu aklından çıkarmamalıdır, kanaatindeyim.

Yirmialtıncı Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

GERÇEK MÜMİN EN MEDENİ İNSANDIR

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

لَا يُؤْمِنُ اَحَدُكُمْ حَتّٰى يُحِبَّ لِاَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ ۝

صَدَقَ رَسُولُ اللّٰهِ فِيمَا قَالَ اَوْ كَمَا قَالَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Sizden biriniz kendi nefsi için sevip istediği şeyi müslüman kardeşi için de istemedikçe gerçek mümin olamaz."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! İslâm kardeşliğinin sembolleşen özelliklerinden birini gösteren bu Hadis-i Şerif, islâm ümmetinin yegâne amacı olmuştur. Her kâmil iman sahibi bu ulvî ölçüye uymayı kendisine düstur edinmiştir.

Bir insan için ne büyük bir fazîlet ve ne ulvî bir meziyettir ki, "**Kendi nefsi için sevdiği şeyleri, diğer müslüman kardeşleri için de istemesi, kendisine lâyık görmediği şeyleri, diğer müslüman kardeşleri için de lâyık görmemesi.**"

Bu meziyet, bu fazîlet, melekleri dahi hayrette bırakan bir fazîlet örneğidir. Bu ruhla yaşayan bir cemaatı bütün dünya bir araya gelse yine de yıkamazdı.

Heyhat, ne zaman islâm ümmeti bu fazîleti yitirdi, nefis atına bindi ve bencillik hastalığına tutuldu. Bencillik ve egoistlik islâm ümmetini yiyip bitirdi.

"**Kendi nefsi için arzu ettiği faziletleri müslüman kardeşi için de arzu etme**" fazîletini yaşayan müslümanlar şimdi nerelerde olduğunu elimizde fener köşe bucak arıyoruz.

Müslüman zenginler, çıra yakıp köşe bucak yoksul-yetim arıyordu. Komşularında nerede bir aç, nerede bir muhtaç var diye dört dönüyordu. Çünkü îmanı böyle istiyordu. Çünkü "**Bir kardeşinin uğradığı musîbetten ibret alıyordu. Allah ona merhamet eder de o musîbet bana gelir, gelebilir**" diyordu. Böylece müslümanların tasada, sevinçte varlıkta yoklukta bir arada, birbirlerinin yanında bulunmasının Îman-ı Kâmil ölçüsü olduğunu düşünüyorlardı.

Ey Cennet isteyen dost! Şunu bilesin ki, insanı ulvî mertebelere çıkaracak olan yegâne sermâye îman sermâyesidir. İman insanı insan eder, belki insanı sultan eder demişlerdir. İslâm neferinde bencillik yok, egoistlik yok. Benim karnım doysun da ne olursa olsun felsefesi dinsizlerin, ahlaksızların mesleğidir.

Allah diyen mü'min, din kardeşinin derdiyle dertlenir. Sevînciyle sevinir. Böylece cennete namzet ve rızay-ı Hakka vasıl olur.

Gerçek mü'min, kendi öz nefsi için istediği fazîletleri, mü'min kardeşi için de isteyen, kendi öz nefsi için arzu etmediği çirkinlikleri, diğer müslüman kardeşleri için de arzu etmeyen" fazîlet örneği ve cennet yolcusu bir kahramandır.

Ey Hakka gönül veren kardeş! Kendisi için istediği fazîletlerin benzerini müslüman kardeşi için de istemek anlamına gelen bu emr-i Peygamberi her akl-ı selim sahibinin arzulaması gerçek müslümanlık örneğidir. Zira kendisinde bulunan nimetin benzerinin de bir müslüman kardeşinde bulunmasını isteyip temenni etmek elbette o kimsenin ahlaken gelişmiş olduğunu gösterir. Zira kalbinde hasedlik, kıskançlık gibi Manevî hastalıklardan şifa bulduğunu gösterir.

Güzel ahlakın en yüksek mertebesi, kendisi için yapılmasını istediği güzel hareketlerin benzeriyle diğer insanlara karşılık vermekdir.

Sevdiği için, sevildiğinin şuuruna (bilincine) varmaktır. Sevmediği zaman, sevilmeyeceğini bilen insan en medenî insandır ki, insanlara kendi hoşlandığı tavır ve hareketlerin misliyle (benzeriyle) muamele eder (karşılıkta bulunur). Bu da aklı selim sahibinin yapacağı güzel hareketlerin örneği olabilir. Gerçek mü'min ise, insanları Allah için sever, Allah'ın sevdiği hareketlerde bulunur, imanı buna âmirdir. Kâmil îmân sahibi kimseler Allah'ın sevgilileridir.

Yirmiyedinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

İYİLİK VE KÖTÜLÜK

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
اَلْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ وَالْاِثْمُ مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ
وَكَرِهْتَ اَنْ يَطَّلِعَ عَلَيْهِ النَّاسُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"İyilik, ahlak güzelliğidir. Günah, vicdanını rahatsız eden ve içinde sakladığın, insanların duymasını istemediğin şeydir."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! İyilik yapmak, ancak iyi huyluların ve güzel ahlak sahibi olan kimselerin mesleğidir. Kötü kimseler, kimseye bilerek iyilik yapamaz. Yapıyor gibi görünse bile altında mutlaka bir kötü niyet vardır.

İyiliğin târifi budur ki, iyilik güzel huy, güzel ahlâk demektir. Bu da ancak gerçek ma'nada mü'min ve müslüman olarak yaşayan kimselerde bulunur. Her adı müslüman olan, müslüman'ım diyenin gerçek müslüman olmadığını söylemek yerinde olur sanırım. İyilik, güzel huyluluk müslümanlık yoludur. Kötülük peşinde koşanın imanı ve müslümanlığı tam olmaz. O daima vicdanında rahatsızlık duyan (eğer vicdanı varsa) bir bedbahttır diyebiliriz.

Günah ve kötülük ise; insanın kendi nefsinde, iç aleminde, kendi kendine rahatsızlık veren, gönlünü tırmalayan, günah sahibinin içinde fokur, fokur kaynayan bir ızdırab ateşidir. Ve bu vicdan ateşiyle devamlı ıstırab çekmektedir ki, onu içinde saklamak zorundadır. Çünkü onu insanların duymasını ve bilmesini hiç istememektedir. Bu günâhı içinden atmadıkça da vicdan azabından kurtulması mümkün değildir.

Şu halde "İyilik, güzel huy, güzel ahlâk" demektir ki, herkes tarafından sevilir ve bu işi yapan kimseler dâimâ tebrik edilir, herkes tarafından sevgi ve saygı görürler.

"Kötülük ise, insanın içinde kaynayan bir huzursuzluktur. Ve insana vicdan azabı veren, gönlünü kemiren, buna rağmen içinde sakladığı ve insanların bilmesinden, duymasından da son derece korktuğu şeydir."

Nevvâs Bin Sem'ân (R.A.) Resûlullah'a (A.S.) gelip:

"— Ya Resûlallâh, iyilik ve günah nedir?" diye sorduğunda Resûlü Ekrem (S.A.V.):

"— İyilik, ahlak güzelliği güzel ahlak, güzel huydur. Kötülük, günah ise vicdanını rahatsız eden, gönlünü tırmalayan ve içinde sakladığın, insanların duymasını istemediğin şeydir." buyurdu.

Bu hususta da birçok Hadis-i Şerif vardır ki, Resulullah (A.S.) zaman zaman Ashabının suallerine cevab vererek bu hususu beyan buyurarak açıklığa erdirmiştir:

"Kalbinde şübhe ve tereddüt meydana getiren ve vicdanını tırmalayan şeyi terkeyle."

Vabisa (R.A.) şöyle demiştir:

"Resûlullah'a (A.S.) gittim. Resûlullah (A.S.), beni görünce:

"— **İyilik hususunda bir şey mi sormaya geldin?**" buyurdu.

Evet, ya Resûlallah! dedim, Resûlü Ekrem:

"— **Önce kendi gönlünden fetva iste. Önce kalbine sor. İyilik, nefsin ve kalbin ona yatıştığı (onunla mutmein olduğu) şeydir. Günah ve kötülük ise, insanlar sana fetva verseler bile gönülde rahatsızlık veren ve vicdanını tırmalayan şeydir.**" buyurdu.

Günah hakkında sorulan başka bir suâle de: "**İnsanların sende görmelerini istemediğin bir şeyi, kendi kendine, tek başına kaldığın zaman da yapma.**" buyurmuştur.

Ey Cennet isteyen dost! Bu dünyada dertsiz bir hayat isteyen kimseye bu peygamber tavsiyesi yeter sanırım. Gerçek müslüman, Allah'ın her yerde hazır ve nazır olduğunu daima düşünürse bu Hadisi Şeriflerin bildirdiği ahlâkî ölçüleri yaşar. Kimseye iyilik nedir, kötülük nedir diye soru sormaya ve bilgi öğrenmeye hiç mi hiç ihtiyacı kalmaz sanırım.

Allah'ın yerdeki karıncanın gece karanlıklardaki yürüdüğünü bile gördüğünü düşünmek ve insanın içinden geçirdiği niyyeti dahi bildiğini düşünmek, yüksek îmân alâmetlerindendir.

Yirmisekizinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

GERÇEK MÜ'MİNİN ÖZELLİĞİ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ وَاحِدٍ مَرَّتَيْنِ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Akıllı bir mü'mîn, bir yılan deliğinden iki kere sokulmaz.

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Müslümanlıkta hüsn-ü zan vardır. Herkesin iyi olduğunu düşünmek. Herkesin iyi olacağını kabul etmek. Böyle bir duygu, müslümanın güzel ahlâkının neticesidir.

Bir de bunun tersi vardır ki, sû-i zan, herkes hakkında kötü düşünmek, herkesin kötü olacağını düşünebilmek. Bu ise, kötü ahlaktır. Hüsn-ü zan, müslümanın güzel huyudur. Bu ise, bütün müslümanlarda olması gereken güzel bir davranıştır. Sû-i zan ise, haramdır, günâhtır.

İşte bu güzel duygusundan dolayı gerçek bir mü'min, hakîki bir müslüman, bir kere aldanabilir veya aldatılabilir. Yanılması mümkün, yanılabilir veya yanıltabilir.

Bu aldanma veya aldatılma beşeriyet icabı (insanlık gereği) ve hüsn-ü zan, gereği, bir sefer olabilir. Bir mü'min, bir kere aldanabilir, bir kere zarar görebilir. Bu normal bir davranıştır. Herkesi kendisi gibi iyi görmenin bir neticesidir. Bu aldanma, bu tuzağa düşme, bu zarara uğrama bir mü'min için bir kere olabilir. Ama iki kere olmaz, olamaz, olmamalıdır. Neden olmamalıdır? Çünkü mü'min, uyanık olması gereken bir kimsedir. Yüce Peygamberinin bu emri karşısında nasıl aldanır:

''**Mü'min, iki kere aldanmaz. Gerçek mü'min, aynı yerden veya aynı adamdan iki kere zarara uğramaz, iki kere aldanmaz.**'' buyrulup dururken eğer mü'min gidip de aynı hâinden iki kere zarar görürse, onun mü'minliği zayıftır. O mü'min dinin gerçek nûruna erememiştir.

''**Akıllı bir mü'min, bir yılan deliğinden iki kere sokulmaz.**'' Konumuz olan Hadis-i Şerif bu. Hadis-i Şerifdeki ifâdeye dikkat!.. ''**Aldanmaz**'' buyruluyor. Aldatmaz denmiyor. Çünkü aldatmak alçaklıktır. Âdîliktir. Bu kötü huy gerçek mü'minde bulunmaz. Bulunmaması gerekir.

Yüce peygamberimizin bu hususta çok emirleri vardır:

''**Aldatan bizden değildir.**'' ''**Bir müslümanı aldatan vey ona zarar veren, veya bir müslüman kardeşine hile ederek tuzak kuran bizden değildir.**'' buyrulmaktadır.

Demek ki, aldatmak, bir takım hileli yollara başvurarak tuzak kurmak ve müslümanlara zarar vermek, insanın isminin islâm defterinden silinmesine sebeb oluyor. Bu kötü huylarından tevbe etmeyenler ve bu kötü huylarından vaz geçmeyenler ''**Allah muhafaza buyursun**'' dinlerinden, imanlarından olurlar. Gerçek mü'minler, bu kötü huydan uzak durmalıdırlar. Sonra zararları çok büyük olur.

Şu halde gerçek mü'min, ne aldanır, ne de aldatılır. Şayet insanlık icabı ve saf ve temiz duygusu nedeniyle bir hâin tarafından bir kere aldatılırsa, bilmeyerek bir kere zarara uğrarsa, artık o kötü huylu kimseye karşı dâimâ tedbirli ve uyanık olmalıdır. Îmanı buna âmirdir. İkinci defa aynı hâinin tuzağına düşmek îmânının kemâline engeldir. Çünkü, hakîki mü'min hiç bir zaman aldatmadığı gibi, aldanmaz da!..

Allah ve Resûlullah'ın (Aleyhisselâm) sevdiği hakîki mü'min, gâfil olmayan ve ikide bir aldatılmayan mü'mindir.

Bazı yanlış ve kaba sözler kulaklarımızı tırmalar: "**Efendim, müslüman adam, zavallı saf ve temiz bir adam olduğu için hâin aldatmış.**" derler. Ne kadar yanlış ve lüzumsuz bir söz. Saf, temiz bir îman nuruna sahib olan bir mü'min aldanır mı? Müslümanlık salaklık dini midir? Haşa!... Müslümanlık akıl dinidir. Müslümanlık izzet-i şeref dinidir. İkide bir, hainlerin tuzağına düşmek, dinsizlere yem olmak, vatan, millet hainlerine âlet olmak, dinsizlere, müşriklere ve ahlaksızlıklara saldırı vasıtası olmak akıllı bir mü'mine yakışmaz.

Hadis-i Şerifin söylenmesine sebeb olan hadise şudur: Bedir Harbinde esir edilen Ebû Gurre denen herif bu hadisin söylenmesine sebeb olmuştur: Hadise şöyle idi:

Bedir Harbinde din düşmanı şair Ebu Gurre, esir edilmişti. Bu müşrik şair Resûlullah'ın huzuruna getirildi:

"**Yoksulum, fakirliğim son raddededir, merhamet edin, fidye verecek tek kuruşum yoktur. Bırakırsanız, bir daha islama ve size karşı tek kelime söylemem**" diye söz verdi.

Hz. Peygamber, bu heriften tek kuruş fidye (kurtuluş akçesi) almadan serbest bıraktı. Serbest bırakılan bu müşrik, kendi arkadaşlarının yanına dönünce, Hz. Peygambere yalvarmalarını ve verdiği sözleri hemen unutmuş, islama ve islamın Peygamberi Hz. Muhammed'e düşman kesilmiştir. Eskiden söylediği hezâyanları (hicivleri) tekrar kusmaya başlar.

Uhud harbinde bu kafir yine esir edildi ve Hz. Peygamber'in huzuruna getirildi. Bu müşrik yine Bedir'deki yalvarmalarını tekrar etti. Ve çoluk çocuğunun çokluğu, müşriklerden fazla para almak için bu işi yaptığını, ağlayarak, sızlayarak yalvardı. Hürriyetine kavuşmasını ve serbest bırakılmasını istedi. Ama artık sızlanma boşa idi.

İşte o zaman İslâmın yüce Peygamberi Hz. Muhammed (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):

"**Akıllı bir mü'min, bir yılan deliğinden iki defa sokulmaz.**" buyurdu ve Ebu Gurre denen herif affedilmedi ve lâyık olduğu ceza kendisine verildi.

Ey Müslümanım diyen kardeş! Bu emr-i peygamberi karşısında kendine şöyle bir çeki düzen ver bakayım. Hergün, bir din düşmanının tuzağına düşmek, her gün bir sahtekârın sözlerine kanıp aldanmak, hele hele iki kere aldanmak, bir müslümana yakışıyor mu? Asla!.. Bu Hadis-i Şerifi duyup da kendisine çeki düzen vermeyen mü'mine teaccüb ederim (işlerine şaşarım).

Gerçek müslüman, en azından aynı şartlar dahilinde, aynı hataya iki kere düşmemelidir. "**Aynı delikten iki kez sokulmaz**" emri bize bu gerçeği hatırlatmaktadır.

Gerçek mü'min, uyanık ve ileri görüşlüdür. O îman nuriyle bakan bir muhteremdir. Hâdiseleri (olayları) iman süzgecinden geçirir ve başından geçen tecrübelerden yararlanan kimsedir. "**Tarih tekerrürden ibârettir**" demişlerdir. Mü'min, hadiseleri, îman süzgecinden süzecek ve onları değerlendirecektir. Din düşmanları, vatan, millet düşmanları, tarihte (geçmişte) neler yapmışsa aynı küfür tezgahlarını yine dokuyacaktır. Mü'min geçmişten ibret almasını bilen kimsedir. Şu halde hadiseler karşısında kimseye yem olmamalıdır. Kolayca aldatılan bir hal arzetmemelidir. "**Lediğ, yılanın sokması, cuhr**" ise delik demektir.

Hadis-i Şerifde dikkat edilirse, müşrikîn aldatması yılan deliğine benzetilmiştir. Zehirli yılan deliğinden çıkıp birini sokarsa, o kimse, o zehirden başarıp da kurtulursa ikinci defa gidip de yine ayağını o deliğin ağzına koymaz. Eğer koysa artık belki tekrar sokulursa kurtuluş olmaz. İşte küfür denen zehir de bir müslüman için yılanın zehiri gibi tehlike arzetmektedir. Birincide kurtuluş olabilir ama, ikincide artık Allah bilir!..

Hulâsa olarak denecek olursa, mü'min tüm şer (kötülük) dokuyan kimselere karşı uyanık bulunacaktır. Bu hem maddi, hem manevî bakımdan olacaktır. Hergün sebze ve meyvenin çürüklerini kese kağıdının altına hünerle dolduran ahlaksızdan alış verip edip de eve gelince sızlanan biri nasıl akıllı biri değilse, müslümanın dinine, mukaddesatına tuzak kuranlara da âlet olmak en azından hergün çürük meyveleri yerken sızlanan ahmak adamdan farkı olmaz sanırım.

Hakîki mü'min, hadiseleri kendi îman ve irfan gözüyle bakmasını bilir. Okuduğu hadisler, âyetler onu fikren maziye (geçmişe) seyâhat ettirerek isâbetli görüşünü arttırır. Bu çerçeve müvâzenesinde hadiseleri, olayları mutâlaa eder. Böylece ne aldanır, ne de zarar görür. Aldatmak ise, müminin kitabında yoktur.

Yirmidokuzuncu Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

GÖRÜLEN BİR KÖTÜLÜĞÜ GİDERME YOLLARI

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مَنْ رَاٰى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَاِنْ لَمْ

يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَاِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ،

وَذٰلِكَ اَضْعَفُ الْاِيمَانِ ۝ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

''Sizden biriniz, bir kötülük gördüğü zaman, onu hemen eliyle değiştirsin (gidersin). Eğer buna gücü yetmiyorsa, (yani eliyle gideremiyorsa) diliyle değiştirsin (gidersin). Şâyet, ona da gücü yetmiyorsa, kalbiyle değiştirsin. (Bu üçüncü olan kalbiyle değiştirmek ise), îmanın en zayıf derecesidir.'' Müslîm rivâyet etmiştir.

A Ç I K L A M A

Ey Hakka gönül veren kardeş! Müslümanlıkta nemelâzımcılık yoktur. Bana değmeyen yılan bir yaşasın diyecek gerçek bir îman sahibi göremezsin. Meğer ki, zayıf îmanlı biri ola. Kâmil îmân sahibi bir mü'min, gerçek bir müslüman, gördüğü kötülükleri önlemeye çalışır. Müslümanlık böyle emreder. Dînini seven gerçek müslüman da, dininin emir ve tavsiyelerini, elinden geldiğince yerine getirmeye gayret eder. ''**Bana ne**'' demek kötü bir huydur, müslümana yakışmaz.

Demek oluyor ki, gerçek bir müslüman, dinin çirkin gördüğü bir iş görürse, onu eliyle düzeltecek, o kötülüğü eliyle tutup giderecek, onu yok edecektir. Eğer o kötülüğü eliyle giderme güç ve kuvvetine sahib değilse, bu kötülüklerin gitme-

si ve ortadan kalkması için diliyle gayret gösterir. Şayet, bu kötü hareketlerin ortadan kalkması hususunda elinde bir kuvvet yok ve diliyle de anlatarak bu çirkinliğin izâlesi (kalkması) için bir imkan yoksa, bu kötülüğün kalkması için kalbiyle temennide bulunur. Bu kötülüğe karşı kalbinde bir nefret belirir. Kalbiyle, olan bu hareket ise, îmanın en zayıf mertebesinin nişanıdır. Allah indinde makbul olan hareket, dinin hoş görmediği kötülükleri eliyle ve diliyle yok etmek ve ortadan kaldırmaktır. Bu hususta birer örnek verelim:

1 — Kötülüğü elle gidermek: Meselâ; dinimizde kötü olan içkiyi, elinde kuvvet ve imkan olan bir kimse, onu bizzat kendi eliyle döküp yok etmesi ve çalınan bir malı, hırsızın elinden bizzat kendi eliyle alıp sahibine vermek ki, dinimizin kötü olarak bildirdiği bu çirkinlikleri elle gidermeye gücü olan kimse, elle bu kötülüğü gidermiş demektir. Dinimizde en değerli işi yapmış demek oluyor.

2 — Kötülüğü dille gidermek: Meselâ; Dinen kötü olan içkiyi, kendisi eliyle bizzat gidermeye gücü yetmez, fakat bu kötüyü, döküp ortadan kaldıracak kimseleri tanır, bu kimselere emreder, sözünü dinleyen kimseler, içkiyi döküp ortadan kaldırır, içenleri göz dağı verip korkutur. Hırsızı kendisi bizzat yakalayamaz, ama yakala-

yacak, sözünü dinleyecek kimseler vardır. O kimselere emir verir ve durumu diliyle anlatır. Hırsızın elinden çaldığı malı aldırıp sahibine verdirir. Bu da dille kötülüğü gidermek demektir.

Bir de gördüğü kötülüğü, diliyle va'zu nasîhat ederek, kötülüğü işleyen kimseyi iknâ edip irşâd ederek yola getirmek ve o kötülükten vaz geçirmek ve kötülüğü terketmek vardır ki, bu da dil ile kötülüğü gidermek konusuna girer. Bu iki gayretin de sevabı Allah indinde çok büyüktür.

3 — Kalbiyle kötülüğün değişmesini istemek: Bu ise, güçsüz kimselerin, âciz kimselerin yapacağı en zayıf bir sevab derecesidir.

Yani, kötülüklerden kalbin tiksinti duyması, dinimizin yasakladığı bir işi yapan kimsenin o hareketinden üzüntü duyması demektir. Yazık zavallıcık âhiretini yazık ediyor. Dinini zayıflatıyor, imânı zayıflıyor. Şeklinde kalbinde bir buğuz, bir ürperti hissetmek demek, işlenen o kötülüklerden hoşlanmadığını göstermek demektir. Bu durum da dinimizin en zayıf sevab verdiği bir hareket tarzıdır.

İnsanın en değerli dostu, âhiretini düzeltendir. Hattâ âhiretini düzeltirken dünyasına birazcık zarar dahi verse, yine bu dost, gerçek ve yararlı bir dosttur. En azılı düşmanı ise, âhiretinin zayıflamasına sebeb olan kimsedir. Hatta dün-

yası için birazcık yarar verse yine de en büyük düşmanı sayılır. Şeytanın dahi düşmanlığı bize böyledir. Peygamberler, (S.A.V.) mü'minlerin dostlardıdır. Çünkü onların ahiretlerini düzeltirler ve düzeltmek için son derece gayret gösterirler. Demek oluyor ki, insan için gerçek dostlar, âhiret dostluğunu elde etmeye çalışan dostlardır.

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Müslümanlık, insanoğlunun dünya ve âhiret mutluluğunu sağlamak için bütün insanlığa gelmiş yüce bir dindir. Aklı başında olan her müslüman, dini uğruna her şeyini fedâ eder. Dininin korunması için ne lâzım ise, o yola baş vurur. Nasıl ki, can ve malımızı, evladımızı, âile ve namusumuzu korumak için elimizden gelen tedbir ve gayreti gösterdiğimiz gibi, aynı şekilde dinimizi korumak için de gayret göstermemiz gereklidir.

İnsanlar tek başına yaşayamadığından dolayıdır ki, kendisiyle birlikte yaşayacak olan din kardeşlerinin de din yolunda, iyilik yolunda yaşamaları gerekli olmaktadır. İşte bu ölçüden dolayı, dinini bilen her akıllı mü'min, dinini korumak için ve dininin kuvvetlenmesi için, iyilikleri emredecektir. İnsanların iyilikleri yapmalarını sağlayacak ve onlara iyiliği tavsiye edecektir. Aynen bunun gibi, gördüğü kötülükleri de men edecektir. Onların yapılmasına engel olacaktır. İslam ce-

maatının (toplumunun) huzuru bu iki meselenin dengeli bir şekilde yapılmasıyla olacaktır. Buna dinimizde "**Emr-i bilma'ruf = (iyilikleri emretmek, yaptırmak) Nehy-i anıl Münker = (kötülükleri men etmek ve engel olmak, kötülüklerden sakındırmak ve vaz geçirmek**" denmektedir. Yani, emr-i bilmaruf, nehy-i anil münker denir. Bu mesele müslümanlara Allah'ın kesin emridir.

Emr-i bilma'ruf, nehy-i anil'Mürker farz-ı kifâyedir. Yani, bazı Müslümanların bu meseleyi yerine getirmesiyle diğer müslümanlardan sorumluluk düşer demektir. Emri bilmarufun farz-ı ayın olduğu yerler de vardır.

Meselâ: Bir babanın evladı ile karısına iyiliği emretmesi ve kötülüklerden men etmesi farzı ayındır. Bir yerde bu işi yapacak kimse yoksa orada dahi o bilen kimsenin emri bil ma'ruf nehy-i anil münker yapması üzerine fazr-ı ayın olur.

Emri bil'maruf, nehy-i anil'münker, dinimizde çok mühim bir yer tutmaktadır. Kötülükler çoğalınca azâb iyiye de, kötüye de umûmi (genel) olarak gelir. Yani gelen azabdan, felâketten iyiler de kurtulamaz, kötüler de kurtulamaz. Hepsi helak olur gider.

Yüce Peygamberimiz bir Hadis-i Şeriflerinde buna şöyle bir misâl ile biz ümmetlerinin durumunu haber vermektedir:

"(Deniz yoluyla seyahate çıkan) bir kavim (topluluk), gemiye binerek yerlerini aralarında kur'a atmak sûretiyle belirlediler. Herkes yerlerine yerleşti. Kimisi geminin alt katına, kimisi de üst kısmına yerleştiler.

Alt kattakiler, üst kata çıkmamak için, geminin alt katında birkaç delik açmak için harekete geçerler. Bazıları bu adamın hareketinin yanlış olduğunu söyler. Bazıları da adamın kendi yeri değil mi? İstediğini yapar. Bırakın da istediği deliği açsın derler. Bazıları da:

— Ne yapıyorsun, gemi oradan su alır. Sonra hepimiz helâk olup boğuluruz, derler.

Ve bu kimseler, o adamın elinden delik açacağı âletleri alır ve adamı tehdit edip korkuturlar ve bu isteğinden vaz geçirirler. Şâyet kimse ilgilenmezse açtığı o delikten gemi su alıp batar ve böylece bir kötü yüzünden tüm gemi yolcuları batıp boğulur ve helâk olup gider."

Evet Ey Hak İçin Kardeş! İşte şu dünya gemisinde iyilerle kötülerin hali de deniz yolculuğunda gemideki insanların durumu gibidir. Kötüler mâni' olunmalıdır. Olunmazsa bütün insanlar azabı hakeder ve helâk olurlar.

Yüce Peygamberimiz, Hz. Ali Efendimize:

"**— Ya Ali! benim ümmetim, içlerinde bulunan haksız kimseye "Sen Haksızsın!" demekten korktuğu ve çekindiği zaman onlardan ayrıl ve uzaklaş!**" buyurmuştur.

Yine Hadis-i Şerifde şöyle buyruluyor:

"**Kim dine muhalif işleri yapan kimselerle eliyle mücâhede ederse o mü'mindir. Kim, onlarla diliyle mücâhede ederse o da mü'mindir. Kim, onlarla kalbiyle buğz ederek mücâhede ederse, o da mü'mindir. Lâkin bunun ötesindeki kimselerin bir hardal dânesi kadar bile imandan nasibleri yoktur.**"

Ey Cennet isteyen kardeş! İyiliği yaptırmak ve iyiliğin yapılmasını tavsiye etmek, kötülüğe engel olmak, kötülükten sakındırmak bu kadar uzun cümle şu iki kelimede toplanıyor. "**Emri bil'ma'ruf, nehyi anil münker.**" Bu görevi yerine getirmek dinimizde çok önemlidir. Yukarıda açıklamasını da kâfi derecede yaptık sanırım. Önemli olan bu görevi bilerek yapmaktır. Cahil kimseler bu görevi yapamaz. Bilinçli yapmak sevaptır. Aksi halde dine zarar getirir.

Otuzuncu Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ÜÇ HASLET;
SUKÛT, KOMŞUYA İYİLİK, YOLCUYA İYİLİK

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا
اَوْ لِيَصْمُتْ ۞ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ ۞ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ
بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ ۞ رواه الشيخان

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Allah'a ve âhiret gününe îman eden kimse, ya hayır konuşsun veya sukût etsin (konuşmasın sussun)."

"Allah'a ve âhiret gününe imanı olan, komşusuna ikram etsin."

"Allah'a ve âhiret gününe îmanı bulunan, misafirine ikram etsin."

A Ç I K L A M A

Ey Cennet isteyen kardeş! Biliyorsun ve unutma ki, cennete kâmil bir îmana sahib olarak gidilir. Kâmil bir iman sahibi olmak için de kendine çok çok çeki düzen vermek durumundadır. Nasıl ki dünyaperest kimseler, maddi vücudunun formunu korumak için hergün yorulmadan gerekli forum hareketleri yapıyorlar. Hem de hiç bıkmıyorlar. Üç günlük dünya için bu zahmete, bu yorgunluğa baş vurup katlanıyorlar. Oysa fâni ve geçici bir yaşamdır. Peki fani işler için böyle yorulunursa, baki hayat için ne kadar yorulmak gerekir, onu da var sen düşün!..

1. "Allah'a ve âhiret gününe inanan (iman eden) kimse, ya hayır konuşsun veya (hayırlı bir şey (söz) konuşamıyorsa) sukût etsin (sussun, konuşmasın). buyruluyor.

Şimdi bu emri peygamberî karşısında gerçek mü'minler, dâimâ tetikde bulunmalıdırlar, konuştukları zaman hayırlı, dünya ve âhirete yarar sağlayan şeyler konuşmalıdırlar. Böyle hayır getirecek bir söz konuşma imkan ve durumu olmadığı zaman susmalıdırlar. İşte bu düşünce ile hareket etmek imanda büyük bir kemâl meydana getirir. Hele bir mü'minin, Allah'a îmanın ne demek olduğunu düşünmesi ve âhirete îmanın neler olduğunu hatırlaması elbet ve elbet insanın imanının da gerçek kemâl formunu sağlayacaktır.

2. Allah'a ve ahiret gününe imanı olan (inanan, îman eden) kimse, komşusuna ikramda (iyilikde) bulunsun ona iyilik etsin.'' buyruluyor.

Ey Cennet yolcusu kardeş! Görüyorsun ki, komşularla iyi geçinmek ve onların dertleriyle ilgilenmek cennete bilet kestirmektir. Biliyorsun ki, cennete ancak îman ile gidiliyor. Komşuya ikram ve iyilikde bulunmak Allah'a îman ve tüm yaptıklarımızdan hesab vereceğimiz ahiret gününe inanmak ile sıkı sıkıya bağlı olduğu bildiriliyor. Şu halde komşuyla ilgiyi kesmek, iman ile ilgiyi kesmek, imandan uzaklaşmak gibi çok tehlikeli bir davranış içine girmek demek oluyor. Akıllıyım diyorsan bu ölçüyü aklından çıkarma.

İslamda, komşu hakkı çok önemlidir. Komşusuna iyilik yapanlar, onun derdiyle ilgilenenler cennete gidecektir. Komşuların şahitliği Allah katında çok mu çok makbüldür. Komşunun hüsn-ü şahâdeti insanı cennete koyar.

Yüce Peygamberimiz bir Hadis-i Şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"**Bir müslüman vefât ettiği (öldüğü) zaman, komşularından iki kişi, onun hakkında "iyi adamdır, biz ondan iyilik gördük" diye şahitlik ederlerse; o adam da Allah indinde iyi bir adam olmamasına rağmen, bu iki komşunun şahadeti sebebiyle Yüce Allah, meleklerine:**

"**— Ey meleklerim, bu ölen kulum hakkındaki benim bilgimden vazgeçin de o iki kulumun şahitliğini kabul edin.**" buyurur.

Ey dost, şimdi anlıyoruz ki, Allah, kullarını affetmek için bahâneler halkediyor. Çok merhametinden dolayı kullarını bağışlamak için sebebler yaratmıştır. Bu binlerce sebebden birine yapışan kurtuluşa ermiştir.

Hem bilmek gerekir ki, iyi bir komşunun yedi mahalleye yararı dokunur. Kötü komşunun da kezâ bu kadar zararı dokunur. Böyle olunca artık aklı başında olanlar, komşularıyla iyi geçinir,

onlara izzet, ikramda ve iyilikde bulunurlar. Onlara hiç bir şekilde rahatsızlık vermezler. Hele hele eziyet hiç vermezler.

"**Küllü mü'zinfinnar**" = "Her eziyet veren" komşuya eziyet eden cehennemdedir. Hadisi Şerifini hiç unutmamak gerekir. Komşular, Cennete gitmenize vesiledirler.

3. Allah'a ve Âhiret gününe imanı bulunan misafirine ikramda bulunsun.

Ey Cennet Yolcusu Kardeş! Misafirlik dinimizde çok önemli bir amel zarûrî bir iştir. Bu yola çıkan kimseye yardımda bulunmak, iyilik ve ikramda bulunmak ise, müslümanlar için gerekli bir vazifedir. Hatta birçok köylerimizde misafirhaneler vardır. Köylüler, sırayla köye gelen yolcu misafirlerin yemeklerini getirir ve hayvanlarına bakarlar. Bu müslümanlar için dînî, bir insanlık görevidir. Hatta îmânî bir vazifedir. Hattâ bu hususta fazlaca izaha bile ihtiyaç yoktur. Çünkü Hadisin mânâsı açıktır.

Otuzbirinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

SELÂMIN ÖNEMİ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

وَالَّذِى نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتّٰى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتّٰى تَحَابُّوا. اَفَلَا اُنَبِّئُكُمْ بِشَىْءٍ اِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ: اَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Nefsimi kudret elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, îman etmedikçe, cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de îman etmiş sayılmazsınız." "Size bir şeyi haber vereyim mi ki, onu işlerseniz, birbirinizi seversiniz: Aranızda selâmlaşmayı yayınız!"

A Ç I K L A M A

Ey Hakka gönül veren kardeş! Müslümanlık, insanlık dinidir. İnsanlara dünya ve âhiret saadetini temin etmek için gelmiştir. İnsanoğlu, İslâmın emir ve tavsiyelerini yerine getirdiği zaman, gönlünün arzu ettiği tüm mutluluğu elde etmiş demektir.

Bir insanın hemen cennete girebilmesi için kâmil bir îman sahibi olması lâzımdır. Kâmil bir iman sahibi olabilmek için de birçok güzel güzel vasıflar, nitelikler ve meziyetler özellikler olması gerekir. İman ağacı, kendiliğinden hemen yükselip kemâl bulmaz. Hani bir basit ağaç fidesi dikersin de, o bile birçok hizmet ve emek ister. Birçok amel ve işlemler yapılması gerekir. (Su ister, çapa ister, gübresi, ilacı vesâiresi...)

Basit bir dünya ağacı bu kadar ihtimam ve ameliye (işlemler) isterse, insanı bu fanî âlemden (dünyadan) tâ ebedî âleme (cennete, cemâlullah'a) kadar yükseltecek olan îman ağacı, elbette yüzbinler amel (iş) ve gayret isteyecektir. Bu ise, hem aklî hem de mantıkîdir.

Hadis-i Şerifde, "**İman etmedikçe cennete giremezsiniz**" buyruluyor.

Evet, Ey Cennet yolcusu kardeş! Bu gerçeği sen de biliyorsun ki, îmanı olmayan cennete giremez. Cennete, ancak îman ile ölenler girecektir. Îman ile ölmek de, kâmil bir îman sahibi olmaya çalışmak ile daha kolay elde edilecektir ki, bu da yüce dinimizin emir ve tavsiyelerine uymakla olacaktır.

Herkes biliyor ki, mahfazası olmayan bir ışık çabuk söner. Her hangi bir rüzgâr, ufak bir sarsıntı koruyucusu, mahfazası olmayan ışığı söndürüverir.

Îman da böyledir. Îmanın şartlarını öğrendikten ve îman ettikten sonra, o îmanı, güzel amel ve ibadetlerle korumak lazımdır. Îmanımızı kuvvetlendirecek ve kemâle erdirecek birçok meziyetler, bir takım vasıfların müslümanda bulunması ve yapılması gereklidir.

Hadis-i Şerifde, bu meziyetlerden biri de "**Müslümanların birbirlerini sevmeleri**" olduğu öğretilmektedir.

"**Birbirinizi sevmedikçe imân-ı kâmil sahibi olamazsınız**"

Îman-ı Kâmil sahibi olamayınca da, îman-ı kâmil sahibleri cennete girdikleri zaman, siz cennete giremezsiniz. Şu halde siz de îman-ı kâmil sahibi olmaya gayret ediniz. Îmân-ı kâmil sahibi ne ile olunur? Birbirinizi sevmekle olunur. Birbirinizi nasıl seveceksiniz? Sevginin alâmeti ve nişan belirtisi olan selâmlaşmaya dikkat gösterin. "**Aranızda selamlaşmayı yayınız.**" O zaman birbirinizi seversiniz.

Ey Hak için kardeş! İşte Müslümanların birbirlerini sevmeleri için bu reçete harfiyyen tatbik edilecektir. Resûlullah'ın (A.S.) öğrettiği bu yoldan gidilirse, müslümanlar birbirlerini sevebilecek ve gerçekten seveceklerdir. Bu da "**Aralarında selâmı yaymak ve selamlaşmayı ihmal etmemekle**" olacaktır.

Selâmlaşma, Müslümanlığın temel kaynağı, birleşme, kaynaşma vesilesidir. Selâmlaşma, müslümanların arasında sevginin, birleşmenin al-

tın anahtarıdır. Selâmlaşma, ehl-i îmanın yegâne şiârıdır. Selâmlaşma, müslümanda mütevâziliğin ve kardeşliğe susamışlığın biricik nişanıdır.

Selâmlaşma, küskünlüğün, kırgınlığın, ilgisizliğin, pasifliğin kökünü kazımak için en güzel bir meziyet, en kuvvetli bir seddir.

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Selâm, islamın sembolüdür. Selâm, Allah'ın peygamberimizin sünnetidir. Selâm, hayır ile duâdır. Selâm vermek, selâm verilen kimseye hayır duâ etmek, sağlık selâmetlik dilemek demektir.

Selâm vermek, sünnet-i kifâye, selâm almak ise, farz-ı kifayedir. Yâni, üç beş kişilik bir gurup (topluluk) yine birkaç kişinin bulunduğu bir meclise (bir topluluğa) uğradığı zaman, gelenlerden bir kişi selâm verse ve oturanlardan (veya uğradıklarından) bir kişi de selâmı alsa hepsine yeterlidir. Bir kişinin selâm vermesi bir kişinin de verilen selâmı alması her iki cemaata (topluluğa) da kâfidir. Şâyet selâm verilmez veya selâm alınmazsa hepsi de mes'ul duruma düşer. ''**Sünnet-i kifaye ve farz-ı kifaye**'' bu demektir.

Halk arasında, ''**Selâm vermek sünnet, almak ise, farzdır**'' denmesi budur. Selâmın fazîleti çok büyüktür.

Allah'ın emri şöyledir:

"**(Ey Müslümanlar!) Size bir selâm verildiği zaman siz, ondan daha güzeliyle mukabele edin (karşılık verin). Veya aynısıyla mukabele edin (karşılık verin). Gerçekki, Allah, her şeyin hesabını hakkıyla yapandır.**" Nisa Sûresi: 86.

Cenab-ı Hak, bu âyet-i kerimesinde emrettiği şekilde "**Selâmın daha güzeli**" Şu demek oluyor:

"**Selâmün Aleyküm.**" diyen müslüman kardeşimize:

"**Ve Aleykümüsselâm ve rahmetullah**" demelidir.

"**Esselâmü Aleyküm ve rahmetullah**" diye selâm veren müslüman kardeşimize: "**ve Aleykümüsselâm ve rahmetullahi ve berekâtüh**" diyerek selâmını almalıyız.

Bunların hepsiyle selâm veren kimseye yani:

"**Esselâmü Aleyküm ve Rahmetullahi ve berakâtüh**" diyerek selâm veren müslüman kardeşimize:

"**Ve Aleykümüsselâm ve Rahmetullahi ve berakâtüh**" diyerek selâmını alırız ki, bu onun verdiği selâmın aynisiyle karşılık vermiş olduğumuzu gösterir.

Burada birinci selâmda "**ve rahmetullah**" kelimesini ilâve ettik. İkinci selâmın karşılığında "**ve berakâtüh**" kelimesini ilâve ettik. Böylece bize verilen selâma daha güzeliyle yani, duâ ve dileğimizi ilâve ederek karşılık vermiş oluyoruz.

Selâmın ma'nâsı: "**Allah'ın selâmeti, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun. Dünya ve âhirette sağlık ve selâmette olunuz.**" demektir.

Selâmın ma'nasından da anlaşılıyor ki, birbirlerine selâm veren selâm alan, birbirleriyle selâmlaşan müslümanlar, birbirlerine hayırlı ve mutluluk dileyen, sağlık ve selâmetlik dileyen, bu selâmetliğin de yalnız bu fâni (geçici) dünyada değil tââ ebedî hayatına uzanan ahiret hayatında da devâm etmesini de dilemiş oluyor. Çünkü selâmın kökü olan (Esselâm) kelimesinin ma'nâsı, hem dünyayı, hem âhireti içine almaktadır.

Demek ki, islâmın sembolü olan selâm, müslümanların hem dünyasını, hem âhiretini aydınlatabilecek derecede kuvvetli ve etkindir. Müslümanları birbirlerine karşı sevdirelibir, birbirlerine karşı hayır duâ edebilecek kadar, yek diğerinin hayrını isteyebilecek derecede terbiye edip olgunlaştırabilecek bir kuvvete sahibdir. Yeter ki, müslümanlar, "islamın sembolü" olan selâmımızın değerini bilsin ve kıymetini takdir edebilsin. Bundan dolayıdır ki:

Yüce Peygamberimiz: "**Esselâmü Kable's-Selâm sözden, konuşmadan sohbete başlamadan önce verilir, verilecektir.**" buyurmuşlardır.

Demek oluyor ki, bir müslüman, bir müslümana geldiği zaman, önce selâm verecek "**Selâmün Aleyküm**" diyecek sonra istek ve arzusu ne ise onu bildirecektir. İlk varılan yere selâm vermeden başka söz konuşmak yoktur. İslâm terbiyesi böyledir: "**Önce selâm, sonra kelam**" dır.

iki müslüman karşılaştığı zaman, selâmlaşırlar. Aralarında (duruma göre) konuşup sohbet ederler. Sonra konuşmaları bitip ayrılacakları zaman, yine selâm ile (birbirlerine selâm vererek) ayrılırlar. İslâm terbiyesi böyle olacaktır. Yüce Peygamberimiz böyle yaparlardı. Selâm hakkında Resulullah (A.S.) Efendimizin pek çok tavsiyeleri vardır.

Selâmın islamda önemi çok büyüktür. Onun için Sahabe-i Kiram, selâmlaşmaya çok büyük değer verirlerdi. Öyle ki, yolda giderken aralarına bir ağaç girse, tekrar yan yana geldiklerinde tekrar birbirlerine selâm verirlerdi.

Selâmın ma'nasında da geçtiği gibi, selâmlaşma, iki kimsenin birbirine hayır duâ etmesi, selâmetlik dilemesidir.

Müslümanlar, cennete girecekleri vakit, cennetin kapısında görevli bulunan melekler, cennetin kapısına gelen ve cennete girmek üzere bulunan müslümanlara **(Selâmün aleyküm tıbtüm, fedhulûhâ halidiyn.)** Ma'nası: "= **Selâm ve selâmetlik size! Tertemiz olarak geldiniz. Artık ebedî kalmak (bir daha çıkmamak) üzere giriniz cennete**" diyerek selâm verecekler.

Ayet-i Kerimeden öğrendiğimiz bu bilgiyle anlıyoruz ve inanıyoruz ki, selâmın müslümanın hayatındaki yeri çok büyüktür. Hem dünyasını, hem âhiretini kapsamaktadır. (İçine almaktadır).

Selâmlaşma âdâbını dahi şöyle sıralayabiliriz:

Gençler ihtiyarlara, binek üzerinde olanlar, yayalara (yürüyenlere), yürüyenler oturanlara, arkadan (geriden) gelenler önde gidenlere selâm verirler. Sünnet olan selâm adabı budur.

Az olan topluluk çok olan topluluğa selâm vermelidir. Cenab-ı Hakkın rahmeti cemaat üzerinedir. Atlı olan, merkebliye selâm vermelidir.

Ey Cennet Yolcusu Kardeş! Bu adaba dikkat buyurursan, hep tevazu ve alçak gönüllülük, olgunluk ve sevgi dolu bir tablonun oluşduğunu göreceksin.

Selâmın önemi hakkında birkaç Hadis-i Şerif meâli verelim.

1. Konuştuğun zaman sözü güzel söyle (Yani, sözünü düşünerek - ölçerek güzel söyle). Allah'ın selâmını tanıdığın ve tanımadığın her müslümana yay. (Selâm ver - Selâmün Aleyküm) de'' Akrabalarınla ilgini devam ettir. İnsanlar uyurker (geceleri) sen kalk namaz kıl. Sonra Allah'ın lutfuyla ve selâmetle cennete gir.

2. Selâmlaşmayı yayın (selâmlaşın), yemek yedirin (ziyâfetler verin), Allah'ın size emrettiği gibi kardeşler olun.''

Açıklama: (Mü'minler, ancak kardeşdirler. Ayet-i Kerimesi Allah'ın emridir.)

3. Selâm, Cenab-ı Hak'ın mübârek isimlerinden (99 ism-i şerife olan esmâül-Husnâdan - en güzel isimlerinden) yeryüzüne konmuş bir ismidir. O halde aranızda selâmlaşmayı yayın (yani, birbirinizle karşılaştığınız ve görüştüğünüz zamanlar ey mü'minler yek diğerinize selâm vermeyi ihmâl etmeyin mutlaka — ''— **Selâmün aleyküm**'' diyerek selâmlaşın.''

4. Allah indinde insanların en makbulu, en fazîletlisi, selâmı ilk verendir.'' (yani, iki müslüman karşılaşınca selâmı ilk önce kim verirse Allah o kulunu daha çok seviyor. Selâm vermede olgunluk ve sevgi göze çarpmaktadır.)

Sevgili Peygamberimiz, on sene gibi uzun süre hizmetinde bulunan Hz. Enes'e (R.A.) şöyle vasiyet ve tavsiyede bulunmuştur:

5. ''Oğlum, evine âilenin, çoluk çocuğunun yanına geldiğin ve evine girdiğin zaman, onlara selâm ver ki, sana ve ev halkına bereket olsun.''

(Yani, evine girerken Cenab-ı Hakk'ın mübarek ismini anarak - (söyleyerek) gelen bir müslüman, elbet ve elbet evinde huzur bulacak, selâmet bulacaktır. Sıkıntıdan kurtulup ferahlık, saygı ve hürmet bulacaktır. Bütün bunlar berekettir, rahmettir, lutuftur.

6. ''İnsanların en bahili (en sevimsizi - sevilmeyeni) selâm verip almak da bahillik edendir.'' (Yani, cimrileri hiç seven olmadığı gibi, selâmlaşmayan kötü huylu ve islâmî fazîletlerden mahrum ve uzak bulunan kimseler, kötü huylu, kimsenin sevmediği cimriye benzetiliyor. Cimri olan kötü huyluları Allah da sevmez, insanlar da sevmez,selâmlaşmayan,selâm alıp vermeyen de böyledir.)

Bir adam geldi. Resulullah'tan (A.S.) İslâmın fazîletli yollarından sordu. Yüce Peygamberimiz (Aleyhisselâm):

7. "Yemek yedirmen, bildiğin (tanıdığın) ve bilmediğin (tanımadığın) herkese selâm vermendir." buyurdu.

8. Size, ehli kitap olan yahûd ve hıristiyanlardan biri, müslüman selâmı gibi selâm verirse: "ve aleyküm - size de deyin."

(Yani, selâm hayır duadır. Selâmetlik îman meselesidir. Onun için gayri müslime islâm selamının bir fâide vermeyeceğinden boşa gideceğinden selâm verilmez. Ancak onlar verirse "ve aleyküm" diye cevab verilir. Hadis-i Şerif bu adabı öğretiyor.

Otuzikinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KOMŞULUK VE ÖNEMİ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Cebrail (Aleyhisselâm) komşuluk hakkının önemi hususunda bana o kadar çok, o kadar devamlı ve ısrarlı tavsiye ve vasiyette bulundu ki, komşuyu komşuya varis (mirasçı) edecek sandım."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Cenab-ı Peygamber, bu meselenin önemini bu şekilde ısrarlı bir tavsiye ile Cebrâil (A.S.) den öğrenince Ashabına bu konunun önemini anlatmak için, devamlı ve ısrarlı bir şekilde bunun üzerinde durmuştur.

Hz. Peygamber (Aleyhisselâm) Hadis-i Şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"**Ey ümmetim, ey Ashabım! Komşunun komşu üzerindeki hakkı çok mühimdir. Bu önemli hakkı koruyun.**"

"**Size komşularınız ile iyi geçinmenizi, onların hakkını koruyup gözetmenizi tavsiye ederim. Komşuluk haklarını korumanızı vasiyet eder, bu önemli hakkı riâyet etmenizi öğüdlerim.**" buyurmuşlardır.

Hazreti Peygamber Efendimizin elinde terbiye gören ve onun eğitiminde yetişen Ashab-ı Kiram Efendilerimiz de komşuluk hakkına çok çok önem vererek son derece dikkat göstermişlerdir. Bu önemli meselede bizlere çok büyük örnek hal ve hareketler bırakmışlardır.

Hz. Ömer'in oğlu Abdullah (Abdullah Bin Ömer R.A.), evinde bir koyun kestirmişti. Koyunu kesen hizmetçisine (veya işçisine, uşağına) durmadan şöyle söylüyordu:

"— Evlâdım! Koyunu kesip bitirdikten sonra, şu yanıbaşımızdaki yahûdi komşumuzu unutmayasın. Anladın mı? Evladım. Önce yahûdi komşumuzun hakkını ayırıp ver, sakın ola ki onun hakkını unutmayalım. Oldu mu? Evladım!..

Diyerek devamlı sûrette uşağına veya işçi ve hizmetçisine nasîhat eder şekilde sayıklar olmuştur.

Uşak (veya hizmetçi) Şaşa kalmış!.. Çünkü, o zamana kadar efendisi Hz. Abdullah'tan böyle ısrarlı bir tavsiyeyi hiç işitmemiş ve böyle bir güvensizlik hali gibi bir hal de görmemişti.

Hizmetçi nihayet dayanamayıp sormuş:

— Muhterem efendim! Çok çok affınıza sığınırım, beni bağışlayınız! Neden böyle söyleniyorsunuz, neden bu kadar Yahûdi komşumuzun üzerinde duruyorsunuz?.. Demiş.

Hz. Abdullah Bin Ömer (R.A.):

— "**Evladım, evladım**" demiş. "**Resûlullah, komşu ve komşuluk hakkında, bize o kadar tavsiye ve vasiyette bulundu, o kadar öğüd ve nasihatta bulundu ki, biz; artık komşularımız bize mirasçı olacak ümidine varmıştık.**"

Ey dost! Ey müslümanım diyen kardeş! İşte İslâmın komşuluk anlayışı ve komşuluk ölçüsü budur.

Sen ister kabul et, ister etme. İster tatbik ederek yaşa, ister yaşama!.. Bu senin paşa gönlünün bileceği iş!.. Yaşarsan menfaat senindir. Yapamazsan zarar-ziyan yine senindir.

Resulullah, ne söylemişse hakdır, doğrudur ve olduğu gibi, aynen olmuştur ve olacaktır. İşte bu gerçeği de unutmayasın!.. Çünkü sen akıllı bir varlıksın. Kârını, zararını düşünebilecek, bu işin farkına varabilecek bilincindesin sanırım.

İslâm, gayri müslim (müslüman olmayan) bir komşuya bu nezâketi, bu göz kamaştırıcı ilgiyi gösterirken sen, evet; Sen ey müslüman kardeşim!.. Belki de yanıbaşında oturan değil de, hemen altında - alt katında veya üstünde - üst katında oturan müslüman komşunun ismini bile bilmiyorsundur!..

Kestiğin bir kurbandan komşuna pay ayırmak şöyle dursun, bekli de hiç bir ücrete, hiç bir paraya tabi olmayan Allah Selâmını bile vermiyorsundur. (Selâmün aleyküm) bile diyemiyorsundur!..

Kim bilir, neler, neler yapıyorsundur? Din kardeşin olan komşun Ali efendiye, Veli efendiye!

Fakat unutma, ey Cennet isteyen kardeş! Bu dünya hayatı, göz açıp kapayacak kadar az bir zamanda gelip geçecektir ve geçiyor. Herkesin yaptığı kendisinden sorulacaktır:

Zerrece hayır işleyen, mutlu olacaktır. Zerrece şerr işleyen mutsuz kalacak. İğne ucu kadar küçük, kül kadar incecik bir kötülük yapan onun cezasını öyle ağır ödeyecek ki ahiretin hapishanesi olan cehennem ateşinde kaynayan katran kazanlarında kaynayacak, ateşte cayır cayır yanıp yanıp kızaracaklar.

Ey dost! Bunların hepsi bir bir olacak. Sen ister inan ister inanma!.. Nasıl ki, güneşin pırıl pırıl parlattığı gündüz, zamanı ve saati gelince yerini simsiyah gece karanlığına bırakıyor sen inansan-da, inanmasan da, kabul etsen de, etmesen de!. İşte sana söylediklerim de aynen olacaktır. Eğer sen yolunu düzeltmezsen, komşunu hoş tutmazsan, Allah'ın dediğini peygamberin buyurduğunu yapmazsan, halin çok kötü olacaktır. Vakit geçirmeden huyunu ve ahlakını doğrultmaya bak, sonra pişmanlık fayda vermez, anladın mı arkadaş!..

Ey Hak yolcusu kardeş!

Müslümanlıkta komşu hakkı çok değerli bir haktır. Komşu, müslüman olmuş, gayr-i müslim olmuş (yani, Hıristiyan olmuş, yahudi olmuş) hiç farkı yoktur. Hepsi komşuluk hakkına sahiptir ve hepsinin komşuluk hakları islama göre korunmuştur. Gerçek müslüman olan bir kimse gayr-i müslim komşusuna dahi haksızlık edemez. Çünkü islam ölçüsüne göre komşusudur.

Müslümanlıkta komşular, hak yönünden üç bölüme ayrılır.

Sevgili Peygamberimiz bu hususta Hadis-i Şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Üç türlü komşu vardır. Bunlardan birinin bir hakkı diğerinin iki hakkı ve üçüncü komşunun üç hakkı vardır."

1. Üç hakkı olan komşu, müslüman ve akraba olan komşudur. Bu üç hak, komşuluk hakkı, din kardeşliği hakkı ve akrabalık hakkıdır.

2. İki hakkı olan komşu, müslüman olan komşudur. Bu iki hak ise, Din kardeşliği hakkı ve komşuluk hakkıdır.

3. Gayr-i müslim komşunun bir hakkı vardır. O da komşuluk hakkıdır."

Ey hak yolcusu! İslâmiyetin büyüklüğüne bak ki, gayr-i müslim komşuya bile hak tanımaktadır.

Bu ölçülerden öğreniyoruz ki, insanlığı ancak ve ancak müslümanlık mutlu edebilir ve edecektir. Şu kadar var ki, insanlık islâmın sesine kulak vermelidir. İslâmın dediği doğrudur diye kabul edildiği an, tüm insanlık kurtuluşa erecektir. Çünkü dünyada insanca yaşamak için insanlar birbirlerinin hakkını korumak zorundadır. Bu ger-

çeği ise, en güzel bir şekilde müslümanlık emretmekte ve müslümanlara bu hususta en güzel tavsiyelerde bulunmaktadır. Gayr-i müslim yani, müslüman olmayan komşuya bile en güzel bir komşu hakkıyla yaşanmasını isteyen islâm dininde komşuluk önemli bir iştir.

Yüce Peygamberimiz Hadis-i Şeriflerinde:

"**Yakınında bulunan komşu ile çok iyi geçin ki, gerçek müslüman olasın.**" buyurmuştur.

Görülüyor ki, yakın komşu ile çok iyi geçinilmesi gerekmektedir. Bu komşu ister müslüman olsun, ister gayr-i müslim olsun. Madem ki, komşusun, kaderullah seni onlarla komşu etmiştir. Sen komşunun hukukunu korumakla sorumlusundur.

Otuzüçüncü Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ANA - BABA HAKKI VE ÖNEMİ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ ::

قِيلَ مَنْ يَا رَسُولَ اللّٰهِ ؟ قَالَ :

مَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا

ثُمَّ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ ❁ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَالتِّرْمِذِيُّ ❁

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Burnu yere sürtülsün, burnu yere sürtülsün, burnu yere sürtülsün. Yazıklar olsun o kimseye, yazıklar olsun o kimseye, yazıklar olsun o kimseye!.. Ashab-ı Kiram tarafından:

"— **Kimin ya Resûlallah?**" denildi. Resûlullâh (Aleyhisselâm):

"— **Anne ve babasından birini veya her ikisini birden ihtiyarlamış (kocamış) zamanlarında yetişip de, cennete giremeyen kimsenin (burnu sürtülsün).**"

A Ç I K L A M A

Ey Hakka gönül veren kardeş! Ne kadar mânidâr bir Hadis-i Şerif değil mi?.. Ne kadar!..

Hadis-i Şerifede "**Reğime enfühü, burnu yere sürtülsün (veya) yazıklar olsun**" cümlesi üç kere tekrar buyrulması ebeveynine bakmayan bedbaht evlatlara çok büyük bir Peygamber inkisarıdır.

"**Burnu yere sürtülsün**" demek rezil ve rüsvay olsun, hakir ve zelil olsun demektir. Bu kimseler için dünya ve âhiret saâdeti yoktur, mahrum oğlu mahrumdurlar.

''**Yazıklar olsun o kimseye ki, ebeveynine hizmet edip de cennete girememiştir.**'' Böyle kadir bilmez evlatlar için yaşasın cehennem. Onlara yüz binler yuhlar olsun. Anne-baba hakkı ödenir hak mıdır? Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var diyen insan, anne ve babasının kaç kırk bin yıl hatırı olacağını neden hesablamaz acaba!..

Ey eli vicdanlı, göğsü imanlı kardeş! Bir yandan, ''**Ah, babam sağ olsaydı!.. Ah, annem hayatta olsaydı...**'' diyerek binler kere hasretlik âhı çekenler. Bir yanda ise, anne ve babasının ihtiyarlığına yetişmiş de, onların gerekli hizmetini yapamayıp cehennemi boylayanlar.

Acaba, birinciler ''**ah, babam, anam, sağ olsaydı**'' diyenler, onlara gerekli hizmeti yapıp cennete girebilirler miydi!... Yoksa, nimet eldeyken kıymeti bilinmez, ölçüsüne girip de onlar da mı ikinciler gibi olur (cehenneme odun mu olur) lardı?

Hani bir gün vaiz efendi. Cami'de hanımlara vaaz ederken bir ara nasihat arasında yeri gelip cemaatına sormuş:

''— **Kaynanasından memnun olan var mı? Söyleyin bakalım**'' demiş.

Orada bulunan beş altı yüz, bin kişilik hanım cemaattan hiç bir ses çıkmamış. Hoca Efendi sualini tekrarlamış. "— **Yok mu?**" Aradan bir tazecik, henüz yeni gelin parmak kaldırmış:

"— **Ben varım, hoca efendi,**" demiş. Vaiz efendi:

"— **Anlat bakalım evladım, bu kadar kadından memnun olan yok da sen nasıl memnunsun?**" demiş:

Tazecik, boyun bükmüş üzgün bir tavırla söylenmiş:

"— **Efendim demiş, ben gelin geldiğim gün öldü kaynanam.**"

Evet, belki annem hayatta olsaydı, babam sağ olsaydı diyenler, acaba nasıl olurdu? Onlar da bu minik fıkracıkta olan tâzecik gibi mi olurdu?

Nicelerini biliriz ki, "**ah, param olsaydı şu hayrı, şu iyiliği yapardım**" derdi de, parası olunca, o hayırları, iyilikleri çoktan unutmuş da, adamcağız soluğu, yazlıklarda, plajlarda, hanımın eşarbını atıp mayo giydirip denizde almıştır. Ah, keşke o paralar olmasaydı!..

Evet, şimdi gelelim konumuza: Bir kimse, anne ve babasının ihtiyarlık devresine yetişir. Bunlar, bir de bu evladın evinde duruyor ve yanında

oturuyorlarsa. İhtiyarlıkları onun yanında geçiyorsa, bu kimse mutlu ve bahtiyar olması gerekir, onlara hizmet ile cennete girmeyi hak etmesi gerekir. Gönül bunu ister. Hak ve adâlet bunu ister. Binler, yüz binler kimse bunu ister. Böyle bir nîmet kaç kişiye nasib olmuştur!.. Kimi anne karnındayken öksüz kalmış. Kimi altı aylıkken yetim düşmüş. Kimi baba ekmeği yiyememiş, belki babasının simasını bile hatırlamıyor. Kaç bahtiyar kimse vardır ki, anne kucağında ısınmış. sıcak anne çorbasından üç beş kaşık içebilmiş! Heyhât!..

Evet, bir kimse ki, ihtiyar ebeveynine hizmet edip onların duâ ve rızalarını alarak cennete giremez ve cennete gitmeye hak kazanamaz, bu adama yüzbinler yuh olsun denmez de ne denir!..

Böyle bir fırsatı elden kaçıran evlâd, nankör, ahmak, budala ve akılsız değil de ya nedir?.. Böyle bir adamın yazıklar olmuş haline gökteki yıldızlar sayısınca gökten göz yaşı dökülse kâfi gelir mi? Aklı olan, insanım diyen için elbet ve elbet kâfi gelmez.

Bu inkisâr-ı Peygamberiye uğrayan sözüm ona evlâdların dünyâ ve ukba, her iki alemde de hayırdan nasipleri olacağını sanmıyorum. **Ey bu Hadis-i Şerifi okuyan kardeş!** Eğer böyle bir hastalığın varsa, hemen nefes kaybetmeden kendine gel ve tevbe et. Anne ve babanın eline-hattâ

ayaklarına sarıl, ben ettim, siz etmeyin, beni affedin, bağışlayın diye yalvar, gözyaşları yerine gözlerinden kanlar akıt. Çünkü onların ölümüyle bu fırsatın elinden gitmiş olacaktır. Ondan sonra dünya senin olsa artık bu Cehennimlik hayatını cennete çeviremezsin. Bilmiş ol. Benden sana bir din kardeşi olarak bu faziletleri hatırlatmaktır. Sen hür adamsın istediğini yapabilirsin. Atını ister cennete sür, ister cehennemin en alt köşelerine dört nala sür. Bu senin paşa gönlün bileceği iştir!.

Ey Hak İçin Kardeş! Anne ve babaya karşı nasıl hareket edeceksin bilir misin? Bak, Allâh Teâla ne buyuruyor: "**Anne ve babana öff bile deme.**" İşte Cenab-ı Hakk'ın insanoğluna anne ve babasına karşı tutumu için emri budur.

Değil onları azarlamak, değil onlara, aklı kıt karınla birlik olup da homurdanmak, değil onların gönlünü kırıcı ağır, kaba saba lâkırdıyla onların cennete gitmene vesile olacak kalblerini kırman!.. Onlara karşı, öff, off, uff..." gibi, üzüntü, keder, bıkkınlık, bezginlik ifâde eden kelimeleri dahi konuşmanı Allah müsâade etmemektedir.

Anne, baba kıymeti bilmeyen, bilemeyen ey bedbaht! Nereye kaçacaksın? Dünya Allah'ın, âhiret de Allah'ın. Bu suçundan dolayı nereye kaçabileceksin? Bak sana bir ip ucu vereyim. Bir

yol söyleyeyim. Allah'a kaç. O'na dön, O'na sığın. Ne ile mi? Tevbe ile, Allah'a dön. Yol kısayken O'na rucû' et, O'na dön!..

Hemen git ebeveynine! Onlardan özür dile. Yapamadığın görevleri tüm eksiğiyle birlikte yapmaya, telâfi etmeye gayret et ki, tevben makbûliyet kazansın. Bir daha da onlara hizmetten geri kalmayacağına kesinlik kararı ver. Allah seni bağışlar ve cennetlik olur, mutlu olursun. Ömrünün de bereketi olur.

Ey Hakka gönül veren dost! Ana babaya yapılan iyiliklerin ve onlara yapılan hizmetlerin birçok faydaları ve sayılamıyacak kadar yararları vardır.

1. İnsan ömrünü uzatır. 2. İnsan, ömrünün tadını, hayatının lezzetini bulur. Ömrün uzaması hakkında Hadis-i Şerifte:

"**Anne ve babaya yapılan iyilik kişinin ömrünü uzatır**" buyrulmuştur.

Evet, dünyada uzun ömürlü (huzurlu) bir hayat yaşamak isteyen, anne ve babasına tam ma'nâsıyle hizmet etmek ve onların gönüllerini hoşnut etmek suretiyle olacağını unutmamalıdır.

Hayatın tadı için de yine Hadis-i Şerifde beyan ediliyor:

"**Hayatın tadı, anne ve babaya iyilik etmektedir**" buyruluyor.

Evet, bir kimse dünyada yaşamı boyunca, hayatın tadını almak, ömrünün hayrını görmek istiyorsa, ana ve babasına iyilikte bulunması gereklidir. Hayatın tadına varmanın tek yolu, anne ve babaya itâat edip onların gönüllerini alarak, onlara hizmet etmektir.

"**Rızkının çoğalmasını ve ömrünün uzamasını isteyen, anne ve babasına iyilikte bulunsun**" buyruluyor.

Rızkın çoğalması demek, fakirlikten kurtulmak ve zengin olmak demektir. Zenginlik, han, hamam sahibi olmak demek değildir. Zenginlik çoluk çocuğa yetecek kadar ve kimseye muhtaç olmayacak bir şekilde kolaylıkla geçinip gitmek demektir. Asıl rızık insanın kendi yiyebildiği rızıktır. Toplayıp da başkalarına bırakılan mal rızık değildir.

"**Gerçekten kişi, işlediği günah sebebiyle rızıktan mahrum olur (geçim darlığı çeker).**"

"**Ömrü, ancak ve ancak (Ana-babaya) itâat ve güzel, hizmet arttırır.**"

Ey Allah diyen kardeş! Bu konuda daha birçok Hadis-i Şerif'ler bulunmaktadır. Ana babaya iyilik ve ihsanda bulunmak fakirlikten kurtarır, ömrü uzatır. Kişinin hayatına huzur ve bereket getirir.

ALLAH MEMNUN OLUR

Ana-babayı memnun etmek, Allah ve Resulunu memnun etmek demektir. Resûlü Ekrem:

“**Ana ve babasını hoşnut eden, Allah'ı hoşnut etmiştir. Onları kızdıran, Allah'ı kızdırmış demektir.**”

Yani, Allah'ın rızası ana-babasının rızasına bağlıdır. Onların öfkelenmesi, Allah'ın öfkelenmesine sebepdir.

Otuzdördüncü Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KÜFÜRBAZLIK BÜYÜK GÜHANTIR

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

مِنَ الْكَبَائِرِ شَتْمُ الرَّجُلِ وَالِدَيْهِ : قَالُوا :

يَا رَسُولَ اللّٰهِ! وَهَلْ يَشْتُمُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ! قَالَ :

- نَعَمْ، يَسُبُّ أَبَا الرَّجُلِ فَيَسُبُّ أَبَاهُ، وَيَسُبُّ أُمَّهُ

فَيَسُبُّ أُمَّهُ :: رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ ::

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Bir kimsenin ana babasına sövmesi büyük günahlardandır. Orada bulunan Ashab-ı Kiram:

"— Ya Resûlallâh! Bir kimse, anne ve babasına nasıl söver, hiç böyle şey olur mu? Dediler. Resûlü Ekrem Aleyhisselâm:

"— Evet; bir kimse, başkasının babasına söver, o adam da sövenin babasına söver, anasına söverse, o da onun (sövenin) anasına söver." buyurdular.

A Ç I K L A M A

Ey dine gönül veren kardeş! Bu Hadis-i Şerif, kendi anne ve babasına sövdürmeye sebeb olan gaflet ehli ve cahil kimselerin en büyük günah işlediklerini dile getirmektedir.

Ne kadar tabii ve normal bir davranıştır değil mi? Birisi senin anne ve babana söverse, sen ağzı bağlı duracak değilsin ya! Sen de aynı şekilde karşılık vereceksin. Bunun günahı da sebeb olana oluyor. Yani, kötülüğe ve günaha sebeb olan ve başlatan kimse büyük günah sahibi olmuş oluyor.

Hem de, bir kimse, önce kalkıp birinin ana babasına sövmeye başlarsa, o kimse de cevab verip, bunun ana babasına söverse, günah ilk sö-

venin oluyor. Hem de tıpkı kendi ana - babasına sövmüş gibi günaha girmiş oluyor. Hani bir darb-ı mesel vardır: "**Men dakka dukka = Kim ki, birinin kapısını çaldı, onun da kapısı çalınır.**" Yani, kötülük yapan kimseye, mutlaka kötülük yapılır. Sövene sövülür, döven dövülür. Bugün olmazsa bu yarın olur. Haksızlık yapan ergeç cezasını görecektir. Ama bu dünyada, ama öbür dünyada. Nerede olursa olsun eden bulacaktır.

Şu bir gerçektir ki, aklı başında olan bir müslüman, hiç bir kimseye sövmez. Hele hele durup dururken birinin ana babasına sövmek de ne oluyor? Bu dinini seven, dinini bilen ahlak sahibi bir kimsenin yapacağı bir hareket değildir.

Her zaman görüle gelen kötü hareketlerden biri de serseri görünümlü, din, iman bilmez kimselerin ağızlarından dökülen küfür kelimeleridir. Hızla gelen bir vasıtadan karşı vasıtaya söylenen küfürler. Bunlar ne kötü, ne çirkin hareket ve davranışlardır. Bu insanım diyene yaraşır bir hal midir? Sen arabanla geçerken, öbür arabadaki insana veya insanlara küfür eder geçersen, o veya onlar, durur mu? Onlar da ayni küfürleri sana yapmaz mı? Elbet ve elbet aynisini onlar da söyleyecektir. Ama günahkâr olan da ilk küfüre sebeb olandır.

İşte, insanım diyen kimselerin bu kötü halleri bilmesi kendi yararınadır. Her aklı başındaki kimse, bunları bilecek ve çocuklarına da bildirerek, öğretecektir. Evlâdlarına bu hususta güzel güzel terbiye veren bahtiyar anne ve babalar, hem çocuklarını günahtan kurtarmış olur, hem de boşuboşuna başkalarından küfür yememiş olurlar. Evet, eğer başkalarının kendisine sövmesini istemiyorlarsa, mutlaka çocuklarını bu yolda eğitmeleri ve kimseye sövmemelerini inceden inceye tenbih etmeleri, dürüst insanların yapacağı en doğru hareketlerdendir.

Ey şerefle yaşamak isteyen dost! Sövmek, küfretmek, çirkin sözler söylemek efendi insanlara yakışmaz. Müslüman her manasıyla temiz insandır. Küfür pisliktir. Küfür sözleri, elinde olmayarak işiten namuslu, efendi kimselerin utancından yüzlerinin kızardığını görürüz. Küfürbâzların yeri cehennemdir.

Hadis-i Şerifde: "**Müslümana söğmek fısk ehlinin işidir.**" buyrulmuştur. "**Fısk, hak yoldan çıkmaktır.** Demek oluyor ki, bir müslümana söğmek veya sövmek hak yoldan çıkmış günahkâr ve terbiyeden mahrum kimselerin yapacağı bir iştir. Bir müslüman, bir müslümana haksız yere söğüp sayması haramdır. Günahtır.

Müslüman, müslümanın hakkını korumakla sorumludur. Yüce Allah, müslümanları birbirine kardeş yapmıştır. Kardeş kardeşe küfretmez. Ona zulmetmez.

Hatta, mü'minlerin, müslümanların birbirleriyle darılıp küsüşmeleri dahi yasaktır. Bu emri peygamberimiz bütün ümmetine vermiştir. Bunu yapanların din kardeşliğine, halel getireceği bildirilmiştir.

Müslümanın, müslüman üzerindeki haklarından biri de müslümanın, müslüman kardeşine yardım etmektir. Müslümana ezâ ve cefâ verecek küfürden uzak durmaktır. Küfür, müslümanın haklarını ört bas etmek demektir. Küfür, müslümanlar arasındaki kardeşliği kaldırır, düşmanlık getirir. Hiç bir akıllı kimse görülmemiştir ki, kendisine küfür edenle dost olmuş olsun. Hadis-i Şerifde:

"**Bir kimsenin ana babasına sövmesi büyük günahlardandır.**" buyrulup Ashab-ı Kiram, bunun olmaması gerektiğini ileri sürünce, Hz. Peygamber Aleyhisselâm: "**Bir kimse başkasının babasına sövünce, o adam da sövenin babasına söver.**" buyurarak, babasına sövdüren evlad, aynen kendi babasına kendisi sövmüş gibi, büyük günâh işlemiş olur.

Ey Hak yolcusu kardeş! Bu fazîlet ölçüleri hep müslümanım diyen bahtiyarların bilmesi gereken ölçülerdir. Aslında gerçek müslüman, kendisinin hoşlandığı ve olmasını istediği iyilikleri ve güzellikleri diğer müslüman kardeşleri için de hatta hatta diğer insanlar için de isteyen arzu eden kimsedir, diye tarif edilmiştir. Hadis-i Şerifde. Hakîki müslüman, kimseye ve kimsenin anasına babasına sövmez. Bu hareket, islam dinine aykırıdır.

Yine bir Hadis-i Şerifde Hz. Peygamber Aleyhisselâm:

''**Ölen de öldüren de ateşdedir.**'' buyurmuştur.

Evet, kâtil öldürmek suçundan cehennemi boylamıştır. Ölen de katili öldürmek niyyetiyle harekete geçmiştir. Bu kötü harekete sebeb olmuştur. Her ikisi de cehennemlik olmuşlardır.

Diğer bir Hadis-i Şerifde: ''**Ölen katildir**'' buyrulmuştur. Ki, ölen kavgayı başlatmış, öldüren de kendisini korumak için öldürmüştür. Suça sebeb olan, günahı yüklenmiş demektir.

Başka bir Hadis-i Şerifde şöyle buyrulmaktadır:

''**Bir kimsenin ana babasına la'net etmesi, en büyük günahlardandır.**'' buyurdu. Mecliste bulunanlar tarafından:

"— **Ya Resûlallâh! Bir kimse anne ve babasına nasıl lâ'net eder?**" denildi. Hz. Peygamber Aleyhisselâm:

"— **Bir adam, başkasının ana babasına söverse, o adam da, onun ana babasına söveceğinden, (Buna sebeb olduğundan) kendi ana babasına bizzât kendi lâ'net etmiş olur.**" buyurdu.

Ey Cennet isteyen kardeş! Hakiki (gerçek) bir müslüman, ona buna sövmez, ona buna küfretmez. Ona buna lâ'net okumaz. Kimsenin soyuna sopuna dil uzatmaz. Küfür ve la'net okumaz.

Bir müslüman, değil bir müslüman kardeşine, kafirlere bile küfredemez, etmez. Küfür müslümana yakışmaz. Hadisi Şerifde:

"**Hakiki mü'min, ona buna dil uzatıcı (küfürbaz) değildir. La'net edici de değildir. Hayasızca konuşan da değildir. Yaramaz yaramaz lâflar edici de değildir.**" buyrulmuştur.

Demek oluyor ki, mü'min, şerefli bir insana yakışmayan küfürbazlık hallerinden uzak duran kimsedir. Gerçek müslüman, çevresindeki insanları darıltıcı sözler söyleyemez. Mü'min kimseye dil uzatmaz. Kimsenin soyuna sopunu diline bile almaz. Çünkü ona buna dil uzatmak, din imân bil-

mez. Cahil ve kaba ruhlu insan bozuntularının yapacağı kötü hareketlerdir.

Bir müslüman değil müslüman kardeşine dil uzatmak, kâfirlere bile lüzumsuz yere küfretmez. Küfürün ne faydası olacak!

Hz. Peygamber Efendimiz, Bedir Harbinde müslümanları öldürüp yok etmek için gelen Mekke'li kafirlerin, müşriklerin ölülerine sövülmemesini, savaş yerinde ölenlere küfredilmemesini ve onlara dil uzatılmamasını emir ve tavsiye buyurmuştur:

''**Bu ölenlere söğmeyin, çünkü sizin söyleyeceğiniz sözlerden hiç biri bunlara ulaşmaz... Dikkat edin ve bilin ki, yaramaz söz, aşağılık ve âdîliktir!...**''

Cenab-ı Hak, En'am Sûresinde şöyle buyurur:

''**Müşriklerin putlarına sövmeyin ki, onlar da aşırı gidip cehâletleri yüzünden Allah'a sövmesinler.**''

Evet, bütün bu açıklamalardan anlıyoruz ki, küfürbazlık büyük günahtır. Müslüman, edebli, terbiyeli olmalıdır.

Otuzbeşinci Hadis

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

İÇKİ İÇENLERİN DURUMU

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ وَمَا اَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Sarhoşluk veren herşey haramdır. Ve çoğu sarhoş eden şeyin azı da haramdır." Müslim rivayet etmiştir.

A Ç I K L A M A

Ey dinini seven kardeş! Bundan bin dörtyüz küsur sene evvel, sarhoşluk veren şeylerin azı da (isterse bir damla olsun) haram kılınmıştır. Altı yüz ve bin sene gibi uzun zamandır müslüman neslinden gelen şu yirmirci asır müslüman Türkün evladından "Efendim, az içersen, kimseye zarar vermezsen, kimseyi rahatsız etmezsen haram değildir." deyip de dinden imandan çıkan, yani, kafir olan zavallı müslüman evlâdları vardır.

Bu ne acınacak bir haldir. Cehâleti ve bilgisizliği yüzünden canım îmanından da oluyor zavallı ahmak! Dinin Allah'ın koyduğu kâideler ve kurallar manzûmesi olduğunu düşünemiyor neden? Efendim cehâletinden. Cehâletinden. Henüz küçük yaştaki bir müslüman çocuğunun bilmesi gereken din bilgisi maddelerinden bile haberi yok zavallının. Ne yapsın bu kara cahil? Evet diyeceği yerde, hayır deyiveriyor ve kıpkızıl kafir oluyor. Oluyor ama haberi yok zavallının.

Evet, ey akıllıyım diyen vatandaşım! Mesele senin bildiğin gibi değildir. Din Allah'ındır. Dünya ve ahiret de Allah'ındır. Allah, lutfunun meyvesi olarak sana bir "**irâde-i cüz'iyye**" denen sanki bir nefeslik serbestlik vermiştir. Sana bir fırsat tanımıştır. Sen de akılsızlığın ve bilgisiz-

liğin nedeniyle bu fırsatı kötüye kullanmışsındır. Haramı helâl diyecek kadar sıfırlaşmışsındır.

Bu hareketin ve bu suçun cezasız kalmaz ve kalmayacaktır. Haram, Allah'ın kesinlikle yapılmasını yasak ettiği bir farzdır. Yani, kesin Allah emridir. Allah'ın işlenmesini yasak ettiği haramı işlemek veya yapmak büyük günahtır. Bunlar dünyada cezâsız gibi görülse bile, âhirette büyük cezası görülecektir. Âhiretin hapishanesi cehennemdir. Haramı işleyen suç işlemiştir. Suç işleyenler hapse atılır. Şu halde haramı işleyen suçlular, âhiretin hapishânesi olan Cehenneme atılacaklardır.

Bu kısa açıklamadan sonra şimdi gelelim Hadis-i Şerif meallerine: Hz. Peygamber (Aleyhisselâm) şöyle buyurmaktadır:

1. "Her sarhoşluk veren içki (hükmünde)dir. Her sarhoşluk veren ise, haramdır. Her kim ki, dünyâda devamlı içki içer de, tevbe etmeden ölürse, o âhirette içecek nâmına hiçbir meşrubat bulamaz."

2. "Gerçek ki, buğdaydan da içki olur. Arpadan, kuru üzümden de içki olur. Hurmadan da, baldan da içki olur. Ben ise, ümmetimi her sarhoşluk veren şeylerden nehyediyorum (yasaklıyorum)".

3. "İçkiden kesinlikle uzak durup sakının, korunun. Çünkü içki, her kötülüğün anahtarıdır."

4. "Sarhoşluk veren şey, bir yudum da olsa, bir ton da olsa kesinlikle haramdır."

5. "Hz. Peygamber (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) her sarhoşluk veren ve her uyuşturucu (maddeler)den ümmetini nehyetmiştir."

6. "İçki, bütün kötülüklerin anası ve kaynığıdır."

7. "Allah, şarabı haram kıldı ve sarhoşluk veren herşey haramdır."

8. "Kim içki satarsa, artık o domuz kasablığı da yapsın." (Domuz kasablığı ile içki eşit şekilde haram ve günahtır.)

"İçkide devâ ve şifâ namına bir şey yoktur. O ancak hastalıktır." Bu Hadis, içkiyi şifâ ve deva için yapıyorum diyen bir adama söylenmiştir. Bu adama Hz. Peygamber (A.S.) içkiyle uğraşmayı yasaklamıştır. Bazı cahiller, doktor ilaç için azıcık içmemi söyledi diye bu haramı içerlerse Allah'ın rahmetinden uzak kalırlar. Hadislerin ma'nâları çok açık ve seçiktir, hiç açıklamamamıza bile gerek yoktur.

10. "İçki çirkin ve pis işlerin anası (kaynağı)dır. Ve büyük günahların en büyüğüdür.

luk tesiriyle) annesinin, teyzesinin ve halasının üzeride düşer. (Aklını, şuurunu kaybettiğinden bunlarla zina eder.)''

11. ''Allah'ı şahid tutarım, Allah için şahidlik ediyorum! Andolsun ki, bana cebrâil şöyle dedi:

''— Ya Muhammed! İçkiye devam eden kimse puta tapan gibidir.'' (Yani, Allah indinde müşrik olan kafirler gibi değersizdir).

12. ''Dört sınıf kimseyi cennete koymamak ve nimetlerinden tattırmamak Allah'ın üzerine gerekli haktır.

''Bunlardan birincisi devamlı içki içen Şaribülleyli vennehâr denen alkolik).''

13. ''Ümmetimden bazı kimseler şarabı içerler. Onun ismini değiştirirler, şaraba başka isim verirler. Baş uçlarında şarkıcı ve çalgıcı kadınlarla eğlenirler. Allah onları yere batırır. Onlardan bazılarını ise maymun ve domuz kılığına döndürür.''

14. ''Cebrail yanıma gelerek şöyle dedi:

''— Ya Muhammed! Allah Teâlâ, şaraba, onu yapana, yaptırana, içene, kendisine götürülene, satana, satın alana, sunana (sakiye) ve içilmesine yardımcı olana la'net etti.''

Evet, Allah, bu kimselerin hepsinin boynuna la'net halkasını geçirmiştir. Bu la'net halkasından kurtulmak ancak ve ancak tevbe ile olur. Kesinlikle bu sayılanlar, içki denen bu mel'undan kurtulup ve uzaklaşıp tevbe edecekler ve bir daha bu haramın semtine bile uğramayacaklar ve tevbe edeceklerdir ki, o zaman la'net halkasından kurtulma imkanına kavuşabilirler.

Bu kadar kimsenin la'nat halkasına girmelerinden de anlaşılıyor ki, içki denen bu mel'un toplumun yüz karasıdır. Bütün kötülüklerin kaynağı budur. Bu kötülükten ise, ancak ve ancak gerçek dindarlar korunup uzak kalabilirler. Öyle her babayiğidin bu belâdan kurtulması pek kolay bir iş değildir. Öyle ismi müslüman, nüfus kağıdındaki müslüman kaydıyla, amelsiz müslümanların bu ümmül habâis olan içki belâsından kurtulması pek kolay olmasa gerektir.

Hz. Ömer'in oğlu (R.A.) Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir:

15. "Allâh Teâlâ, içkiye, onu içene, içirene, alıp satana, yapana (imâl edene), saklayana (depolayana), taşıyana (hamallara, nakliyecilere) ve kendisine götürülene la'net etti."

Malik oğlu Enes (R.A.) demiştir ki, Hz. Peygamber Aleyhisselâm, içki hususunda şu aşağıdaki on kimseye la'net etti:

16. "İçkiyi yapana (imal edene), yaptırana, içene, taşıyana, kendisine götürülene, sunana (sâkiye - içkiyi servis yapana), satana, ondan kazanılan parayı yiyene, satın alana ve kendisi için satın alınana."

Evet, bu on sınıf kimse boynuna Allah'ın la'nat halkasını geçirmişlerdir. Artık bu on sınıf kimse için mutluluk yolu yoktur. Meğer ki, bu haram ve kötü meslekten tevbe edeler.

Bu haram ve la'netliklerin içine kimlerin girdiğinin sayısına bir bakacak olursak kimler, kimler girmez. Hamalından tutunuz da ta bakkalına ve bakkaldan alan kapıcısına kadar, kimler kimler bu halkaya girmiyor!..

17. "Allah Teâlâ, zina eden kimse ile içki içen kimsenin imanını, bir kimsenin gömleğini sırtından (başından) çıkardığı gibi, çıkarıp alır."

18. "Allah'a ve âhiret gününe iman eden, şarab ve diğer içkileri içmesin. Allah'a ve âhiret gününe iman eden, şarab ve içki içilen masalara oturmasın."

19. "Şarab ve diğer içki çeşitlerinden sa-

kının, çünkü, ağacın dallarının doğurup çoğaldığı gibi, bunlar da kötülükleri doğurur.''

20. ''Şu üç kimse cennete giremez. Bunlardan biri de içki içen kimsedir.''

Evet, ey cennet isteyen dost! İçki denen belânın kötülüğü hususunda hiç açıklamaya dahi gerek yok sanırım. Arzettiğim Hadis-i Şerifler, bir müslümanı mes'ud edecek kadar açık ve seçiktir. Allah'ın ve Peygamberin bu emirleri, îman sahibi olan ve gerçek müslüman denebilecek derecede îmânı kemâle ermiş olan bahtiyarları düşündürüp kendine getirecektir. Allah'ın emirlerini hakkıyla kâmil mü'minler yerine getirir.

Şimdi de gelelim içkinin maddi zararlarından birkaç kelime ile açıklama yapmaya. Toplum açısından girersek sıralamaya şöyle derim:

Nice Mutlu yuvaları yıkan içki belasıdır.

Bir toplumun temelini teşkil eden âileyi bozmak ve onu yok etmek, bir milleti yok etmek değil midir? Millet idâre edenler bu mikrobu, bu belâyı neden ortadan kaldırmak için çaba sarfetmezler!

Ailenin temelini önce sarsan, sonra onu yıkan, bir enkaz yığını hâline getiren hep içki denen insanlık düşmanı değil mi? Bu enkaz altında kalan nice namuslu, iffetli hanımlar, o cennet mi-

sâli mutlu yuvalarını kaybetmiş, kötü yollara düşmüş, hiç bir değerle elde edilemeyecek olan namusunu, iffetini kaybetmiş, artık hayvanları bile utandıracak hâle düşüp âdileşmiştir. İşte böyle nice mutlu ve mes'ûd yuvalar tarümar olmuş gitmiştir içki yüzünden.

Nice mâ'sum yavrular, ortada kalmış, boynu bükük, himâyesiz, huzursuz ve hatta gıdasız sıhhati bozulmuş, neden bir hiç yüzünden!..

Nice cinayetlerin kaynağının, nice yüz kızartıcı pisliklere bulaşmanın sebebinin içki denen pislik olduğunu hergün gazete ve mecmualarda okumuyor muyuz? Hele hele trafik kazalarında kaybedilen insan hayatının yüzde kırkının sarhoşların sebeb olduğunu hergün Radyo-Televizyonlarda gördüğümüz o elim manzaraların baş müsebbibinin içki denen insan düşmanının olduğunu gördükçe içlerimiz acılara gömülmüyor mu? İnsanımıza yazık millî servetimize yazık değil mi?

Maddî zarar olarak bu kadarı yeterli değil mi? Sonra düşmanlıklar, cinâyetler, ırza geçmeler, hırsızlıklar, yüz kızartıcı hallerin meydana gelmesinde içki denen şeref ve haysiyet düşmanının rolü sayılamayacak kadar çok değil midir?

Ayyaşlar, her türlü fazîletten mahrumdurlar. Çünkü içki onların bünyelerini, sıhhat ve beyin

hücrelerini tahrib etmiştir. Böylece insancıl hislerini kaybetmiştir. Bu nedenlerle ayyaşlar, sadece ve sadece kendi nefislerini düşünürler. Aile yuvasıyla, çoluk çocuğuyla ilgisi azalır. Çoluk çocuğunun bir aylık yiyeceğini bir anda bir masada savurabilir. Bir aylık âile yiyeceği bir içki masasında bir anda yok olmuştur.

Ayyaşlar âilesini, çoluk ve çocuğunu durmadan dayak attıkları görüle gelen pisliklerdendir. Ayyaşların yapısı budur. Ayyaşlar tembel olup kahve ve meyhanede dolaşırlar. Bütün aile ayyaşın şarab kokan ağzından nefret eder, tiksinirler. Evet, içkinin âkibeti bu elim âkibettir.

Ne acıdır ki, insanlığın biricik düşmanı olan içki, bir takım sosyete çevrelerinde bir yüksek yaşam malzemesi ve bir medeniyet gereği olarak gösterilmek istenmektedir. Öyle ki, bunu âdetâ öğünme vesilesi yapmaktalar. İçki içmeyen temiz insanlar âdetâ küçümsenmekte ve hatta ayıplanmaktadır.

Alkollü içkiler, ayyaşlarda akla hayâle gelmeyen hastalıklar meydana getirir. Damar sertlikleri, tansiyon bozuklukları, böbrek, karaciğer hastalıkları, bozuk şişmanlıklar, sonra anormal zayıflamalar, kusmalar, halsizlikler, sinir sistemlerinin tahrib olarak bozulmalar, görme bozuklukları, titremeler, unutkanlıklar ve nihâyet delilikler ile tımarhâneye düşenler. Nesilden nesile devam

eden eksiklik ve bozukluklar!. İçkicinin çocuklarında geri zekâlı, su kafalı, deli ve çeşitli hastalıklara mübtelâ bir vaziyette soluk ve cılız olan zavallı ma'sumlar hep ebeveynin kötü ahlakının sonucunun neticesi olmuşlardır.

Ey dinini seven kardeş! İşte bu saydığımız kötü neticelerden korunmak için bundan 14 asır evvel, bin dörtyüz kusur sene önce Allah'ın Peygamberi Efendimiz tüm insanlığa, saâdet ve mutluluk bahşeden şu emrini vermiştir:

''**Ey insanlar, sarhoşluk veren her şeyden sakınınız. Zira, içki her şerrin anahtarıdır.**''

Şerr, bütün kötülüklere, zararlılara, çirkinliklere, dertlere, belâlara verilen isimdir. Ne kadar kötülük varsa, ''**şerr**'' sözcüğüyle anlatılmıştır. ''**Hayır**'' sözcüğü de tüm iyiliklere, güzelliklere verilen isimdir.

İşte Hadis-i Şerifde ''**İçki tüm kötülüklerin anahtarıdır**'' buyrularak sarhoşların bütün kötülüklere hedef oldukları gerçeği ortaya çıkmaktadır. Yukarıda saydığımız kötülükleri bindörtyüz küsur sene evvel insanlığa duyuran Yüce Peygamberimiz (Aleyhisselâm), biz ümmetine de bu kötülükten korunmamız için ayrı ayrı emirler ve tavsiyelerde bulunmuştur. 18 numarada geçen Hadisi Şerifde:

"Allah'a ve âhiret gününe iman eden. Şarab ve diğer içkileri de içmesin. Alllah'a ve âhiret gününe iman eden, şarab ve içki içilen masalara oturmasın." buyrulmaktadır.

Evet, Allah'a ve âhiret gününe iman etmek, bütün kötülük ve haramlardan korunmaya yeter de artar bile. Allah'a ve âhiret gününe iman etmenin önemi diğer Hadis-i Şeriflerde izah ve açıklaması yapılmıştır.

Aklı başında olan, ibret dersi alabilen kimseler için yeterli derecede Hadis meâli vermiş bulunuyoruz sanırım. Dedelerimiz: "**Anlayana sivri sinek saz, anlamayana davul zurna az.**" demişlerdir.

Aklı başında olan mü'minlere bu belâdan (içkiden) kurtulmak için, Allah'a ve âhiret gününe gerçekten iman etmeleri emir ve tavsiyesi yetecektir. Uzun uzun izaha gerek yoktur. İçki içenlerin mahrum olduğu fazîletleri açıkladık. Kendini seven, aile efradını seven, hele başta Allah ve Peygamberini seven, dinin yücelmesini seven artık içkinin bir damlasına bile yaklaşmak. Hele hele alkolik dostlarından uzak durmaya gayret gösterir. Çünkü pisliğin yanında durmak üzerine pislik sıçratmak demektir.

Hele hele, aklı başında olan bir müslüman, henüz hayrını şerrini ayırt edemeyen çocuklarını

bu içki belasından son derece korumalıdır. Alkollü içki kullanan insanların çocuklarıyla dostluk, arkadaşlık yaptırmamalıdır. Çünkü alkolik aile çocuklarına da alkol verdikleri için, böyle alkole alışmış çocuklarla arkadaşlık yapmak o belâya alışmak tehlikesiyle karşı karşıya kalınmış olur.

6 numarada geçen Hadis-i Şerifde ise: "**İçki bütün kötülüklerin anası ve kaynağıdır**" buyrularak içkinin bütün kötülükleri ve cinayetleri her türlü felâketleri meydana getirdiği bildirilmektedir.

Mev'ize kitablarında şöyle bir Kıssa - Hikâye vardır ki, içkinin pisliklerini dile getirme bakımından çok şayân-ı dikkattir:

Şeytan bir âbidin, bir dindârın peşine düşer. Fakat, bir türlü bu adamcağızı yoldan çıkaramaz. Şeytan, bu durumu bir ihtiyar cadı mı dersen cadı, koca karıya açar. Kadın şeytana: "— Ondan kolay ne var, sen onu bana bırak." der. Koca karı, camiden çıkan adamın önüne geçer. Ağlayıp sızlayarak bu dindâr adamcağızı evine sokar. Adamcağız ihtiyar karıya iyilik yapmak için sağa sola bakınırken, şeytanın maskarası kadın, kapısını kilitleyip anahtarını aldı.

Adam neye uğradığını düşünemeden kadın haykırdı:

"— **Benimle yatmadıkça seni bırakmam**" diye tutturdu.

Adam, yapma hanım, ben dindâr bir adamım, böyle günah işlerle benim hiçbir ilgim yok, dediyse de, kötü kadın, bir de ortaya bir çocukla, bir içki masası getirdi. Bu sefer kadın, adama:

"— **Ya benimle yatacaksın, ya bu içkiyi içeceksin, ya da bu çocuğu keseceksin**" diye tutturdu.

Adam, kendi kendine düşündü: "—Zina yapamam büyük günah, çocuğu öldüremem, korkunç cinâyet. Bâri içkiyi içip, bu kötü kadının elinden kurtulup giderim." diye işin tevbe ile temizlenebilecek tarafına gitmiş olurum." dedi.

Cadı kadın, bardağı doldurup içkiyi sofuya verdi. Sofu böyle günah bilmediği için bardağı olduğu gibi dikti. Arkasından bir daha, bir daha derken aklı başından giden sofu, kadının ırzına da geçer, çocuk ağlıyor diye çocuğu da keser.

Evet, Ey Kardeş! Şimdi anladın mı? "**İçki bütün kötülüklerin anası ve kaynağıdır.**" hadisi şerifinin ma'nâsını!..

Aslında dindar ve dinini gerçekten seven insanlar için bu konuyu bu kadar uzatmaya gerek yoktur. Birkaç Hadisi Şerif bu işin önemini anlatmaya kifâyet etmektedir. Ama biz, belki toplumun kurbanı olmuş, dinini iyi bilemeyen birkaç vatandaşımızın bu minik eserimizi okuyup da hidâyete gelirler ümidiyle konuyu bu kadarcık uzattık. Hidâyet ise Cenab-ı Haktandır. Âmennâ ve saddaknâ..

Otuzaltıncı Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

İŞÇİNİN ÜCRETİ TERİ KURUMADAN VERİLİR

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

اَعْطُوا الْاَجِيرَ اَجْرَهُ قَبْلَ اَنْ يَجِفَّ عَرَقُهُ. رَوَاهُ ابْنُ مَاجَه

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Çalıştırdığınız işçiye teri kurumadan hakkı olan ücretini veriniz."

A Ç I K L A M A

Ey dine gönül veren kardeş! Bu emri peygamberî karşısında kendisine çeki-düzen vermeyen bir müslüman, bu aziz dinin nurundan, feyzü bereketinden yararlanamaz. Çalıştırdığı işçilerin değerini, ancak ve ancak Hazreti Peygamber Efendimizin mübârek tavsiyelerini yerine getirenler bilebilir. Tek kelime ile gerçek müslüman olmayan ve hele hele müslümanlığa kulak vermeyenlerin hak ve hukuk koruyacaklarını sanmıyorum.

Hazreti Peygamberin yüksek emri ve tavsiyeleri, Allah'a ve âhiret gününe gerçekten inanan müslümanlar içindir.

"**Herkes bütün işlerinden sorgu ve suâle çekilecektir. Her nefis bütün af'âlinden cayır cayır hesab verecektir.**" Âyet-i Kerime meâli.

"**Zerrece hayır işleyen sevab alacağı gibi, zerrece kötülük yapan, başkalarının hakkını yiyenler de cezasını görecektir.**" Âyet-i Kerime meâli.

Gerçek bir müslüman, bu ölçüler dâhilinde hareket edecektir. Zaten Müslüman bir kimse, hiç kimsenin hakkını-hukukunu yemez.

Hadis-i Şerifde; "**Çalıştırdığınız işçiye, teri kurumadan hakkı olan ücreti veriniz.**" buyrularak iş sahibi olan müslümanların dikkatli olmaları emir ve tavsiye ediliyor.

Öyle ya gerçek bir müslümanın, çalıştırdığı işçilerinin ücretini tam olarak ve zamanında vermesi gereklidir. Hem de "**teri kurumadan**" yani yorgunluğu geçmeden hakettiği, hakkı olan parayı vermek gerekmektedir. Gerçek budur. Allah, Peygamber böyle istiyor. İşçinin parasından kesmek, ücretini eksik vermek veya geciktirmek onların haklarına tecâvüzdür. Kul hakkıyla ölmek bir müslüman için ne büyük bir ahiret cezası getireceğini her müslüman bilir veya az çok duymuştur sanırım."

Unutmamak gerekir ki, işçinin ücreti, alın terinin meyvesidir. Nasırlı ellerinin ekmeğidir. Onu kesmek işveren için helâl olmaz.

İşçinin zamanında ve eksiksiz olarak ücretini alması, alın terinin silinmesi ve yorgunluğunun giderilmesi demektir. Onun için en büyük morâl kaynağı demek olur.

Öyle ya, işçi de insan! Onun da kendine göre hesabı, kitabı vardır. Borcu varsa onu ödeyecektir. Çoluğuna, çocuğuna yiyecek, giyecek ve ihtiyaçları olan masraflarını alacaktır. Çoluğuyla çocuğuyla gülecek, sevinecek, onların boynuna sarılmasıyla neşelenecektir.

Şayet, iş sahibi, onun parasını vaktinde vermez veya eksik verirse, o zaman işçisinin huzur dolu hayatına bomba koyacaktır. Onun gönül huzurunu bozacak ve âile huzurunu da altüst edecektir.

Akıllı bir müslüman, işinde, gücünde çalıştırdığı adamının yaşamını böyle alt-üst etmesi her halde düşünülemez sanırım.

Böyle bir kimsenin gideceği yer cehennemdir. İşçinin hakkını gasbetmek kul hakkı yemek demektir ki, bunun affı bile yoktur. Ancak helallık almak sûretiyle affı vardır. Aksi haldı devamlı olarak cehenneme odun olmak tehlikesi vardır.

Ey Cennet isteyen dost! Aklımızı başımıza alırsak, işçilerimizle bizim aramızda temel hak ve hukukta eşitlik vardır: Onların da hürriyeti var, bizim de hürriyetimiz vardır. Bizim şerefimiz var, onların da şerefi vardır. İşçi ile patronun arasında bu temel haklar bakımından hiç bir ayrılık yoktur. İşçiler köle değildir. Makine ve âletlerimiz de değildir. Nihâyet işçilerimiz de birer insandır. Bizim istediklerimizi onlar da haklı olarak isteyebilir. Meselâ: Başarılı olunca takdir edilmek isterler. Şahsiyetlerinin korunmasını ve emeklerinin değer verilmesini isterler ve haklıdırlar. Akıl da, mantık da ve aklı başında olan insanlar da bunu böyle kabul ederler.

Ey dost! Aradaki fark nedir bilir misin? Bak söyleyeyim: İşçiler, beden gücüyle, iş veren (patron) da para ve sermâye gücüyle birleşmişsiniz, bir atelye, bir iş yeri meydana getirmişsiniz.

İşçiler, size, siz de işçilere muhtaçsınız. Ey işveren kardeşler! Şu halde önce siz, işçilerin haklarını koruyacaksınız ki, Hadis-i Şerif de buyruldu, sonra da onlar (işçiler), sizin haklarınızı koruyacaklardır.

İşveren kardeşlerim, bilmelidir ki, işçiler de kardeşlerimizdir. Cenab-ı Hakk "**Mü'minler ancak ve ancak kardeştirler.**" buyurmuş Kur'anında. Kardeş kardeşin hakkını zâyi' etmesi doğru olmaz. Kardeşliğe yakışmaz. Üstelik imanda kemâle ermek için de, "**Kendi nefsimiz için istediğimiz güzellikleri müslüman kardeşlerimiz için de istemek ve kendi nefsimiz için istemediklerimizi, diğer müslüman kardeşlerimiz için de istememek**" emri peygamberî'si vardır.

Bu din ve îman ölçüsüyle düşünülürse, bizim yerimizde işçilerimiz, onların yerinde de biz olabilirdik ve her zaman da olması mümkün olan işlerdir bunlar. Yani, biz işçi, onlar (işçiler) de patron olabilirdi. O zaman bize nasıl davranılmasını isterdik. İşte bizler de şimdi bu ölçüleri kendimize bir ölçü olarak tutalım. İşçilerimize ona göre hareket edelim derim.

Cenab-ı Hak Hadis-i Kudsî'de şöyle buyuruyor:

"**Ben kıyamet gününde üç sınıf kimsenin hasmıyım: 1. Allah'a verdiği sözde durmayıp cayan kimsenin, ... 3.'ncüsü de çalıştırdığı işçinin hakkını vermeyen kimsenin.**"

Evet Ey dost! Sen artık düşünmelisin! Bir kimsenin hasmı ki, Allah'tır, o kimse için artık kurtuluş ümidi yok demektir. Meğer ki, bu kötü halinden vaz geçe ve tevbe ede. Ve gasbettiği hakları da sahiblerine geri vere. Ve helâllık dileye.

Aldığı emânete ihânet eden kimsenin yeri de cehennemdir. Çünkü ihânet ve işinde hâinlik etmek ise, dinsizlik alâmetidir. İşinde kaytaran, hile yapan işçilere Allah büyük azab verecektir.

"**Aldatan bizden değildir.**" buyurmuş peygamberimiz. İşinde hile yaparak ve kaytararak işvereni aldatan işçinin müslümanlıktan uzaklaşması tehlikesi vardır. Kezâ, işçinin hakkını gözetmeyen işverenin de işçisini aldattığı için İslâm defterinden kaydının silinmesi tehlikesiyle karşı karşıya kalmak tehlikesi dahi vardır.

Ey Dine gönül veren dost! Özet olarak diyebiliriz ki, İslâmda dürüstlük esastır. İslâm nazarında, aldatmamak şarttır. İşveren ve işçi bir araya gelip anlaştıkları ve birbirlerine şartlarını söyleyip anlaştıktan sonra artık anlaşma sözlerinde durmaları gerekir. Kim sözünde durmazsa o günahkâr olur. İşveren, işçisinin bütün menfaatlarını gözetmekle sorumlu olduğu gibi, işçi de, patronunun işini son derece dikkatle çalışıp, bütün gücüyle işinde gayret göstermesi gerekir. Aksi halde aldığı ücret helâl olmaz. Bir Müslüman da çoluk çocuğuna haram yedirmez, yediremez.

İşte İslamın, hak hukuk hususunda ölçüsü bu merkezdedir. Konumuzu birkaç Hadis-i Şerif meâliyle (anlamıyla) bitirelim:

1. "Her kim ki, bir müslüman kimsenin malını almak için yalan yere yemin ederse, kıyâmet gününde Allah'ı kendisine karşı gazablı olarak bulur."

Ey Dos! Kendi niyyet ve işlerini gönül terazinde (vicdanında) birazcık tartıya vurmalısın. Dünya işleri kendisi gibi geçici ve devamsızdır. Önemli olan âhiret işleridir. Bu vefasız dünyada eşi-dostu, insanları aldatmak, yalan dolanla onların malını, almak ve kullanmak, onlara zarar vermek en basit ve bayağı adamların bile yapabileceği önemsiz şeylerdir. Fakat, kıyamet günü Cenab-ı Hakkı karşısında gazablı bulmak aklı başında bir kimse için hiç de hayır alâmeti olmadığını kavramak zor bir şey olmasa gerektir.

2. "Âdem oğlunun (bir kimsenin), bir vadi (dere) dolusu altını olsa, mutlaka, bir o kadar daha olmasını ister. (İyi biliniz ki), Âdemoğlunun gözünü topraktan başka hiçbir şey doldurmaz (doyurmaz). Fakat, Allah, tevbe edenin tevbesini kabul eder."

Evet, Ey insanım diyen dost! Bu Hadis-i Şerifin açıklamasını senin kendi anlayışına bırakıyorum. Etrafındaki insanların durumlarına bak, bak

da; Resûlullah'ın bu büyük mûcizevî Hadis-i Şerifinin huzurunda secdelere kapan ve "**Sadakte Ya Rasûlullah! = Söylediğin mübârek sözlerin güneş gibi açık ve doğru çıkıyor, iki kere ikinin dört etmesi gibi açık ve seçiktir, Ey Allah'ın Peygamberi!**" de...

3. "Zengin bir kimsenin, borcunu ödemeyi uzatması zulümdür."

Evet, zengin bir kimse, bir garibe, bir fakire borçlu olup da, bu borcunu uzatırsa, vaktinde borcunu ödemezse, bugün git, yarın gel derse, işte bu borçlu zengin, kopkoyu bir zâlimdir. Bu zavallı aslında zangin değil züğürtün tâ kendisidir. Bu zulmünün cezasını cehennemde cayır cayır yanarak ödeyecek ve cezasını çekecektir.

4. "İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, kişi aldığı (kazandığı) malın helâldan mı, haramdan mı olduğuna aldırış etmeyecektir."

Evet, ey kardeşim! İşte âhir zamanda böyle bir insanlar gelecektir. Acaba o zaman gelmiş midir? Evet, ey kardeş bu zaman gelmiştir. Bu Hadis-i Şerifde haber verilen zavallı bahtsız kimseler, nefsinin kölesi olmuş, Cehenneme bilet kestirmiş demek olur.

Haram lokmayla beslenmiş bir kimsenin Cennete girmesi ancak ve ancak tevbe edip bu kötü yolu terk etmesiyle mümkün olacaktır.

5. ''Allah'a yemin ederim ki, bir kimse Allah yolunda şehid edilse sonra diriltilse, tekrar şehid edilse ve diriltilse, tekrar şehid edilse ve üzerindeki borcu ödenmediği müddetçe cennete giremez.''

Ey Allah diyen kardeş! Görüyorsun ya, bu emri Peygamberîler, işçinin hakkını gözetmekle ilgisi vardır. Yani borcunu vaktinde ödemek bir kimsenin kendi saâdetini gerektiriyor. Haramlardan kaçınmak, başkalarının hakkını yememek hep din ve îmanın tam olmasıyla ilgilidir. Görünüşde dindar görünüp de bu sayılanlar kendisinde bulunan kimselerin vay haline. Bir kimsenin Cennet yoluna girmesi de, Cehennem yoluna gitmesi de kendi elindedir. Hak hukuk gözetmeyen kimselerin vay haline! Yaşasın onlar için Cehennem! Demekten insan kendini alamıyor.

6. ''Sizden evvelki ümmetlerden üç kişi yolculuğa çıktılar. Gece olunca bir mağaraya girip gecelediler. Sabah olunca ansızın dağdan yuvarlanın bir kaya mağaranın ağzını olduğu gibi kapadı. O üç adam dünyada yaptıkları iyilikleri saymaya başladı.

Birinci adam ana-babaya yapılan iyiliğini dile getirdi. İkinci adam namusunu koruduğunu dile getirdi. Üçüncü adam da işçisinin ücretini nasıl koruduğunu dile getirdi ve şöyle dedi:

"Allah'ım! Sence mâlûm ki, ücretle bir işçi tutmuştum. İşçilerimin ücretini terleri kurumadan, (zaman geçirmeden) veriyordum. Fakat bunlardan bir işçim, işi çıkmış ve ücretini almadan gitmişti. Ya Rabbi! Bu işçinin parasını ne yapayım diye düşündüm. Sonra onun nâmına bir hayvan alıp koydum. Hayvanları üredikçe üredi (çoğaldıkça çoğaldı). Aradan çok zaman geçmişti:

Bir gün o işçim, çıkageldi. Ve bana şöyle konuştu:

— Sende ücretim kalmıştı. Şimdi onu istiyorum, dedi. Ben de:

— Şu deredeki gördüğün sürüler; deve ve sığırlar, koyunlar hepsi senindir, al götür, dedim. O işçim:

— Ey Allah'ın kulu, benimle alay etme, benimle eğlenme, ücretimi istiyorum, dedi. Ben ise:

— Seninle alay etmiyorum, gerçeği söylüyorum. Bu mallar senindir. Senin ücretinden aldığım mallardan üredi, çoğaldı, al götür mallarını dedim. Bunun üzerine tüm mallarını sürüp götürdü. Hiç bir tek bile hayvan bırakmadı.

— Allah'ım! Bu durum Sence mâlûm. Eğer bu yaptığımı Senin rızan için yapmış isem, (ki, Senin rızan için yaptım, işçimin hakkını koru-

mak için yaptım). Eğer bu amelimden bir sevab aldım ise, bu mağaradan bizi kurtar'' dedi.

Kaya, üç kişinin, her birinin yaptığı iyilikleri saydıkça bir nebzecik kaydı. Ve üçüncü adam işçinin durumuyla yalvardı. Kaya birazcık daha kaydı ve bir adam çıkacak kadar mağaranın ağzı açıldı ve kurtuldular.

Bu durumu Peygamberimiz Ashabına bildirdi. Bütün bu iyilikler Allah korkusuyla, Allah rızasını kazanmak için yapılıyordu. Allah da, bu kullarını sıkışınca imdadına, yardımına geliyordu.

Şimdi nerede o dindar kimseler, nerede o Allah'tan korkanlar. Şimdi işçinin parasını vaktinde vermeyip de onlara zulmeden Allah'tan korkmaz, insanlardan utanmaz ve Cehenneme odun olduklarını ve olacaklarını düşünemeyen sözüm ona ismi müslümanlar! Yaşasın zalimler için Cehennem Cehennem olmasaydı, bu hak hukuk bilmezler nerelerde acaba bu ödenmeyen ve ödenemeyen hakların cezasını ve azabını çekeceklerdi.

Ey kardeş! Allah bizleri dinden, îmandan ayrılmayan, kimsenin ve bilhassa işçisinin hak ve hukukunu gözeten ve onların hakkını zamanında ödeyen ve kul haklarından sakınan ve korunan kullarından eylesin Âmin! Bizi nefsimizin eline bırakmasın ve şeytanın tuzaklarına düşmekten muhafaza buyursun. Âmin!...

Otuzyedinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

TİCÂRETTE ORTAKLIK VE ÖNEMİ

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى فِي حَدِيثٍ قُدْسِيٍّ

أَنَا ثَالِثُ الشَّرِيكَيْنِ مَا لَمْ يَخُنْ أَحَدُهُمَا

صَاحِبَهُ فَإِذَا خَانَهُ خَرَجْتُ مِنْ بَيْنِهِمَا ۞ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ ۞

Cenab-ı Hak Hadis-i Kudsî'de şöyle buyuruyor:

''**İki ortağın üçüncüsü Ben olurum. Bunlardan biri arkadaşına (ortağına) ihânet etmedikçe...**

Bu iki ortaktan biri, arkadaşına (ortağına) ihânet edince, ben aralarından çıkarım (üçüncü ortak olmaktan ben de ayrılırım).'' Ebu Davud rivayet etmiştir.

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Bu Hadis-i Kudsî, islâm dininde ortaklaşa iş kurmanın önemini bildirmektedir. Dedelerimiz:

"**Bir elin nesi var, iki elin sesi var**" demişlerdir.

Bu tecrübe edilmiş de söylenmiş bir sözdür. İnsan az bir sermâye ile hiç bir iş kuramaz. Ama iki veya üç kişi bir araya gelip de bir iş bir atelye, bir fabrika kurabilir ve hem insan gücü çoğalmış olur, hem de sermaye gücü çoğalmış olur ve bu üç veya iki ortak eğer dürüst insanlar ise, doğru dürüst ekib çalışması ve aralarında vazife bölümü yaparlarsa, az zamanda çok ilerleme ve büyük bir iş gücü elde etmiş olurlar. Böylece varlıklarını ticâret çevrelerinde kendiliğinden kabul ettirmiş olurlar.

İş bunla da kalmıyor, Allah Teâlâ, iki kulunun birleşip ortaklaşa, ortak olarak iş kurmalarını sevdiği için, üçüncü ortakları da Allah Teâlâ oluyor. Allah, kullarının birleşmesini, birbirlerine yardımcı olmalarını seviyor. Allah, cemaat (toplu) olarak yaşayan kullarını seviyor. Bunun için ortak olan kullarına hemen üçüncü ortak olarak katılıyor.

Allah'ın ortak olması ne demek? İki kişi ortak olunca Allah o kullarına yardım ediyor. Az parayla çok iş görüyorlar. Kazandıkları paranın bereketi çok oluyor. Allah bereketiyle ve yardım etmesiyle onların sanki üçüncü ortakları oluyor.

Bu iki ortak, dürüst çalıştıkları sürece, bir birlerine ihânet etmedikçe, ortaklık kazançlarından birbirlerinden habersiz para çalmadıkça Allah'ın yardımı ve bereketi bu ortaklarla beraber oluyor.

Ama ortaklar, kendi kafa yapılarına göre, şirketten, veya kasadan birbirlerinden habersiz para çekmeye, para çalmaya başlayınca, üçüncü ortak olan Allah onlardan ayrılıyor, yani, bu iki ortağın işleri ters gidiyor. Çünkü, Allah'ın yardımı ve bereketi aralarından ayrılmıştır. Ve böylece iflâs başlamış, bu iki ortak, helâk olmuş piyasadan silinip gitmişlerdir. Neden böyle oldu? Çünkü, ihânetin, hâinliğin olduğu yerde Allah'ın yardımı olmaz.

Evet, bizim memleketimizde çok ortaklıklar yürümez. Birkaç sene devam edilir. Sonra, işler bozulur... Bu hadisenin hikmet ve inceliği, sebebini bu Hadis-i Kudsî beyan etmektedir. Ortada ihânet vardır. Allah hainleri sevmez.

Hâinlik eden kimse, Kendi bindiği dalı kesen ahmaktan farklı biri değildir. İhânet ise ya cahillikten ileri gelir, ya da dinsizlikten ileri gelmekte-

dir. Her ikisi de insanım diyen kimseye yakışmaz. İhanet birilerini aldatmak demektir. Müslümanları aldatanın yeri cehennemdir.

Yüce Peygamberimiz, "**Bizi aldatan bizden değildir.**" buyurmuştur. Bizden değildir demek, islam defterinden kaydını sildirmek demek oluyor. Günahlar, kötülükler, çoğala çoğala, kalbi küfür kaplar. Kalb kararınca iman gider. İman gidince küfür gelir. Böylece islâm defterinden kaydı silinmiş olur. Gerçek müslümanda hainlik olmaz. Hain olanın îmanında zayıflık başlamış demektir.

Müslümanlıkta yalan söyleme yoktur. İnsanları aldatmak yoktur. Çalmak, hilekârlık yoktur. Bunların hepsi dinimizde yasak ve haramdır. Hadis-i Şerifde: "**Hilekârlık yapan, aldatan, hain cehennemdedir.**" buyrulmuştur.

Hz. Peygamber Aleyhisselâm, zahire pazarını dolaşırken birinin zahire yığınına mübarek elini daldırdı. Elini çektiğinde ıslak olarak çıktı. Yüce Peygamberimiz (A.S.) adama:

"— **Bu nedir?**" buyurdu. Adam:

"— Yağmur değdi, Ya Resûlallah!" dedi. Allah Resûlü (A.S.):

"— **Niçin ıslanmışını üstüne koymadın ki, herkes görsün? Bizi aldatan bizden değildir.**" buyurdu.

Yine Hadis-i Şerifte Hz. Peygamber Efendimiz:

“**Hiç bir kimseye, sattığı malın kusurunu söylememek helâl olmaz.**” buyurmuştur. Kusurlu satılan malların kusurunu söylemesi gerekir, bir müslümanın. Söylemeden kusurlu malı sağlam gibi satmak helal değil haramdır. Bir müslüman, kusurlu malı görür ve bilirse onun dahi söylemesi gerekir. Söylemezse o da günahkâr olur. Müslümanların aldanmasına göz yumulamaz. Bunun vebâli vardır.

Sevgili Peygamberimiz yine bu hususun önemini Hadisi Şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

“**Bir malın kusurunu söylemeden satan kimse, Allah'ın gazabındadır. Melekler de o adama lânet etmeye devam ederler.**”

Evet, Allah'ın gazabına uğrayan bir kimsenin artık kurtuluş yolu yok demektir. Boynuna lânet halkası geçiren bir sahtekârın işleri elbet ve elbet yolunda gitmeyecektir.

“**Doğru dürüst esnaflık yapan bir ticâret erbabı, kıyâmet günü arşıâlânın gölgesi altında gölgelenecektir.**”

Evet işte doğru, dürüst ve müşterisini aldatmayan esnafların ve tüccarların derecesi Allah indinde bu derece büyüktür. Aldatan aldanır. Hilekârlâr kendi öz nefsini ateşe atanlardır.

Burada birkaç kilo çürük meyve ve sebze ile müşterisini aldatanlar, birkaç kilo eksik tartı ile birkaç metre kötü malzemeyi iyi diye müşterisine yutturmak, cehenneme bilet kestirmektir!.. Terâziden çalan hilêkâr, aldatarak sattığı maldan üç bin lira fazla kazandım sanan hâin, belki bir apartman dikmiştir ama, âhiretini de yıkmıştır. Üç günlük geçici dünyâda bütün bir şehir senin olsa ne yazar! Âhiretteki yerin cehennem ateşi olduktan sonra. Bir şehir dolusu servetin seni cehennemden kurtarabilir mi?

Manavı çürük meyve ve sebzeleri torbanın altına doldurur, bakkal bayat yumurtaları taze diye verir, kasab bayat etleri taze diye, tüccar adî kumaşları kaliteli diye satar. Köylü meyvenin kötülerini kasanın altına, iyilerini ve gösterişlilerini üstüne sıralar. Bütün bunlar, Allah'ın gazabına uğramaya ve meleklerin lânetini hak etmeye sebeb olan ve cehenneme bilet malzemesi olan kendi kazdığı kuyuya kendisi düşen sahtekârların başına gelecek kötü sonuçların bir habercisidir.

Ey Hak için kardeş! Bu millet ki, bu aziz dine altıyüz sene bayraktarlık etmiştir. Geçtiği bağların içinden, askerinin yediği üzümlerin ücretini, üzüm bağlarının dallarına bağlayan bir milletin evladları olan bizlere ne oldu?.. Sabah siftah ettikten sonra ikinci gelen müşteriye, biz siftahımızı yaptık efendim, komşudan alıverin istediğinizi o

henüz siftahını yapmadı diyerek komşusuyla kardeş gibi geçim yapan bir milletin torunları olan bizlere ne oldu ki? Velinimetimiz olan müşterilerimizi aldatıyoruz.

Allah'ın rahmeti, merhameti doğruların üzerinedir. Ortağını aldatan, hilekârlığı sözüm ona açıkgözlük sanan hâin, Allah'ın rahmetini düşünemediğinden dolayı Allah'ın bereketinden ve lutfundan, mahrum kaldığı içindir ki senelerce hizmet ve çile verdiği ortaklığını ve işini ihaneti sebebiyle kaybetmiştir. Bu da dinsizliğinin ve ahlaksızlığının ve bilgisizliğinin cezası olarak karşısına çıkıyor kanaatindeyim.

İhânet ile ilgili şöyle bir "**Hikâye**" hatırlıyorum:

İki adam, ortak olup yumurta ticâretine başlamışlar. Aralarında görev bölümü yapıp biri, köylerden yumurta topluyor. Biri de kasabada dükkanda satıyor.

Yumurtaları köylerden ucuza alıp, kârlı bir şekilde satmalarına rağmen, bir türlü para biriktirip kenara üç beş kuruş para atamamışlar.

Bu sefer görev değişikliği yapıp, köydeki kasabaya dükkana inmiş, dükkanda duran da köye yumurta toplamaya gitmiş. Aradan az zaman geçmiş çok kâr etmişler, paraları birikmiş.

Bu sefer şehirde dükkanda duran ayrılalım

demiş. Çünkü sen varken kâr edemedik. Ben geldim kâr ettik demiş. Öbürü ayrılmak istememiş.

Ayrılmak isteyen, "**Sen ne yapıyordun ki, aynı şekilde çalıştığımız halde para biriktiremiyorduk**" demiş. Ayrılmak istemeyen: "**Emin ol, hiçbir hata yapmıyordum. Sâdece evime giderken yumurtaların büyüklerini seçiyordum.**" demiş.

Ayrılmak isteyen ortak, "**İşte bu ihânetin yüzünden işimizin, bereketi gitmişti.**" demiş ve eklemiş:

"İki ortak birbirine ihânet etmeye başlarsa Allah, bereketi ortadan kaldırır."

Ben evime giderken yumurtaların hiç büyüğünü seçmek aklımın ucundan bile geçmez demiş.

Ey Hak için kardeş! Bu hikâyecilikten hisseni aldın mı bilmiyorum, ama iki ortaktan biri, böyle minik bir ihânetle arkadaşına hâinlik etse kendi ekmek teknesine bomba koymuş demektir, vesselâm.

Otuzsekizinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

DUÂ VE ÖNEMİ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

اَفْضَلُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ الْمَرْءِ لِنَفْسِهِ ۞ كَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اِذَا ذَكَرَ اَحَدًا فَدَعَا لَهُ بَدَأَ بِنَفْسِهِ ۞ جامع الصغير

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"En faydalı ve en değerli dua, bir kimsenin kendi nefsi için yaptığı duadır."

"Hz. Peygamber Efendimiz (Aleyhisselâm), bir kimseyi hatırlayıp o kimse için duada bulunduğunda, Aleyhisselâm, duasına kendi Mübârek nefsinden başlardı."

AÇIKLAMA

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Hz. İbrahim Peygamberin (A.S.), şöyle dua ettiğini Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'de bizlere misâl göstermektedir. Hz. İbrahim (Aleyhisselâm):

"**Ey Rabbimiz! Herkesin hesaba çekileceği (kıyâmet) gününde, beni anamı-babamı ve bütün mü'minleri affet (bağışla)**" diye dua etmiştir.

Bir insan için en mühim an, kıyamet günündeki hesab ânıdır. Zirâ insan bu hesabından ya cennetlik olarak çıkacak, ya da cehennemi boylayacaktır. Cenab-ı Hakkın rahmetine erenler, bağışlanıp cennete gidecek ve büyük nimetlere ereceklerdir.

Böyle var olma veya yok olma zamanında elbetteki, insan, önce kendi nefsinin var olmasını ister. Önce kendisi kurtuluşa erecek ki, sevdikleriyle beraber olsun ve nimetlerin tadını bulsun. İşte konumuzun başındaki duâ Hadis-i Şerifi bu gerçeği bizlere duyurmaktadır. İnsan önce kendisi selâmete çıktıktan sonra, diğer dostlarına ve sevdiklerine yardımcı olabilir. Ama kendisi mahkum olunca, eli kolu bağlanır. Ne kadar da becerikli olsa kimseye yararlı olamaz.

Âile reisi olan baba, sıhhat ve afiyette olsun ki, âile efradını güzel güzel baksın. Ama babanın başına bir hal gelirse, tüm âile helâk olabilir. Dayanılmaz sıkıntılar çekebilir. Şu halde dua Hadisimizdeki inceliği sanırım anlamış bulunuyoruz. İnsan önce kendi nefsini selâmete çıkarmalı, sonre sevdiklerini sevgi ve hakları derecesine göre sırayla selâmete çıkarmaya gayret gösterecektir.

Evet, ne kadar akıl ve mantığa uygundur ki, bir kimse, başkaları için güzel güzel dua ve dileklerde bulunurken, kendisini, kendi nefsini de unutmamak!.. Diğer sevdikleri için dilediği nimetlere önce kendisinin erişmesi ve sonra da sevdikleriyle beraber bu nimetlerde buluşması. Ve sevdiklerinin mağfiretini (bağışlanmasını) dilerken, kendi şahsının da affını dilemek. Evet, Efendimizin (Aleyhisselâm) bu emirleri biz ümmetlerine dua etmenin usul ve kaidelerini, dua etme yollarını, şekil ve kurallarını öğretmektedir.

Ey Cennet isteyen kardeş! Dua, mü'minin can sigortasıdır. İnsanoğlu, sıkışıp daraldığı zaman, tek kurtuluşu duâda arar. Bu özellik, her insanın yaradılışında, yaradılış mayasında mevcuttur. Kopkoyu bir kafirin, kıpkızıl bir dinsizin, en âdî bir ahlaksızın bile sıkışıp daraldıkları bir anda duaya sarılmaları bunun en bâriz (açık) delili ve en kuvvetli bir isbatıdır.

Duâ'nın sözlük anlamı, da'vet çağrı (nidâ) ve yardıma çağırma, yardım isteme gibi manâlara gelmektedir.

Duâ, daha çok Allah'a yalvarmak sûretiyle Allah'a niyazda bulunmak demektir ki, insan Allah'tan istediklerini, dileklerini dua yoluyla ister. Allah'a olan ihtiyacını dua ile arzeder demektir.

Her akıllı müslüman, günlük hayatında duâya çok önem vermelidir. Duâ, bir müslüman için, yediği ekmek, içtiği su kadar gereklidir: "**Dua, huzur isteyen başlıbaşına bir ibâdettir.**" Hadis-i Şerif "**Duâ, ibâdetlerin özü, iliğidir.**" Hadis-i Şerif. Dua, Allah'a açılan bir telefon misâlidir. Kul, dua ile Allah'ını hatırlamış, duâ ile Allah'ına seslenmiş, O'na (Allaha) dileklerini iletmiş ve O'ndan (Allah'tan) yardımın geleceği ümidiyle yeniden hayatı bağlanmıştır. Bir kul için ne büyük ümid kaynağıdır.

"**Allah, kullarının dua ederek dileklerini kendisinden istenmesini sever**" Hadis-i Şerif. Allah, kullarının duasını hiç boş çevirmez. Hz. Peygamber Hadis-i Şeriflerinde şöyle buyuruyor:

"**Bir kul, duâ ettiğinde şu üç şeyden birine mutlaka kavuşur:**

1. Ya etmiş olduğu dua sebebiyle kulun günahı bağışlanır.

2. Veya etmiş olduğu duası sebebiyle peşin bir mükafata (ödüle) kavuşur.

3. Veyahut da, etmiş olduğu duanın karşılığını, mükafatını âhirette görür.''

İşte dua eden her kul, bu üç nimetten birine kavuşur. Efendim, dua ettim de kabul olmadı diyenler, hep cehâletinin verdiği abuk sabukluktan böyle boş konuşuyorlar.

Yine diğer bir Hadis-i Şerifde de bu gerçek dile getirilmekte ve biz müslümanlar uyarılmaktayız: Hz. Peygamber (A.S.):

''**Sizden her hangi biriniz, dua ettim de kabul olmadı, diyerek acele etmedikçe, duası kabul olur.**'' buyurmaktadır.

Evet, ey kardeş! Duanın mutlaka bir faydası gelecektir ve gelmektedir. Cenab-ı Hak Kur'an-ı Keriminde:

''**Ey Kullarım! bana dua ediniz ki duanızı kabul edeyim.**'' Buyurmuştur. Allah, kullarının bütün ihtiyaçlarını bilmekte ve görmektedir. Hatta bunu kulun kendisinden daha iyi bilmektedir. Allah kullarını affetmek ve kullarına sevab yazmak diliyor. Onun için kul dua edince sevâbı hak etmiş veya istemiş oluyor. Duâsıyla Allah'ı hatırlamış oluyor. Allah da, kulunun bu halinden memnun oluyor. Bu hikmetten dolayıdır ki, dua etmeye

kulun ihtiyacı vardır. Allah'ın kulun duasına ihtiyacı yortur. Ama Allah kullarını affetmek için bahaneler arıyor. İşte kulun dua etmesi, Allah'ın kulunu affetmesi için bir bahane oluyor demektir.

Evet, şimdi dua ile ilgili birkaç Hadis meâli vererek konumuzu bağlayalım:

1. "**Allah indinde (katında) duâdan daha şerefli bir şey yoktur.**"

2. "**Dua, mü'minlerin silahıdır.**" Yani, müslüman, duası sebebiyle, bütün maddî, ma'nevî şerlerden korunabilir. Şeytanın, insü cinnin şerrinden dua ederek Allah'a sığınabilir ve Allah kullarını en iyi korur ve koruyandır. Kur'an'ın en son sûresinin (Nas Sûresi) son ayeti bu gerçeği dile getirmektedir.

3. "**Dua, gelmiş ve gelecek belâ ve musîbetlere engel olur. Ey Allah'ın kulları duaya sarılınız.**"

Bir kimse, dua ederek başına gelmiş bir belâdan kolayca veya daha erken, daha çabuk kurtulabilir. Yine bunun gibi, gelecek bir belâ ve musîbetten hiçbir zarar görmeden veya az bir zararla kurtulabilir. insanın bütün vücudunun kırılıp parçalanmasından, bir kolunun veya bir ayağının biraz incinmesi ve kırılması elbet tüm vü-

cudunun parçalanmasından daha hafiftir. Bütün malının zarar görmesinden, birazcığının zarar görmesi elbet daha hafifdir. İşte dua, bu gibi durumları en hafife indirir. Yani, belâyı ya tümden kaldırır, ya da en azından hafife indirir.

4. "İnsan oğlunun en âcizi, Allah'a dua etmekten aciz ve beceriksiz olan'dır."

5. "Dua etmekde acizlik ve tembellik göstermeyiniz. Zira dua ile hiç kimse helâk olmaz (olmamıştır) ve olmayacaktır."

6. "Kim Allah'a dua etmezse, Allah o kuluna gadab eder."

Allah'ın gadabına (gazabına) çarpılmış bir kul için artık kurtuluş yolu yok demektir. Dua etmeyen kimse, ya dinsizdir, ya gâfil veya cehâlet ve tembelliğinden, acizliğindendir. Dinsiz ve gafillerle alış verişimiz yoktur. Tembellik âcizlik ve bilgisizlik ise, bir müslüman kula yakışmaz.

7."Ey ümmetim Allah'ın lutfundan, fazlından isteyin. Çünkü, Allah' kendisinden istenmeyi sever." Yani kul, bir an bile Allah'a dua ederek ihtiyaçlarını istemekten geri durmayacaktır.

Hz. Ömer (R.A.) Efendimiz bir dualarında şöyle niyazda bulunuyordu: **"Allah'ım, beni iyi kimselerle berâber öldür ve beni kötü kimseler arasında bırakma. Beni hayırlı kimselere kavuştur."**

Bu sonumuz için, âhir ve âkibetimiz için hayırlı dilekte bulunmaktır.

8. "Ey ümmetim! Sizin her biriniz, bütün ihtiyaçlarını Allah'tan istesin. Hatta o kadar ki, kopan ayakkabısının bağını bile Allah'dan istesin."

9. "Sizin her biriniz ihtiyaçlarını Allah'tan istesin. Hatta evinin tuzunu ve kopan ayakkabısının bağını bile Rabbından, yani Allah Teâlâ'dan istesin." Evet, Hadis-i Şerifler bu kadar açık seçik bildirmektedir.

Ey Hakka gönül veren dost! Her şeyin hâliki, her şeyin yaratıcısı Allah'dır. Onun izni olmadan hiç bir şey meydana gelmez, gelemez. Bir kuru yaprak bile Allah'ın izni olmadan dalından kopamaz. İşte bunun içindir ki, her kul, bütün ihtiyaçları için O Yüce varlığa. Allah Teâlâ'ya dua ederek yalvarmak ve zikir ederek anmak zorundadır. Kulunun istemesinden Allah memnun oluyor. Kul da ihtiyaçlarını temin etmiş ve sıkıntıdan kurtulmuş oluyor.

Bunun için, bu hikmete binâendir ki, bir kulun evinin tuzu mu yok, Allah'tan isteyecek. Ayakkabısının bağı mı koptu, duâ ederek Allah'tan isteyecek. Allah Teâlâ da, hemen bir sebeb halkedecek lutfuyla o kulunun yardımına, imdadına yetişecektir.

Hz. Ömer (R.A. Radıyallahü Anh.) Efendimizin oğlu Abdullah'dan (R.A.) şöyle rivayet edilmiştir:

"İşlerimin her çeşidinde Allah'a dua ve niyaz ederek yardım dilerim. Öyle ki, hayvanımın yürüyüşüne bile, Allah Teâlâ'nın çabukluk ve rahatlık vermesine dua ederim. Bu halimin bana sevinç ve genişlik, güvenlik ve huzur verdiğini görürüm."

Ey Hak için kardeş! Sanırım bu izahlarımdan duânın önemini ve dualarımızda nelerin istenilebileceğini en küçük ayrıntılarına kadar anlatmış bulunuyorum. Cenab-ı Hakk'ın lutfu keremiyle senin anlayabileceğin noktaya kadar da indiğimi sanıyorum. Bunlar hep, Cenab-ı Hakk'-ın lütfu keremiyle olan işlerdir. Kimse O'nun izni olmadan bir tek harf bile çekemez.

Bu hususta biraz daha geniş bilgi edinmek istersen "**TAM DUA KİTABI**" isimli eserimize bakılsın. Ancak isterken taklidinden korunmanız için "**Yazarı YUSUF TAVASLI**" olacak deyiniz.

Muhterem okuyucu kardeşim! Benim amacım, halk kesimine dinî bilgi vermektir. Onun için eserlerimde en az okumuş müslüman kardeşlerimi muhatab alıyorum. Bu nedenle eserlerimi kaynak eser diliyle kaleme almıyorum. Zira, Kaynek eserler kendilerine has bir üslub ile kaleme

alınır. Bunları ilim erbabı, kültür erbabı okuyup mütâlaa eder. İnşallah yakın bir zamanda bu kıymetli eserleri de kaleme alacağım.

Burada dualardan da örnekler vermek isterdim. Fakat, bu eserimiz de küçük çapta olduğu için artık okuyucularımdan merak edenler "**TAM DÛA KİTABI**" isimli eserimden duâ örnekleri hususunda bir mâlûmât (bilgi) edinebilirler. Konumu burada bağlıyorum. Cenab-ı Hak, cümlemizi lutfundan esirgemesin, âmin!..

Otuzdokuzuncu Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

İLMİN ÖNEMİ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا
سَهَّلَ اللّٰهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ ؛ رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Kim ki, ilim öğrenmek amacıyla bir yola (ilim yoluna) koyulur, (ilim yoluna düşerse), Allah da, o kimse için cennete götürecek yolu bulmasını kolaylaştırır."

A Ç I K L A M A

Ey Hakka gönül veren kardeş! İslâm dininin hayatı ilimdir. Bir insan için hayat, can ise, müslümanlık için de ilim odur. Can olmadan, insan yaşayabilir mi? Elbet yaşayamaz. Nasıl ki, cansız insan yaşayamazsa, ilimsiz de müslümanlık ayakta duramaz ve ilimsiz din yok olmaya mahkumdur. İslâm dini için ilmin önemi Hz. Peygamber (Aleyhisselâm) Efendimiz böyle bir benzetme ile beyan buyurmuşlardır, Hadis-i Şerifde:

"**İslamın canı - hayatı, ilimdir.**" buyurmuşlardır.

Her şeyin değeri ilimle bilinir. Câhil adamın nazarında hiç bir kıymetin önemi yoktur. İnsanlara bütün değerleri, kıymetleri öğreten ilimdir. İlim müslümanlığın malıdır. Âdemoğluna ilmi Allah, peygamberleri vasıtasıyla öğretmeştir. Bütün insanlığın hocaları peygamberlerdir. Allah'ın gönderdiği peygamberler olmasaydı insanlık vahşetten kurtulup medeniyete eremezlerdi. Müslümanlık, Allah'ın insanlığa gönderdiği son dindir. Bundan dolayıdır ki Hz. Peygamber (Aleyhisselâm), Hadis-i Şeriflerinde:

"**İlim müslümanın kaybolmuş malıdır. Onu nerede bulursa alır.**" buyurmuştur. Yine Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz:

"**İlim, Çin'de de olsa onu talebediniz.**" buyurmuşlardır.

İlmin ilk öğretmenleri, Allah'ın Peygamberleri olduğuna göre, Peygamberlerin varisleri (mirasçıları) da mü'minlerdir. Bir malın sahibleri mirasçılarıdır. Mü'minler, müslümanlar, Allah ilminin varisleridir. Builâhî ilmi nedere bulurlarsa oradan almaya daha lâyıklardır.

İslamda ilmin önemi büyüktür. Bunun içindir ki, İslâmın ilk gelen âyet-i kerimesi: "**Oku!**" diye gelen âyet olmuştur. Yani, Hz. Peygamber Efendimize Kur'an'ın ilk gelen ayeti: "**Oku! Yaratan Rabbinin adıyla oku!**" anlamındaki âyet-i kerimedir.

Biz Müslümanların Mukaddes kitabımızda (Kur'an'da) ilim, gündüze bentezilir, cehâlet (bilgisizlik) de geceye benzetilir. Bu benzetiş çok hikmetlidir.

"**— Gece ile gündüz bir olur mu? Karanlık ile ışık bir olur, mu?**" Elbet ve elbet bir olmaz. Karanlık, ne korkunç! Cehâlet de öyle! Gündüz, ışık ne güzel! İnsanın içini açıyor değil mi?

Evet, işte ilmin izâhı bu kadar kısa! Geceye nisbetle gündüz ne ise, cehâlete (bilgisizliğe) nisbetle de ilim odur. Gözlü adam, kör bir adama nisbetle ne ise, ilim de cehâlete nisbetle odur.

Ayette **"Ve mâ yesteril'a'mâ vel basîr, velezzulümâti velennûr? = Âmâ ile gözlü (gören), karanlık ile nûr (ışık) bir mi (eşit mi)dir?"** buyrulmaktadır.

Yine âyet-i kerîme'de:

"Ey Resûlüm, ya Muhammed! De ki, hiç bilenler ile bilmeyenler bir olur mu?" buyruluyor.

Elbette ki, olmaz. Bilen üstün, bilmeyen mahrum. Bilen çalışmış, aslını aramış, bilmeyen tembel tembel bakmış ve kalmış fazîletten mahrum."

Ey Cennet Yolcusu Kardeş! İslamda cehâlet, yüz karasıdır. Müslümanlık bilgisizliği hiç hoş görmez. Cahil adamın kendisine yoktur hayrı ki, başkalarına nasıl olsun hayrı?...

Câhil adam, ibâdetini doğru dürüst yapamaz. Cahil, ibadetin zevkine varamaz. Cahil, kendini bilmez. Kendini bilmeyen, Rabbini lâyıkiyle bilemez. Rabbini bilemeyen, kendini de bilemez demektir. Cahil adamın elinden hayır ve fazîlet bakımından hiç bir şey meydana gelmez. Bunun için dinimizde ilmin değeri büyüktür.

Hz. Ömer Efendimiz (R.A.), şöyle buyurmuştur:

"Cehâlet öyle bir yüz karasıdır ki, ne evlât kıymeti bildirir, ne de ana, baba değerini anlatır."

"Müslümanlıktan önce, cehâlet devrinde yaptığım iki şeyi hatırlarım. Birini hatırlar ağlarım, birini de hatırlar gülerim."

"**Ağladığım odur ki, kendi ciğerpârem yavrumu, kızımı, kız çocuğumu kendi elimle götürüp diri diri toprağa gömdüm. Ben kocaman ellerimle minicik yavrumu diri diri gömmek için acımasızca çukur açarken, küçük bir gönül sızısı duymaksızın minik mezarını kazarken, o ma'sum yavrum, minicik elleriyle benim sakalıma gelen toprakları silkiyordu. Ben ise, diri diri kız yavrumu gömmek için çukur kazıyordum. Bu caniliği hatırladıkça acı acı göz yaşı dökerim ve o cehâlet devrini lânetle anıyorum.**" derdi.

Evet Ey Hak Yolcusu! İşte Hz. Ömer gibi bir dâhi bile cehâletten neler çekmiş, neler çekmiştir. Bir örnekte Müslüman olunca verelim.

Hz. Ömer (R.A.), Halifeliğinde bir vali tayin eder. Vali namzedi evrakını alıp Halife Hz. Ömer'-in (R.A.) huzurundan ayrılırken, Halifenin torunlarından zayıfca karaca bir çocuk gelir huzura. Halife çocuğu alır ve sever okşar. Bu hali gören yeni vali namzedi zat, Halifeye:

"— Efendim, siz çocukları böyle açıktan açığa, Halifelik makamında herkesin önünde sever misiniz?" diye sorar. Halife Hz. Ömer (R.A.):

"— **Evet, severim, ya sen sevmez misin?**" der. Yeni namzed:

"— Ben çocukları böyle bu şekilde sevmem" der. Halife:

"— **Ver bakayım şu valilik evrakını**" der ve evrakı alır:

"— **Haydi şimdi kendi işine git. Seni valilikten azlediyorum. Küçüklerimizi sevmeyen büyüklerimize vâli olamaz.**" der.

İşte islâmda ilmin değeri bu kadar açık, seçiktir. İlim insanı insan eder. Hatta insanı sultan eder. Allah ilmi, din îman ilmi. Dinsiz ilim insanı canavarlardan da vahşi yapar. 20 nci asrın cehâletlerini ortaya koyan dinsiz, Allahsız ilmi bu hususta örnek olarak canlı misallerini hergün vermektedir. Bir hiç yüzünden katledilen insanlık, zulümlerin altında inleyen insanlık, dinsiz ilmin neticesini gösteren acı tablolardır. Dinsiz, Allahsız ilim, cereyansız ampüle benzer. Karanlık üzerine karanlık felâket üzerine felâket getirir.

Şimdi gelelim ilmin değerini bildiren birkaç âyet ve Hadis-i Şerif meallerine:

Ayet meâli: "Allah'tan kulları içinde, ancak âlim olanları (ilim sahibleri) korkarlar."

Ayet meâli: "**Ey Resûlüm! Dualarında Rabbim ilmi arttır de.**"

Evet, Hz. Peygamber Efendimiz, bütün ilimleri bildiği halde yine de Cenab-ı Hak, kendisine bu tavsiyede bulunuyordu. Efendimiz de:

1. "Âlimler, peygamberlerin varisleridir." buyurmuştur.

Peygamberlerden, kalan miras, hiç şüphesiz ilim mirasıdır. Hiç bir peygamber, altın, gümüş mirası bırakmamıştır. Bıraktıkları miras, ilim mirasıdır.

2. "Âlimlere hürmet ediniz. (Onlara gereken saygıyı gösteriniz.) Gerçek ki onlar, peygamberlerin varisleridir. Bu sebeble onlara saygı ve hürmet edenler, Allah'a ve Allah'ın Peygamberine hürmet etmiş olarak sayılırlar."

3. "Bir saat ilme çalışmak, bir gece nafile ibâdet etmekten hayırlıdır. Bir gün ilim peşinde koşmak, üç ay nafile oruç tutmaktan hayırlıdır."

4. "İlmin hayırlısı, kendisiyle beraber Allah korkusu olan ilimdir. Âlimin uykusu câhilin ibâdetinden hayırlıdır."

5. "Her şeyin bir yolu vardır. Cennetin yolu ise, ilimdir."

6. "İlmihalini öğrenmek, her kadın ve erkeğin üzerine farzdır. Kesin Allah emridir.

İlmihal bilgisi demek, her müslümanın kendi şahsına lâzım olan din bilgisi demektir. Bir müs-

lüman, imanla, ibâdetle ilgili meseleleri öğrenmesi farzdır. Kadın olsun erkek olsun. Her müslüman ibadet edecektir. O halde ibâdetinin sahih olması için gerekli şartları, kuralları bilmesi ve öğrenmesi gerekir. Kadın, kendisini ilgilendiren özel durumlarını bilmesi lâzım ki, ibâdetlerini eksiksiz yapabilsin. Bunun için de kendisine ibâdet hususunda yetecek kadar bilgi öğrenmesi üzerine farzdır. Hadis-i Şerif bu gerçekleri dile getirmektedir. Farz nedir, vacib nedir, haram nedir, helâl nedir? Bütün bunları bilmek gerekir ki, yapılması gereken yapılsın, sakınılması gerekenden sakınılsın!..

7. ''İlim öğretene herşey, hatta denizlerdeki balıklar bile bağışlanması dileğinde bulunurlar.'

8. ''Gerçek şudur ki, göklerde ve yerde bulunanlar ve denizdeki balıklara varasıya kadar her şey, ilim sahibi olan âlim için Allah'tan mağfiret dilerler — Âlimin bağışlanmasını, affedilmesini yalvarırlar.''

İlim sahibleri için ''muallimül'hayr — hayırları, iyilikleri öğreten ve hayır öğretici ismini vermişlerdir.

9. ''Âlimin abide (ibâdetle meşgul olan kimseye) üstünlüğü, benim, sizden en aşağı durumda olanınıza üstünlüğüm gibidir.''

10. "Kıyamet gününde, âlimlerin mürekkebi ile şehidlerin kanı tartılır. Âlimlerin mürekkebi, şehidlerin kanından daha ağır gelir."

İslamda iman sahibi müslümanlar için, âhirette en yüksek derece şehidlik derecesidir. Şehidlik, en zor, en çetin şartlar içinde muharebe meydanlarında din için, vatan için, Allah - Peygamber yolunda akan o mübârek kanın âhirette çok büyük derecesi vardır.

Bu Hadis-i Şerifde ise, ilmin, o yüksek şehidlik mertebe ve derecesinden de üstün olduğu ifade edilerek ilim sahibleri öğülmektedir.

Aslında Allah yolunda muharebe eden gaziye ve şehide bu derecenin büyüklüğü yine ilim sahibi âlim tarafından öğretildiği gibi yine ilim sahibinin o gazi ve şehidin fazîletinden hissesi olması nedeniyle kıyamet gününde bütün ölülerin dirilip ayağa kalktığı ve hesab görülmek üzere herkesin amel defterinin getirildiği, herkesin iyiliklerinin tartılıp hesaba çekildiği o günde âlimin mürekkebi hayır yolunda aktığından, herkese hayrı ve iyiliği öğrettiğinden müallimül hayır olan ilim sahibi alimin, mürekkebi o mübarek şehidin kanından ağır basması, tüm hayırları ve fazîletleri ilim sahibi âlimin öğretmesindendir. Sevabın temelini atan yine âlim olduğundandır.

Çünkü, eğer âlim, ilim sahibi o muhterem, harbe giden o mübârek şehid adaylığına nâmzed olan o muhtereme, düşmanlarla savaş sırasında şehidlik şerbetini içtiği takdirde ereceği o yüksek lutuf ve ihsanlarını öğretmemiş ve anlatmamış olsaydı, islam mücahidi kahraman ve yiğit islâm eri, savaş meydanında gösterdiği hizmet ve cesâretin doruğuna belki erişmezdi. Zira fazîlet bilinsin ki, yolunda azîm ve cesaret gösterilebilsin, demektir.

11. "Âlimler, yer yüzünün kandilleridir. Âlimler, Peygamberlerin vekilleri olup benim ve diğer Peygamberlerin de ilimde varisleri (mirasçılarıdır)."

12. "Gerçek ki, bir kabilenin ölümü (yok oluşu), bir âlimin ölümünden daha kolaydır."

Ey Cennet isteyen dost! Bütün bu övgüler, bütün bu fazîlet ve değer sahibi olmak, sadece ve sadece âlim olmak, bilgin olmakla elde edilen faziletler değildir.

Bütün bu övgü ve fazîletle âlimi göklere çıkarmak, ancak ve ancak ilmiyle âmil olanlar, bilgisiyle amel edenlerdir. Bildiğini hem kendisi yaşar, hem halka ve tüm insanlara ve özellikle müslümanlara ilminin ışığını verebildiği nisbette övgüyü hakeden ahlâk ve fazilet sahibi âlimler-

dir. İlim, Allah korkusunu getiren ilimdir. İlmiyle âmil olmayan alimler cehenneme odun olmaktan başka bir durum gösteremezler.

Bir milletin gerçek âlimleri olmazsa, o millet hiçbir zaman, yeryüzünde varlığını gösteremez. Bir millete yol gösteren âlimleridir. Allahsız, dinsiz imansız alim, cereyansız ampule benzer. Ne kendisi aydınlanır, ne de etrafına ışık verebilir.

Buraya kadar verdiğimiz mâlûmat (bilgiler) hep Allah, Peygamber, vatan, millet inancıyla, halka yararlı olma niyyetiyle hareket eden, ilmini müslümanları irşâd etmek, aydınlatmak niyyetiyle sarfeden âlimlerin fazîletidir. Övgüye lâyık bu özellikteki âlimlerdir.

Kırkıncı Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

DEVAMLI YAZILAN SEVAP YOLLARI

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
اِذَا مَاتَ الْاِنْسَانُ اِنْقَطَعَ عَمَلُهُ اِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ ،
صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ ، اَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ ، اَوْ وَلَدٍ
صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ، صَدَقَ رَسُولُ اللّٰهِ . رَوَاهُ مُسْلِمٌ

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"**İnsan ölünce ameli kesilir.**" (Yani bütün işleri bitmiştir. Devam edecek hiçbir işi kalmamıştır.) "**Ancak üç şeyin sevabı kesilmez.**" (Bu üç şeyin sevabı devamlıdır.) Bu üç çeşit amel (iş) ise şunlardır:

1. Sadaka-i cariye. (Yani devamlı olarak akan hayırlar): Cami, çeşme, su yolları yaptırma ve okul, hastahane, yol ve köprü gibi bütün insanların yararlanabileceği şeyler, müesseseler, hayırlar yaptırıp kurmak.

2. **Kendisiyle faydalanılan hayırlı ve yararlı bir ilim.**

3. Kendisine (anne ve babasına) dua edecek salih ve hayırlı bir evlâd bırakan kimse. (Bu üç sınıf kimsenin ameli kesilmez."

A Ç I K L A M A

Ey Hak Yolcusu Kardeş! Müslümanlık insanlık ve medeniyet dinidir. Müslümanlık önce toplumun kuvvet bulup bir cemaat (topluluk) haline gelip insanca bir hayatın te'sis edilmesini (kurulmasını) emir ve tavsiye eder.

Toplu halde, birlik halinde yaşamayan bir millet, hiç bir yerde başarı ve kuvvet sağlayamaz. Bir insan tek başına âlim olabilir. Ama tek bir adamın âlim, bilgin olması hiç bir fayda sağlayamaz.

Fakat bir toplumun alim, din ve îmanıyla kültür ve san'at sahibi olması, o toplumun ayakta durması demektir.

Kezâ Anne ve babasına hayır dua edecek kadar şuuruyla ve kültürüyle, din ve îmanıyla hareket eden bir evlat, vatan ve milleti için de bir sonsuz değer taşımaktadır.

Yine kezâ, camisiyle, çeşmesiyle, okulu ve kültür merkeziyle, hastahane ve sağlık teşkilatıyla çalışan, şifâhâneleriyle, yoluyla, köprüsüyle medenî bir ulaşım imkânlarına kavuşan bir millet, elbet ve elbet terakki ve teâliye ulaşmış bir millet demektir, en azından medeniyete, saadet ve refaha namzed bir millet demek olur.

Yüce Peygamberimiz, biz ümmetlerine, milletçe yarar ve fayda sağlayacak işlerle meşgul olmamızı tavsiye ediyor. Paralarımızı kendi nefsimize değil, ammenin (bütün insanların) yararlanabileceği bir şekilde harcamamızı tavsiye ediyor. Böylece fâni ve geçici hayatımızı ebedîleştirmemizi ve ölümsüzleştirmemizi tavsiye ediyor.

Ey Hak için dost! Öldükten sonra hayatımız bitiyor değil mi? Elbet bitiyor. Hayat bitiyor, iş bitiyor. Herşey bitiyor.

İşte Hz. Peygamber Efendimiz, bu bitişi önleyecek işleri bize önermektedir. Bu dünyaya gelip de ölmeyen var mı? Ölümün o acı zehirini

içmeyen var mıdır? Elbet ve elbet yoktur. Her canlı ölüm acısını tadacaktır, yani ölecektir.

Cenab-ı Hak, "**Küllü nefsin zâikatül'mevt = Her nefis, her şahıs mutlaka ölümü tadacaktır.**" buyurmuştur.

Bir kimse, ne kadar uzun ömür sürerse sürsün, ne kadar çok yaşarsa yaşasın, ölüm denen devletliden kendisini kurtaramayacaktır.

Şu halde insan gibi değerli bir varlığın ölüm ile biten dünya hayatındaki yaşamı unutmamalıdır. Bir varmış bir yokmuş olmamalıdır. Hayatındayken Allah'ın memnun olacağı hayırlı işler yapmalıdır ve arkasında kendisinin iyi ve hayırla anılmasına sebeb olacak hayırlar, iyi ve yararlı işler yapmalıdır. Bu da Hadis-i Şerifde geçen ve bizlere tavsiye edilen üç yoldan biri olabilir. Herkes zengin olamaz, herkes âlim olamaz. Ama herkesin bir evladı vardır. İşte evlâdını hayırlı ve arkasından hayırla anabilecek bir kalitede, dindâr ve sâlih bir kimse olarak büyütüp yetiştirmesi dahi, insanın adının hayırla anılmasını ve sevabının da kıyamete kadar amel defterine yazılmasına vesile olduğunu ve olacağını öğrenmiş bulunmaktayız.

Kırkbirinci Hadis

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ÖDEMEK İÇİN BORÇ ALAN ÖDER ÖDEMEMEK İÇİN ALAN ÖDEYEMEZ

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
مَنْ اَخَذَ اَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ اَدَاهَا اَدَّى اللّٰهُ عَنْهُ
وَمَنْ اَخَذَ يُرِيدُ اِتْلَافَهَا اَتْلَفَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى: رَوَاهُ الْبُخَارِى

Resûlullâh "Sallallâhu Aleyhi ve Sellem" şöyle buyuruyor:

"Her kim ki, ödemek niyyeti ile insanlardan borç bir şey alırsa, Allah onun borcunu ödetir (Yani Allah bir sebeb yaratır, bu güzel niyyetle yapılan borcu ödetir).

“Her kim de ödememek niyyetiyle (Atlatmak ve oyalamak niyyetiyle) insanlardan borç bir şey alırsa, Allah, onun borcunu ödetmez. (Bu kötü niyyetli adamın işlerini telef eder.”

A Ç I K L A M A

Ey Hakka gönül veren kardeş! Allah hainleri sevmez. Allah hainlerin iki yakasını bir araya getirmez.

Allah, her kulunun kalbinden geçenleri en iyi bilendir. Niyyeti iyi ve düzgün olan kullarını bir sebeb halkeder (yaratır) o kuluna borçlarını ödetir. Borcunu ödeyen, iyi niyyetli müslüman, alnı açık, şeref ve haysiyetle toplum içinde başı dik olarak gurur ve sevinçle dolaşır. Böyleleri için dedelerimiz: “**Borç yiğidin kamçısıdır.**” demişlerdir.

Böyle güzel niyyet ve doğrulukla yaşayan insanlar, hem Allah indinde makbul ve sevgilidir, hem Peygamberin övgüsüne mazhar olmuştur ki, Allah bu iyi niyyetli kulun yardımcısı oluyor demektir. Çünkü Allah, bir kulunu sevmese yardım etmez. Bir kul ki, Allah’ın yardımına mazhar olmuştur, artık; o kul için kurtuluş kapıları açılmıştır. O kula gereken bu güzel niyyetini bozmadan Allah’ın emrettiği ve sevdiği bu doğruluk yolundan ayrılmamasıdır.

Kötü niyyetli adama gelince! Onun yolu zaten Cehennem yoludur. Akılsızlığının, dininin değerini bilememesinin ve iman zayıflığının cezasını çekecektir ve çekiyor. Kötü niyyetinin cezası dünyâ ve âhiret ona yetecektir. Yani başı belâdan kurtulmayacaktır. Toplum içinde başı dik olarak şerefle gezemeyecektir. Başı dâima yerde olacaktır. Çünkü niyyeti bozuk olduğu için aldığı borçları ödeyemiyecektir. Ne demiş dedelerimiz "**Kötü adama, kötülük yapma, ona kendi kötülüğü yeter.**" gerçekten öyledir.

Hadis-i Şerifde bu gerçeği dile getirmektedir:

"**Her kim, ödememek niyyetiyle, bir kimseden borç alsa, Allah, bu kötü niyyetli adama fırsat verip o borcu ödetmez.**"

Yani, bu hain adam, kendi kazdığı kuyuya düşmüş demektir. Allah mazlumların yardımcısıdır. Hainlerin ise hasmıdır.

Evet ey hak yolcusu kardeş! Nice kötü niyyetli hâinler biliriz ki, ödememek niyyetiyle 100 lira almışlardır da, o yüz lirayı bulup ödeyememişlerdir. Nice ahmak adamlar biliriz ki, yarın veririm diye eşinden dostundan borç almıştır da iki yakası bir araya gelip aradan seneler geçmiştir de o yarın veririm dediği borcundan bir liracık ödeyememiştir. Neden? Çünkü Allah ödetmiyor. Allah, fırsat vermiyor. Allah iki yakasını bir araya

getirmiyor. Peki bu kötü niyyetli adamın iki yakasını bütün insanlar bir araya gelse birleştirebilir mi? Birleştiremez. Allah'ın kudreti karşısında kimse tutunamaz.

Peki, bu kötü niyyetin kurbanı olan zavallı adam, bilmiyor muydu ki, aldığı bu borcu yarın ödeme imkânı yok! Peki neden yalan söyledi? Demek ki, niyyeti bozuk, şerefsiz. Doğru olsa Allah ona yardım edecek. Sen kimi kandırıyorsun? Şunu çok iyi bilesin ki, Allah kötülerin hasmıdır.

Ey dinini seven kardeş! Bu Hadis-i Şerifi ezberle. Ve can kulağını vererek ezberle. Niyyetini düzgün tut. Bozuk tarafları varsa tevbe edip düzeltmeye bak. Parazit olmamalısın. Parazitlikde şerefsizlik olduğu gibi kul hakkı da vardır. Kimsenin malını alıp da onu tutmak ve onun malının değerini düşürerek o kula zarar vermek helal olmaz.

Allah senin ve benim, yani herkesin bütün işlerini kudret filmine aldırıyor. Herşey olduğu gibi karşımıza çıkacak amel defterlerimiz filim şeridi gibi önümüze serilecek. Bu dünyada insanların hakkını yiyerek yapılan hanlar, apartmanlar, yarın âhirette Cehenneme odun olup bizleri yakacaktır. O halde niyyetini düzelt, bu Hadis-i Şerifi kulağına küpe edin ve niyyetini düzelt. Kötü niyyetin zararı dönüp dolaşıp sahibine gelir. Bunu hiç

unutmayasın. Bu gerçekten dolayı içinle ve dışınla doğru ve dürüst olmaya çalışmalısın.

Birisinden borç alman gerekirse ki; gerekebilir. Çünkü dünya halidir bu. Düşmez kalkmaz bir Allah'tır. İnsan, bazen borçlanabilir. Borçlanmak ayıp değildir. Ayıp olan borçlanmanın sorumluluğunu unutmaktır. Yani, borçlu olduğun halde hiç borcun yokmuş gibi davranmak, borçsuz kimseler gibi, kazancını sağa sola savurmak ve bol bol harcamalarda bulunmak. İşte kötü olan bu harekettir.

Evliyaullah'dan İbrahim Edhem, Hazretleri borçlu kimsenin ne şekilde hareket etmesi kendisinden sorulduğu zaman şöyle demiş:

"— Şaşarım hayretler ederim, o borçlu olan kimseye ki, hem borçlanmıştır, borçlanmak zorunda kalmıştır, ki, borcu vardır. Bir de sofrasında iki çeşit yemek bulundurur. Sofrasında hem çorbası vardır, hem de zeytin yağı. Bunları keyifli keyifli yer.

Ey Allah diyen Kardeş! Kimi kandırıyoruz!.. Üç günlük fâni dünyada ebedi âhiretimizi yok ediyoruz da işin farkında, bilincinde değiliz.

Demek oluyor ki, insan, borçlanınca bir takım ihtiyaçlarını arka plâna atacak, rahatlığını ve keyifli isteklerini terkedip üzerine almış olduğu borç yükünden bir an evvel kurtulup üzerindeki alacaklı olan kimsenin hakkını iâde etmek ve bor-

cunu ödeyinceye kadar bazı mahrumiyetleri göze alması gerekmektedir.

Hem borçlu olacak, hem de bir takım isteklerinden vaz geçmeyecek, lüksünden, konforundan, yazlığından, kışlığından, çeşidinden, türlüsünden geri durmayacak, kendisini derleyip toplamayacak ve çeki düzen vermeyecek!.. Hayır bu hareket bir müslümana yakışmaz. Bu borçlanmanın mes'uliyetini anlamamak, borcun ağır sorumluluğunu kavrayamamak demektir. Dindârım diyen bir müslüman böyle bir anlayışsızlık gafletinde olamaz. Hayır hayır, gerçek bir dindâr müslüman böyle vurdum duymazlığa asla ve asla düşemez... Bu olsa olsa, borçlanmanın ağır sorumluluğunu idrak edemeyen gaflet ehlinin yapacağı, nankörlük örneği bir harekettir ki, hesabı çok ağır olacaktır. Hesab gününde bu hak, kendisinden sorulacaktır.

Ey dost! İbrahim Edhem Hazretlerine kulak vermedin mi? Baksana, borçlu bir kimsenin sofrasında iki çeşit yemek bulundurmuyor. Bulundurmadığı yemek nedir? Çorba ve zeytin yağı!.. Anlaşılıyor ki, o devirlerde zeytin yağı, ayrı bir yemek çeşidi olarak kullanılıyordu herhalde.

Evet Kardeşim! Müslümanlık, kıldan ince, kılıçtan keskincedir demiş dedelerimiz.

Sen hem borç edin, hem de ağalar, beyler gibi dolaşıp keyif sür. Bu insanlığa yakışmaz.

Haddini bileceksin. Eh sen bilmezsen, elbet sana haddini bildirecek günler gelecektir. Boynuzlu koyun, boynuzsuz koyundan hakkını alacağı günü unutma!.. Din, îman, insanın dünya ve âhiretini ma'mûr etmek içindir. Bu da dine ve imana saygı ve sevgisi olanlaradır. Dinin emirlerini ve tavsiyelerini yerine getirmek gerekmektedir ki, dünya ve âhiret mutluluğu elde edilmiş olunsun.

Hadis-i Şerifde görülüyor ki, iyi niyetli bir kimse, borç etmek zorunda kalmıştır. Ama ödemek niyyetiyle borç etmiştir. Borcunu ödemek için gönlü yanmaktadır. Allah, bu iyi niyyetli kimseye borcunu ödetir. Bu iyi niyetli kimseye Cenab-ı Hak, sebebler halkeder ve onu borç yükünden kurtarır.

Öte yandan kötü niyetli adam, borç eder, fakat borç alacağı vakit atlatmak ve uzatmak niyyetiyle borç eder. Bu aldığı borç yüz lira da olsa, bin lira da olsa ödeyemez. Çünkü Allah, bu kötü niyyetli adama bu kadarcık bir borcu dahi ödeme fırsatı vermez ve boynu bükük, kafası yerde, şerefsiz ve haysiyetsiz dolaşır durur.

Ey Kardeş! Allah, Mü'min ve Müslümanları bu kötü hareketten korusun, âmin sümme âmin!

İÇİNDEKİLER

TAVASLI YAYINLARI
Ticarethane Sk. No: 14 Sultanahmet/İST.
Tel : (0212) 512 11 46 - 511 60 34
Faks : (0212) 522 60 46

TAVASLI YAYINLARINDAN BAZILARI

Bu sayfada kapak resimlerini gördüğünüz kitablarımızı okudunuz mu? Okumadınızsa, mutlaka görünüz.

Bu eserlerimiz, her müslüman âilenin kitablığında bulunması gerekli olan temel dînî bilgileri içinde toplamış çok değerli bilgi hazineleridir.

Bu kitablarımızı görüp tetkik etmek sizlerin yararına olacaktır.

40 Hadis-i Şerif öğrenmenin fazileti ve sevabı pek büyüktür.

Bu hususta sevgili Peygamberimiz Aleyhisselâm şöyle buyurmuşlardır:

"Sünnetimden 40 Hadis ezberleyip hıfzeden kimseyi kıyâmet günü şefaatıma kavuşmuş kimselerin içine alırım."

"Ümmetimden her kim ki, 40 Hadis ezberlerse (öğrenirse) kıyâmet günü ona şöyle denecek:

"Cennetin hangi kapısından istersen gir."

Ey Cennet İsteyen Dost!

Bu büyük müjdelerden dolayıdır ki, 40 Hadis-i Şerifi toplayıp kitap haline getirmek için meşgul olan ülemâ pek çok olmuştur.

Biz fakir de acizâne bu müjdeyi peygambere (A.S.) ermeyi ümid ediyoruz.

Ve minallâhit-tevfıyk-Hidâyet ve muvaffakiyet Cenab-ı Hak'tandır.

Hattât Hâfız Yûsuf TAVASLI

KOD: B 18 Fiyatı: 7 YTL.

TAVASLI YAYINLARI
Ticarethane Sk. No: 14 Sultanahmet/İST.
Tel : (0212) 512 11 46 - 511 60 34
Faks : (0212) 522 60 46

ISBN 975-8131-10-9
9 789758 131105